

Załącznik nr 3 do uchwały Walnego Zebrania Członków SGR nr 20/2023 z 19.05.2023r. - wyciąg z LSR z naniesionymi zmianami

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

SŁOWIŃSKIEJ GRUPY RYBACKIEJ

2014 - 2020

Spis treści

I.	Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania	3
II.	Partycypacyjny charakter LSR.....	7
III.	Diagnoza – opis obszaru i ludności	13
IV.	Analiza SWOT.....	31
V.	Cele i wskaźniki.....	33
VI.	Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	58
VII.	Plan działania	65
VIII.	Budżet LSR	66
IX.	Plan komunikacji.....	67
X.	Zintegrowanie.....	68
XI.	Monitoring i ewaluacja.....	83
XII.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	87
XIII.	Załączniki	88
1.	Procedura aktualizacji LSR	88
2.	Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu.....	90
3.	Plan działania.....	100
4.	Budżet LSR	109
5.	Plan komunikacji.....	109
	Wykaz wykorzystanej literatury	119

1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia

- Pełna nazwa stowarzyszenia – Słowińska Grupa Rybacka
- Nazwa skrócona – SGR
- Nr w Krajowym Rejestrze Sądowym – 0000337535, data wpisu: 19.10.2009

2. Obszar

Słowińska Grupa Rybacka obejmuje północno-zachodnią część województwa pomorskiego. Region ten, ze względu na centralne położenie nad Morzem Bałtyckim i specyficzne walory środowiskowe, odgrywa ważną rolę w kształtowaniu procesów przyrodniczych i gospodarczych, w tym związanych z gospodarką morską i sektorem rybackim. Obszar jest **spójny przestrzennie i mieści się w jednym obrysie**. W jego skład wchodzi 6 gmin.

Tabela 1. Gminy objęte Lokalną Strategią Rozwoju – stan na 31.12.2014r.¹

Lp.	Nazwa gminy	Rodzaj gminy	Powierzchnia (km ²)	Liczba mieszkańców
1.	Miasto Ustka	miejska	10	16 158
2.	Ustka	wiejska	217	8 172
3.	Kępice	miejsko-wiejska	293	9 148
4.	Słupsk	wiejska	262	16 456
5.	Kobylnica	wiejska	244	11 125
6.	Smołdzino	wiejska	260	3 486
Razem			1286	64 545

Źródło: GUS. Bank Danych Lokalnych. Dostępny w Internecie: <http://stat.gov.pl>

Wszystkie ww. gminy są członkami SGR i nie są członkami innych Lokalnych Grup Działania.

Rysunek 1. Obszar Słowińskiej Grupy Rybackiej

Obszar LGD położony jest w odległości 130 km od Gdańska i 220 km od Szczecina. Północną granicę stanowi linia brzegowa Morza Bałtyckiego. Teren SGR w województwie pomorskim graniczy z gminami: Miastkiem, Trzebielinem, Dębnicą Kaszubską, Potęgowem, Wickiem, Łebą i Głównycami oraz z gminami Postomino, Sławno i Polanów leżącymi w województwie zachodniopomorskim. Działania SGR nie obejmują Miasta Słupska.

SGR planuje realizację strategii wielofunduszowej w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) na całym obszarze objętym LSR.

3. Potencjał LGD

a. Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD

Proces budowania partnerstwa rozpoczął się w 2009 roku. Z inicjatywy Samorządu Miasta Ustka zorganizowano pierwsze spotkania i warsztaty, pozwalające na poznanie idei „oddolnego podejścia”, tworzenia i działania LGD oraz zasad wdrażania Osi 4 PO RYBY 2007-2013, a następnie powołano SGR (rejestracja 19.10.2009). Celem utworzenia partnerstwa była wspólna praca w zakresie: wzrostu atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, wzmocnienia jego funkcji turystycznej oraz zachowania żywego sektora rybackiego. Udział przedstawicieli trzech sektorów

¹ Stan ludności na 31.12.2013r. znajduje się w rozdziale: III.

pozwoili na okrelenie rzeczywistych potrzeb lokalnej spoecznoŝci, planu dziaań i przedsiwzięć oraz budzetu na ich realizację, co zawarte zostalo w Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR) na lata 2007-2013, ktorą SGR wdrazalo w okresie od 2009 do 2015 roku. W tym celu zrealizowalo następujace zadania:

Tworzenie LSROR

Stworzenie LGR i powołanie jej organów, w tym Komitetu Wyboru Projektów. Prowadzenie konsultacji spoecznych dotyczacych ksztaltu strategii, wypracowanie celów i sposobów realizacji LSROR oraz procedur wyboru operacji.

Zadania administracyjne

Przygotowanie i prowadzenie biura (5-ciu pracowników), które odpowiadalo za: podejmowanie dziaań na rzecz SGR, pełną obsługę jej organów, w tym KWP, prowadzenie dziaań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowo-doradczych dotyczacych realizacji LSROR, aktywizowanie i animację lokalnej spoecznoŝci.

Organizacja naborów wniosków

- Organizacja 28 konkursów naboru wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 46 816 191,06 zł, w ramach których wpłynęły łącznie 383 wnioski na kwotę 97 374 968,98 zł.
- Przeprowadzenie 22 szkoleń z przygotowania i rozliczenia wniosków dla 344 osób.
- Udzielenie 1974 konsultacji w biurze oraz w punktach na terenie obszaru objętego LSROR.

Dziaania informacyjne dotyczace realizacji LSROR / dzialalności LGR

- Prowadzenie kampanii reklamowych w mediach,
- Wydanie ponad 10tyŝ. egz. materiałów informacyjno-promocyjnych
- Organizacja 19 spotkań informacyjnych na obszarze objętym LSROR.
- Udział SGR w spotkaniach i konferencjach w kraju i zagranicą, aktywna współpraca z siecią Farnet.

Szkolenia pracowników LGR i członków Zarządu

- 9 szkoleń dla pracowników oraz członków Zarządu, w ramach których zdobyli kompetencje z zakresu: realizacji osi 4 PO RYBY 2007-2015, funkcjonowania organizacji. Pracownicy biura ukończyli również szkolenie wewnętrzne z zakresu pracy z grupą, prowadzenia szkoleń i warsztatów.
- 7 szkoleń dla KWP z zakresu zasad oceny wniosków o dofinansowanie oraz pracy w grupie.
- Ponadto pracownicy i członkowie Zarządu indywidualnie uczestniczyli w szkoleniach, konferencjach i spotkaniach, które odpowiadaly ich zadaniom.

Dzięki zdobytej wiedzy i umiejętnościom praktycznym SGR zbudowal zespól posiadający kompetencje umożliwiające przygotowanie i sprawne wdrazanie wielofunduszowej strategii w ramach podejścia RLKS w obecnym okresie programowania.

Realizacja wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem objętym LSROR lub dzialalnością LGR oraz dzialania aktywizujące lokalną spoecznoŝc

- Organizacja, współorganizacja i uczestnictwo w 17 wydarzeniach promocyjnych.
- Organizacja 14 wydarzeń dla lokalnej spoecznoŝci.

Realizacja projektów w ramach współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej

- Przynależność do dwóch sieci LGR – krajowej i regionalnej.
- Realizacja ponadregionalnego projektu polegającego na stworzeniu Północnego Szlaku Rybackiego wraz z Centrami Promocji i Edukacji.
- Realizacja projektu polegającego na nawiązaniu przez rybaków z obszaru SGR i Północnokaszubskiej LGR współpracy, zdobyciu przez nich wiedzy w zakresie dywersyfikacji dzialalności rybackiej.

Doŝwiadczenie kadr niezbędne do zarzadzania LGD przedstawione zostalo w powyższej tabeli oraz w załączniku nr. 16 „Informacja nt. wiedzy i doŝwiadczenia pracowników zatrudnionych w biurze (...)”

Powyższe dzialania pomogły również zdobyć **doŝwiadczenie członkom SGR**. Na bieżaco uczestniczyli oni w realizacji strategii na lata 2007-2013. Udział w konsultacjach jej treści i procesie jej wdrazania podniósł ich umiejętności w zakresie planowania strategicznego i reagowania na zagrozenia oraz zmiany zachodzace w otoczeniu. Wartością prowadzonych dziaań bylo skupienie wokół SGR liderów lokalnych, znacznej liczby podmiotów gospodarczych i organizacji dzialajacych m.in. w sferze usług turystycznych i okołoturystycznych, rybołówstwie, kulturze i sporcie. Przedsiwzięcia realizowane w ramach LSROR poszerzyły ich wiedzę oraz świadomość na temat podejścia oddolnego i wagi partycypacji spoecznej, jednocześnie rozbudzając aktywnoŝc.

Członkowie uczestniczyli w szkoleniach oraz korzystali z udzielanego doradztwa w zakresie sporzadzania, realizacji i rozliczania wniosków o dofinansowanie (złożono 250 projektów, z czego 119 otrzymało dofinansowanie). Poza praktycznymi umiejętnościami wnioskodawcy lepiej poznali zasady wdrazania podejścia oddolnego. Część członków zaangażowana byla w ocenę projektów, dzięki czemu zdobyła doŝwiadczenie w pracy wg obowiazujacych procedur.

Do roku 2014 na terenie działania SGR funkcjonowało również LGD Partnerstwo Dorzecze Słupi, co umożliwiło członkom SGR zaangażowanie się w podobne procesy i działania w zakresie funduszu rolnego i wzmocniło doświadczenie mieszkańców i samorządów w ramach podejścia LEADER.

Poza środkami zdobytym w PO RYBY Słowińska Grupa Rybacka projekty z PO FIO 2013 (kwota: 35 993,50zł), PROW 2007-2013, (kwota: 17 101,31zł oraz 50 000,00zł) oraz POKL projekt partnerski (kwota: 651 391,20zł).

Za strategiczne działania realizowane dotychczas przez SGR uznać należy:

- osiągnięcie celów zakładanych w LSROR na lata 2007-2013 poprzez realizację w ramach konkursów założonych wskaźników produktu oraz rezultatu,
- współpracę ze społecznością lokalną, skupienie wokół SGR potencjału ludzkiego poprzez:
  - obsługę podmiotów z trzech sektorów, które składały wnioski o dofinansowanie, w tym: pomoc w rozliczaniu wniosków, zbudowanie relacji, których efektem była dalsza współpraca;
  - partnerska współpraca z przedsiębiorcami i NGO m.in. w sferze usług turystycznych i okołoturystycznych, rybołówstwie, kulturze i sporcie czego efektem jest stworzenie Słowińskiego Szlaku Rybackiego;
  - utworzenie Lokalnego Centrum Organizacji Pozarządowych, które współpracuje z NGO i JST.

W przyszłości SGR zamierza kontynuować zadania oraz rozwijać działalność, zwłaszcza w zakresie aktywizacji lokalnej społeczności, w tym organizacji pozarządowych oraz turystyki wykorzystującej lokalne zasoby, przy jednoczesnym wzmacnianiu współpracy podmiotów gospodarczych i relacji międzysektorowych. Stowarzyszenie będzie zwiększać potencjał kadry i członków w celu poszerzenia katalogu możliwych do realizacji przedsięwzięć.

b. Wpływ dotychczasowych działań na sytuację na obszarze LSR

Realizacja założeń PO RYBY przyniosła korzyści dla lokalnej społeczności, a w szczególności dla środowiska rybackiego. 28 przedsiębiorców z tej branży otrzymało wsparcie na dywersyfikację działalności. Polegało ono też na rozwoju sektora okołorybackiego. Powstały nowe obiekty infrastruktury rybackiej, prowadzono akcje promujące rybackość i zawód rybaka, powstały dwa muzea związane z tym tematem. W wyniku realizacji LSROR wybudowano, wyremontowano i wyposażono 13 obiektów infrastruktury społecznej oraz podjęto 33 projekty aktywizujące lokalną społeczność. Przeprowadzono też przedsięwzięcia mające na celu wzmocnienie funkcji turystycznej. Działalność w tej branży rozwinęło lub rozpoczęło 28 podmiotów gospodarczych. Efektem działań było utworzenie 149 miejsc pracy, w tym dla grup wykluczonych społecznie.² Inne działania SGR wzmocniły opisane efekty.

Poza wymierną pomocą mieszkańcy obszaru poczuli większy wpływ na decydowanie o miejscu swojego zamieszkania. Przyniosło to zmianę świadomości w zakresie wykorzystania podejścia oddolnego w kształtowaniu lokalnych polityk, kierunków rozwoju i decydowania o ważnych sprawach dotyczących samorządów.

Wreszcie program zwrócił uwagę opinii publicznej na problemy rybaków - ich zawód znów zaistniał w świadomości mieszkańców obszaru, a konieczność włączania rybaków w pracę LGR przyniosła integrację ich środowiska.

c. Wykorzystanie potencjału

Podstawą realizacji przyszłej LSR będzie wypracowana w poprzednim okresie programowania współpraca między osobami fizycznymi, pracownikami JST, przedsiębiorcami i NGO. Dzięki podniesieniu świadomości dot. oddolnego podejścia w decydowaniu o istotnych dla lokalnych społeczności kwestiach Strategia będzie mogła odpowiedzieć na potrzeby obszaru, rozwijając podejście partycypacyjnego współzarządzania procesem. Zdobyte doświadczenia niewątpliwie wzmocniło rozpoczęty proces rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

d. Reprezentatywność LGD

Do Słowińskiej Grupy Rybackiej należy 190 członków, w tym:

- 11 podmiotów należących do sektora publicznego,
- 55 podmiotów należących do sektora społecznego,
- 124 podmioty należące do sektora gospodarczego (w tym 50 podmiotów związanych z sektorem rybackim).

Wykres 1. Udział procentowy poszczególnych sektorów w strukturze Słowińskiej Grupy rybackiej (17.12.2015r.)

Źródło: dane własne SGR.

² Dane własne SGR.

e. Poziom decyzyjny – Rada

Wiążące decyzje o wyborze do dofinansowania wniosków złożonych za pośrednictwem SGR wydaje Rada wybrana przez Walne Zebranie Członków. Cały proces i zasady oceny są jawne i opisane zostały w rozdziale VI LSR oraz załącznikach do wniosku: nr 9 i 10 (procedury wyboru i oceny operacji/grantobiorców) oraz nr 11 i 12 (kryteria wyboru operacji/grantobiorców wraz z procedurami).

Procedury oceny wniosków i rozpatrywania protestów oraz wybierania operacji do dofinansowania zostały opracowane przy udziale lokalnej społeczności i z uwzględnieniem uwag przedstawicieli wszystkich sektorów oraz na bazie doświadczeń SGR, która realizowała LSROR w latach 2007-2014.

f. Zasady funkcjonowania LGD

Działania Słowińskiej Grupy Rybackiej określają dokumenty wewnętrzne Stowarzyszenia:

Tabela 2. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.

Lp.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie	Sposób uchwalania i zmiany
1.	Statut SGR	<ul style="list-style-type: none"> – Cele i zasady działania Stowarzyszenia – Zasady nabywania i utraty członkostwa w SGR – Władze Stowarzyszenia – Informacje o organie odpowiedzialnym za wybór operacji – Określenie organu (WZC) kompetentnego w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji oraz Regulaminu Rady z załącznikami (procedury i kryteria wyboru operacji)	Zmiany dokonuje Walne Zebranie Członków (WZC) zwykłą większością głosów.
2.	Regulamin pracy Biura	<ul style="list-style-type: none"> – Ramowy zakres działania i kompetencji Biura – Organizacja pracy – Opis wymaganych kompetencji poszczególnych stanowisk pracy, w tym dyrektora Biura	Zmiany dokonuje Zarząd zwykłą większością głosów.
3.	Regulamin ustalania i wypłaty świadczeń dla członków i organów SGR	Zasady i warunki wypłaty świadczeń dla członków organów SGR związanych z wdrażaniem LSR	Zmiany dokonuje Walne Zebranie Członków zwykłą większością głosów.
4.	Regulamin Rady Słowińskiej Grupy Rybackiej	<ul style="list-style-type: none"> – Zasady funkcjonowania Rady – Zasady wyłączenia członków z oceny operacji – Szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji – Zasady protokołowania decyzji Rady	Zmiany dokonuje Walne Zebranie Członków zwykłą większością głosów.
5.	Księga Procedur Słowińskiej Rybackiej	<ul style="list-style-type: none"> – Procedury oraz kryteria wyboru operacji wraz ze wzorami dokumentów	Zmiany dokonuje Walne Zebranie Członków zwykłą większością głosów.
6.	Polityka bezpieczeństwa w zakresie ODO	<ul style="list-style-type: none"> – Zasady dotyczące bezpieczeństwa w zakresie ochrony danych osobowych – Dostęp do informacji publicznej	Zmiany dokonuje Zarząd zwykłą większością głosów.
7.	Regulamin zatrudniania i wynagradzania pracowników	<ul style="list-style-type: none"> – Zasady zatrudniania pracowników – Zasady wynagradzania pracowników	Zmiany dokonuje Zarząd zwykłą większością głosów.

g. Potencjał ludzki LGD a regulaminy Stowarzyszenia

We wskazanych w powyższym punkcie regulaminach znajdują się opisy kompetencji wymaganych na konkretnych stanowiskach w Biurze i Radzie SGR, ponadto informacje znajdują się w załącznikach do wniosku: nr 4 (dane członków Rady), nr 16 (informacja nt. wiedzy i doświadczenia pracowników biura) i nr 13 (opisy stanowisk).

II. Partycypacyjny charakter LSR

Niniejsza Strategia powstała w procesie oddolnego podejścia bazującego na lokalnym potencjale społecznym. Praca nad dokumentem obejmowała działania, których zasadniczym celem było zaangażowanie lokalnej społeczności do współpracy i zachęcenie jej do wyrażania opinii służących realnemu odzwierciedleniu sytuacji na terenie SGR oraz dostosowania zapisów do faktycznych potrzeb obszaru.

W każdym etapie wykorzystano różne metody partycypacji z uwzględnieniem grup docelowych kluczowych dla jej realizacji. Należy nadmienić, że społeczność lokalna obejmuje reprezentantów wszystkich sektorów, w tym mieszkańców, a także potencjalnych beneficjentów i co istotne – środowiska defaworyzowane. Jednym z nich jest sektor rybacki, wyodrębniony z lokalnej społeczności jako grupa kluczowa w procesie partycypacji.

Tabela 3. Metody partycypacji wykorzystane podczas tworzenia LSR.

Etap I - DEFINIOWANIE POTRZEB I PROBLEMÓW, ANALIZA SWOT, TZW. PARTYCYPACYJNA DIAGNOZA; IDENTYFIKACJA GRUP DOCELOWYCH STRATEGII

Wykorzystane metody partycypacji	Grupy docelowe	Liczba osób	Data
E-konsultacje przeprowadzone z wykorzystaniem ankiety internetowej w celu zbadania nastrojów mieszkańców dot. zadowolenia z rozwoju obszaru oraz ich preferencji co do kierunków dalszego rozwoju gmin. Ankietę opublikowano na stronie SGR, lokalnych JST, link do jej lokalizacji upowszechniany był mailowo, w Newsletterze, profilu na facebook'u. Załączono opracowanie wyników.	<ul style="list-style-type: none"> spółeczność lokalna 	100	04.-07.2015r.
Badania ankietowe. Przeprowadzono dwa badania nt. potrzeb NGO oraz sektora rybackiego, co pozwoliło na poznanie ich problemów i potrzeb oraz pomysłów na poprawę obecnej sytuacji. Ankiety dostępne były m.in. w biurze SGR, zostały także dostarczone lokalnym NGO oraz organizacjom rybackim. Załączono oprac. wyników.	<ul style="list-style-type: none"> organizacje pozarządowe sektor rybacki -grupa defaworyzowana 	54 (20 NGO; 35 sektor rybacki)	01-30.04.2015r.
Zespoły robocze powołane celem aktywizacji różnych środowisk i podjęcia prac nad LSR. Powołano zespoły ds.: rybactwa, rynku pracy i usług dla ludności, turystyki, ochrony środowiska, spraw społecznych i kultury. Zebrane opinie wsparty proces opracowywania diagnozy obszaru. Kierowano się celowym doбором uczestników, informacja o tworzeniu zespołów upowszechniana była poprzez stronę www SGR, pocztę mailową oraz Newsletter SGR. Działania wzmocniono kontaktem tel. Załączono listy obecności i sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> lokalna społeczność (przedstawiciele wszystkich sektorów) przedstawiciele PUP przedstawiciele OPS przedstawiciele ośrodków kultury i sportu - w kontekście defaworyzowanych dzieci i młodzieży 	28	18-20.05.2015r.
Warsztat konsultacyjny zorganizowany został po procesie spotkań zespołów roboczych oraz innych badań nad diagnozą obszaru. Zgromadzony materiał posłużył jako niezbędna baza do wypracowania priorytetów w zakresie SWOT mogących wpływać na jego dalszy rozwój, a także określenia grup docelowych LSR, w tym grup defaworyzowanych. Warsztat był forum konsultacyjnym dla założeń wypracowanych przez zespoły robocze. Załączono listę obecności oraz sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> lokalna społeczność (przedstawiciele wszystkich sektorów) przedstawiciele organizacji rolniczych 	20	16.07.2015r.
Spotkania konsultacyjne realizowane były we wszystkich gminach partnerskich SGR. Omawiano zagadnienia pod kątem głównych problemów i barier rozwoju obszaru oraz jego mocnych stron i szans, będące efektem pracy zespołów roboczych i osób uczestniczących w warsztatach konsultacyjnych. W załączeniu listy obecności ze spotkań, sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> lokalna społeczność przedstawiciele PUP przedstawiciele organizacji rolniczych przedstawiciele ośrodków kultury - w kontekście 	51	18-28.08.2015r.

Etap II – OKREŚLANIE CELÓW I WSKAŹNIKÓW REALIZACJI LSR

Wykorzystane metody partycypacji	Grupy docelowe	Liczba osób	Data
Dni otwarte, pokazy uliczne, festyny umożliwiły dotarcie do szerokiego grona mieszkańców obszaru. Ich celem było zainteresowanie konsultowanymi problemami oraz zachęcenie do zabrania głosu jak największej liczby osób. Podczas imprezy utworzono punkt konsultacyjny, rozdawano materiały informacyjne, zachęcano do wzięcia udziału w tzw. kropkokracji. Bezpośrednie rozmowy i praca warsztatowa, pozwoliły mieszkańcom na wyrażenie swojego stanowiska. Pracownicy biura pełnili rolę ekspertów, odpowiadając na pytania dot. konsultowanych spraw. Załączono dystrybuowaną ulotkę.	▪ mieszkańcy	ok. 80	29.08.2015r.
Spotkanie konsultacyjne. Jego celem było opracowanie celów i wskaźników związanych z realizacją LSR, a także przedyskutowanie ww. kwestii. Punktem wyjścia do dyskusji były materiały opracowane na etapie diagnozy obszaru. Lista obecności ze spotkania sprawozdanie stanowią załącznik do LSR.	▪ przedstawiciele samorządów lokalnych	4	10.09.2015r.
Zogniskowany wywiad grupowy (Fokus). Zastosowanie metody ukierunkowane było na opracowanie celów i wskaźników realizacji LSR skierowanych bezpośrednio do nich. Każdy uczestnik został telefonicznie zaproszony na spotkanie oraz otrzymał materiały dydaktyczne. Dzięki tej metodzie i szczegółowo zaplanowanemu przebiegowi spotkania możliwe było uzyskanie uwag i opinii w ww. zakresie. W załączeniu lista obecności oraz scenariusz spotkania.	▪ organizacje pozarządowe	6	15.09.2015r.
Badanie ankietowe. Celem wykorzystania tego narzędzia było uzyskanie możliwie dokładnej i rzetelnej informacji od sektora nt. celów i wskaźników, jakie powinna realizować LSR. W załączeniu opracowane wyniki.	▪ sektor rybacki	29	08-09.2015r.

Etap III – POSZUKIWANIE ROZWIĄZAŃ I PLANU DZIAŁANIA STANOWIĄCYCH SPOSOBY REALIZACJI STRATEGII

Wykorzystane metody partycypacji	Grupy docelowe	Liczba osób	Data
Wywiady indywidualne przeprowadzono celem poznania opinii mieszkańców nt. rozwiązań ich problemów a odpowiedzi posłużyły także do uzupełnienia diagnozy, zwłaszcza kwestii usług i infrastruktury. Wykorzystano formularz, z pytaniami o bieżące zapotrzebowanie na konkretne usługi oraz działania, które zmieniłyby okolicę na lepsze. W załączeniu wyniki.	▪ mieszkańcy	159	29.08.2015r. 05.09.2015r. 13.09.2015r.
Dni otwarte, pokazy uliczne, festyny umożliwiły dotarcie do szerokiego grona mieszkańców obszaru. Utworzono punkt konsultacyjny, przy którym możliwe było uzyskanie informacji nt. LSR. Rozdawano ulotki, zorganizowano pytania na sznurku. Załączono ulotkę informacyjną.	▪ mieszkańcy	54	05.09.2015r.
Spotkanie konsultacyjne służyło omówieniu budżetu i planu działania. Wstępem do spotkania było zapoznanie zebranych osób z informacjami pozyskanymi na wcześniejszych etapach prac nad LSR. Pozwoliło to na	▪ przedstawiciele sektora rybackiego	11	14.10.2015r.

przedyskutowanie wyników oraz uporządkowanie informacji. Załączono listę obecności i sprawozdanie.			
Wysłuchanie publiczne (debata). Tematem dyskusji były przedsięwzięcia, jakie powinny zostać zawarte w LSR na lata 2014 – 2020, a także budżet, źródła i sposoby finansowania operacji. Spotkanie pozwoliło na poznanie opinii i wytyczenie priorytetów lokalnego środowiska w tej kwestii. W załączeniu lista obecności oraz sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalna społeczność ▪ przedstawiciele ośrodków kultury - w kontekście grupy defaworyzowanej – dzieci, młodzież 	24	20.11.2015r.
Zogniskowany wywiad grupowy pozwolił podsumować dotychczasowe prace nad etapem tworzenia LSR oraz opracować ostateczny kształt planu działania dla operacji w ramach celów 1 i 2. Uczestnicy zostali zaproszeni telefonicznie oraz otrzymali materiały dydaktyczne. Dzięki tej metodzie i scenariuszowi spotkania możliwe było uzyskanie konkretnych uwag i opinii w ww. zakresie. W załączeniu: lista obecności i scenariusz spotkania.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sektor społeczny ▪ sektor gospodarczy ▪ mieszkańcy 	8	24.11.2015r.

Etap IV – OPRACOWANIE ZASAD WYBORU OPERACJI I USTALANIA KRYTERIÓW WYBORU

Wykorzystane metody partycypacji	Grupy docelowe	Liczba osób	Data
World Cafe – metoda wykorzystana do swobodnego generowania pomysłów, uwspólniania wiedzy i wymiany informacji, dzielenia się kreatywnymi pomysłami w zakresie ustalania kryteriów. Na spotkaniu obradowano w małych grupach przy niezależnych stolikach. Przy każdym z nich obecny był gospodarz. Rozsady grup pomiędzy stolikami pozwoliły na omówienie różnych aspektów danego zagadnienia. Podsumowaniem prac była część plenarna. Załączono listę obecności ze spotkania oraz sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalna społeczność ▪ przedstawiciele ośrodków kultury - w kontekście grupy defaworyzowanej – dzieci, młodzież 	21	02.10.2015r.
Warsztat konsultacyjny służył wypracowaniu zasad wyboru operacji. Załączono listę obecności i sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalna społeczność 	17	03.10.2015r.
Kawiarnia obywatelska pozwoliła poznać opinie uczestników spotkania nt. prac nad zasadami wyboru operacji i ustalania kryteriów. Po wysłuchaniu wszystkich wypowiedzi rozpoczęła się dyskusja i tzw. runda kończąca informująca, z czym poszczególni uczestnicy wychodzą ze spotkania. Załączono listę obecności oraz sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalna społeczność ▪ przedstawiciele organizacji rolniczych i rybackich 	14	05.11.2015r.
Spotkanie konsultacyjne dotyczyło zasad i kryteriów wyboru operacji realizowanych w zakresie celu związanego z rybactwem. Załączono listę obecności oraz sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawiciele sektora rybackiego 	11	12.11.2015r.
Wysłuchanie publiczne (debata) nt. kryteriów wyboru dla lokalnej społeczności. Debata pozwoliła na ostateczne ustalenie kryteriów wyboru oraz na zatwierdzenie rozwiązań proceduralnych. Załączono listę obecności i sprawozdanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawiciele sektora publicznego społecznego 	9	03.12.2015r.

Etap V – PRZYGOTOWANIE PLANU KOMUNIKACYJNEGO W ODNIESIENIU DO REALIZACJI LSR ORAZ ZASAD MONITOROWANIA I EWALUACJI

Wykorzystane metody partycypacji	Grupy docelowe	Liczba osób	Data
Wykorzystanie grup przedstawicielskich – zaproszono do konsultacji reprezentantów Pracowni Badań i Innowacji Społecznych Stocznia z Warszawy w celu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawiciele sektora publicznego 	15	20.03.2015r.

przedyskutowania kwestii związanych z efektywnym współdziałaniem ze społecznością lokalną i skuteczną wymianą informacji na etapie tworzenia LSR i jej wdrażania. Załączono listę obecności oraz sprawozdanie.			
Zogniskowany wywiad grupowy (Fokus) – celem było ustalenie metod komunikacji z sektorem rybactwa. Dzięki wąskiej grupie uczestników możliwe było uzyskanie pogłębionych opinii w tym zakresie. Załączono listę obecności i scenariusz spotkania.	▪ przedstawiciele sektora rybackiego	12	18.11.2015r.
E-konsultacje - internetową ankietę mógł wypełnić każdy z obszaru SGR. Jej wyniki pozwoliły na określenie metod informowania o działaniach SGR. Ankieta dostępna była na stronie SGR, link do niej upowszechniany był mailowo, na www lokalnych samorządów, a także w Newsletterze SGR oraz profilu na facebook’u. W załączeniu wyniki.	▪ społeczność lokalna	100	04.-07.2015r.
Badanie ankietowe wykorzystano do zbadania opinii sektora rybackiego nt. zakresu LSR podlegającemu monitoringowi oraz form jego wykonywania. Ankiety dostępne były w biurze SGR oraz w organizacjach rybackich na terenie SGR. Załączono wyniki ankiet.	▪ sektor rybacki	37	09.2015r.

Dokumenty potwierdzające wykorzystanie każdej z metod stanowią załącznik do wniosku.

Wdrażanie LSR poddane jest rygorom kontroli efektów podejmowanych działań z uwzględnieniem monitorowania i oceny realizacji strategii, jej aktualizacji oraz opracowania i zmian lokalnych kryteriów wyboru. Podobnie jak na etapie tworzenia LSR, tak i w tym przypadku przewiduje się aktywizowanie lokalnej społeczności i angażowanie jej w proces konsultacyjny, wykorzystując następujące metody partycypacyjne:

Tabela 4. Metody angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji LSR.

METODY ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W PROCES REALIZACJI LSR
E-konsultacje – przeprowadzone z wykorzystaniem ankiety internetowej, z doбором odpowiednich pytań pozwolą na zbadanie opinii mieszkańców nt. oceny realizacji LSR oraz na systematyczny monitoring postępu wdrażania LSR. Forma ta umożliwi dotarcie w krótkim czasie do szerokiego grona odbiorców i uzyskanie niezbędnych informacji.
Sonda internetowa – dzięki krótkiej i prostej formie pozwala uzyskać szybką informację w konkretnym temacie. Umieszczona na stronie www Słowińskiej Grupy Rybackiej pozwala na jej upowszechnianie wśród wszystkich członków stowarzyszenia oraz podmiotów współpracujących, w tym lokalnych samorządów.
Spotkania konsultacyjne – organizowane dla wszystkich mieszkańców obszaru SGR, w tym także dla sektora rybackiego i innych grup defaworyzowanych, z jednoczesnym uwzględnieniem osób, które z różnych względów nie mogą skorzystać z konsultacji internetowych. Prezentacja wyników ankiet oraz możliwość dyskusji i wnoszenia własnych uwag w ramach konsultowanego tematu pozwolą na wspólne wypracowanie rozwiązań.
Konsultacje on-line – planowane zmiany podawane są do informacji publicznej poprzez ich publikację na stronie internetowej SGR z określonym terminem na ustosunkowanie się do nich.
Pisemne opiniowanie – metoda wykorzystywana przede wszystkim z myślą o środowisku rybackim, do którego kierowana będzie informacja nt. planowanych zmian z prośbą o pisemne ustosunkowanie się do nich.
Badanie ankietowe – metoda ta pozwala na skuteczne dotarcie do przedstawicieli środowiska rybackiego. Dostępność ankiet w biurze SGR oraz w organizacjach rybackich zwiększa szansę na uzyskanie opinii sektora.

Udział społeczności w tworzeniu LSR pozwolił na szersze spojrzenie na obszar SGR, jego problemy i potrzeby. Przeprowadzone badania ankietowe, liczne dyskusje, praca warsztatowa niejednokrotnie wytyczały kierunki działań, stanowiły znaczące wsparcie, także eksperckie na poszczególnych etapach prac. Sugestie mieszkańców - przedstawicieli poszczególnych sektorów, jako grup kluczowych realizacji LSR, które pojawiały się w procesie spotkań ze środowiskiem lokalnym w przeważającej części były wykorzystywane i wdrażane do dokumentu. Odrzucenie uwag czy wniosków będących efektem konkretnych działań konsultacyjnych wynikało natomiast często z braku podstaw prawnych do ich zastosowania, przedstawiania potrzeb pojedynczych osób czy prezentowania wykluczających się rozwiązań poszczególnych grup interesu.

Szczegółowe dane dotyczące przyjętych rozwiązań zostały przedstawione w odpowiednich rozdziałach LSR.

Tabela 5. Analiza przyjęcia/odrzućcia wniosków z konsultacji.

Podmiot zgłaszający	Streszczenie zgłoszonych wniosków	Decyzja nt. wnoszonych wniosków
---------------------	-----------------------------------	---------------------------------

Etap I - DEFINIOWANIE POTRZEB I PROBLEMÓW, ANALIZA SWOT		
Podmioty z sektora rybackiego	Pozostawienie w analizie SWOT zagrożeń i słabych stron, na które LSR nie będzie miała wpływu, ale które są ważne dla rybaków	Uwzględniono uwagę
Etap II – OKREŚLANIE CELÓW I WSKAŹNIKÓW REALIZACJI LSR		
NGO	Wyodrębnienie celu szczegółowego dot. ochrony środowiska	Uwzględniono uwagę
Etap III – POSZUKIWANIE ROZWIĄZAŃ I PLANU DZIAŁANIA STANOWIĄCYCH SPOSOBY REALIZACJI STRATEGII		
NGO	Sugestia o ustaleniu max. wysokości wsparcia w zakresie promocji rybackości na 100 tyś. Zł	Odrzucono sugestię. Powód: mała pula środków, konieczność wnoszenia wkładu własnego
Etap IV – OPRACOWANIE ZASAD WYBORU OPERACJI I USTALANIA KRYTERIÓW WYBORU		
Jednostka samorządu terytorialnego	Usunięcie kryterium związanego z realizacją operacji dofinansowanej w okresie programowania 2007-2013	Uwzględniono uwagę
Jednostka samorządu terytorialnego	Usunięcie kryterium w przedsięwzięciach zw. z infrastrukturą społeczną i turystyczną wprowadzającego preferencje dla operacji realizowanych w miejscowościach do 1000 osób	Obniżono natomiast punktację z 5 punktów do 2.
Etap V – PRZYGOTOWANIE PLANU KOMUNIKACYJNEGO ORAZ ZASAD MOITOROWANIA EWALUACJI		
Sektor rybacki	Prośba uwzględnienia komunikacji za pomocą radia VHS	Uwzględniono uwagę

W celu animacji społeczności lokalnej, a w szczególności wspierania jej słabszych członków w procesie rozwoju lokalnego, SGR planuje wykorzystywać przede wszystkim następujące metody:

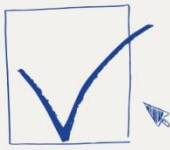
- organizować spotkania w gminach/miejscowościach oraz w siedzibie SGR, w celu wzmocnienia komunikacji z mieszkańcami, udzielania informacji i doradztwa;
- wzmocnić współpracę z koordynatorami z poszczególnych gmin (współpraca od 2007r.) oraz lokalnymi liderami, w celu dotarcia z ofertą do potencjalnych beneficjentów;
- zaangażować własnych doradców w proces animacji i wspierania projektodawców od momentu nakreślenia pomysłu do przygotowania kompletnego projektu oraz do momentu jego rozliczenia;
- rozbudowywać bazy kontaktów o nowe adresy, e-maile, telefony w oparciu o listy obecności na spotkaniach, konsultacjach, prezentacjach, o nowych subskrybentów Newslettera. Baza ta będzie wykorzystywana do dystrybucji komunikatów, informacji, zaproszeń, linków do stron i materiałów;

w szerokim zakresie i różnorodnymi kanałami prezentować dobre praktyki (m.in. Plenerowa wystawa „dobrych praktyk” opisana w planie komunikacji), w celu m.in. promowania postaw przedsiębiorczych, odnoszenia się do lokalnych tradycji i zasobów oraz budowania poczucia skuteczności i zaradności wobec problemów – szczególnie wobec zagrożenia marginalizacją i wykluczenia społecznego.

Strategia opracowana została z udziałem społeczności lokalnej przez pracowników biura Słowińskiej Grupy Rybackiej (nie została przygotowana przez podmiot zewnętrzny).

PARTYCYPACYJNA DIAGNOZA, GRUPY DOCELOWE LSR

ETAP I

E-konsultacje

Badanie ankietowe

Zespoły robocze

Warsztaty konsultacyjne

Spotkania konsultacyjne

CELE I WSKAŹNIKI REALIZACJI LSR

ETAP II

Dni otwarte,
pokazy uliczne,
festyny

Spotkania konsultacyjne

Zogniskowany wywiad grupowy

Badanie ankietowe

POSZUKIWANIE ROZWIĄZAŃ I PLANU DZIAŁANIA

ETAP III

Wywiady indywidualne

Dni otwarte,
pokazy uliczne,
festyny

Spotkania konsultacyjne

Wysłuchanie publiczne
- debata

Zogniskowany wywiad grupowy

ZASADY WYBORU OPERACJI, KRYTERIA WYBORU

ETAP IV

World Cafe

Warsztaty konsultacyjne

Kawiarnia obywatelska

Spotkania konsultacyjne

Wysłuchanie publiczne
- debata

PLAN KOMUNIKACYJNY, MONITORING I EWALUACJA

ETAP V

Wykorzystanie grup przedstawicielskich

Zogniskowany wywiad grupowy

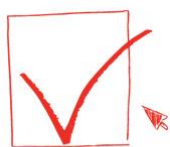
E-konsultacje

Badanie ankietowe

III. Diagnoza – opis obszaru i ludności

Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

E-konsultacje

Badania ankietowe

Zespoły robocze

Warsztaty konsultacyjne

Spotkania konsultacyjne

Skutki i wyniki użycia ww. metod: określenie potrzeb mieszkańców, w tym osób reprezentujących sektor rybacki oraz największych problemów występujących na obszarze, wyznaczenie rozwojowych branż gospodarki oraz usług deficytowych, wyodrębnienie grup defaworyzowanych.

Prezentowana poniżej diagnoza charakteryzuje obszary, na które działania SGR mogą mieć wpływ. Pominięto natomiast lub opisano ogólnie kwestie mające marginalne znaczenie dla mieszkańców terenu SGR lub takie, których poprawa leży poza zasięgiem narzędzi dostępnych w ramach LSR.

1. Opis obszaru z uwzględnieniem spójności terytorialnej, geograficznej, przyrodniczej i historyczno-kulturowej

1.1. Spójność terytorialna, geograficzna i przyrodnicza

Obszar obejmuje teren mieszczący się w jednym obrysie o łącznej powierzchni 1286 km².³ Administracyjnie podzielony jest on na 6 gmin położonych w północno-zachodniej części woj. pomorskiego: gminę miejską Ustka, gminę miejsko-wiejską Kępice, gminy wiejskie: Ustka, Słupsk, Kobylnica, Smołdzino. Należą one do powiatu słupskiego i stanowią 55,82% jego powierzchni.⁴ Teren położony jest w odległości 130 km od Gdańska i 220 km od Szczecina. Jego północną granicą jest linia brzegowa Bałtyku, od zachodu graniczy z gminami województwa zachodniopomorskiego, od południa z powiatem bytowskim, natomiast wschodnie granice tworzą w większości gminy powiatu słupskiego, tj. Dębica Kaszubska, Damnica i Głównicy oraz powiat łęborski. Teren SGR nie obejmuje Miasta Słupska. Obszar SGR jest spójny przestrzennie i wyróżnia się silną indywidualnością przyrodniczą.

1.1.1. Położenie geograficzne

Geograficznie obszar, na którym będzie realizowana LSR zalicza się do Makroregionu Pobrzeże Koszalińskie.⁵ Wchodzi on w skład Pobrzeża Południowego Bałtyku położonego w centralnej części Niżu Europejskiego. Obszar Pobrzeża obejmuje fragment woj. pomorskiego o wybitnych walorach przyrodniczo – krajobrazowych, w skład którego wchodzi następujące mezoregiony: Równina Słupska, Wysoczyznę Damnica, Wybrzeże Słowińskie.

1.1.2. Zasoby wodne

Obszar objęty LSR położony jest nad Morzem Bałtyckim, co w dużej mierze kształtuje jego klimat i warunki przyrodnicze. Długość wybrzeża morskiego obszaru wynosi ok. 60 km obejmującego tereny należące do gmin Smołdzino, gminy Ustka i Miasta Ustka. Linia brzegowa jest zróżnicowana – od szerokich piaszczystych wydmy na terenie Słowińskiego Parku Narodowego, przez urwiste klify między Ustką i Rowami, aż po płaskie i szerokie plaże m.in. w takich miejscowościach jak Ustka, Rowy, Orzechowo, Dębina, Poddąbie czy Czołpino.

Rzeki obszaru SGR tworzą specyficzne układy hydrograficzne. Spływają one z centrum Pomorza do Bałtyku i charakteryzują się „górkim” charakterem, szerokimi dolinami, klifowymi brzegami, rzadką florą i fauną. Na obszarze SGR wody płynące cechują się dobrym stanem ekologicznym i chemicznym i sprzyjają bytowaniu ryb zarówno łososiowatych jak i karpowatych. Ponadto mają duży potencjał dla rozwoju turystyki kajakowej oraz wędkarstwa. Na szczególną uwagę w tym zakresie zasługują Słupia, Łupawa i Wieprza.

Analizowany obszar cechuje się również bogactwem **jezior**. Największe z nich występują w ujściowych fragmentach dorzeczy i pełnią funkcję naturalnych filtrów. Zaliczyć do nich można: jezioro Łebsko, Gardno i Modła. O możliwości wykorzystania zasobów wodnych jezior decyduje ich odnawialność i na terenie SGR jest ona bardzo zróżnicowana.

Tabela 6. Zbiorniki wodne na terenie objętym LSR

Gmina	Jeziora	Rzeki
Miasto Ustka	-	Słupia
Ustka	Jezioro Modła	Słupia, Łupawa, Potynia, Bagiennica
Słupsk	-	Słupia, Głaźna, Basienica, Moszczeniczka

³ Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych. Dostępny w Internecie: <http://stat.gov.pl/>.

⁴ Tamże.

⁵ J. Kondracki: *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa, 2000.

Kobylnica	6 jezior o powierzchni do ok. 10 ha, największe jezioro – Dudek (zwane również Lisewo) o powierzchni ok. 11 ha	Słupia, Kwacza, Kamieniec, Struga Sycewicka, Żelkowa Woda, Kamienna Wieprza, jej dopływy: Bystrzenica, Ścięgnica, Bzówka, Bzianka, Struga Ścięgnicka, Pałowska Struga
Kępice	Obłęskie, Przyjezierze, Nakło, Lipnik, Korzybie, stawy rybne w lesie w pobliżu Kruszki i Kępki oraz jeziora we wsiach: Mzdowo, Biesowice, Kotłowo, Przytocko	Wieprza, Studnica, Dzika, Bystrzenica, Modła
Smołdzino	Gardno, Łebsko, Dołgie Duże, Dołgie Małe	Łupawa, Brodniczka, Pustynka, Głównycki Strumyk
Razem	21	25

Źródło: dane gmin.

Przeprowadzone w 2014r. przez Delegaturę WIOŚ w Słupsku badania **wód podziemnych** na ujęciach m.in. w miejscowościach: Rowy, Ustka, Słupsk wykazały wysoką jakość zasobów wód podziemnych, w tym stan chemiczny wód sklasyfikowano jako ogólnie dobry.

1.1.3. Flora i fauna oraz obszary chronione

W południowych gminach obszaru dominuje krajobraz pól uprawnych, których widok urozmaicają liczne zbiorowiska drzew i krzewów. W nadmorskich obszarach dominują natomiast łąki i pastwiska. Ważnym elementem przyrody są lasy. Lesistość obszaru wynosi średnio 33% (województwo 37%), sięgając do 61% w gminie Kępice. Dominują lasy sosnowe, bukowe i olsy.⁶

Na tak ukształtowanym terenie występuje wiele roślin chronionych, wśród których najbardziej charakterystyczne są mchy, roślinność błotna, glony, grzyby i roślinność brzegu nadmorskiego oraz również chronionych zwierząt, w szczególności ptaków, ryb (morskich i słodkowodnych) oraz zwierząt leśnych.

Potencjał przyrodniczy jest jedną z najsilniejszych stron obszaru. W każdej gminie występują obszary chronione o łącznej powierzchni 37261,02ha stanowiącej niemal 29% całego terenu objętego LSR.

Tabela 7. Obszary chronione prawnie na terenie objętym LSR

Gmina	Obszar chroniony
Miasto Ustka	– Rezerwat przyrody „Buczyna nad Słupią” – Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Ostoja łabędzi”
Ustka	– Słowiński Park Narodowy – Rezerwaty: Jezioro Modła, Buczyna nad Słupią, Zaleskie Bagna. – Obszary chronionego krajobrazu: Pas pobrzeża na zachód i wschód od Ustki,
Słupsk	– Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” – Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Bruskowskie Bagno, Kraina w Kratę w Dolinie Rzeki Moszczenicki
Kobylnica	– Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” – SOO „Dolina Wieprzy i Studnicy” – Parki z XIX w. oraz zespoły pałacowo-parkowe
Kępice	– Rezerwat: Torfowisko Potoczek – Obszar chronionego krajobrazu: Jezioro Łętowskie oraz okolice Kępic wraz z fragmentem doliny rzeki Wieprzy – Dolina Wieprzy i Studnicy
Smołdzino	– Słowiński Park Narodowy zajmujący 65% terenu gminy. – Rezerwaty: Kluki, Klukowe Buki, Klukowe Łęgi, Wierzchocińskie Jałowce, Rowokół. – Obszary ochrony ścisłej: Gardnieńskie Łęgi, Dołgie Małe. Mierzeja, Moroszka, Wyspa Kamienna.

Źródło: dane gmin.

Tabela 8. Sieć Ekologiczna Natura 2000 na obszarze działania Słowińskiej Grupy Rybackiej

Lp.	Nazwa obszaru	Gmina
1.	Przybrzeżne Wody Bałtyku	Smołdzino, Ustka, Miasto Ustka
2.	Ostoja Słowińska	Smołdzino, Ustka
4.	Przymorskie Błota	Ustka
5.	Dolina Słupi	Słupsk, Kobylnica

⁶ Dane gmin.

6.	Dolina Łupawy	Smołdzino
7.	Dolina Wieprzy i Studnicy	Kępice, Kobylnica
8.	Dolina Grabowej	Kępice

Źródło: dane gmin.

Zagrożeniem dla tych obszarów jest działalność człowieka (m.in. słabe zagospodarowanie wód opadowych z gospodarstw rolnych i zakładów gospodarczych oraz osadów z hodowli ryb, gromadzenie odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych) oraz niekontrolowany ruch turystyczny i niska świadomość ekologiczna mieszkańców, także niewystarczające zagospodarowanie obszaru w infrastrukturę chroniącą roślinność i pełniącą funkcję turystyczną (np. ścieżki, wyznaczone trasy), sanitarną (WC, kosze na śmieci) czy informacyjną (braki w odpowiednim oznakowaniu terenów chronionych i pomników przyrody).⁷ Dbłość o stan środowiska oceniana jest na 2,57 w skali 1-5, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 91% badanych przyznaje, że zasadne jest wdrożenie rozwiązań proekologicznych w realizowanych inwestycjach lub realizacja przedsięwzięć mających na celu ochronę środowiska.⁸

1.2. Spójność historyczno-kulturowa

Tradycje kulturowe obszaru są nierozzerwalnie związane z wydarzeniami historycznymi, które na przestrzeni wieków kształtowały jego dzisiejszy charakter. Ziemię wielokrotnie zmieniały swoją przynależność, bytowały tu m.in. plemiona germańskie, Słowianie i Niemcy. Od XVI wieku do końca II Wojny Światowej teren Pobrzeża Słowińskiego zamieszkiwała grupa etniczna zwana **Słowińcami, której kulturę uznano za tradycyjną dla tego obszaru**. Byli to potomkowie Słowian Pomorskich, zajmowali się głównie rybactwem, rybołówstwem i zbieractwem (torf, bursztyn). Mieszkańcy wsi położonych z dala od akwenów wodnych trudnili się natomiast rolnictwem. Pozostałości ich kultury najlepiej zachowały się w architekturze. Konstrukcja domów Słowińców opierała się na drewnianych smolonych belkach i glinianym wypełnieniu przestrzeni między nimi, które pokrywano wapnem. Do dziś w wielu wsiach zachowały się tzw. „domy w kratę”. Teren SGR, na którym zachowały się duże skupiska tego typu budownictwa wiejskiego nazwano „Krainą w Kratę”. Na wzór szachulcowych domów zrewitalizowano również ustecką starówkę - osadę rybacką. Duże natężenie zabytkowej architektury wiejskiej niespotykane nigdzie indziej w Europie podkreśla unikalny charakter obszaru, co daje możliwości jego wykorzystania w kulturze i turystyce.

Ważnym elementem kultury terenu SGR jest rybactwo i rybołówstwo, a także powiązane z nimi zajęcia, obyczaje i tradycje, prezentowane m.in. przez Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach i Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie. Do najpopularniejszych atrakcji związanych z rybactwem należą zabytkowe latarnie morskie w Ustce i Czołpinie, stara przystań rybacka w Gardnie Wielkiej, czy Muzeum Ziemi Usteckiej.

Śladami ciekawej i burzliwej historii obszaru są liczne zabytki z różnych okresów dziejów. Najliczniejszą grupę tworzą obiekty sakralne, kompleksy i obiekty mieszkalne, w tym dwory i pałace.

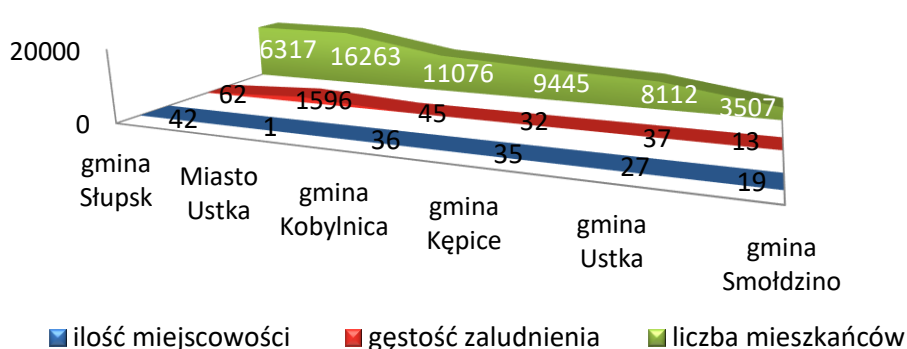
2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza obszaru

2.1. Demografia obszaru

Liczba ludności na terenie objętym LSR wynosi 64720 osób (stan na 31.12.2013r.). Dużą ich część zamieszkuje Miasto Ustka (16263), które jest jednym z dwóch miast znajdujących się na obszarze. W przypadku pozostałych gmin liczba mieszkańców zależy od ich wielkości oraz liczby znajdujących się w nich miejscowości.

Podobnie przedstawia się **gęstość zaludnienia**. Największą posiada Miasto Ustka, co wynika z jego małej powierzchni. Najmniej osób w ogóle i na km² przypada na Smołdzino, należy jednak pamiętać, że na dużym obszarze gminy znajduje się Słowiński Park Narodowy. W każdej gminie (z wyjątkiem Miasta Ustka) gęstość zaludnienia jest niższa niż średnia wojewódzka, która wynosi 125os./km².

Wykres 2. Liczba miejscowości i mieszkańców gmin objętych LSR oraz gęstość zaludnienia (stan na 31.12.2013r.)

⁷ Badania własne SGR, spotkania konsultacyjne w gminach, 2015r.

⁸ Badania własne SGR, ankieta on-line, 2021r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://stat.gov.pl/>.

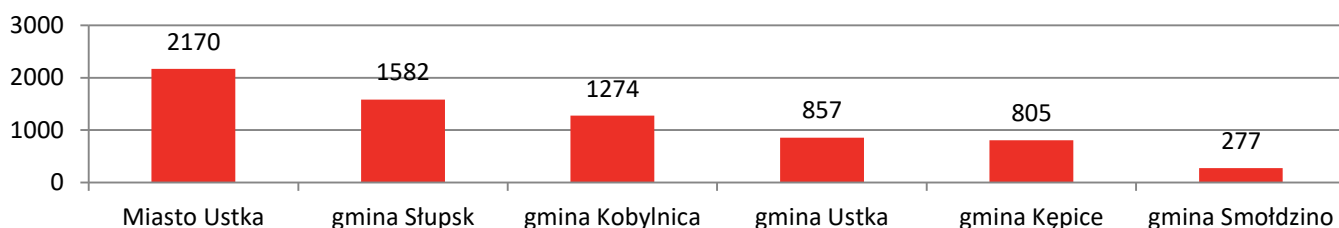
Coraz wyraźniej rysuje się tendencja do wybierania na miejsce zamieszkania gmin wiejskich, leżących w sąsiedztwie Słupska i Ustki, które jako jedyne ośrodki są w stanie zapewnić mieszkańcom wszystkie usługi. Coraz mniej osób zmienia jednak miejsce zamieszkania w obrębie obszaru SGR. **Mieszkańcy wyjeżdżają poza teren**, a liczbę ludności uzupełniają „przyjezdni”, meldujący się w celu prowadzenia działalności turystycznej.⁹ Dane nie uwzględniają migracji osób nie zmieniających miejsca zameldowania, dlatego liczba wyjeżdżających może być większa.

Wśród mieszkańców mężczyźni i kobiety tworzą zbliżone liczebnie grupy (32411 i 32309 osób) z niewielką przewagą kobiet. Największa część ludności to osoby w wieku produkcyjnym (42193), natomiast liczebność mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wynosi 12555, a w wieku poprodukcyjnym 9972. Wykształcenie członków lokalnej społeczności odpowiada proporcjom w powiecie słupskim, w którym najwięcej osób (27,4%) ukończyło szkoły zawodowe i średnie (27%), natomiast wykształcenie wyższe posiada 11,4% mieszkańców.¹⁰

2.2. Gospodarka i przedsiębiorczość na obszarze

W 2014r. na obszarze zarejestrowanych było 6965 firm - najwięcej w Mieście Ustka, najmniej w gminie Smołdzino.

Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminach objętych LSR (stan na 31.12.2014r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://stat.gov.pl/>.

Od 2010r. liczba podmiotów gospodarczych spadała. W 2014r. nastąpił jej wzrost, jednak nie dorównał on poziomowi sprzed 5 lat.¹¹ W każdej gminie spadła też liczba nowo zakładanych firm. Zjawisko jest charakterystyczne dla całego powiatu słupskiego – jedyne obok powiatu łęborskiego w całym podregionie, gdzie w ostatnim roku zmalała liczba rejestrowanych podmiotów gospodarczych.¹² Choć ogólny wzrost liczby przedsiębiorstw jest niewielki, wskazuje on **na potrzebę wprowadzania nowych usług** i świadczy o przedsiębiorczości mieszkańców, którzy wciąż prowadzą więcej firm niż osoby zamieszkujące inne powiaty podregionu (z wyjątkiem p. chojnickiego).¹³ Jednak specyfika obszaru powoduje pewne ograniczenia w rozwoju rynku. Największym z nich jest **sezonowość**. W okresie letnim, kiedy teren odwiedzany jest przez tysiące turystów, wzrastają dochody firm i spada bezrobocie. Natomiast we wrześniu przedsiębiorcy przeważnie zawieszają swoją działalność. **Mało jest podmiotów, które próbują współpracować ze sobą w celu uatrakcyjnienia oferty m.in.** dla turysty, aby w ten sposób wydłużyć sezon. Drugą przeszkodą to restrykcyjne przepisy związane z ochroną środowiska – zasoby przyrodnicze z jednej strony podnoszą potencjał obszaru w różnych dziedzinach gospodarki, a z drugiej powodują duże ograniczenia dla przedsiębiorców. Znaczna część przedstawicieli lokalnej społeczności (48%) uważa, że warunki do prowadzenia działalności są złe, a 75% we wsparciu firm widzi jedną z najpilniejszych potrzeb.¹⁴ W 2014r. na terenie SGR najwięcej przedsiębiorstw zajmowało się handlem, budownictwem, usługami związanymi z zakwaterowaniem, przetwórstwem, działalnością dot. nieruchomości, rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem.

Tabela 9. Najpopularniejsze gałęzie gospodarki na obszarze objętym LSR w 2014r.

Gałąź gospodarki	Liczba podmiotów
Handel hurtowy i detaliczny	1535
Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	849
Budownictwo	711
Przetwórstwo przemysłowe	694
Obsługa rynku nieruchomości	443
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	429

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://stat.gov.pl/>.

⁹ Badania własne SGR, spotkania konsultacyjne w gminach, 2015.

¹⁰ Polska w liczbach: *Powiat słupski w liczbach*. Dostępny w Internecie: http://www.polskawliczbach.pl/powiat_slupski#edukacja-i-szkolnictwo.

¹¹ Główny Urząd Statystyczny... Dz. cyt.

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

¹⁴ Badania własne SGR, e-konsultacje, 2015r.

Wyłączając usługi świadczone przez podmioty publiczne, pojawia się mało działalności związanych z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz edukacją. Tymczasem mieszkańcy obszaru, pytani o to, jakich usług brakuje na ich terenie, wskazali właśnie taką ofertę. Ponadto zwrócili uwagę, na zanikanie zawodów „tradycyjnych”, takich jak szewc, krawiec, czy kowal oraz na niedostatek specjalistów. Duża część z nich uważa, iż powinno działać więcej placówek związanych z opieką zdrowotną, a także że wciąż brakuje usług związanych z handlem.¹⁵ Niedostatki na rynku dostrzegają sami przedsiębiorcy. W poprzednim okresie programowania do SGR wpłynęły 22 wnioski o dofinansowanie na działalność związaną ze zdrowiem i 31 na prowadzenie firm świadczących usługi rozrywkowe i kulturalne, wyłączając te bezpośrednio związane z turystyką.¹⁶ Oprócz różnorodności oferty konieczne jest podniesienie jej jakości – 40,43% ankietowanych jest niezadowolona z poziomu usług, które z uwagi na niską konkurencję są mało innowacyjne i słabo dostępne dla mieszkańców małych wsi.¹⁷ Opinię podzielają członkowie zespołu roboczego, którzy za główne przeszkody w rozwoju rynku uznała koszty związane z prowadzeniem działalności, trudności w uzyskaniu dotacji, brak wsparcia dla firm z regionu, ale również problemy ze znalezieniem sumiennych czy wykwalifikowanych pracowników.¹⁸ Obok tradycyjnych usług, istnieje szansa na rozwój działalności, dzięki którym obszar mógłby podnieść swój potencjał. Ankietowani wskazali wspomnianą już turystykę i powiązaną z nią gastronomię oraz produkcję, rybactwo i przetwórstwo rybne, usługi zdrowotne, opiekuńcze i uzdrowiskowe, handel i energię odnawialną. Ponadto zasadne jest dążenie do cyfryzacji usług gospodarczych (stopień cyfryzacji usług społecznych i gospodarczych został oceniony na 2,55, a 93% badanych oczekuje zwiększenia poziomu cyfryzacji).¹⁹

2.2.1. Potencjał turystyczny obszaru

Atrakcyjność obszaru wynika m.in. z jego nadmorskiego położenia, bogactwa akwenów wodnych oraz obfitości fauny i flory. Wybrzeże Bałtyku jest najistotniejszym walorem turystycznym, stwarzającym możliwości uprawiania turystyki wypoczynkowej, wodnej, czy pieszej. Jeziora i rzeki umożliwiają dodatkowo uprawianie kajakarstwa i wędkarstwa. Potencjał ten jest jednak prawie zupełnie niewykorzystywany. Tymczasem na obszarze istnieją świetne warunki do uprawiania żeglarstwa, windsurfingu i kitesurfingu, z których korzystają indywidualni amatorzy przyjeżdżający tutaj z całej Polski. Nad jeziorem Gardno działa firma szkoląca w zakresie tych sportów, a poza nią tylko w Słupsku funkcjonuje podobna szkółka. Podobnie sytuacja przedstawia się, jeśli chodzi o nurkowanie - usługi z tym związane świadczy jeden przedsiębiorca. Wędkarstwo morskie zaczyna rozkwitać dzięki dywersyfikacji działalności armatorów. O wiele słabiej rozwinięte jest natomiast wędkarstwo śródlądowe uprawiane przez mieszkańców, którzy sami dbają o wymagane pozwolenia czy sprzęt, co w przypadku turystów stanowi problem.

Morze jest także „magnesem turystycznym” - spowodował on utworzenie międzynarodowego szlaku rowerowego dookoła Bałtyku (R-10) tzw. Hanzeatycki, który przebiega też przez obszar SGR. Inne popularne szlaki turystyczne biegnące przez ten teren to: rowerowy międzyregionalny M-14 USB-S Ustka–Słupsk–Bytów–Sominy ("Przez Zielone Serce Pomorza"), rowerowy Szlak Zwiniętych Torów (po trasie R-10) oraz pieszy Pomorska Droga Św. Jakuba.

Ważne znaczenie dla rozwoju gospodarczego części obszaru SGR ma turystyka zdrowotna, dotyczy to głównie Uzdrowiska Ustka (obejmującego Miasto Ustka i część gm. Ustka). Ustka jako jedno z 45 miejsc w kraju (w woj. pomorskim Sopot i Ustka) posiada status uzdrowiska, co stanowi szansę na wydłużenie sezonu turystycznego.

Tabela 10. Liczba turystów i zagospodarowanie turystyczne na obszarze SGR w 2014 roku

Gmina	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Turyści krajowi	Turyści zagraniczni	Turyści łącznie
Miasto Ustka	65	4 971	71 321	3 743	75 064
Ustka (wiejska)	58	6 087	41 755	3 968	45 723
Słupsk (wiejska)	1	235	13 258	623	13 881
Kobylnica	1	12	1 180	265	1 445
Smołdzino	6	247	604	15	619
Kępice	0	0	0	0	0
SUMA	131	11 552	128 118	8 614	136 732

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://stat.gov.pl/>.

Liczba obiektów świadczących usługi noclegowe jest ponadprzeciętnie duża, co odzwierciedla turystyczny charakter regionu. W 2014 roku na obszarze SGR wypoczywało prawie 137 tys. turystów, którzy mieli do dyspozycji 11,5 tys. miejsc noclegowych w 131 obiektach. Najsilniej rozwinięta baza noclegowa znajduje się w gminie wiejskiej Ustka, w

¹⁵ Badania własne SGR, wywiady indywidualne, 2015r.

¹⁶ Dane własne SGR.

¹⁷ Badania własne SGR, e-konsultacje, 2015r.

¹⁸ Badania własne SGR, spotkania zespołów roboczych, 2015.

¹⁹ Badania własne SGR, ankieta on-line, 2021r.

której skupionych jest 52,70% miejsc noclegowych, a ich liczba, podobnie jak korzystających z niej osób, wzrasta. Podobne tendencje odnotowano w gminach Słupsk i Smołdzino. 43% miejsc zakwaterowania znajduje się w Mieście Ustka, które jest najczęściej wybierane przez turystów na letni wypoczynek (54,90% ogólnej liczby gości). Zgodnie z danymi GUS najstabilniej rozwinięta pod względem bazy noclegowej jest Gmina Kępice, gdzie nie zewidencjonowano żadnego obiektu noclegowego. Turyści krajowi stanowią prawie 94% ogółu ruchu turystycznego na obszarze działalności SGR, największy odsetek turystów zagranicznych notowany jest w gminie Kobylnica (18,3%) oraz w gminie wiejskiej Ustka (9,7%).

Część bazy noclegowej na terenie działania SGR stanowią zlokalizowane na obszarach wiejskich obiekty agroturystyczne, nieujęte w ogólnodostępnych danych statystycznych.

Tabela 11. Liczba obiektów agroturystycznych na obszarze SGR (stan na listopad 2015)

GMINA	Ustka	Kobylnica	Smołdzino	Kępice	Słupsk	Razem
Liczba obiektów	19	1	16	6	14	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin.

Standard pokoi oferowanych gościom na terenie SGR jest zróżnicowany – od hotelowego po niski poziom campingowy. Relatywnie często oferowane są usługi żywienia. Duża część obiektów ma w swojej ofercie możliwość zaopatrzenia w świeże produkty żywnościowe pochodzące z lokalnych upraw i hodowli. Dominują tu takie produkty jak mleko, miód i jaja, a rzadziej mięso i ryby. Stosunkowo niewielką część analizowanych obiektów stanowią kwatery agroturystyczne, prowadzące czynną działalność rolniczą i oferujące gościom wczasy w klimacie tradycyjnej wsi. Rozwój oferty turystycznej w zakresie agroturystyki i turystyki wiejskiej jest wskazany ze względu na sprzyjające trendy światowe, takie jak eko-turystyka, slowlife czy slowfood. Gospodarstwa agroturystyczne mogą być też doskonałym miejscem do poznania dawnego stylu życia i zapomnianych zawodów.

Podmioty prowadzące na obszarze SGR działalność w zakresie turystyki w znaczącej większości są nadal zbyt mało wyspecjalizowane, ich oferta w niewielkim stopniu skierowana jest do turysty poszukującego specyficznych form wypoczynku (turystyka aktywna, kwalifikowana, kulinarna, itp.). Obszar, mimo że charakteryzuje się spójnością kulturową i przyrodniczą, nie ma wyrobionej wspólnej marki, która mogłaby zagościć w świadomości turystów z kraju i zagranicy. Powodem tego jest zbyt mała ilość i efektywność działań zmierzających do budowania bardziej skomplikowanych form organizacji działalności turystycznej, jak sieci sprzedaży produktów regionalnych czy współpraca polegająca na łączeniu pojedynczych usług w kompleksową ofertę.

Słowińska Grupa Rybacka od 2013r. współtworzy z lokalnymi podmiotami działającymi w sektorze turystyki **Słowiński Szlak Rybacki**. Jego idea opiera się o rybacki charakter regionu i tożsamość nierozzerwalnie związaną z morzem. Szlak ten jest częścią Północnego Szlaku Rybackiego obejmującego trzy województwa pasa nadmorskiego, rozwijanego wspólnie przez grupy rybackie z tych regionów. Powstanie Słowińskiego Szlaku Rybackiego wiąże się z projektem budowy pakietów turystycznych obszaru SGR, w wyniku którego powstało kilkanaście zróżnicowanych ofert pobytowych. Największym wyzwaniem tego przedsięwzięcia jest angażowanie kolejnych podmiotów, animowanie współpracy między nimi i wzmacnianie głównej idei szlaku, jaką jest promocja i kultywowanie unikatowej tożsamości regionu związanej z rybołówstwem, lokalnymi zasobami i marynistyką.

Marki lokalne i produkty lokalne

Do najbardziej rozpoznawanych marek terytorialnych na obszarze SGR należy „**Kraina w Kratę**”. Na terenie SGR leży zdecydowana większość zabytkowych obiektów szachulcowych, głównie w Ustce, Gminie Ustka i Gminie Słupsk. „Kraina w Kratę” jest m.in. opisywana na wojewódzkich stronach turystycznych www.pomorskie.travel oraz www.wrotapomorza.pl. Marka jest częściowo oznakowana w przestrzeni fizycznej.

Inną turystyczną marką lokalną rozwijaną częściowo na obszarze SGR jest „**Zielone Serce Pomorza**” tworzone przez Fundację PDS (www.zielonesercepomorza.pl). Poza działaniami promocyjnymi, rozwój marki prowadzony jest przez certyfikację inicjatyw lokalnych oraz regionalnych produktów spożywczych i niespożywczych (np. rękodzielniczych).

2.2.2. Usługi zdrowotne, opiekuńcze i uzdrowiskowe

Usługi opiekuńcze są istotne dla rozwoju rynku ze względu na ich małą ilość i istniejący w tym zakresie niezagospodarowany obszar dla przedsiębiorców. Korzystają z nich osoby chore, samotne i w podeszłym wieku. Na obszarze SGR świadczą je głównie ośrodki pomocy społecznej. W 2014r. samorządy na usługi opiekuńcze przeznaczyły łącznie 1 914 879,60zł.²⁰ Oprócz opisanej pomocy na obszarze objętym LSR działają 4 domy opieki społecznej, które w 2012r. przyjęły ok. 350 osób, głównie wymagających opieki ze względu na niepełnosprawność.²¹

²⁰ Sprawozdania z realizacji budżetu za 2014r. gmin: Miasto Ustka, Ustka, Kępice, Kobylnica, Słupsk, Smołdzino.

²¹ Dom Pomocy Społecznej w Lubuczewie. Dostępny w Internecie: <http://dpslubuczewo.pl>, Dom Pomocy Społecznej w Machowinie. Dostępny w Internecie: <http://dpsmachowino.mojbip.pl>, Dom Pomocy Społecznej w Machowinku. Dostępny w Internecie: <http://www.dps.przytocko.pl>, Dom Pomocy Społecznej w Przytocku. Dostępny w Internecie:

W powiecie słupskim oraz Mieście Słupsk nie istnieją natomiast żadne jednostki, które prowadziłby całodobową opiekę.²² Na obszarze brakuje również placówek, w których mogłyby być umieszczane osoby starsze. Istnieje zatem przestrzeń na wprowadzenie podobnych usług, co zauważono podczas prac zespołów roboczych.²³

41% badanych mieszkańców wskazało na braki związane z usługami zdrowotnymi. Na terenie obszaru działa 13 przychodni i zakładów opieki społecznej oraz prowadzonych są 4 indywidualne praktyki lekarskie i jedna położnicza. Ponadto mieszkańcy mogą skorzystać z ośmiu poradni specjalistycznych rozmieszczonych w 4 punktach na terenie Miasta Ustka, gminy Ustka i gminy Kobylnica. Obok nich działa 6 placówek rehabilitacyjnych i jedna pielęgnacyjno-opiekuńcza.²⁴ Problemem jest też brak usług niektórych specjalistów, a także jakość wyposażenia placówek, w związku z czym mieszkańcy zmuszeni są do korzystania z porad w oddalonych miastach.

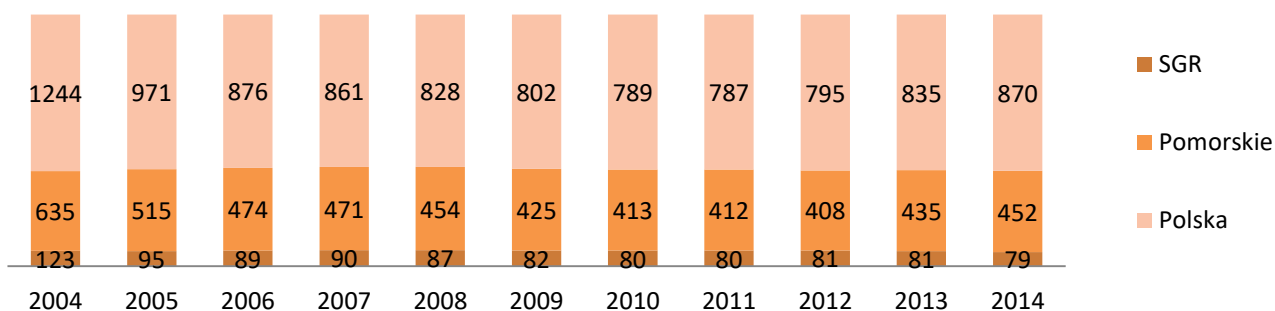
W Mieście Ustka i gminie Ustka rozwijają się natomiast usługi uzdrowiskowe, w których wykorzystuje się lokalne zasoby przyrodnicze, a zwłaszcza leczniczy klimat. Główne działania w tym zakresie prowadzi spółka Uzdrowisko Ustka sp. z o.o., jednak i inne hotele świadczą podobne usługi.

2.2.3. Gospodarka rybacka i rynek rybny

a. Rybołówstwo

Na obszarze Słowińskiej Grupy Rybackiej znajdują się dwa porty rybackie. W porcie Ustka na koniec 2014r. zarejestrowane były 73 jednostki rybackie (w tym 25 kutrów ponad 15 m długości), a w porcie w Rowach - 6 łodzi. Realizowany program dostosowania wielkości polskiej floty rybackiej do stanu zasobów, polegający przede wszystkim na ograniczaniu potencjału połowowego, był główną przyczyną redukcji liczby jednostek stacjonujących w Ustce i Rowach. Od końca 2014 r. liczba jednostek zarejestrowanych w tych portach zmniejszyła się o 36% (przy 29% dla woj. Pomorskiego i 31% dla Polski, zob. wykres). Pod względem liczby zarejestrowanych jednostek rybackich Ustka nadal pozostaje jednak największym portem rybackim w Polsce.

Wykres 4. Liczba jednostek na terenie SGR w latach 2004-2014.

Źródło: opracowanie MIR-PIB na podstawie danych Rejestru Statków Rybackich.

Pod względem liczby statków porty w Ustce i Rowach były miejscem rejestracji 9,1% stanu polskiej floty rybackiej w 2014 r., jednak pod względem mocy silników było to 13,4%, a pod względem tonażu 14,7%. Wiek jednostek zarejestrowanych w Ustce i Rowach (39,3 lat) był znacząco wyższy od średniej wieku dla Polski (27,6 lat). Wpływ na taki wynik miało pozostawienie w użytkowaniu kilku historycznych łodzi w wieku od 64 do 91 lat a także fakt, że jedynie 5 jednostek wybudowanych zostało po 2000 roku.

Tabela 12. Dane floty rybackiej zarejestrowanej na terenie SGR i w Polsce w latach 2004-2014

Rok	SGR				Polska			
	Liczba	Moc (kW)	Tonaż (GT)	Średni wiek	Liczba	Moc (kW)	Tonaż (GT)	Średni wiek
2004	123	16 225,2	4 703,9	33,4	1244	136 075,7	36 718,9	26,0
2005	95	11 107,7	2 823,3	33,2	971	96 072,2	24 145,7	25,9
2006	89	10 608,7	2 663,9	33,4	876	87 243,3	21 619,8	26,3
2007	90	10 707,3	2 584,9	34,1	861	86 511,2	21 228,7	26,8
2008	87	10 232,6	2 577,1	36,0	828	81 168,9	19 764,9	27,3

<http://www.dps.przytocko.pl>.

²² Województwo Pomorskie. Ocena stanu i skuteczności opieki społecznej, 2012. Wydział Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, 2013. [online]. Dostępny w Internecie:

<http://www.gdansk.uw.gov.pl/attachments/article/839/Ocena%20stanu%20i%20skuteczno%C5%9Bci%20pomocy%20spo%C5%82ecznej%20wojew%C3%B3dztwa%20pomorskiego%20za%20rok~.pdf>.

²³ Badania własne SGR, spotkania zespołów roboczych, 2015.

²⁴ Powiat Słupski: Świadczenia zdrowotne w powiecie słupskim. [online]. Dostępny w Internecie:

<http://www.powiat.slupsk.pl/477,gdzie-sie-leczyc.html>.

2009	82	9 906,8	2 691,1	36,2	802	72 323,0	16 968,0	26,7
2010	80	9 522,8	2 576,9	37,1	789	68 484,1	15 990,4	27,1
2011	80	9 115,9	2 505,7	37,0	787	67 674,9	15 961,8	27,7
2012	81	9 421,9	2 642,9	37,7	795	66 729,3	15 984,0	27,7
2013	81	9 453,9	2 758,9	38,9	835	66 796,4	16 634,7	27,5
2014	79	8 959,9	2 470,3	39,3	870	66 947,0	16 782,6	27,6

Źródło: opracowanie MIR-PIB na podstawie danych Rejestru Statków Rybackich.

W portach położonych na terenie SGR wyładowanych zostało ponad 10% ryb złowionych przez polską flotę w 2014r. W przypadku dorszy było to 18,8% wielkości połowów, dla śledzi 16%. Wyładunki śledzi stanowiły 37,8%, szprotów - 32,3%, dorszy - 18,8% a storni - 10,8% wyładunków w Ustce i Rowach w 2014r. Pomimo mniejszej liczby jednostek zarejestrowanych w portach na terenie SGR wielkość wyładunków zwiększała się.

Tabela 13. Połowy polskich jednostek bałtyckich w latach 2011- 2014 i ich wyładunki w portach na terenie SGR

Gatunek	Połowy polskich jednostek (tys. ton)				Wyładunki w portach Ustka i Rowy (tys. ton)			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Szprot	56,49	63,12	80,99	58,58	3,87	3,16	3,08	3,83
Śledź	29,88	27,11	23,58	28,14	1,74	3,15	3,76	4,49
Dorsz	11,86	14,84	12,50	11,90	2,31	2,92	1,96	2,23
Stornia	9,73	10,09	11,87	12,64	0,70	0,69	0,92	1,29
Pozostałe	2,81	5,41	5,14	7,21	0,14	0,10	0,07	0,04
Razem	110,77	120,57	134,08	118,46	8,76	10,02	9,79	11,88

Źródło: opracowanie MIR-PIB na podstawie raportów CMR

Wartość połowów jednostek zarejestrowanych w portach w Rowach i Ustce w 2014 r. wyniosła 26,4 mln zł. Stanowiło to 24,4% wartości połowów jednostek zarejestrowanych w woj. pomorskim oraz 13,2% połowów wszystkich polskich jednostek.

Tabela 14. Wielkość i wartość wyładunków jednostek zarejestrowanych w portach na terenie SGR

Port	Rowy	Ustka	SGR	pomorskie	udział	Polska	udział
Wartość (tys. zł)	299	26 122	26 421	108 306	24,4%	200 506	13,2%
Wielkość (tony)	61	13 814	13 875	71 036	19,5%	118 462	11,7%

Źródło: opracowanie MIR-PIB na podstawie raportów CMR.

Według szacunków MIR-PIB zatrudnienie w rybołówstwie w 2014 r. wyniosło 2928 osób, z czego 2482 bezpośrednio na morzu. Dla obszaru SGR szacunki wskazywały wielkość zatrudnienia na 336 osób, w tym 277 na morzu. Dane uzyskane z formularzy RRW-19, które są jedną ze zmiennych wzoru do wyliczenia wskaźnika rybackości wskazywały, że na terenie SGR na stałe zatrudnione były 222 osoby. Dane te pochodziły z 62% liczby zarejestrowanych w tym porcie aktywnych²⁵ jednostek.

Tabela 15. Wielkość zatrudnienia na terenie SGR w 2014r.

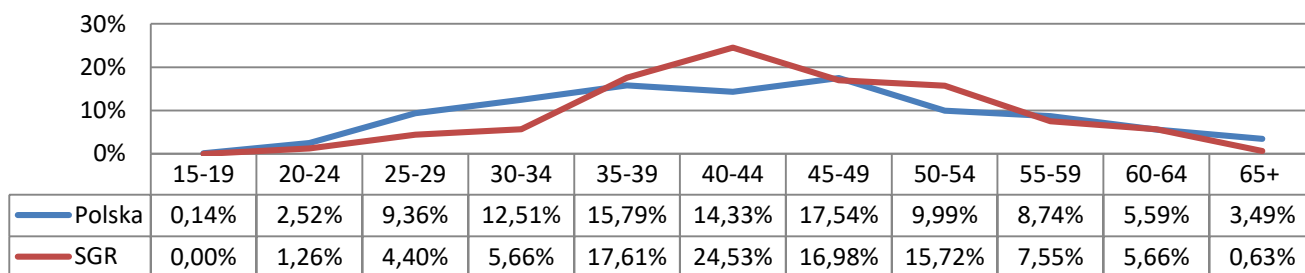
2014	Gmina	Zatrudnienie			Liczba statków
		Razem	na morzu	na lądzie	
Szacunek ogółem RRW19	Ustka m.	203	169	34	39
	Ustka	19	16	3	6
	Razem SGR	222	185	37	45
	Pomorskie	1061	940	121	316
	POLSKA	2099	1801	298	613
Szacunek ogółem	Ustka m.	317	261	56	66
	Ustka	19	16	3	6
	Razem SGR	336	277	59	72
	Pomorskie	1523	1336	187	425
	POLSKA	2928	2482	446	827

Źródło: opracowanie MIR-PIB

²⁵ Prowadzących połowy w 2014 r.

Informacje o strukturze wiekowej zatrudnienia na morzu przedstawiono w corocznym sprawozdaniu z realizacji Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej²⁶. Wynika z niego, że średnia wieku rybaków zatrudnionych na morzu wynosiła w 2014 r. 43,2 lat, a w przypadku SGR średnia ta była wyższa (44,5 lat). Najliczniejszą grupą pracowników zatrudnionych przy połowach były osoby w wieku 45-49 lat (18% zatrudnionych na morzu). Na obszarze SGR dominującą grupą były osoby w wieku 40-45 lat.

Wykres 5. Struktura wiekowa zatrudnionych przy połowach w 2014r.

Źródło: opracowanie MIR-PIB na podstawie RRW-19.

Infrastruktura portów w Ustce i Rowach wymaga modernizacji i ulepszenia. Widoczny jest brak chłodzonych powierzchni składowych, wytwornic lodu, zaplecza do przechowywania osprzętu rybackiego oraz toalet. Ponadto porty nie są przystosowane do przyjmowania dużych statków, co ogranicza rozwój rybołówstwa, handlu zagranicznego oraz turystyki i rekreacji, chęć z potrzeb zostało zaspokojonych przez KIPR.²⁷

Ponadto w ostatnich latach, głównie dzięki środkom z EFR udało się poprawić stan portu zachodniego w Ustce. W 2015r. zakończono prace o wartości 16 055 887zł obejmujące budowę basenu, dróg dojazdowych oraz doprowadzenia kanalizacji, która umożliwi stworzenie bazy sanitarnej dla rybaków. Zakupiono również sprzęt do utrzymywania czystości, łódź inspekcyjną, założono monitoring i oświetlenie.²⁸

b. Chów i hodowla ryb na obszarze SGR.

Na terenie SGR funkcjonuje 14 ośrodków hodowli ryb. Dominującym typem są hodowle ryb łososiowatych, w szczególności pstrąga tęczowego. Występują również hodowle ryb karpowatych i innych np. suma afrykańskiego. Hodowle zlokalizowane są głównie na rzekach: Żelkowa Woda, Kwacza, Bystrzenica, Podgórna, Struga Darnowska. W gminie Kępice zlokalizowanych jest 7 ośrodków rybackich, w gminie Słupsk – 3, gminie Kobylnica – 3, gminie Smołdzino – 1. Rybołówstwo w wodach otwartych leżących na terenie SGR jest reprezentowane głównie przez pojedynczą brygadę jeziorową na jeziorze Gardno (2500ha), leżącym na terenie Słowińskiego Parku Narodowego. Ta działalność połowowa jest szczególnie istotna ze względu na rzadko spotykany, tradycyjny charakter, jednak prowadzenie jej jest ograniczone ze względu na miejsce będące pod ścisłą ochroną.

Większość gospodarstw rybackich ma charakter przedsiębiorstw rodzinnych, prowadzonych przez osoby posiadające branżowe wykształcenie, doświadczenie i wysokie kwalifikacje. Hodowle na obszarze SGR mają przeważnie charakter intensywny (hodowle ryb łososiowatych) i w dużej części są bardzo zaawansowane technologicznie. Pozostałe hodowle, w tym ryb karpowatych, mają charakter raczej ekstensywny i lokalny, a ich produkcja zaspakaja potrzeby lokalne. Spowodowane to jest głównie klimatem, krótszym okresem wegetacji uniemożliwiającym intensywną hodowlę ryb ciepłolubnych na naszym terenie.

Dla rozwoju akwakultury zrównoważonej i odpowiedzialnej pod względem środowiskowym bardzo istotne jest wspieranie w gospodarstwach rybackich systemów produkcji opartej o nowoczesne technologie. Takim rozwiązaniem jest między innymi instalowanie w gospodarstwach rybackich systemu filtrów do usuwania zawiesiny z zanieczyszczonych wód hodowlanych (mikrosita), nasadzenia lagun ziemnych, które w znacznym stopniu przyczynią się do poprawy czystości rzeki Wieprzy i Łupawy, Podgórną.

c. Organizacja rynku pierwszej sprzedaży oraz łańcuchów dostaw.

W Ustce KIPR prowadzi Centrum Pierwszej Sprzedaży Ryb - Aukcję Rybną, której zadaniami są: tworzenie, zarządzanie i prowadzenie rynku hurtowego, badanie rynku produktów rybnych i rolnych, działalność doradcza w zakresie produkcji, ekonomiki rybołówstwa i rolnictwa, zasad funkcjonowania obrotu na giełdzie, działalność badawcza, edukacyjna, wydawnicza w zakresie rynku rybnego i rolnego oraz działalność informacyjna.

KIPR wykorzystał środki z PO RYBY 2007-2013 w celu poprawy infrastruktury i wyposażenia Aukcji. Zakupiono system aukcyjno-zegarowy do prowadzenia sprzedaży aukcyjnej oraz system monitoringu w celu umożliwienia wyładunków

²⁶ Sprawozdanie z realizacji zadania „Badania ekonomiczne z zakresu rybołówstwa morskiego i przetwórstwa rybnego zrealizowanych w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2014”, MIR-PIB, listopad 2015.

²⁷ Krajowa Izba Producentów Ryb.

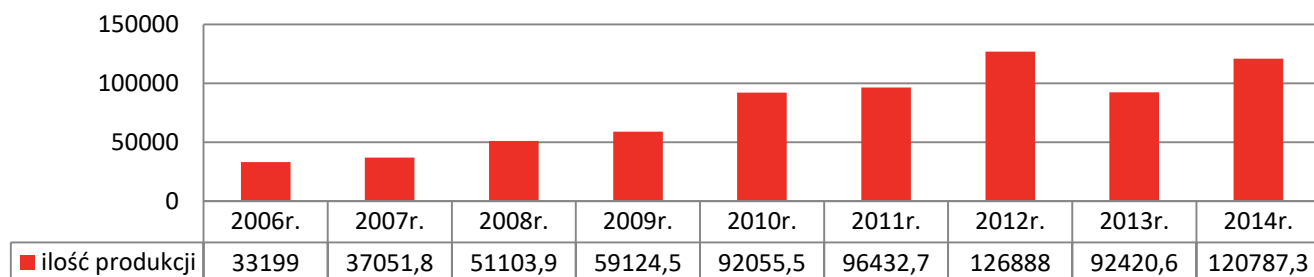
²⁸ Aktualności. Miasto Ustka, 2015r. Dostępny w Internecie: <http://www.ustka.pl/pl/news/content/1297>.

w systemie całodobowym w sposób ciągły.²⁹ Zasoby Aukcji są wciąż niewystarczające, a jej działalność obejmuje tylko część łańcucha sprzedaży i dostaw. Wskazane jest wsparcie indywidualne rybaków w zakresie wyposażenia pozwalających im na pełne uczestnictwo w obrocie produktami rybackimi oraz innych mieszkańców, którzy chcieliby rozwinąć lub rozpocząć działalność związaną z rynkiem rybackim.

d. Przetwórstwo rybne

Na obszarze SGR działa 20 przetwórnicy ryb. Większość z nich posiada nowoczesny sprzęt i zmodernizowaną lub nową infrastrukturę. Wielkość ich produkcji obliczana jest na podstawie składanych przez nie druków RRW-20, dlatego trudno określić jej rzeczywistą skalę. Największy udział w produkcji i zatrudnieniu ma firma MORPOL S.A., będąca największą przetwórną ryb w Europie i łososia na świecie.

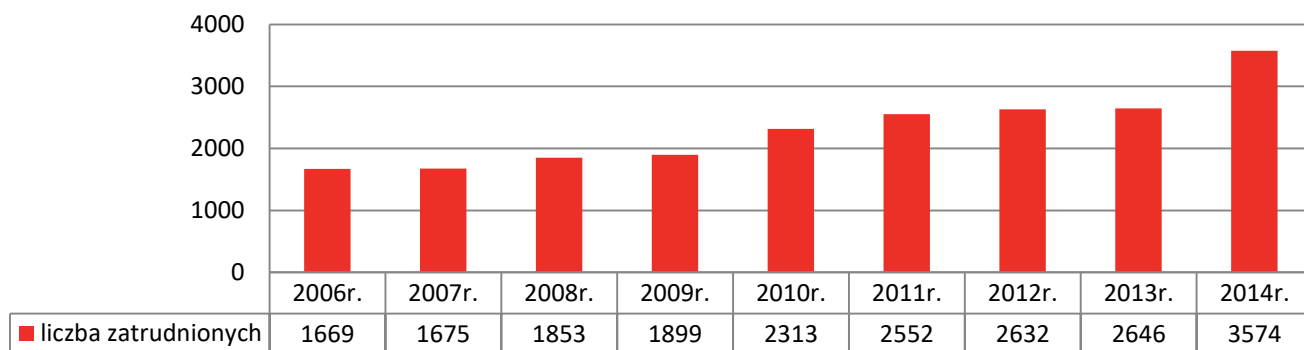
Wykres 6. Ilość produkcji przetwórnicy rybnych na obszarze SGR w latach 2006-2014 (tony)

Źródło: opracowanie MIR-PIB na podstawie RRW-20.

W 2014r. wartość produkcji wyniosła 2.520.831,3 tys. zł (dane z RRW-20). Wysokie zatrudnienie generuje przetwórstwo i wiele osób wskazało, że to właśnie ta gałąź gospodarki ma rozwijać się w jak największym stopniu.³⁰

Wykres 7. Zatrudnienie w zakładach przetwórczych w latach 2006-2014 (na podstawie RRW-20)

Źródło: opracowanie MIR-PIB na podstawie RRW-20.

Branża rybacka jest zróżnicowana, jednak wahania w jej produkcji w ostatnich latach pojawiają się we wszystkich rodzajach związanych z nią działalności. Każda dziedzina boryka się też z innymi problemami, takimi jak wysokie koszty utrzymania hodowli, zachowanie dobrego stanu środowiska, słabo rozwinięta infrastruktura portowa, czy limity połowowe. Wpływa to na kondycję sektora rybackiego, która coraz częściej każe związanym z nią przedsiębiorcom myśleć o dywersyfikacji swojej działalności. Wśród 35 osób, które wzięły udział w ankiecie, 71,4% była zdecydowana na rozwój działalności w innym kierunku, a 25,71 – zastanawiała się nad tym.³¹ Znaczna część widziała dla siebie szansę w turystyce oraz sprzedaży i przetwórstwie ryb. Większość stwierdziła, że rozwój form sprzedaży połowów i hodowli stanowiłaby jednocześnie wsparcie dla działalności typowo rybackiej.

Pomoc dla rybaków, którzy mają możliwość dofinansowania swojej głównej działalności z innych priorytetów PO RYBY i PROW, miałyby stwarzać możliwość dywersyfikacji źródeł pozyskiwania przez nich dochodów, tak by przy niekorzystnych zjawiskach zachodzących w tych branżach mogli zachować płynność finansową i utrzymać miejsca pracy. Jednocześnie pojawił się problem małej innowacyjności w pozarybackiej działalności osób z sektora rybackiego – zwykle prowadzą oni tradycyjne usługi noclegowe czy handlowe i nie wykorzystują swojego doświadczenia z pracy na kutrach czy przy hodowlach, znajomości przyrody, morza i sposobów przetwarzania ryb. Sami zainteresowani przyznają, że oprócz środków na dywersyfikację, duże korzyści przyniosłoby im nawiązanie współpracy z zagranicznymi podmiotami oraz popularyzacja kultury rybackiej wśród mieszkańców i turystów.³²

²⁹ KIPR: Projekty. Dostępny w Internecie: <http://www.kipr.org.pl/projekty-rozwoj.html>.

³⁰ Badania własne SGR, wywiady indywidualne, 2015r.

³¹ Badania własne SGR, badanie ankietowe, 2015.

³² Badania własne SGR, badanie ankietowe, spotkania konsultacyjne w gminach, 2015r.

2.2.4. Rolnictwo

Rolnictwo pełni istotną funkcję na obszarze SGR. Najlepsze gleby o najkorzystniejszych warunkach dla produkcji rolnej występują w gminach Słupsk, Kobylnica i na południu gminy Ustka. Główne kierunki produkcji rolniczej to uprawa zbóż, głównie pszenicy, żyta i ziemniaków. Na obszarze SGR dominują gospodarstwa o powierzchni do 5 ha.

Na przestrzeni lat, zauważyć można jednak tendencje odpowiadające trendom ogólnokrajowym, tj. zmniejszanie się gospodarstw prowadzących działalność mieszaną na rzecz intensyfikacji jednego kierunku. Zauważalna jest również tendencja wzrostu liczby gospodarstw prowadzących uprawy polowe i spadek gospodarstw o działalności mieszanej. Nie bez znaczenia dla efektywności ekonomicznej gospodarstw były różnego rodzaju dopłaty bezpośrednie, w tym uzupełniające płatności obszarowe. Otrzymane dofinansowanie spowodowało, że coraz większy udział w grupie analizowanych gospodarstw na obszarze SGR zdobywa uprawa warzyw i owoców.

Tabela 16. Struktura gospodarstw rolnych na terenie SGR

Lp.	Gmina	Ilość gospodar	Wielkość gospodarstw [ilość]								
			1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-25 ha	25-50 ha	50-100 ha	100-200 ha	>200 ha
1	Kępice	387	102	99	87	36	-	5	51	7	
2	Kobylnica	813	272	241	112	55	49	44	29	4	7
3	Słupsk	1077	372	343	163	70	55	37	19	5	13
4	Smołdzino	557	192	146	86	40	92				
5	Gmina Ustka	991	316	316	161	72	54	39	18	10	5
6	Miasto Ustka	13	8	4	1	-	-	-	-	-	-

Źródło: www.infoeko.pomorskie.pl.

Relatywnie wysoka liczba gospodarstw małoobszarowych oraz wysoki udział obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania na terenie SGR, jak również zwiększona presja na środowisko związana z tendencją do intensyfikacji upraw rolnych i hodowli zwierząt, uzasadnia potrzebę i możliwości rozwoju gospodarstw ekologicznych, których liczba w stosunku do potencjału terenu jest niewielka. Według danych info-eko na terenie SGR działa obecnie 7 gospodarstw ekologicznych:

- Gmina Kępice: 3 gospodarstwa oraz plantacje roślin ekologicznych: wierzba energetyczna, o pow. 37 ha,
- Gmina Ustka: 4 gospodarstwa zajmujące się produkcją roślin ekologicznych - wierzba energetyczna.

Małe rodzinne gospodarstwa nie są konkurencyjne względem dużych, dlatego właściciele tych drugich odkupują od rolników ich ziemie. Zjawisko to ma skutki społeczno-ekonomiczne w postaci ubożenia rodzin zajmujących się dotychczas rolnictwem, pojawianiem się w ich środowisku apatii i utraty tożsamości przez mieszkańców wsi. Rozwiązaniem dla lokalnych gospodarzy mogłyby być środki na dywersyfikację działalności rolniczej, zwłaszcza w zakresie agroturystyki, która już staje się sposobem na pozyskiwanie dodatkowych dochodów. Ponadto rolnicy wykorzystujący w swojej pracy zasoby przyrodnicze i wytwarzający tradycyjne produkty spożywcze mogliby włączyć się w proces rozwoju ich sprzedaży i promocji. Sprzyja temu rosnące zainteresowanie społeczeństwa zdrowym trybem życia i odżywianiem oraz produktami lokalnymi i regionalnymi.

2.2.5. Energia odnawialna

Obszar SGR posiada warunki umożliwiające korzystanie z odnawialnych źródeł energii, szczególnie wiatru. Dlatego też, to właśnie gałąź energetyki wiatrowej rozwija się tu najprężniej. Największe systemy elektrowni zlokalizowane są w Sierakowie i Luleminie. W sumie pozyskują one energię o mocy 84 MW. Ze względu jednak na wysokie koszty inwestycyjne jak i brak stabilizacji w ilości produkowanej energii, przedmiotowa gałąź energetyki stanowi niewielki procent w stosunku do energii produkowanej ze źródeł konwencjonalnych. Kolejną rozwijającą się gałęzią energetyki pozyskującą „czystą energię” jest energia słoneczna. Sektor energetyki słonecznej tworzą przede wszystkim instalacje zlokalizowane na domach osób fizycznych lub obiektach użyteczności publicznej.

Tabela 17. Struktura OZE na terenie SGR

Gmina	Elektrownie wodne	Elektrownie wiatrowe	Biogaz	Kolektory słoneczne	Pompy ciepła	Biomasa
Kępice	x					x
Kobylnica		x		x	x	x
Słupsk		x	x	x		x
Smołdzino	x					x
Ustka		x				
M. Ustka		x		x		

Ze względu na osadniczy charakter obszaru, największym problemem w dziedzinie energetyki jest niska emisja. W celu redukcji tego problemu należy podejmować wszelkie działania zmierzające do dalszego rozwoju gałęzi energetyki odnawialnej oraz działań umożliwiających rozwój małych, lokalnych systemów zaopatrzenia w energię. Ważne jest także wspieranie „rozproszonych, odnawialnych źródeł energii montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii” (tj. kolektory słoneczne, pompy ciepła, systemy fotowoltaiczne).

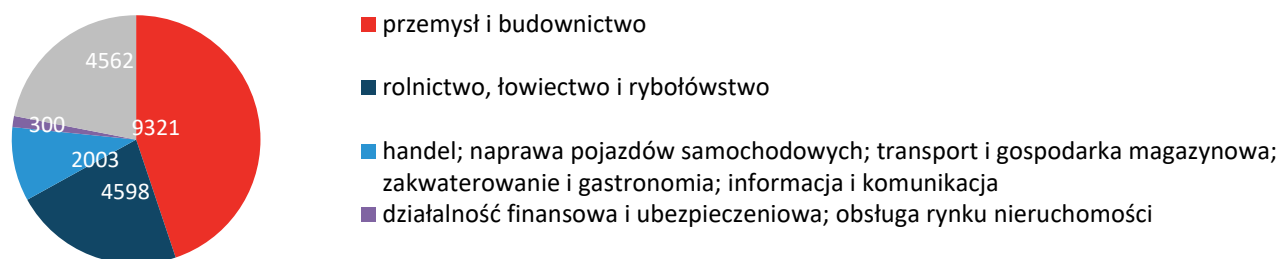
2.3. Rynek pracy

W 2014r. stopa bezrobocia w powiecie słupskim wyniosła 19,2% i była jedną z najwyższych w województwie pomorskim, w którym wskaźnik ten wynosił 11,1%. Skala bezrobocia zmniejszyła się znacznie w 2008r., gdy spadła do 16,2%, jednak już rok później wzrosła o ponad 5 punktów procentowych i od tamtego czasu utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Dochód podatkowy gminy na mieszkańca na obszarze SGR wynosi 1498,032 i jest wyższy niż średni dochód obliczony dla województwa pomorskiego (1221,68 zł)³³

Sytuację poszczególnych gmin dot. bezrobocia potwierdza wskaźnik ilości osób pozostających bez pracy w stosunku do mieszkańców w wieku produkcyjnym, który dla obszaru LSR na dzień 31.12.13r. wyniósł 0,096, co stanowiło 9,4% i był zdecydowanie wyższy niż w woj. pomorskim, gdzie wartość ta wynosiła 0,074 czyli 7,5%.³⁴

W 2013r. w powiecie słupskim pracowało 20784 osób, czyli o ponad 3tyś. więcej niż w 2008r. (choć stopa bezrobocia wzrosła). Gałęzie gospodarki, które dały dużą liczbę miejsc pracy, pokrywają się z najpopularniejszymi działalnościami na obszarze. Najwięcej mieszkańców znalazło zajęcie w przemyśle i budownictwie oraz rolnictwie, łowiectwie i rybactwie.³⁵

Wykres 8. Zatrudnienie w poszczególnych sektorach gospodarki (stan na 31.12.2013r.)

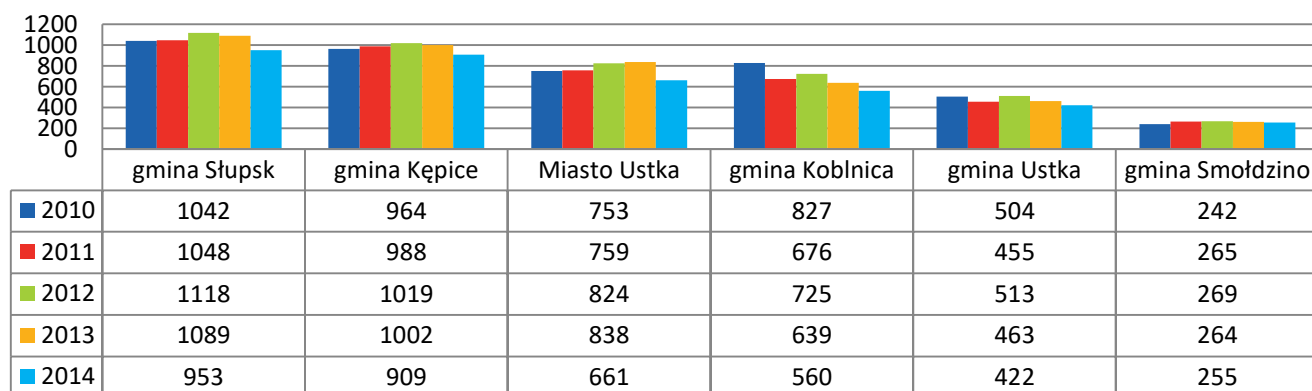

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://stat.gov.pl/>.

W 2014r. do Powiatowego Urzędu Pracy³⁶ w Słupsku wpłynęło łącznie 2407 ofert pracy, najwięcej dla osób związanych z przetwórstwem rybnym oraz pracowników do prac prostych. Rodzaj ofert co roku przedstawia się inaczej, jednak wśród najbardziej poszukiwanych grup niezmiennie pozostają osoby związane z handlem i gastronomią, robotnicy budowlani oraz rzemieślnicy. Obrazuje to pozycję na lokalnym rynku takich dziedzin gospodarki jak przetwórstwo rybne czy turystyka (oferty pracy w handlu i gastronomii), które choć generują miejsca pracy, mają charakter sezonowy.

Z obszaru objętego LSR pochodzi tylko część ofert. W 2013r. najwięcej wolnych miejsc pracy znajdowało się w Mieście Ustka i w gminie Słupsk (odpowiednio 1045 i 926), a najmniej w gminie Kępice (88 na ponad tysiąc zarejestrowanych bezrobotnych). Rynek pracy charakteryzuje się niestabilnością i jest zróżnicowany w zależności od gminy. Jedynie w gminie Ustka liczba wolnych miejsc pracy pozostaje na podobnym poziomie i osiąga przy tym znaczne wartości, jednak głównymi pracodawcami są tu dwie przetwórnice rybne oraz ośrodek wczasowy, czyli zakłady, które w większości szukają pracowników sezonowych.

Wykres 9. Bezrobotni zarejestrowani na obszarze objętym LSR w latach 2010-2014

³³ Wskaźniki dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin, powiatów i województw na 2015 r. Ministerstwo Finansów. [online]. Dostępny w Internecie: <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow>.

³⁴ Główny Urząd Statystyczny... Dz. cyt.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://stat.gov.pl/>.

Mimo różnic w liczbie i proporcjach bezrobotnych mieszkańcy każdej gminy wyrazili swoje niezadowolenie z możliwości znalezienia i utrzymania pracy (62%), a **potrzeba tworzenia nowych miejsc pracy i zachowania istniejących uznana została za działanie priorytetowe**.³⁷

Kluczową rolę w zwalczaniu bezrobocia odgrywa **rozwój lokalnego rynku i przedsiębiorczości prowadzące do generowania miejsc pracy**. Jednak zatrudnienie pracownika jest sporym obciążeniem dla pracodawcy, dlatego wskazane jest poszukiwanie zewnętrznych źródeł wsparcia dla firm. Podobnie sytuacja wygląda z ilością **nowych inwestycji**, które z jednej strony pozwalają na zatrudnienie osób podczas ich realizacji, a z drugiej – na utrzymanie tego zatrudnienia już po rozpoczęciu działalności.

2.4. Grupy defaworyzowane

Na obszarze istnieją jedynie 2 miasta, których liczba mieszkańców nie przekracza łącznie 20 tyś. osób. Zamieszkuje go głównie ludność wiejska (ok. 70%),³⁸ rozmieszczona w 157 miejscowościach. W wielu z nich nie można skorzystać z usług, a transport do większych ośrodków jest ograniczony. Sprzyja to powstawaniu peryferyjnych obszarów w regionie, który ze względu na swoje położenie pozostaje mniej rozwinięty niż inne tereny województwa. **Ludność zamieszkująca obszar jest zatem defaworyzowana względem terenów znajdujących się bliżej stolicy województwa w zakresie dostępu do edukacji, kultury, sportu i inne usług oraz do rynku pracy**.

W toku konsultacji³⁹ oraz na podstawie ogólnodostępnych danych określono grupy zagrożone wykluczeniem społecznym na obszarze. Mieszkańcy znajdujący się w szczególnej sytuacji, należą przeważnie do kilku grup jednocześnie, dlatego ich podział został oparty dodatkowo o ich wewnętrzną strukturę. Dodatkowo za grupę defaworyzowaną uznano przedstawicieli sektora rybackiego, których szczegółowa charakterystyka została przedstawiona w punkcie 2.2.3.

Tabela 18. Grupy defaworyzowane i ich główne problemy

Grupa defaworyzowana	Problemy dotyczące wybranych grup					
	Trudności na rynku pracy	Trudności z dostępem do usług	Niewystarczający zakres usług	Wąska oferta	Niedostopowana oferta edukacyjna	Niedostopowana infrastruktura
Osoby w wieku emerytalnym, seniorzy		x	x	x	x	x
Młode osoby w wieku do 35 lat	x			x	x	
Osoby z niskim wykształceniem lub bez kwalifikacji zawodowych	x				x	
Kobiety	x		x			
Dzieci i młodzież			x	x	x	
Niepełnosprawni		x				x

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów z konsultacji.

2.4.1. Osoby znajdujące się szczególnej sytuacji na rynku pracy

W 2014r. 3261 bezrobotnych sklasyfikowano jako osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.⁴⁰

Kobiety stanowią ponad połowę z tych osób. Ich obecność widoczna jest zwłaszcza w grupie bezrobotnych samotnie wychowujących dzieci, a dodatkowo tworzą kategorię matek wracających na rynek pracy po okresie wychowania dzieci. Ich niekorzystna sytuacja może wiązać się z dużą ilością „męskich zawodów”, czyli wymagających dużej siły fizycznej lub zwyczajowo przypisanych mężczyznom. Dodatkowo, zwłaszcza w małych miejscowościach, istnieje problem ze znalezieniem opieki nad dziećmi – brakuje w nich ośrodków przedszkolnych i żłobków, gdzie matki mogłyby zostawić je na czas pracy. Ponadto pracodawcy często boją się, że kobieta może przerwać pracę z powodu macierzyństwa lub mieć z tego powodu problemy z dyspozycyjnością. Taki stan rzeczy sprawia, że nawet kobiety, które są już gotowe do podjęcia zatrudnienia trafiają na przeszkody w znalezieniu pracy, a przedłużające się pozostawanie na bezrobociu tylko pogarsza ich sytuację. Wskazane jest zatem ich wsparcie w zdobywaniu pracy oraz pomoc w rozpoczynaniu własnej działalności.

³⁷ Badania własne SGR, e-konsultacje, 2015r.

³⁸ Główny Urząd Statystyczny... [Dz. cyt.](#)

³⁹ Badania własne SGR, warsztat konsultacyjny, 2015r.

⁴⁰ Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku: *Sprawozdania za grudzień 2012, 2013, 2014r.* z gmin: Miasto Ustka, Kępice, Słupsk, Kobylnica, Smołdzino i Ustka. Dostępny w Internecie: <http://www.slupsk.pup.info.pl/Urząd/Analizy-i-statystyki/Statystyki>.

Podobne działania należy podjąć w stosunku do **osób młodych**, tj.: osób, które po ukończeniu szkoły nie podjęły pracy, osób bez doświadczenia i kapitału. Ich problemy przybrały na sile po ograniczeniu ilości szkół zawodowych, w których uczniowie mieli możliwość odbywania zajęć praktycznych. Z kolei trudności w znalezieniu przez nich pierwszej pracy, w której mogliby zdobyć odpowiednie umiejętności, sprawiają, że hamowany jest ich dalszy rozwój zawodowy i obecnie należałoby podnieść granicę wieku omawianej grupy do 35 lat. Choć dane PUP wskazują na polepszenie jej sytuacji w ostatnich 3 latach, należy zauważyć, że nie uwzględniają m.in. faktu, iż wiele młodych osób wyjeżdża do większych miast lub zagranicę. Prowadzi do odpływu z terenu osób kreatywnych oraz wykształconych, które w niedalekiej przyszłości mogłyby wpłynąć na jego rozwój. Pozostawanie przez nich bez zatrudnienia wiąże się też z brakiem kapitału pozwalającego im na otwieranie własnej działalności i wykorzystywanie swojej wiedzy i pomysłów na lokalnym rynku.⁴¹

Obok nich znajdują się bezrobotni posiadający inną charakterystykę – są to osoby z **niskim wykształceniem**, często bez kwalifikacji zawodowych. Najwięcej osób z grupy mieści się w przedziale wiekowym od 50 do 64 lat, co ogranicza możliwość podejmowania przez nie nauki. Ich liczba wzrasta, choć to właśnie one najczęściej korzystają z zajęć aktywizujących, spotkań czy indywidualnych porad zawodowych.⁴² Na podstawie tych informacji można przypuszczać, że duża część osób jest gotowa do podjęcia pracy, jednak przeszkodą może być nieufność pracodawców wobec ich umiejętności. Dlatego, mając na uwadze ich zaangażowanie i wiek, należy położyć raczej nacisk na zachęcanie przedsiębiorców do powierzania im zadań nie wymagających specjalistycznej wiedzy.

2.4.2. Pozostałe grupy defaworyzowane

Niepełnosprawni, których pozycja na rynku pracy poprawiła się, są defaworyzowani w innych aspektach. Ich liczba jest trudna do oszacowania, jednak co roku wydaje się ok. 3000 orzeczeń o niepełnosprawności.⁴³ W wielu przypadkach jeden mieszkaniec dotknięty jest kilkoma chorobami jednocześnie. Najwięcej osób posiada umiarkowany stopień niepełnosprawności i są to w przeważającej części mężczyźni w wieku 41-60 lat.

Niepełnosprawni znajdują pomoc głównie w sprofilowanych placówkach w Słupsku, ośrodkach pomocy społecznej oraz Domach Pomocy Społecznej (Lubuczewo, Machowino, Machowinko i Przytocko). Ich animacja kulturalna i integracja z lokalną społecznością realizowane są także przez organizacje pozarządowe. Na terenie SGR działa 10 takich podmiotów, z tym, że brakuje ich w gminach Smołdzino i Kobylnica.⁴⁴

Ze strategii rozwiązywania problemów społecznych samorządów wynika, że obszar zmagają się z niedoborem ośrodków wspomagających chorych, nikłą ofertą kulturalną oraz niedostosowaną infrastrukturą i środkami komunikacji. Poszkodowane są również osoby opiekujące się chorymi. Niepełnosprawność bliskich wpływa na ich finanse, jest przyczyną rozpadu rodzin, problemów ze znalezieniem pracy, odrzucenia przez lokalną społeczność.

Seniorzy, czyli osoby w wieku poprodukcyjnym to kolejna grupa wskazywana jako defaworyzowana. W 2014r. stanowili oni 16,06% lokalnej społeczności.⁴⁵ Grupę tę tworzą w większości **kobiety**, których jest prawie dwa razy więcej niż mężczyzn.

Osoby starsze ze względu na stan zdrowia oraz kondycję fizyczną nie zawsze są mobilni, co utrudnia im dostęp do wielu usług, zwłaszcza, że ponad połowa z nich mieszka na wsiach. Na całym obszarze brakuje usług opiekuńczych – nie ma ośrodka dla seniorów, a ich rolę do pewnego stopnia (bez możliwości zakwaterowania) zapewniają ośrodki pomocy społecznej. Jedynie 14% mieszkańców jest zadowolonych z oferty dla seniorów, a ok. 1/3 z nich wskazało na przedsięwzięcia związane z zapewnieniem im opieki jako na pilne.⁴⁶

W Mieście Ustka, gminach Ustka i Kobylnica działa 5 organizacji zajmujących się animacją tej grupy wiekowej. Jednak zarówno zasięg ich działania, jak i struktura organizacyjna (brak oddziałów czy kół w mniejszych miejscowościach) sprawiają, iż docierają one do ograniczonej grupy.

Wszystkie te czynniki ograniczają stały kontakt seniorów z lokalną społecznością, wywołują apatię i samotność. Zwiększa się też „przepaść pokoleniowa” między seniorami a młodszymi pokoleniami. Sytuację mogłyby poprawić zajęcia edukacyjno-kulturalne prowadzone w mniejszych miejscowościach lub zapewnienie regularnego dojazdu dla seniorów na podobne wydarzenia w miastach i dużych wsiach. Istotną sprawą jest też ułatwienie starszym korzystanie z usług, dzięki zapewnieniu im dojazdu lub organizacji tych usług w małych wsiach.

Oferta spędzania wolnego czasu jest również niewystarczająca dla **dzieci i młodzieży** do 21 roku życia. Należą one do różnych kół organizowanych w szkołach, jednak brakuje specjalistycznych zajęć, ukierunkowanych na jedną dziedzinę

⁴¹ Badania własne SGR, warsztat konsultacyjny, 2015r.

⁴² Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku: *Sprawozdanie za 2013r.* [online]. Dostępny w Internecie: <http://slupsk.pup.info.pl>.

⁴³ Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Słupsku: *Roczne zestawienia zbiorcze przedstawiające ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z podziałem na powiaty i gminy podlegającymi Powiatowemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Słupsku.* Dostępny w Internecie: <http://bip.zoon.slupsk.pl/72.html>.

⁴⁴ Dane gmin.

⁴⁵ Główny Urząd Statystyczny... Dz. cyt.

⁴⁶ Badania własne SGR, e-konsultacje, 2015.

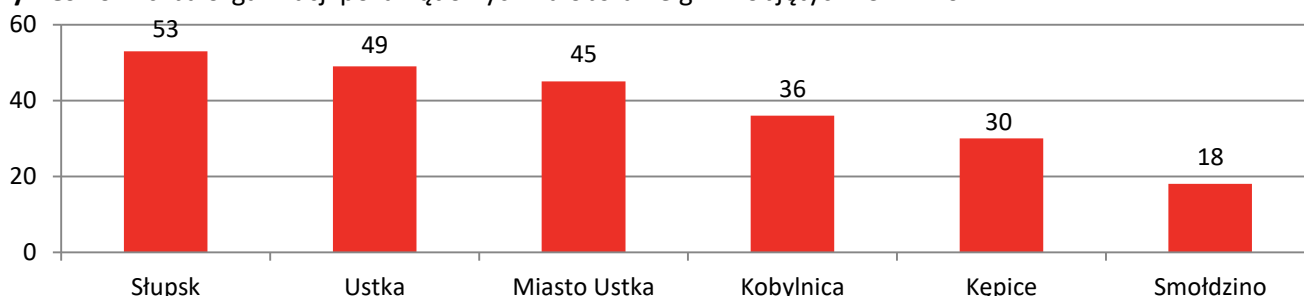
wiedzy, sztuki, sportu (poza tradycyjnymi dyscyplinami). W specyficznej sytuacji znajdują się zwłaszcza młodzi ludzie z rodzin korzystających z opieki społecznej, które ze względu na niskie środki mają utrudniony dostęp do usług oraz osoby z małych wsi, gdzie występują braki w infrastrukturze i ofercie edukacyjnej i sportowej. Dla wymienionych grup przewidziano różne formy i zakres wsparcia, w zależności od potrzeb należących do nich osób i założeń programowych. Szczegółowy opis znajduje się w załączniku nr 7 do wniosku o wybór LGD.

Wykluczenie społeczne oraz trudności na rynku pracy są główną przyczyną korzystania przez mieszkańców z pomocy społecznej. W 2014r. ośrodki pomocy społecznej z obszaru udzieliły wsparcia 2736 rodzinom i 6529 żyjącym w nich osobom.⁴⁷ We wszystkich gminach, z wyjątkiem Miasta Ustka, procent społeczeństwa objętego pomocą przekracza wskaźnik dla województwa (8%) – największy problem w tym względzie występuje w gminach Smołdzino (15,6%), Ustka (13,6%) i Kępice (13,4%).⁴⁸

2.5. Aktywność społeczna mieszkańców

Na obszarze działa 231 organizacji pozarządowych (NGO),⁴⁹ a wyłączając niezarejestrowane koła gospodyń wiejskich - 192, a więc o 108 więcej niż w graniczącym od zachodniej strony powiecie sławieńskim.⁵⁰ Wielkość sektora nie osiąga jednak wskaźników dla województwa, gdzie średnia ilość organizacji przypadająca na gminę wynosi odpowiednio ok. i 45,⁵¹ podczas gdy na obszarze – 32.

Wykres 10. Liczba organizacji pozarządowych na obszarze gmin objętych LSR w 2014r.

Źródło: opracowanie własne na podst.: gmin członkowskich SGR, Powiatu Słupskiego oraz www.ngo.pl.

Najwięcej organizacji działa na niwie kultury i sportu, co wpisuje się w sytuację kraju, gdzie wymienionymi dziedzinami zajmuje się odpowiednio 55% i 33% podmiotów.⁵² Podobnie jest z najrzadziej występującymi polami działań – ekologią i ochroną praw. W przypadku najpopularniejszych zakresów działalności należy zwrócić uwagę, że ich ilość związana jest z tradycyjnym układem elementów sektora społecznego na terenach wiejskich. Kultura wspierana jest przez liczne koła gospodyń, a sport i bezpieczeństwo publiczne przez kluby sportowe i ochotnicze straże pożarne, czyli organizacje istniejące na obszarze od lat 40-tych XX w.⁵³ Charakteryzują się one trwałością - cechą która nie jest silną stroną pozostałych podmiotów społecznych – szacuje się, że ok 20% organizacji znajdujących się w różnych bazach nie jest aktywnych, choć ich członkowie nie rozwiązują ich formalnie. Z badań własnych prowadzonych w 2015r.⁵⁴ wśród podmiotów z obszaru objętego LSR wynika, że głównymi przyczynami zaprzestania ich działalności był niedobór środków finansowych, a następstwem tego – mała aktywność członków i nieosiągnięcie celów, do jakich NGO zostały powołane. Spośród 20 organizacji, które wzięły udział w ankiecie 5 prowadzi działalność odpłatną lub gospodarczą. 4 podmioty skorzystały natomiast z dotacji unijnych. Najpowszechniejszym źródłem przychodów pozostają składki członkowskie. Z zewnętrznych źródeł finansowych najpopularniejsze są dotacje z samorządów gminnych, głównie z powodu ich lokalnego zasięgu, a co za tym idzie – mniejszej konkurencji w pozyskiwaniu funduszy oraz możliwości konsultowania programów współpracy, na podstawie których ogłaszane są konkursy.

SGR współpracuje z organizacjami pozarządowymi od początku swojej działalności, m. in. realizowała projekty wspierające je w zakresie funkcjonowania i działalności turystycznej oraz wzmocnienia ich relacji z władzami. Biuro świadczy również pomoc w rozwiązywaniu części problemów trzeciego sektora związanych z ubieganiem się o różne dotacje i informowaniu o dostępnych środkach. Od 2014r. Słowińska Grupa Rybacka pełni rolę Lokalnego Centrum Organizacji Pozarządowych należącego do Pomorskiej Sieci takich podmiotów.

⁴⁷ Główny Urząd Statystyczny... Dz. cyt.

⁴⁸ Tamże.

⁴⁹ NGO - non-governmental organizations (organizacje pozarządowe).

⁵⁰ Biuletyn Informacji Publicznej Powiatu Sławieńskiego: *Organizacje pozarządowe działające w gminach na terenie powiatu sławieńskiego*. Dostępny w Internecie: http://bip.powiatstawno.pl/public/get_file_contents.php?id=251681.

⁵¹ „Wrota Pomorza”: *Podział administracyjny województwa pomorskiego*. Dostępny w Internecie:

http://www.pomorskie.eu/pl/pomorze_znane_i_nieznane/o_regionie/podzial_administracyjny_województwa_po_morskiego.

⁵² Tamże.

⁵³ *Bazy.ngo.pl*. [online]. „Ngo.pl”. Dostępny w Internecie: <http://bazy.ngo.pl/>.

⁵⁴ Badania własne SGR, badanie ankietowe, 2015r.

Choć obserwuje się rosnącą aktywność mieszkańców, brakuje obszaru do współpracy z samorządami, na co wpływ mają też relacje na linii JST – NGO. Zgodnie z badaniami SGR z 2021r. jej stan oceniony został na 2,43 (w skali 1-5, gdzie 1 była najniższą notą), natomiast nota za udział mieszkańców w kształtowaniu lokalnych polityk wyniosła 2,45.⁵⁵ Na obszarze konsultowane są głównie sprawy dotyczące bieżących działań (np. ustalanie przeznaczenia budżetu sołectkiego, zgłaszanie projektów do budżetu obywatelskiego) lub już zatwierdzonych inwestycji (w celu ich korekty). Wynika z tego, iż potrzebne jest zwiększenie poziomu decyzyjności mieszkańców w planowaniu przedsięwzięć na obszarze (np. poprzez wspólne tworzenie planów rozwojowych, zwiększenie zakresu konsultacji społecznych).

3. Warunki życia na obszarze

3.1. Transport i komunikacja

Wśród barier w podejmowaniu pracy wymienić można **niedostępność komunikacyjną**. Dotyczy to zwłaszcza małych miejscowości położonych z dala od głównych tras przejazdowych i ośrodków, w których funkcjonują zakłady. Tylko niewielka ilość firm prowadzi dowozy do pracy. Problem ten jest poruszany nie tylko w strategiach samorządów, ale zwrócili na niego uwagę również uczestnicy konsultacji.⁵⁶ Rozwiązanie problemu jest o tyle trudne, że konkurencja w branży przewozów jest mała i firmy nie odpowiadają na potrzeby mieszkańców (m.in. niepełnosprawnych), a rozwój na tym polu utrudnia zły stan infrastruktury drogowej, której poprawa byłaby pierwszym krokiem w stronę zwiększenia liczby połączeń między miejscowościami obszaru.

Konieczność zmian w infrastrukturze drogowej wymaga dużych nakładów finansowych. W 2013r. na remonty i utrzymanie dróg gminy przeznaczyły 26 668407,39zł.⁵⁷ Podczas konsultacji zauważono, że szacowany budżet w ramach tworzonej LSR uniemożliwi przeprowadzenie efektywnych, tj. całościowych, inwestycji w zakresie budowy dróg. Rozwiązaniem może być jednak promocja osób i firm, które zadeklarują dostęp do swoich usług mieszkańcom małych miejscowości oraz ułatwią członkom społeczności wiejskiej uczestnictwo w wydarzeniach edukacyjnych.

3.2. Infrastruktura społeczna oraz dostęp do usług edukacyjnych, kulturalnych i sportowych

Obiekty należące do infrastruktury społecznej to m.in.: placówki edukacyjne i wychowawcze, kulturowe, świetlice i miejsca spędzania czasu przez mieszkańców danego terenu. Na obszarze można zauważyć braki zarówno w infrastrukturze (jest ona oceniana na 2,34 w skali 1-5, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 98% badanych uważa, że istnieje potrzeba jej rozwoju), jak i dostępie do usług (usługi edukacyjne oceniane są na 3,05, kulturalne i sportowe na 2,84, a ponad 80% respondentów widzi konieczność zwiększenia ich oferty). Jednocześnie zasadna jest ich cyfryzacja przy jednoczesnym podniesieniu kompetencji mieszkańców w tym zakresie (stopień cyfryzacji usług społecznych i gospodarczych został oceniony na 2,55, a 93% badanych oczekuje zwiększenia poziomu cyfryzacji).⁵⁸

3.2.1. Placówki i oferta edukacyjna

Na obszarze SGR funkcjonuje 89 placówek edukacyjnych. Najwięcej znajduje się w gminach Słupsk (20) i Kobylnica (20), a najmniej w gminie Smołdzino (3). W ostatnich latach znacznie wzrosła ilość przedszkoli (39 w 2014r), jednak wskaźnik udziału dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (66,5%) jest mniejszy niż w województwie pomorskim (75,1).⁵⁹ Obszar posiada 28 szkół podstawowych. W 2014r. gminy na ich utrzymanie przeznaczyły 36 649 176,74zł,⁶⁰ do czego należy doliczyć koszty dowozu dzieci. Jeśli chodzi o ilość miejsc w szkołach kilka gmin na obszarze objętym LSR (Ustka, Kępice, Kobylnica) wyprzedza województwo, w którym na jedną placówkę przypada 19 uczniów. Oprócz obowiązkowych lekcji szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne. Od niedawna można zauważyć zainteresowanie tematami dot. dziedzictwa lokalnego. Niektóre placówki z gmin Słupsk, Kobylnica, Smołdzino i Miasta Ustka prowadzą lekcje związane z **kulturą regionu** oraz nauką języka kaszubskiego. Kilka szkół uczestniczyło w **Pomorskim Programie Edukacji Morskiej**.⁶¹ Projekt spopularyzował tematykę morską wśród szkół, jednak ze względu na to, że zajęcia te pojawiły się dopiero w ostatnich latach, placówki nie dysponują zasobami niezbędnymi do utrzymania i rozwoju oferty w tym zakresie. Podobnie jest z podmiotami mogącymi uzupełnić tę ofertę, tj. NGO, centrami kultury czy przedsiębiorcami z branży turystycznej i rybackiej. Istniejąca infrastruktura, wyposażenie i formy przekazu wykorzystywane w edukacji są w małym stopniu przystosowane do potrzeb dzieci i młodzieży. Z jednej strony wskazane jest wsparcie szkół i innych jednostek, by mogły wykorzystać doświadczenia z ostatnich lat promując lokalne zasoby i nadmorski charakter obszaru, a z drugiej pomoc dla obsługujących je podmiotów

⁵⁵ Badania własne SGR, ankieta on-line, 2021.

⁵⁶ Badania własne SGR, wywiady indywidualne, spotkania konsultacyjne w gminach, 2015.

⁵⁷ Dane gmin.

⁵⁸ Badanie własne SGR, ankiety on-line, 2021r.

⁵⁹ Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych [online]. Dostępny w Internecie: <http://stat.gov.pl/>.

⁶⁰ Sprawozdania z wykonania budżetów gmin objętych LSR za 2014r.

⁶¹ Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego: *Projekty edukacyjne*. Dostępny w Internecie:

http://wrotapomorza.pl/pl/projektyedukacyjne/projektmorski/o_projekcie.

z sektora publicznego dysponujących wymagającą modernizacji infrastrukturą społeczną i turystyczną oraz terenami pod jej budowę i przedsiębiorców chcących rozwinąć lub założyć działalność opartą na lokalnych zasobach.

Część zadań edukacyjnych warto powierzyć NGO. Obecnie żaden z samorządów nie dotuje sektora społecznego w tym zakresie, choć 51 należących do niego podmiotów za swój główny cel uznaje właśnie edukację, a wachlarz działań pozostałych jest na tyle duży, że mogą one wypełnić luki w ofercie szkół. Poza tym zasady ich funkcjonowania pozwalają włączyć w ich projekty również osoby dorosłe. Zaletą takiego rozwiązania jest nie tylko większa dostępność do edukacji, ale i lepsze dostosowanie rodzaju zajęć do potrzeb lokalnej społeczności.

3.2.2. Edukacja a rynek pracy

Na obszarze działają dwie placówki kształcące absolwentów gimnazjów. Znajdują się one w Mieście Ustka i Warcinie w gminie Kępice. Ustecka szkoła oprócz liceum prowadzi tradycyjne kierunki nauki w technikum, takie jak: mechanik, piekarz, fryzjer, kucharz, kosmetyk, ale rozwija swoją ofertę o informatykę, administrację czy źródła energii odnawialnej. Zespół szkół edukuje zarówno młodzież, jak i dorosłych.⁶² Mimo rozwijanej oferty wybór kierunków jest wciąż niewielki i nie do końca odpowiada na zapotrzebowanie na lokalnym rynku. Czynnikiem defaworyzującym młodzież jest brak sprofilowanych zajęć pozwalających rozwijać indywidualne umiejętności. Ponad 1/5 ankietowanych jest niezadowolona lub bardzo niezadowolona z tego faktu, a 45,68% badanych uważa organizowanie kół zainteresowań za jedną z najpilniejszych potrzeb na obszarze.⁶³

Na terenie objętym LSR nie ma ośrodka szkolenia zawodowego, natomiast w Słupsku funkcjonuje Zakład Doskonalenia Zawodowego oraz Pomorska Akademia Kształcenia Zawodowego. Oferta szkolenia zawodowego jest tam dość dobrze rozwinięta, jednak odpowiada tylko na bieżące zapotrzebowanie i rzadko uwzględnia trendy gospodarcze lub planowane inwestycje.

3.2.3. Oferta kulturalna

Badania własne SGR wskazują zapotrzebowanie na usługi związane z kulturą, rozrywką i rekreacją.⁶⁴ Potwierdzają to także ogólnodostępne dane, wg których na obszarze LSR działalność taką prowadzi zaledwie 92 przedsiębiorców.⁶⁵ Kultura pozostaje domeną sektora publicznego, który w niewielkim stopniu zleca zadania w tym zakresie NGO.

Tabela 19. Obiekty kulturalne na obszarze objętym LSR w 2014r.

Gmina	Centrum, ośrodek, dom kultury	Świetlica	Biblioteka	Muzeum	Galeria	Kino	Razem
Słupsk	1	26	2	2	0	0	31
Ustka	2	14	6	2	0	0	24
Kobylnica	1	13	4	0	0	0	18
Kępice	1	13	3	0	0	0	17
Smołdzino	1	6	2	2	0	0	11
Miasto ustka	2	0	1	3	1	1	9
Razem	8	72	18	9	1	1	110

Źródło: dane gmin.

Świetlice mieszczą się prawie w co drugiej miejscowości. Służą za miejsca spotkań lokalnej społeczności i organizacji. Sytuacja wiązana z prowadzeniem w nich zajęć i imprez jest zróżnicowana i mimo poprawy wyposażenia i powstawania nowych punktów, istnieje potrzeba dalszego rozwoju infrastruktury. Podczas wywiadu środowiskowego ponad 16% badanych wskazało na małą ilość świetlic środowiskowych i bibliotek, a przeszło 18% na parków i placów zabaw. W odniesieniu do istniejących obiektów pojawiły się uwagi o ich niedostępności dla osób niepełnosprawnych. Na 80 placówek kulturalnych jedynie 30 jest dostosowanych do ich potrzeb.⁶⁶

Biblioteki znajdują się w co 9 miejscowości. Liczba czytelników jest mniejsza niż przeciętna dla powiatu (na terenie LSR na 1000 ludności przypada ok. 94 czytelników, w powiecie – 98).⁶⁷ Jednym z zadań bibliotek **jest gromadzenie, przechowywanie i ochrona materiałów związanych z regionem.**

⁶² Informator o szkołach ponadgimnazjalnych i specjalnych w powiecie słupskim na rok 2012/2013. Dostępny w Internecie: <http://www.powiat.slupsk.pl/plik,523,informator-o-szkolach-ponadgimnazjalnych-i-specjalnych-w-powiecie-slupskim-na-rok-szkolny-2012-2013.pdf>.

⁶³ Badania własne SGR, e-konsultacje, 2015r.

⁶⁴ Badania własne SGR, wywiady indywidualne, 2015r.

⁶⁵ Główny Urząd Statystyczny. Dz. cyt..

⁶⁶ Tamże.

⁶⁷ I. Koryś, D. Michalak, R. Chymkowski: *Stan czytelnictwa w Polsce w 2014r.* [online]. BN, 2015r. Dostępny w Internecie: <http://www.bn.org.pl/download/document/1428654601.pdf>.

Obecnie lokalne dziedzictwo popularyzowane jest głównie dzięki muzeom, w których działalności pojawia się najwięcej innowacyjnych rozwiązań. Przykładami są zwłaszcza: Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie, Muzeum Śledzia w Starkowie, czy Bunkry Blüchera w Ustce.⁶⁸

Wydarzenia kulturalne odbywają się przeważnie latem, a tradycyjnie co jesień w każdej gminie organizowane są dożynki. Mieszkańcy nie są jednak zadowoleni z ich ilości – ponad 26% pytanym stwierdziło, że brakuje im takich imprez,⁶⁹ a prawie połowa ankietowanych jest niezadowolona lub bardzo niezadowolona z oferty kulturalnej.⁷⁰

3.2.4. Infrastruktura i oferta sportowa

Na obszarze gmin objętych LSR znajduje się ok. 155 obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Tabela 20. Wybrane obiekty infrastruktury sportowej w gminach objętych LSR

	Słupsk	Miasto Ustka	Kobylnica	Ustka	Smołdzino	Kępice
Stadiony/boiska	41	2	7	1	2	10
Baseny	2	3	0	1	0	0
Hale sportowe	1	4	1	2	0	0
Siłownie	9	2	6	3	1	6
Ścieżki rowerowe	16km	6	3	35,17km	0	0
Trasy kajakowe	1	1	1	1	1	2
Inne	6	10	8	8	1	0
Razem	60	28	26	16	5	18

Źródło: dane gmin.

Zdaniem mieszkańców na obszarze istnieją dobre warunki do uprawiania różnych sportów, ale ponad 40% z nich uważa dalszy rozwój infrastruktury za pilną potrzebę,⁷¹ a ponad 16% osób jako inwestycje, które zmienią ich okolicę na lepszą, wskazało budowę obiektów sportowych.⁷² Najwięcej z nich stanowią właśnie boiska i stadiony, które, szczególnie w mniejszych miejscowościach pozostają w złym stanie i brakuje przy nich zaplecza sanitarnego.

W ostatnich latach wzrosła liczba siłowni i ścieżek rowerowych, których rozwoju oczekuje prawie 26% badanych.⁷³ Rzadkością są natomiast obiekty pozwalające na uprawianie mniej popularnych sportów i rekreacji. Znacząca jest mała ilość hal sportowych, choć ich możliwości częściowo zabezpieczają szkolne sale gimnastyczne.

Każda z gmin posiada szlaki piesze i rowerowe, które mają również znaczenie turystyczne, dlatego wskazane jest ich dalsze rozwijanie, podobnie jak tras kajakowych.

Ogólnodostępna infrastruktura pozwala mieszkańcom na indywidualne uprawianie sportu i rekreacji, natomiast jego organizacją zajmują się głównie kluby sportowe i stowarzyszenia działające w tym zakresie (39 działających). Większość z nich zajmuje się piłką nożną. Uczniowskie kluby szkolą w zakresie wielu dyscyplin, m.in. lekkoatletyki i gier zespołowych, takich jak piłka ręczna czy koszykówka. Popularne są również sporty walki.⁷⁴

Mimo specyfiki obszaru w niszy pozostają **sporty wodne**. Na terenie działa jeden klub żeglarski. Lepiej sytuacja wygląda w przypadku nauki pływania, którą prowadzą niektóre szkoły, wzrasta również liczba basenów. Spływy kajakowe są raczej domeną prywatnych firm, choć w gminie Smołdzino założono koło kajakarskie, a w Mieście Ustka i gminie Ustka działają 2 organizacje związane z tą dyscypliną sportu. Na obszarze są również 2 koła wędkarskie. Jednak oferta jest ograniczona, również jeśli chodzi o prywatną działalność w tym zakresie.

⁶⁸ „Bunkry Blüchera”. Dostępny w Internecie: <http://www.bunkryustka.pl/ustka-bunkry/cennik-zwiedzanie/cennik>.

⁶⁹ Badania własne SGR, wywiad indywidualne, 2015.

⁷⁰ Badania własne SGR, e-konsultacje, 2015.

⁷¹ Badania własne SGR, e-konsultacje, 2015.

⁷² Badania własne SGR, wywiady indywidualne, 2015.

⁷³ Badania własne SGR, wywiady indywidualne, 2015.

⁷⁴ Dane gmin.

Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

e-konsultacje

Badania ankietowe

Zespoły robocze

Warsztaty konsultacyjne

Spotkania konsultacyjne

Tabela 21. Analiza SWOT

SILNE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY LSR
Walory przyrodnicze obszaru (bioróżnorodność, morze, jeziora, rzeki o charakterze górskim, lasy, specyficzny mikroklimat) stanowią ponadprzeciętny potencjał rozwoju turystyki aktywnej (np. rowerowej i kajakowej), wypoczynkowej, uzdrowskiej i przyrodniczej	Rozdz. III.1.1
Rozwinięta baza noclegowa, w tym agroturystyka w połączeniu z ofertą kulinarną, warsztatową, tradycje świadczenia usług turystycznych; rozwój produktów markowych	Rozdz. III.2.2.1
Duża powierzchnia i ilość terenów chronionych prawnie, w tym Słowiński Park Narodowy (wpisany do dziedzictwa UNESCO), Park Krajobrazowy "Dolina Słupi"	Rozdz. III.1.1.3
Rozwinięta gospodarka rybacka, porty rybackie	Rozdz. III.2.2.3
Dobry stan i duża ilość wód powierzchniowych	Rozdz. III.1.1.2
Potencjał ludzki skupiony wokół SGR – liderzy lokalni, znaczna liczba podmiotów gospodarczych i organizacji działających m.in. w sferze usług turystycznych i okołoturystycznych, rybołówstwie, kulturze i sporcie	Rozdz. I.3.1.-3.3.
Doświadczenie samorządów i mieszkańców obszaru we wdrażaniu podejścia oddolnego zarówno w zakresie funduszu rolnego, jak i rybackiego	Rozdz. I.3.1.
Rosnąca aktywność lokalnej społeczności (m.in. duża liczba organizacji pozarządowych) oraz budząca się tożsamość lokalna mieszkańców	Rozdz. III.3.2.3., 2.5, 1.2, 3.2.1
Potencjał floty rybackiej na obszarze - uniwersalne jednostki połowowe umożliwiające różnorodną działalność połowową	Rozdz. III.2.2.3
Wielowiekowa tradycja Słowińców, rybacka i marynistyczna, bogate zasoby historyczne, duża liczba zabytków architektonicznych oraz rozwijająca się oferta obiektów muzealnych i zabytkowych	Rozdz. III.1.2, 3.2.3.
Zmodernizowane zakłady przetwórstwa rybnego generujące znaczną liczbę miejsc pracy	Rozdz. III.2.2.3
Modernizowane gospodarstwa rybackie i wykwalifikowana kadra	Rozdz. III.2.2.3
Dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych w większych miejscowościach	Rozdz. III. 3.2.1
SŁABE STRONY	
Sezonowość, w szczególności w sektorze turystycznym – uzależnienie oferty od pogody i pory roku, niestabilne zatrudnienie	Rozdz. III.2.2., 2.3
Niski poziom dochodów, wysoki poziom ubóstwa, wykluczenia społecznego i wysoka stopa bezrobocia	Rozdz. III.2.3, 2.4.
Jedna z najniższych w kraju dostępność komunikacyjna i drogowa	Rozdz. III.3.1.
Trudność w znalezieniu wykwalifikowanych pracowników i specjalistów związana m.in. z odpływem wykształconych młodych ludzi do dużych miast lub zagranicę	Rozdz. III.2.1.
Brak konkurencyjności, niska innowacyjność i trudna sytuacja małych rodzinnych gospodarstw rolnych względem dużych gospodarstw i zakładów	Rozdz. III.2.2.4
Słaba współpraca między podmiotami (m.in. w sektorze turystyki, na linii sektor rybacki – turystyka, w sektorze rolnictwa, w środowisku rybaków, hodowców)	Rozdz. III.2.2.
Wąska oferta edukacyjno-kulturalna dla dzieci i młodzieży oraz seniorów, szczególnie w małych wsiach	Rozdz. III. 3.2.1., 3.2.3., 2.4, 3.2.4
Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej, a także niedostateczna oferta połowu ryb na zbiornikach śródlądowych	Rozdz. III.2.2.1.

Słabo rozwinięta oferta turystyki aktywnej i oferta uprawiania sportów wodnych	Rozdz. III.2.2.1.; 3.2.4.
Brak innowacyjnych, różnorodnych pomysłów na dywersyfikację działalności gospodarczej na wsi i w sektorze rybackim	Rozdz. III.2.2.3
Brak wspólnej marki i niedostatecznie rozwinięte narzędzia promocyjne, brak sieciowych punktów IT wraz z siecią sprzedaży produktów regionalnych	Rozdz. III.2.2.1
Niewystarczająca ilość usług dla ludności, niska konkurencyjność firm	Rozdz. III.2.2.
Niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i sportowej w małych miejscowościach, w szczególności placówek służby zdrowia, placówek kulturalnych	Rozdz. III.2.2.2.; 3.2.
Niska innowacyjność oferty kulinarnej i noclegowej, mała aktywność i brak pomysłów wśród kwaterodawców	Rozdz. III.2.2.1.
Słaby rozwój instytucjonalny organizacji pozarządowych	Rozdz. III.2.5
Mała liczba urządzeń służących do oczyszczania wód wykorzystywanych w hodowli ryb, a także niewielka liczba inwestycji i infrastruktury przyczyniającej się do ochrony środowiska (urządzeń fotowoltaicznych, refulacji akwenów wodnych)	Rozdz. III.2.2.3
Niewielki udział sektora prywatnego i NGO w zakresie świadczenia usług kulturalnych, statyczność w przekazywaniu treści kulturalno-edukacyjnych – niski stopień wykorzystania innowacyjnych form przekazu	Rozdz. III.3.2.3, 2.2
Braki w oznakowaniu rezerwatów i innych terenów objętych ochroną	Rozdz. III.1.1.2
Niedostosowanie infrastruktury portowej do potrzeb kutrów rybackich	Rozdz. III.2.2.3.

SZANSE

Nowa pula środków unijnych 2014-2020 na inwestycje, rozwój kultury, sportu i animację życia społecznego, B+R, ekologię oraz zasoby pozwalające na realizację przedsięwzięć
Szeroko zakrojony plan rozwoju tras rowerowych i szlaków wodnych w województwie pomorskim, m.in. - "R10 - "Pomorskie Trasy Rowerowe", "Kajakiem przez Pomorze", jak również projektu MOF "Budowa spójnej sieci dróg rowerowych.", a także rozwój tras rowerowych regionalnych i ponadlokalnych na terenie SGR
Sprzyjające trendy w turystyce – turystyka weekendowa, kulinarna, wiejska, eko-travel, slowfood, aktywna, turystyka 3E, wzmagający się patriotyzm turystyczny i kulinarny
Zainteresowanie społeczeństwa zdrowym trybem życia i zdrowym odżywianiem, wzrost spożycia ryb, zainteresowanie produktami lokalnymi i regionalnymi
Wspieranie rozwoju istniejących przedsiębiorstw i organizacji i rozwijający się rynek
Kształtowanie wizerunku obszaru jako zagłębia kultury rybackiej i sportów wodnych oraz promocja jego walorów kulturowo-przyrodniczych w kraju i zagranicą
Projekty współpracy z LGD i innymi podmiotami celem rozwoju obszaru, w tym tras rowerowych, kajakowych, produktów turystycznych, wymiany know-how
Kształtowanie polityki społecznej w kierunku wsparcia dla osób starszych
Zrównoważone wykorzystywanie możliwości produkcyjnych wód
Rozwój nowoczesnych technologii – możliwość dotarcia z ofertą turystyczną do znacznej ilości odbiorców, prezentacji w innowacyjny sposób, nowoczesne metody sprzedaży oferty
Rozwój uzdrowiska w Ustce – przyciągnięcie nowych grup odbiorców i wydłużenie sezonu turystycznego
Przekształcenie R-10 w markę EuroVelo
Rozwój usług hotelowych całorocznych wyższego standardu SPA (m.in. Hotel Lubicz, Dolina Charlotty), całorocznych ofert: Centrum Promocji i Edukacji w Przewłocze, Bunkrów Bluchera, Zagrody śledziowej w Starkowie
Rozwój edukacji i wzrost świadomości ekologicznej
Rozwój rolnictwa ekologicznego, tradycyjnych i integrowanych metod produkcji
Popularyzacja prowadzenia polityki społecznej przez podmioty gospodarcze
Zwiększanie zasobu odnawialnych źródeł energii
Otwartość armatorów na substytucyjność gatunkową połowów, dywersyfikację lub uzupełnienie działalności
Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie praw i obowiązków obywatelskich

ZAGROŻENIA

Peryferyjne położenie obszaru względem rozwiniętych aglomeracji uniemożliwiające równy stopień rozwoju infrastruktury, kultury, sportu i edukacji spowodowane m.in. marginalizacją komunikacyjną Pomorza Środkowego
---

Niski kapitał własny oraz ograniczony dostęp do kapitału zewnętrznego mieszkańców, trudności z pozyskiwaniem środków UE (niski poziom możliwych do pozyskania środków w ramach LSR, przedsięwzięcia nie wpisujące się w RPO i inne programy operacyjne)
Utrudnienia prawne i fiskalne ograniczające rozwój handlu i małego przetwórstwa oraz alternatywnych kanałów sprzedaży dla małych wytwórców
Rozwarstwienie dochodów społeczeństwa
Migracje mieszkańców
Rosnące zainteresowanie turystów innymi „nieodkrytymi” krainami wakacyjnymi np. południowe Kaszuby, Warmia
Pogłębiająca się apatia i izolacja osób wykluczonych społecznie, poszerzające się patologie społeczne
Brak współpracy długoterminowej pomiędzy podmiotami branży turystycznej, rybackiej czy rolnej – skupienie na krótkoterminowych korzyściach
Zmiany ustawowe ograniczające rozwój gospodarczy: np. utrata statusu uzdrowiska
Konflikt między funkcjami ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych, a inwestycjami w turystykę
Niestabilna sytuacja finansowa kraju wpływająca na ograniczenie środków na politykę społeczną i kulturową
Niestabilny klimat, klęski ekologiczne i żywiołowe
Limity ochronne – co roku zmniejszające możliwości połowowe jednostek, zmniejszające się zarybienie Bałtyku, trudy zawodu rybaka
Sytuacja finansowa samorządów
Wysokie koszty znaczących, ponadlokalnych inwestycji turystycznych
Niekontrolowany ruch turystów
Rosnące koszty edukacji i uprawiania sportu
Brak odpowiednich działań regulujących liczbę gatunków roślin i zwierząt mających negatywny wpływ na działalność rolniczą i rybacką
Wzrastająca promocja kultury popularnej kosztem kultury wysokiej
Restrykcyjne przepisy dotyczące ochrony środowiska i polityki wodnej – utrudnienie w prowadzeniu i rozwoju działalności (Słowiński Park Narodowy, uzdrowisko)

V. Cele i wskaźniki

Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

Skutki i wyniki użycia ww. metod: określenie celów ogólnych i odpowiadających im celów szczegółowych i przedsięwzięć, sformułowanie wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu, ustalenie wielkości wskaźników, sposobu i częstotliwości ich obliczania oraz źródeł pomiaru.

1. Cele LSR

Cele ogólne LSR zostały sformułowane pod kątem problemowych obszarów.

a. Cel ogólny 1: Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu odpowiada na problemy społeczne, związane z wąską ofertą edukacyjno-kulturalną szczególnie w małych miejscowościach, co powoduje stagnację tych obszarów, nie rozwija w członkach lokalnej społeczności więzi z miejscem zamieszkania ani zainteresowania tutejszą tradycją. Powodem takiego stanu rzeczy są przeszkody komunikacyjne, brak infrastruktury i mała ilość osób, które chciałyby prowadzić zajęcia w oddalonych miejscach. Natomiast działające tam NGO nie mają odpowiedniego potencjału, by efektywnie animować mieszkańców. Tymczasem na innych obszarach coraz częściej inicjowane są wydarzenia szczególnie związane z historią terenu. Celem LSR jest przeniesienie tych trendów na cały teren działania SGR oraz włączenie dużej ilości osób w organizację życia społecznego, tak aby ich miejsce zamieszkania stało się atrakcyjne dla nich oraz turystów. Służą temu przedsięwzięcia mieszczące się w celach szczegółowych:

- **1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu**, który bezpośrednio odnosi się do zdiagnozowanych problemów związanych z wąską ofertą oraz słabością sektora społecznego i pozwala

lokalnej społeczności na organizowanie różnego typu wydarzeń edukacyjnych, skierowanych również do grup defaworyzowanych, za pośrednictwem organizacji pozarządowych, jednak ze wskazaniem na bezpośredni udział mieszkańców w realizacji inicjatyw (przedsięwzięcie: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności). Jednocześnie, by opisane działania na rzecz lokalnej społeczności były efektywne i zbudowały podstawę do dalszego rozwoju konieczne jest trwałe wsparcie dla podmiotów odpowiedzialnych za aktywizację mieszkańców (1.1.2. Rozwój potencjału NGO).

- **1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej**, który wpływa na podniesienie atrakcyjności obszaru w oczach mieszkańców i turystów poprzez przybliżenie jego historii i tradycji, zarówno starszemu pokoleniu, które w większości pochodzi z innych rejonów kraju, jak i najmłodszemu, wiążąc ich w ten sposób z obszarem. Zaplanowane działania promocyjno-edukacyjne będą opierały się o różne formy przekazu i innowacyjne narzędzia łączące naukę z zabawą (przedsięwzięcia: 1.2.1. Popularyzacja dziedzictwa lokalnego i 1.2.2. Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru),
- **1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej**, który stwarza bazę do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, gdzie często brakuje infrastruktury koniecznej do realizacji inicjatyw (przedsięwzięcie: 1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności),
- **1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego**, który łączy przedstawicieli różnych środowisk, wskazuje na konieczność podjęcia działań zachęcających ich do współdziałania na rzecz obszaru – cel będzie realizowany głównie przez SGR, która może wykorzystać zgromadzony wokół siebie potencjał ludzki - liderów lokalnych, organizacje i przedsiębiorców ze wszystkich gmin członkowskich oraz swoje doświadczenie w pozyskiwaniu i dystrybucji środków na zaplanowane przedsięwzięcia (przedsięwzięcia: 1.4.1. Koszty bieżące, animacja, w ramach którego planowane jest wsparcie dla podmiotów chcących ubiegać się o dotacje oraz 1.4.2. Promowanie dziedzictwa rybackiego - projekt współpracy łączący różne podmioty z północy kraju).

Wyznacznikiem realizacji celu głównego będzie **wzrost dochodów podatkowych gmin na jednego mieszkańca**. Wskaźnik ten mówi zarówno o wzroście liczby mieszkańców, jak i o ich zwiększonej aktywności, przeniesionej ze sfery społecznej w ekonomiczną. Początkiem zmiany będzie realizacja celów szczegółowych, których osiągnięcie wyznacza **rezultaty** związane z liczbą osób, która uczestniczyła w projektach edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i korzystała z infrastruktury oraz z liczbą podmiotów objętych wsparciem merytorycznym przygotowującym ich do inicjowania zaplanowanych działań. O osiągnięciu celów szczegółowych, a tym samym celu głównego, zadecyduje natomiast stopień realizacji przedsięwzięć, który zostanie zbadany na podstawie uzyskanych **produktów**, pozwalających na ocenę zaangażowania podmiotów z sektorów społecznego i publicznego w inicjatywy aktywizujące społeczność i rzeczywistych szans na udział mieszkańców w organizowanych wydarzeniach (wskaźniki produktu związane z liczbą przedsięwzięć i ich innowacyjnością oraz liczbą podmiotów realizujących operacje), warunkowanych również działaniami wspierającymi SGR (wskaźniki związane z liczbą działań podjętych w ramach przedsięwzięć 1.1.2, 1.4.1. i 1.4.2.).

b. Cel ogólny 2: Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy dotyczy **ekonomicznego aspektu** życia na obszarze objętym LSR, a jego osiągnięcie ma zniwelować słabe strony i zagrożenia związane z sezonowością przekładającą się na niestabilne zatrudnienie mieszkańców, z niskimi dochodami, wysokim poziomem stopy bezrobocia i wykluczenia społecznego oraz małym kapitałem mieszkańców – zjawisk będących skutkami słabej konkurencyjności firm rzadko wprowadzających innowacyjne usługi czy formy zarządzania lub promocji, co uwidacznia się szczególnie w sferze turystyki, która choć jest najbardziej rozwojową branżą gospodarczą, nadal opiera się na niezwiązanych ze sobą przedsiębiorcach oferujących pojedyncze usługi. Szansą dla rynku jest nawiązanie większej współpracy między podmiotami z różnych sektorów oraz bogactwo przyrodnicze i kulturowe obszaru pozwalające na wykorzystanie zasobów lokalnych w różnych dziedzinach przedsiębiorczości przy jednoczesnym zachowaniu jego cennych elementów. Przyczyni się to do rozwoju całego terenu i ożywienia wszystkich branż gospodarki. Cel ten zostanie osiągnięty przez cele szczegółowe:

- **2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru**, w ramach którego realizowane będą przedsięwzięcia dotyczące tworzenia i rozwoju działalności gospodarczej z naciskiem na innowacyjność i wykorzystanie zasobów lokalnych, co da szansę na rozwój przedsiębiorcom i mieszkańcom nieposiadającym odpowiedniego kapitału. Działania te przyczynią się do wzrostu zatrudnienia, które w perspektywie przyniesie firmom oczekiwane zyski oraz do poszerzenia wachlarza i dostępności usług;

- **2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego**, stanowiącego największy atut obszaru decydujący o jakości życia, jego atrakcyjności dla turystów oraz o rozwoju przedsiębiorczości opartej na elementach przyrody. Cel został wprowadzony również jako pewnego rodzaju zabezpieczenie przed niekorzystnym wpływem przedsięwzięć związanych z zakładaniem i poszerzaniem działalności gospodarczej (kryteria o ograniczeniu negatywnych skutków prowadzonej działalności zostały wpisane w przedsięwzięcia w ramach celu 2.1., kryteria związane z podnoszeniem świadomości lokalnej społeczności w zakresie rozwiązań ekologicznych w gospodarce zostały wprowadzone w przedsięwzięciu 2.2.2.).
- **2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru**, zmierzającego do stworzenia najefektywniejszych form prowadzenia działalności turystycznej poprzez wykorzystanie potencjału obszaru oraz promocję innowacyjnych na terenie sposobów organizacji usług dla turystów, w tym m.in. nawiązywania współpracy w ramach sieci (np. szlaków turystycznych) rozwijających kompleksowość ofert, włączania do branży przedsiębiorców związanych z rybactwem i sportami wodnymi, czy certyfikację produktów turystycznych. Elementy wymienionych form wdrażane są również w ramach pojedynczych działalności poprzez wprowadzenie odpowiednich kryteriów jakościowych. Wreszcie zaplanowano przedsięwzięcia związane z powstawaniem infrastruktury turystycznej, bez której niemożliwe będzie różnicowanie usług turystycznych i podniesienie atrakcyjności obszaru.

Osiągnięcie celu głównego określi realizacja wskaźnika oddziaływania mówiącego o **wzroście liczby podmiotów gospodarczych na obszarze**, które decydują o dostępności usług, a poprzez tworzenie miejsc pracy – o jakości życia mieszkańców i ich zdolności konsumpcyjnych i inwestycyjnych będących podstawą rozwoju rynku. Dźwignią do osiągnięcia celu głównego będzie rozkwit działalności turystycznej, na której skorzystają również przedsiębiorcy zaspokajający potrzeby turystów związane z codziennym życiem. Zjawiska te będą mierzone **wskaźnikami rezultatu** mówiącymi o liczbie miejsc pracy stworzonych przez podmioty korzystające ze wsparcia i ich otwarciu się na osoby w szczególnej sytuacji. Jednocześnie, poprzez zbadanie ilości turystów korzystających z kompleksowych usług, udzielonych noclegów czy infrastruktury turystycznej, sprawdzona zostanie skuteczność wprowadzonych rozwiązań uwarunkowana powstałymi produktami – liczbą sieci współpracy, działań na rzecz jej wzmocnienia, utworzonych obiektów turystycznych i miejsc noclegowych, a przy tym – liczbą nowych przedsiębiorstw działających w różnych branżach gospodarki.

c. Cel ogólny 3: Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału również odnosi się głównie do **gospodarki, ale związanej z sektorem rybactwa** i odpowiada na potrzeby pracujących w nim osób związane z pogarszającą się sytuacją w branży, w tym na skuteczną dywersyfikację zarówno w kierunkach pokrewnych, jak i w stronę innej działalności, będącej jednak na tyle innowacyjną i opartą o doświadczenie podmiotów, aby przynieść im wystarczające do zachowania związku z rybactwem korzyści. Cel będzie realizowany przez cele szczegółowe:

- **3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru**, rozumiany jako wykorzystanie potencjału ludzkiego związanego z sektorem rybackim, jak i charakteru terenu historycznie związanego z tą branżą, który nadal pozostaje jednym z głównych ośrodków działalności rybackiej. Czynniki te stwarzają możliwości dla rozwoju sektora okołorybackiego, turystyki morskiej, wędkarskiej, gastronomii, usług zakwaterowania, czy handlu. Jednak oferty osób należących do sektora rybactwa muszą odznaczać się innowacyjnością i wpisywać się w najnowsze trendy związane z wymienionymi dziedzinami, co zostanie osiągnięte przez odpowiednie kryteria, które będą mogły zostać spełnione przez wnioskodawców dzięki otwartości na ich usługi istniejących szlaków turystycznych czy działaniom realizowanym w ramach międzynarodowego projektu współpracy przenoszącemu na obszar dobre praktyki dywersyfikacyjne.
- **3.2. Zachowanie sektora rybackiego**, zmierzający do ograniczenia skutków negatywnych zjawisk zachodzących w branży rybackiej w stopniu, który pozwoli na kontynuację prowadzonej przez związane z nią podmioty działalności. Służyć będzie temu rozwój łańcuchów dostaw produktów rybackich, tj. procesu będącego następstwem połowu czy hodowli ryb. Przez włączenie rybaków w kolejne etapy ich dostaw i sprzedaży umożliwi się im pozostanie przy zajęciach nawiązujących do ich głównej działalności, przy czym, ich wiedza i doświadczenie, przyniosą podniesienie jakości tych produktów.

Oddziaływanie działań podjętych w ramach realizacji celu głównego będzie badane na podstawie danych o **zmniejszeniu poziomu spadku liczby przedsiębiorstw związanych z branżą rybacką do 2,5% w skali kolejnych 9 lat**, do czego przyczynią się **rezultaty** uzyskane w ramach celów szczegółowych związane ze stopniem dywersyfikacji mierzonym za pomocą utrzymanych i stworzonych przez rybaków miejsc pracy, których liczba wskazywać będzie na kondycję przedsiębiorstw rybackich. Warunkiem uzyskania takiego efektu będzie osiągnięcie odpowiedniej liczby

produktów, czyli wsparcia jak największej liczby podmiotów z sektora rybackiego i wprowadzenie przez nich innowacyjnych rozwiązań pozwalających na dalszy rozwój.

Wymienione cele są realizowane również poprzez wprowadzone kryteria wyboru, a ich wzajemne oddziaływania zostały szczegółowo opisane w rozdziałach VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru oraz w rozdziale X Zintegrowanie, **gdzie znajduje się również opis zintegrowania celów LSR z celami PROW 2014-2020 i PO RYBY 2014-2020.**

2. Źródła finansowania celów szczegółowych.

Tabela 22. Źródła finansowania celów LSR

Cel szczegółowy	Źródło finansowania
1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu	PROW
1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej	PROW, RYBY
1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej	PROW
1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego	RYBY
2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru	PROW
2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego	PROW, RYBY
2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru	PROW, RYBY
3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru	RYBY
3.2. Zachowanie sektora rybackiego	RYBY

3. Wskaźniki

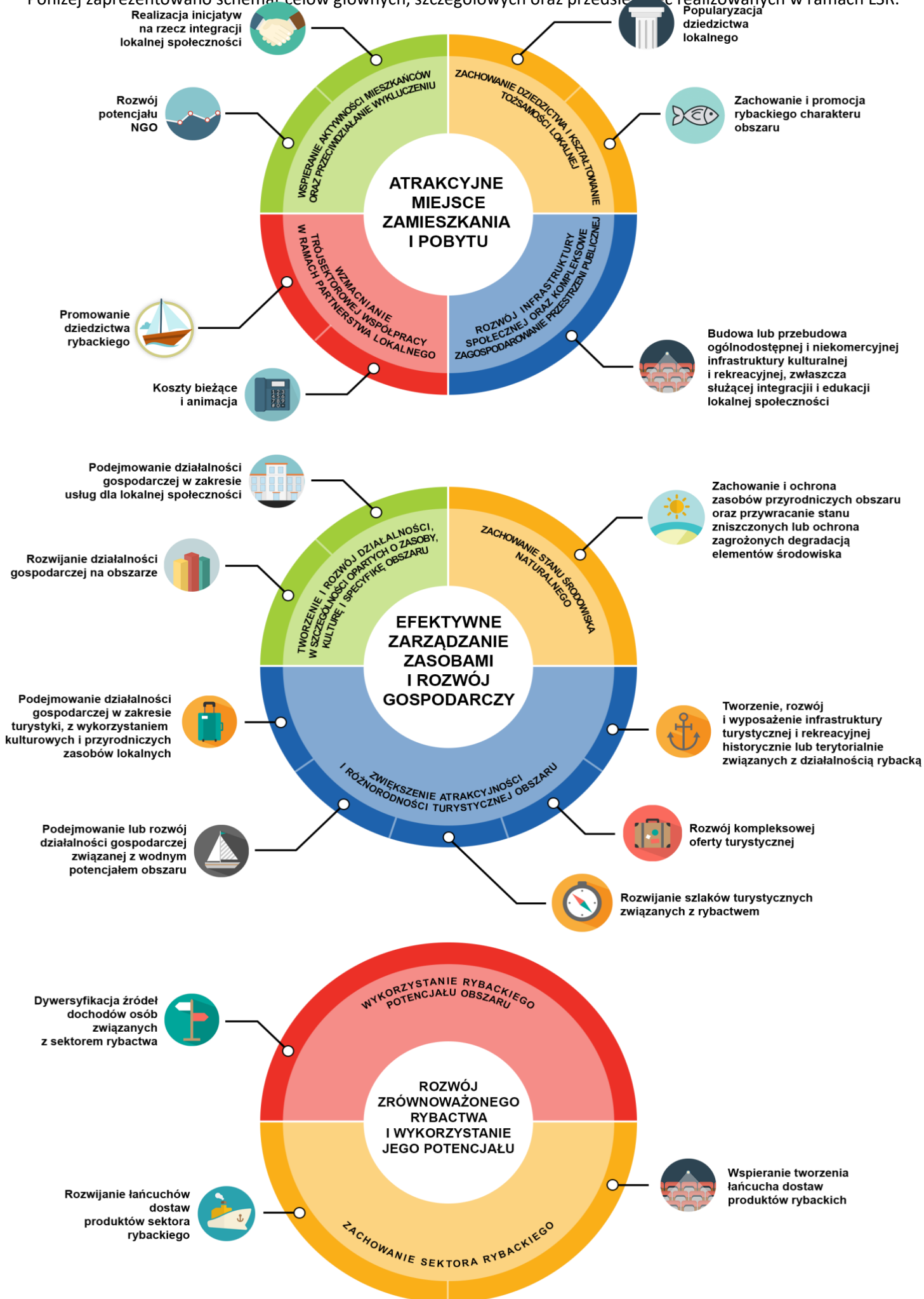
Osiągnięcie celów głównych i szczegółowych będzie monitorowane poprzez wykorzystanie wspomnianych wyżej wskaźników, których wykaz wraz z planowanymi do osiągnięcia wartościami i źródłami czerpania o nich danych przedstawia tabela pn.: Cele i wskaźniki, natomiast schemat ich logicznego powiązania z celami i przedsięwzięciami oraz diagnozą i analizą SWOT – matryca logiczna.

Wskaźniki zostały opracowane przy udziale lokalnej społeczności, w tym sektora rybackiego w taki sposób, aby mogły jasno i przejrzysto odzwierciedlać stan wdrażania LSR oraz rzeczywiste zmiany zachodzące dzięki wykorzystaniu środków na rozwój obszaru. Wprowadzone jednostki miary (sztuka, procent) nie wymagają wykorzystywania przy obliczaniu wskaźników skomplikowanych algorytmów, a dane związane ze wskaźnikami oddziaływania są ogólnodostępne, co niweluje ryzyko błędów przy monitorowaniu i ewaluacji LSR oraz spełnia kryterium zrozumiałości danych przekazywanych do wiadomości zainteresowanych osób.

Punktem wyjściowym przy określeniu wskaźników produktu i rezultatu był stan zerowy bądź wzrost od punktu, który zostanie ustalony na podstawie złożonych wniosków o dofinansowanie (odnosi się on do danych związanych z działalnością wnioskodawców). Natomiast w przypadku wskaźników oddziaływania odniesieniem będzie stan badanego zjawiska lub sytuacji w 2013 lub 2014r., w tym również z uwzględnieniem tendencji zachodzących we wcześniejszym okresie – realizacja celów ogólnych pozwoli na przyspieszenie pozytywnych lub spowolnienie negatywnych efektów zmian w objętych przez nie obszarach. Stan końcowy wszystkich wskaźników będzie możliwy do oceny w 2023r., a ich ostateczna wartość została określona na podstawie wielkości środków przeznaczonych na realizację poszczególnych celów, przedsięwzięć i pojedynczych operacji, możliwości wnioskodawców, informacji zebranych podczas konsultacji o możliwych do realizacji projektach.

Zakłada się coroczne badanie stopnia realizacji wskaźników przy wykorzystaniu danych własnych oraz informacji pozyskiwanych od Urzędu Marszałkowskiego. Monitorowanie ma na celu wdrożenie czynności ewaluacyjnych, dzięki którym możliwa będzie ocena realizacji LSR i skuteczna interwencja w przypadku zdiagnozowania problemów. Szczegółowe informacje na temat badań wskaźników i innych elementów znajdują się w rozdziale XI Monitoring i ewaluacja oraz załączniku pn.: Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu.

Poniżej zaprezentowano schemat celów głównych, szczegółowych oraz przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR.

Tabela 23. Cele i wskaźniki

1.0.	Cel ogólny 1	Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu				
1.1.	Cele szczegółowe	1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu				
1.2.		1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej				
1.3.		1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej				
1.4.		1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego				
		Wskaźniki oddziaływania celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W1.0.		Wzrost dochodów podatkowych gmin na mieszkańca	złotówka	1498,032zł	1572,93zł	Ministerstwo Finansów: <i>Wskaźniki dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin, powiatów i województw</i>
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W1.1.		liczba osób, która wzięła udział w wydarzeniach edukacyjnych	sztuka	0	105	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
		udział osób należących do grup defaworyzowanych uczestniczących w zajęciach i innych formach edukacji	procent	0	35%	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
		liczba organizacji korzystająca z oferty szkoleniowo-edukacyjnej	sztuka	0	20	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
W1.2.		liczba uczestników imprez polegających na zachowaniu dziedzictwa i kształtowaniu tożsamości lokalnej	sztuka	0	300	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
		liczba odbiorców działań edukacyjnych związanych z lokalnymi zasobami	sztuka	0	160	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji

		liczba odbiorców zbiorów, kolekcji, wystaw, opracowań, zbiorów informacji, baz danych, publikacji na temat obszarów zależnych od rybactwa	sztuka	0	102	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
W1.3.		wzrost liczby osób, korzystających z wybudowanych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów	osoba	388	543	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
W1.4.		liczba osób, które otrzymały wsparcie po poprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	sztuka	0	70	karty udzielonego doradztwa oraz listy wniosków wybranych przez SGR do dofinansowania i mieszczące się w limicie środków
		liczba osób uczestnicząca w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych	sztuka	0	650	dokumentacja LGD związana z organizowanymi spotkaniami informacyjno-konsultacyjnymi
		liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	sztuka	0	600	ankiety ewaluacyjne ze spotkań
		liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne	sztuka	0	1	sprawozdanie LGD z realizacji projektu
		liczba projektów skierowana do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne	sztuka	0	1	Sprawozdanie LGD z realizacji projektu
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu			Źródło danych/sposób pomiaru
			Nazwa	Jednostka miary	wartość	
						początkowa

W1.1.1	1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	organizacje pozarządowe	projekt grantowy	liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności	sztuka	0	7	lista wniosków o powierzenie grantu wybranym do dofinansowania i mieszczącym się w limicie środków lub sprawozdania z realizacji zadania
W1.1.2	1.1.2. Rozwój potencjału NGO	organizacje pozarządowe	operacja własna/konkurs	liczba szkoleń i innych form edukacyjnych zrealizowanych w ramach operacji	sztuka	0	10	wniosek wybrany do dofinansowania i mieszczący się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba informacji na temat działań związanych z projektem przekazywanych dostępnymi kanałami komunikacji	sztuka	0	50	wniosek wybrany do dofinansowania i mieszczący się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
W1.1.3	1.2.1. Popularyzacja dziedzictwa lokalnego	organizacje pozarządowe	projekt grantowy	liczba inicjatyw popularyzujących dziedzictwo lokalne obszaru	sztuka	0	6	lista wniosków o powierzenie grantu wybranym do dofinansowania i mieszczącym się w limicie środków lub sprawozdania z realizacji zadania
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	3	lista wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub sprawozdania z realizacji zadania oraz karty oceny wniosków

W1.1.4	1.2.2.Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru	organizacje pozarządowe, podmioty należące do sektora finansów publicznych	konkurs	liczba przedsięwzięć edukacyjnych związanych z lokalnymi zasobami morskimi i rybackimi	sztuka	0	7	listy wniosków wybranych przez SGR do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba przedsięwzięć polegających na zachowaniu lub stworzeniu materiałów i opracowań związanych z dziedzictwem kulturowym obszaru	sztuka	0	4	
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	6	
W1.1.5	1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności	podmioty należące do sektora finansów publicznych	konkurs	liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	sztuka	0	6	listy wniosków wybranych przez SGR do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków i mieszczące się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	sztuka	0	15	
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	10	

								wniosków o dofinansowanie
				liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów	sztuka	0	6	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny operacji
1.1.6	1.4.1. Koszty bieżące i animacja	LGD	Funkcjonowanie i aktywizacja	liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodzień	0	150	dokumentacja LGD związana ze szkoleniami dla pracowników Biura i organów LGD
				liczba osobodni szkoleń dla organów LGD		0	315	
				liczba podmiotów, którym udzielono porad i konsultacji	sztuka	0	800	karty udzielonego doradztwa
				liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych	sztuka	0	65	dokumentacja LGD związana z organizowanymi spotkaniami informacyjno-konsultacyjnymi
W1.4.2	1.4.2. Promowanie dziedzictwa rybackiego	LGD	Projekt współpracy	liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	sztuka	0	1	sprawozdanie LGD z realizacji projektu
				liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	sztuka	0	12	umowa LGD o współpracy
2.0	Cel ogólny 2	Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy						
2.1	Cele szczegółowe	2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru						
2.2		2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego						

2.3		2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru					
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru	
W.2.0	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych na obszarze SGR		sztuka	6965	7314	Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych	
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2014r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru	
W.2.1	liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)		EPC	0	62	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	
	liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych (wraz z samozatrudnieniem)		osoba	0	28	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	
W.2.2	liczba obszarów chronionych objętych realizowanymi operacjami		sztuka	0	1	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	
	liczba osób, które skorzystały z oferty edukacyjnej stworzonego parku ekologicznego		sztuka	0	50	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	
W2.3	Wzrost liczby osób korzystających ze stworzonej, rozwiniętej lub wyposażonej infrastruktury turystycznej		osoba	388	504	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	
	liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach LSR		sztuka	0	20	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	
	liczba osób, które skorzystały z miejsc noclegowych w ciągu roku		sztuka	0	50	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	
	liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)		EPC	0	20	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji	

		liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych (wraz z samozatrudnieniem)	osoba	0	9	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji		
		liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	sztuka	0	12	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji		
		liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	sztuka	0	6	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji		
		liczba nowych podmiotów należących do szlaków	sztuka	0	6	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji		
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				Źródło danych/sposób pomiaru	
			nazwa	jednostka miary	wartość			
					początkowa	końcowa		
W2.1.1.	2.1.1.Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności	mieszkańcy, organizacje pozarządowe	konkurs	liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	37	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	14	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny wniosków o dofinansowanie
W2.1.2	2.1.2.Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	podmioty gospodarcze	konkurs	liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	22	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się

								w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny wniosków o dofinansowanie
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	8	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny wniosków o dofinansowanie
W2.1.3	2.2.1. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska	organizacje pozarządowe, podmioty należące do sektora finansów publicznych, podmioty gospodarcze	konkurs	liczba przedsięwzięć polegająca na zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych obszaru	sztuka	0	2	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny wniosków o dofinansowanie
W2.1.3.a	2.2.2. Edukacyjne parki ekologiczne	organizacje pozarządowe	operacja własna/konkurs	liczba operacji polegających na stworzeniu edukacyjnego parku ekologicznego	sztuka	0	1	wnioski wybrane do dofinansowania i mieszczące się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	1	wnioski wybrane do dofinansowania i mieszczące się w limicie środków lub dane przekazane przez SW

W2.1.4	2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką	organizacje pozarządowe, podmioty należące do sektora finansów publicznych	konkurs	liczba nowych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej	sztuka	0	9	wnioski wybrane do dofinansowania i mieszczące się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	4	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny wniosków o dofinansowanie
				liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów	sztuka	0	5	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny wniosków o dofinansowanie
W2.1.5	2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej	podmioty gospodarcze	konkurs	liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie	sztuka	0	1	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	1	listy wniosków wybranych do dofinansowania i

								mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny wniosków o dofinansowanie
W2.1.6	2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych	mieszkańcy, organizacje pozarządowe	konkurs	liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	18	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba nowych miejsc noclegowych	sztuka	0	10	wnioski wybrane do dofinansowania i mieszczące się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
W2.1.7	2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze	konkurs	liczba przedsięwzięć polegających na podejmowaniu lub rozwoju działalności gospodarczej związanej z potencjałem wodnym	sztuka	0	7	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	3	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny operacji
W2.1.8	2.3.5. Rozwój istniejących szlaków turystycznych	organizacje pozarządowe	operacja własna/konkurs	liczba zadań zrealizowanych w ramach operacji	sztuka	0	7	wnioski wybrane do dofinansowania i mieszczące się w limicie

związanych z rybactwem		związanych z rozwijaniem szlaków				środków lub dane przekazane przez SW
Cel ogólny 3		Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału				
Cele szczegółowe		3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru				
		3.2. Zachowanie sektora rybackiego				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy okres 2009-2014r.	Plan 2014-2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru
W3.0		Zmniejszenie poziomu spadku liczby przedsiębiorstw związanych z branżą rybacką	procent	4,03%	do 2,5%	Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W3.1		liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	sztuka	0	28	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
		liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	sztuka	0	6	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
W3.2		liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	sztuka	0	8	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
		liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	sztuka	0	4	sprawozdanie beneficjenta z realizacji operacji
		liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne	sztuka	0	1	umowa o realizacji projektu współpracy
		liczba projektów skierowana do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne	sztuka	0	1	umowa o realizacji projektu współpracy

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa	końcowa	
W3.2.1	3.1.1.Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybackiego	podmioty gospodarcze z sektora rybackiego	konkurs	liczba podmiotów i osób fizycznych dywersyfikujących swoją działalność	sztuka	0	24	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	10	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny operacji
W3.2.2	3.2.1.Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów rybackiego	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze	konkurs	liczba przedsięwzięć polegająca na tworzeniu lub rozwijaniu łańcuchów dostaw produktów rybackiego	sztuka	0	8	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW
				liczba operacji nastawiona na innowacje	sztuka	0	3	listy wniosków wybranych do dofinansowania i mieszczących się w limicie środków lub dane przekazane przez SW oraz karty oceny operacji

W.3.2.3	3.2.2. Wsparcie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich	LGD	Projekt współpracy	liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	sztuka	0	1	sprawozdanie LGD z realizacji projektu
				liczba uczestniczących w projektach współpracy	sztuka	0	10	umowa LGD o współpracy

Tabela 22. Matryca logiczna elementów LSR.

Elementy analizy SWOT	Elementy diagnozy	Cel główny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Oddziaływanie
<ul style="list-style-type: none"> Rosnąca aktywność lokalnej społeczności (m.in. duża liczba organizacji pozarządowych) Wąska oferta edukacyjno-kulturalna dla dzieci, młodzieży i seniorów głównie w małych wsiach Wysoki poziom wykluczenia społecznego, wysoka stopa bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> Rozdz. III.3.2.3, 3.2.1, 2.4 	1. ATRAKCYJNE MIEJSCE ZAMIESZKANIA I POBYTU	1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu	1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	<ul style="list-style-type: none"> liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności – 7 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, która wzięła udział w wydarzeniach edukacyjnych – 105 udział osób należących do grup defaworyzowanych uczestniczących w zajęciach i innych formach edukacji – 35% 	Wzrost dochodów podatkowych gmin na mieszkańca – 1572,93zł
<ul style="list-style-type: none"> Rosnąca aktywność lokalnej społeczności (m.in. duża liczba organizacji pozarządowych) oraz budząca się tożsamość lokalna mieszkańców Słaby rozwój instytucjonalny organizacji pozarządowych Niewielki udział sektora prywatnego i NGO w zakresie świadczenia usług kulturalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> Rozdz. III.3.2.3., 3.2.5, 1.2 			1.1.2. Rozwój potencjału NGO	<ul style="list-style-type: none"> liczba szkoleń i innych form edukacyjnych zrealizowanych w ramach operacji – 10 ilość informacji na temat działań związanych z projektem przekazywanych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba organizacji korzystająca z oferty szkoleniowo-edukacyjnej - 20 	

statyczność w przekazywaniu treści kulturalno-edukacyjnych – niski stopień wykorzystania innowacyjnych form przekazu	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budząca się tożsamość lokalna mieszkańców ▪ Wielowiekowa tradycja Słowińców, rybacka i marynistyczna, bogate zasoby historyczne, duża liczba zabytków architektonicznych oraz rozwijająca się oferta obiektów muzealnych i zabytkowych 	Rozdz. III.1.2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwinięta gospodarka rybacka, porty rybackie ▪ Wielowiekowa tradycja Słowińców, rybacka i marynistyczna, bogate zasoby historyczne, rozwijająca się oferta obiektów muzealnych i zabytkowych ▪ Niewielki udział sektora prywatnego i NGO w zakresie świadczenia usług kulturalnych, statyczność w przekazywaniu treści kulturalno-edukacyjnych – niski stopień wykorzystania innowacyjnych form przekazu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozdz. III.2.2.3, 3.2.3, 1.2

		dostępnymi kanałami komunikacji – 50	
1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej	1.2.1. Popularyzacja dziedzictwa lokalnego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba inicjatyw popularyzujących dziedzictwo lokalne obszaru – 6 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacje - 3 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba uczestników imprez polegających na zachowaniu dziedzictwa i kształtowaniu tożsamości lokalnej - 300
	1.2.2. Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba przedsięwzięć edukacyjnych związanych z lokalnymi zasobami morskimi i rybackimi - 7 ▪ liczba przedsięwzięć polegających na zachowaniu lub stworzeniu materiałów i opracowań związanych z dziedzictwem kulturowym obszaru –4 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacje -6 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba odbiorców działań edukacyjnych związanych z lokalnymi zasobami –160 ▪ liczba odbiorców zbiorów, kolekcji, wystaw, opracowań, zbiorów informacji, baz danych, publikacji na temat obszarów zależnych od rybactwa –102

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i sportowej w małych miejscowościach, w szczególności placówek służby zdrowia, placówek kulturalnych ▪ Wysoki poziom wykluczenia społecznego, wysoka stopa bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozdz. III.2.2.2.; 3.2., 2.4 		<p>1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej</p>	<p>1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury – 6 ▪ liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR–15 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacje – 10 ▪ liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów-6 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby osób korzystających z wybudowanych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów – o 543 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potencjał ludzki skupiony wokół SGR – liderzy lokalni, znaczna liczba podmiotów gospodarczych i organizacji działających m.in. w sferze usług turystycznych i okołoturystycznych, rybołówstwie, kulturze i sporcie ▪ Słaba współpraca między podmiotami (m.in. w sektorze turystyki, na linii sektor rybacki – turystyka, w sektorze rolnictwa, w środowisku rybaków, hodowców) ▪ Rosnąca aktywność lokalnej społeczności (m.in. duża liczba organizacji pozarządowych) oraz budząca się tożsamość lokalna mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozdz. I.3.1.-3.3., 2.2., 2.5, 3.2.1, 3.2.3, 1.2.1 		<p>1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego</p>	<p>1.4.1. Koszty bieżące i animacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osobodni szkoleń dla pracowników SGR – 150 ▪ liczba osobodni szkoleń dla członków organów – 315 ▪ liczba podmiotów, którym udzielono porad i konsultacji – 800 ▪ liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych - 65 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD – 70 ▪ liczba osób uczestnicząca w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych – 650 ▪ liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD - 600 	

					<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej – 1 liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy - 12 	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne - 1 liczba projektów skierowana do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne - 1 	
<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająca ilość usług dla ludności, niska konkurencyjność firm Trudność w znalezieniu wykwalifikowanych pracowników i specjalistów związana m.in. z odpływem wykształconych młodych ludzi do dużych miast lub zagranicę Wysoka stopa bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> Rozdz. III.2.1., 2.2., 2.3 - 2.4 	2. EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI I ROZWÓJ GOSPODARCZY	2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru	2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności	<ul style="list-style-type: none"> liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa – 37 liczba operacji nastawiona na innowacje – 14 	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) – 39 liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych (wraz z samozatrudnieniem) – 13 	Wzrost liczby podmiotów w gospodarstwach na obszarze SGR – 7314
<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająca ilość usług dla ludności, niska konkurencyjność firm Wysoki poziom wykluczenia społecznego, wysoka stopa bezrobocia Sezonowość, w szczególności w sektorze turystycznym – uzależnienie oferty od pogody i pory roku, niestabilne zatrudnienie Niska innowacyjność oferty kulinarnej i noclegowej, mała aktywność i brak pomysłów wśród kwaterodawców 	<ul style="list-style-type: none"> Rozdz. III.3.2.2. 			2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	<ul style="list-style-type: none"> liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa – 22 liczba operacji nastawiona na innowacje – 8 	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) – 23 liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych – 15 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak zagospodarowania wód odpadowych z gospodarstw rolnych i zakładów gospodarczych oraz osadów z hodowli ryb ▪ Mała liczba urządzeń służących do oczyszczania wód wykorzystywanych w hodowli ryb, a także niewielka liczba inwestycji i infrastruktury przyczyniającej się do ochrony środowiska (urządzeń fotowoltaicznych refulacji akwenów wodnych) ▪ Braki w oznakowaniu rezerwatów i innych terenów objętych ochroną 	<p>Rozdz. III.2.2.3, 1.1</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wąska oferta edukacyjno-kulturalna dla dzieci i młodzieży oraz seniorów, szczególnie w małych wsiach ▪ Niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i sportowej w małych miejscowościach, w szczególności placówek służby zdrowia, placówek kulturalnych 	<p>Rozdz. III. 1.1.3., 2.2., 2.4.2., 3.2., 3.2.1</p>

<p>2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego</p>	<p>2.2.1.Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba przedsięwzięć polegająca na zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych obszaru – 2 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba obszarów chronionych objętych realizowanymi operacjami – 1 	
	<p>2.2.2.: Edukacyjne parki ekologiczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba operacji polegających na stworzeniu edukacyjnego parku ekologicznego - 1 ▪ Liczba operacji nastawiona na innowacje - 1 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób, które skorzystały z oferty edukacyjnej stworzonego parku ekologicznego - 50 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sezonowość, w szczególności w sektorze turystycznym – uzależnienie oferty od pogody i pory roku ▪ Słabo rozwinięta oferta turystyki aktywnej i oferta uprawiania sportów wodnych ▪ Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej 	<p>Rozdz. III. 2.2.1.; 3.2.3.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak wspólnej marki i niedostatecznie rozwinięte narzędzia promocyjne, brak sieciowych punktów IT wraz z siecią sprzedaży produktów regionalnych ▪ Niska innowacyjność oferty kulinarnej i noclegowej, mała aktywność i brak pomysłów wśród kwaterodawców 	<p>Rozdz. III.2.2.1.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Walory przyrodnicze (lasy, morze, bioróżnorodność, rzeki, jeziora, mikroklimat) stanowią wyjątkowy potencjał rozwoju turystyki aktywnej (np. rowerowej i kajakowej), wypoczynkowej, uzdrowskiej i przyrodniczej ▪ Słabo rozwinięta oferta turystyki aktywnej i oferta uprawiania sportów wodnych 	<p>Rozdz. III.2.2.1.; 3.2.4., 1.1</p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru</p>	<p>2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba nowych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej – 9 ▪ liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów – 5 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacje – 4 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby osób korzystających ze stworzonej, rozwiniętej lub wyposażonej infrastruktury turystycznej – o 504
	<p>2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie – 1 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacje - 1 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób, które skorzystały z więcej niż jedna usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach LSR – 20
	<p>2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa – 18 ▪ liczba nowych miejsc noclegowych - 10 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba osób, które skorzystały z miejsc noclegowych w ciągu roku - 50 ▪ liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)– 20 ▪ liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych

				przyrodniczych zasobów lokalnych		(wraz z samozatrudnieniem) - 3	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej, a także niedostateczna oferta połowu ryb na zbiornikach śródlądowych ▪ Słabo rozwinięta oferta turystyki aktywnej i oferta uprawiania sportów wodnych ▪ Kształtowanie wizerunku obszaru jako zagłębia kultury rybackiej i sportów wodnych oraz promocja jego walorów kulturowo-przyrodniczych w kraju i zagranicą 	Rozdz. III.2.2.1., 3.2.4			2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba przedsięwzięć polegających na podejmowaniu lub rozwoju działalności gosp. związanej z potencjałem wodnym - 7 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacje - 3 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy – 12 ▪ liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych-6 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Słaba współpraca między podmiotami (m.in. w sektorze turystyki, na linii sektor rybacki – turystyka, w sektorze rolnictwa, w środowisku rybaków, hodowców) ▪ Zainteresowanie społeczeństwa zdrowym trybem życia i zdrowym odżywianiem, wzrost spożycia ryb, zainteresowanie produktami lokalnymi i regionalnymi 	Rozdz. III.2.2.			2.3.5. Rozwój istniejących szlaków turystycznych związanych z rybactwem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba zadań zrealizowanych w ramach operacji związanych z rozwijaniem szlaków - 7 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba nowych podmiotów należących do szlaków – 6 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak innowacyjnych, różnorodnych pomysłów na dywersyfikację działalności gospodarczej w sektorze rybackim ▪ Potencjał floty rybackiej na obszarze - uniwersalne jednostki połowowe umożliwiające różnorodną działalność połowową 	Rozdz. III.2.2.3	3. ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONEGO RYBACTWA	3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru	3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba podmiotów i osób fizycznych dywersyfikujących swoją działalność lub miejsce pracy -24 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacje - 10 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy – 28 ▪ liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych -6 	Zmniejszenie poziomu spadku liczby przedsiębiorstw związanych z branżą

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwinięta gospodarka rybacka, porty rybackie ▪ Potencjał floty rybackiej na obszarze - uniwersalne jednostki połowowe umożliwiające różnorodną działalność połowową ▪ Zmodernizowane zakłady przetwórstwa rybnego generujące znaczną liczbę miejsc pracy ▪ Modernizowane gospodarstwa rybackie i wykwalifikowana kadra ▪ Zainteresowanie społeczeństwa zdrowym trybem życia i zdrowym odżywianiem, wzrost spożycia ryb, zainteresowanie produktami lokalnymi i regionalnymi 	<p>Rozdz. III.2.2.3, 2.2.4</p>		3.2. Zachowanie sektora rybackiego	<p>3.2.1. Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba przedsięwzięć polegająca na tworzeniu lub rozwijaniu łańcuchów dostaw produktów rybackiego - 8 ▪ liczba operacji nastawiona na innowacyjność - 3 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy - 8 ▪ liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych - 4 	<p>rybacką - do 2%</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak innowacyjnych, różnorodnych pomysłów na dywersyfikację działalności gospodarczej w sektorze rybackim ▪ Potencjał floty rybackiej na obszarze - uniwersalne jednostki połowowe umożliwiające różnorodną działalność połowową ▪ Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej, a także niedostateczna oferta połowu ryb na zbiornikach śródlądowych 	<p>Rozdz. III.2.2.3, 2.2.1, 3.2.4</p>			<p>3.2.2. Wspieranie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów międzynarodowej - 1 ▪ liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy - 10 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne - 1 ▪ liczba projektów skierowana do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści, inne - 1 	

VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

World Cafe

Warsztaty konsultacyjne

Kawiarnia obywatelska

Spotkania konsultacyjne

Wysłuchanie publiczne
-debata

Skutki i wyniki użycia ww. metod: określenie rodzajów kryteriów wyboru, zdefiniowanie innowacyjności oraz uszczegółowienie kryteriów jakościowych, nadanie wagi kryteriom punktowym, ograniczenie kwoty wsparcia, zmiany w stosunku do procedur stosowanych w okresie programowania 2007-2015, ustalenie procedur oceny, wyboru wniosków oraz wnoszenia protestów od oceny i odwołań.

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań

W niniejszym rozdziale opisane zostały kluczowe zasady związane z procedurami i kryteriami stosowanymi przez SGR w procesie naboru, oceny wniosków i wyboru operacji do dofinansowania. Dzięki opracowanym procedurom, możliwe będzie efektywne wdrażanie LSR, poprzez sprawny i przejrzysty wybór operacji, których realizacja przełoży się bezpośrednio na osiąganie zawartych w LSR celów i wskaźników.

Procedury zostały wypracowane w toku konsultacji prowadzonych wśród lokalnej społeczności i osób związanych z sektorem rybactwa w oparciu o istniejące dokumenty legislacyjne. W przypadku operacji składanych w trybie konkursów oraz grantów bazą dla stworzenia zasad procesu ich oceny i wyboru były procedury funkcjonujące w okresie programowania 2007-2013 i doświadczenia z ich wdrażania (wśród osób uczestniczących w konsultacjach znaleźli się zarówno wnioskodawcy, członkowie organu SGR odpowiedzialnego za ocenę operacji składanych w ramach PO RYBY 2007-2013, jak i osoby związane wcześniej z LGD realizującą Strategię w ramach PROW 2007-2013). W przypadku elementów nieuwzględnionych w poprzedniej perspektywie (m.in. procedur wniesienia protestu, rozliczania grantów, wyboru operacji własnych) do formułowania związanych z nimi procedur wykorzystano rozwiązania zawarte w wytycznych wydanych przez odpowiednie instytucje.

a. Organ decyzyjny – Rada Słowińskiej Grupy Rybackiej

Rada jest organem decyzyjnym, do którego wyłącznych kompetencji należy ocena i wybór operacji. Opracowane procedury zapewniają jawność, demokratyczność i obiektywność postępowania oraz w jednoznaczny i przejrzysty sposób określają podział zadań i zakres odpowiedzialności na poszczególnych etapach oceny i wyboru operacji. Procedury związane z oceną i wyborem operacji do dofinansowania wraz z kryteriami podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej Słowińskiej Grupy Rybackiej i nie mogą ulec zmianie w całym procesie wyboru w ramach danego naboru wniosków.

Etapy objęte procedurą oceny i wyboru operacji przez SGR oraz schemat procedur związanych z wyborem operacji w ramach LSR, wraz z komórkami uczestniczącymi w kolejnych etapach oceny i wyboru operacji, terminami oraz listą dokumentów stosowanych w procedurach, zawarty został w załącznikach do wniosku nr 9 i 10 (procedury wyboru i oceny operacji/grantobiorców) oraz nr 11 i 12 (kryteria wyboru operacji/grantobiorców wraz ze wzorami dokumentów) oraz procedury wyboru i oceny projektów własnych oraz kryteria oceny i wyboru operacji własnych wraz ze wzorami dokumentów.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Kryteria oceny i wyboru operacji opracowane zostały przy udziale społeczności lokalnej oraz przedstawicieli sektora rybackiego z zachowaniem zasad obowiązujących w Programie Operacyjnym Rybactwo i Morze 2014-2020 oraz Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Sposób zmiany kryteriów opisany został w załączniku do wniosku o dofinansowanie „kryteria wyboru i oceny operacji wraz z procedurą ustalania i zmiany kryteriów”.

a. Sposób ustanawiania kryteriów i ich zintegrowanie z celami i wskaźnikami LSR

Wypracowując kryteria, wzięto pod uwagę zarówno ich formę, umieszczenie ich przy odpowiednich przedsięwzięciach i wnioskodawcach, jak i zawartość merytoryczną.

- Pierwszy aspekt pozwolił na uniknięcie wątpliwości interpretacyjnych, wypracowane kryteria oceny posiadają dodatkowe opisy i definicje oraz wyjaśnienia dotyczące sposobu dokonywania oceny, w których wskazane zostały wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium. W przypadku kryteriów jakościowych na karcie oceny wskazano miejsce na uzasadnienie oceny przez członka organu decyzyjnego, a przy kryteriach mierzalnych, określono metodologię wyliczania.

- Wartość merytoryczna kryteriów związana jest z charakterystyką działań zawartych w poszczególnych przedsięwzięciach, problemami występującymi w konkretnych obszarach interwencji oraz z problemami przekrojowymi i rozwiązaniami służącymi podniesieniu jakości realizowanych przedsięwzięć oraz ich efektywności wyrażonej m.in. we wskaźnikach. Przy ich formułowaniu zwrócono uwagę na możliwości ich realizacji wynikające z kwot przeznaczonych na pojedyncze operacje i rodzaj wnioskodawców.
- **Kryteria dla operacji realizowanych w ramach celu 1: Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu**

W ramach celu realizowane będą operacje polegające na podniesieniu potencjału obszaru i lokalnej społeczności do organizacji życia w sferze społecznej, kultury, sportu i edukacji.

Przedsięwzięcia zaprojektowane dla celów głównego i szczegółowych odpowiadają na problemy dotyczące tej sfery opisane w diagnozie (rozdział III 3.2.1.- 3.2.4.):

- ✓ **włączeniu do projektu jak największej liczby uczestników** przy jednoczesnym ustaleniu dolnych limitów uwzględniających potencjał wnioskodawcy (głównie NGO) i kwoty wsparcia (kryterium bezpośrednio wskazujące na preferowaną liczebność grup objętych projektem- P:⁷⁵ 1.1.1., 1.2.2.) i przedsięwzięć (kryteria o prezentacji produktów edukacyjnych lub zajęć w różnych placówkach i ich promocji – P 1.2.2.), w tym również na etapie ich planowania i organizacji (kryteria o działaniach partycypacyjnych, organizacji przez mieszkańców imprez i o ich aktywnym uczestnictwie, włączeniu w działania edukacyjne osób z sektora rybackiego – P: 1.1.1., 1.2.1., 1.2.2., 1.3.1.) - celu jak największej aktywizacji lokalnej społeczności, pobudzenia w jej członkach poczucia więzi z obszarem i jego kulturą i chęci do wspólnych działań na rzecz jego rozwoju. Kryteria mają odzwierciedlenie we wskaźnikach, nawiązując do nich bezpośrednio (liczba uczestników) lub pośrednio (liczba odbiorców działań, liczba korzystających z infrastruktury),
- ✓ **uwzględnieniu w operacjach grup defaworyzowanych**, których przedstawione wyżej problemy dotyczą w szczególności sposób – kryteria o udziale osób z grup defaworyzowanych, uruchomieniu środków ułatwiających dostęp do uczestnictwa w przedsięwzięciach oraz inwestycjach w infrastrukturę w miejscowościach do 1000 mieszkańców (na potrzeby ustalenia efektywnych kryteriów zgodnych ze specyfiką obszaru, zmieniono preferencje dotyczące inwestycji w infrastrukturę w miejscowościach do 5tyś. mieszkańców, ponieważ na terenie SGR występuje tylko jedna taka miejscowość i pozostawienie tego progu nie wpłynęłoby na zrównoważenie rozwoju między małymi miejscowościami a relatywnie silnymi wsiami gminnymi), wykorzystania jej przez wnioskodawcę do organizacji imprez oraz dostosowania do potrzeb seniorów i niepełnosprawnych (P: 1.1.1., 1.3.1.). Kryteriom odpowiadają wskaźniki o udziale grup defaworyzowanych w podejmowanych działaniach i korzystaniu przez nie z infrastruktury),
- ✓ **poszerzeniu i uatrakcyjnieniu oferty edukacyjnej, kulturalnej czy sportowej** – kryteria o liczbie form realizowanych wydarzeń, innowacyjności w zakresie form wydarzeń i produktów edukacyjnych, ich prezentacji czy tematyce oraz o ilości różnych form w ramach pojedynczych przedsięwzięć, organizacji imprez w obiektach infrastruktury objętej wsparciem (P: 1.2.1., 1.2.2., 1.3.1.). Wskaźniki nawiązujące do kryteriów mówią o liczbie realizowanych wydarzeń i liczbie operacji nastawionych na innowacyjność. Dodatkowe zadania w tym zakresie będą realizowane w ramach projektów współpracy SGR, których wskaźniki dotyczą liczby działań edukacyjno-promocyjnych związanych z rybactwem i tradycją obszaru.
- ✓ **promocji obszaru jako miejsca zamieszkania i pobytu** poprzez nawiązanie do jego kultury, w tym tradycji rybackich - kryteria o upublicznianiu stworzonych materiałów na temat obszaru, informacji na temat zorganizowanych imprez i wydarzeń oraz o prezentowaniu produktów edukacyjnych w placówkach pełniących funkcje edukacyjno-kulturalne, zaangażowaniu w działania osób związanych z sektorem rybackim, żeglarzy, lokalnych twórców i mieszkańców wykorzystujących lokalne zasoby mającym na celu wzmocnienie przekazu i profesjonalizację przedsięwzięć (P.: 1.2.1., 1.2.2.) Wskaźniki nawiązujące do kryteriów mówią o liczbie realizowanych przedsięwzięć oraz ilości odbiorców.
- ✓ **ustaleniu standardów wsparcia udzielanego organizacjom pozarządowym** pełniącym funkcję animatorów lokalnej społeczności – kryteria związane z potencjałem podmiotów świadczących usługi na rzecz sektora społecznego w zakresie doświadczenia i kwalifikacji pracowników i współpracy z innymi podmiotami, w tym jednostkami samorządów terytorialnych (P.: 1.2.1.). Wskaźniki nawiązujące do kryteriów dotyczą ilości działań edukacyjnych kierowanych do NGO oraz liczby podmiotów objętych wsparciem.
- **Kryteria dla operacji realizowanych w ramach celu ogólnego 2: Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy**

Przedsięwzięcia realizowane w ramach celu są odpowiedzią na problemy związane z problemami opisanymi w rozdziale III pkt. 1.1., 2.2., 2.3. i 2.4.

⁷⁵ Przedsięwzięcie.

Wprowadzone kryteria pomagają wykreować projekty, które będą kompleksowo odpowiadać na opisane problemy. Zmierzają one do:

- ✓ **poszerzenia środowiska związanego z gospodarką, w tym o osoby z grup defaworyzowanych**, które mają ograniczone możliwości finansowe w zakresie zakładania własnej działalności, przez co niewykorzystywana jest ich kreatywność, a w przypadku osób związanych z sektorem rybactwa, w tym również pracowników – świadomość perspektyw w zakresie wykorzystania wodnego potencjału obszaru, mogące przełożyć się na uatrakcyjnienie lokalnego rynku – kryteria premiujące wnioskodawców poniżej 35 roku życia i kobiety (P: 2.1.1., 2.3.3. i 2.3.4.). Wskaźniki uwzględniają liczbę nowo powstałych przedsiębiorstw,
- ✓ **aktywizacji jak największej liczby przedsiębiorców, osób i podmiotów**, którzy swoją działalność związali z obszarem SGR i pracują na jego rzecz, wyrównania szans na ich rozwój, zmniejszenia ryzyka odpływu kapitału zbudowanego za pomocą środków programowych z terenu objętego LSR– kryteria o długości okresu prowadzenia działalności na obszarze oraz premiujące wnioskodawców, którzy nie otrzymali dotychczas wsparcia lub skorzystali z niego w niewielkim stopniu (P: 2.1.2., 2.2.1., 2.3.1., 2.3.3. i 2.3.4.) oraz o większym wkładzie własnym wnioskodawców, którzy prowadzą już działalność (P: 2.2.1.). Wskaźniki uwzględniają liczbę operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstw, liczbę nowopowstałych firm,
- ✓ **podniesienia kapitału finansowego lokalnej społeczności**, w tym osób należących do grup defaworyzowanych poprzez tworzenie dla nich miejsc pracy dających im stały dochód i pozwalających na rozwój zawodowy, a w dalszej perspektywie również związany z samodzielnym prowadzeniem działalności – kryteria o tworzonych miejscach pracy oraz o zatrudnianiu osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (P: 2.1.1., 2.1.2., 2.3.3. i 2.3.4.). Wskaźniki nawiązujące do kryteriów dotyczą nowo utworzonych miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych;
- ✓ **wzmocnienia współpracy między różnymi sektorami i podmiotami gospodarczymi**, dzięki czemu wzrośnie konkurencyjność lokalnych przedsiębiorców, którzy zyskają nowych klientów (osoby korzystające z usług partnerów) oraz kontrahentów, rozwinie się kompleksowość ofert, wzmocnione zostaną poszczególne grupy interesu – kryteria o liczbie i o poszerzeniu grona partnerów projektu i tworzonej w jego ramach oferty (P: 2.3.2., 2.3.5.), wpisaniu się w ponadlokalną sieć (P: 2.3.5.), o wpisaniu się w istniejący produkt turystyczny (P: 2.3.3.) i wskaźniki związane z liczbą sieci i szlaków objętych pomocą, liczbą przystępujących do nich nowych podmiotów oraz liczbą osób, korzystających z różnych usług w ramach sieci.
- ✓ **włączenia małych miejscowości w proces rozwoju**, zwłaszcza w aspekcie turystyki, która może stać się źródłem zarobkowania dla mieszkańców obszarów wiejskich, posiadających w tym zakresie duży i niewykorzystany potencjał przyrodniczy, kulturowy i architektoniczny (wiele wsi zachowało swój pierwotny układ, znajdują się w nich stare obiekty związane z historią obszaru), jednak przez niewystarczające zagospodarowanie (niewielka ilość inwestycji w małych wsiach, problemy komunikacyjne) nie są one atrakcyjne dla turystów – kryterium o tworzeniu lub modernizowaniu infrastruktury turystycznej w miejscowościach do 1000 lub 5000 mieszkańców oraz o wykorzystaniu jej w promocji obszaru (np. poprzez organizację imprez) (2.3.1., 2.2.2.),
- ✓ **podniesienia jakości i dostępności usług**, co przełoży się na większą konkurencyjność i rentowność firm, w szczególności poprzez wykorzystanie przez nie zasobów lokalnych – kryteria związane z innowacyjnością (P: 2.1.1., 2.1.2., 2.3.2., 2.3.4.), z korzystaniem z zasobów lokalnych (P: 2.1.1., 2.1.2., 2.3.2., 2.3.3., 2.3.4.), z kompleksowością i atrakcyjnością oferty wydłużającą sezon turystyczny (P: 2.1.2., 2.3.3., 2.3.5.), ułatwieniem dostępu do usług mieszkańcom miejscowości do 1000 mieszkańców (P: 2.1.1.). Dodatkowo wprowadzono kryterium innowacyjności w zakresie tworzenia infrastruktury turystycznej. Wskaźniki powiązane, to liczba utworzonych miejsc noclegowych liczba operacji nastawiona na innowacje.
- ✓ **zachowania lub podniesienia jakości stanu środowiska naturalnego**, które wpływa zarówno na życie i zdrowie ludności, jak i na atrakcyjność obszaru – kryteria w przedsięwzięciu związanym z zachowaniem i ochroną zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracaniem stanu zniszczonych lub ochroną zagrożonych degradacją elementów środowiska (2.2.1.) dotyczące standardów i efektywności realizacji operacji (doświadczenie i okres działalności wnioskodawcy na obszarze SGR, rekomendacje odpowiednich instytucji odnoszące się do potrzeby realizacji operacji), podnoszenia świadomości mieszkańców w zakresie ekologii (2.2.2.), premiowanie operacji, które w szczególny sposób przyczynią się do osiągnięcia celu 2.2.: Zachowanie stanu środowiska naturalnego, różnicowania projektów poprzez zwiększenie liczby wnioskodawców (kryterium nt. liczby dofinansowanych wcześniej wniosków) oraz kryteria w ramach przedsięwzięcia polegającego na rozwijaniu działalności gospodarczej (P: 2.1.2.) na temat instalacji urządzeń pozwalających na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zastosowanie urządzeń i rozwiązań zmniejszających niekorzystny wpływ na środowisko. Wskaźniki odpowiadające kryteriom wiążą się z liczbą przedsięwzięć polegająca na zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych i obszarów chronionych objętych operacjami.

- **Kryteria dla operacji realizowanych w ramach celu ogólnego 3: Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału.**

Choć sektor rybactwa pozostaje jedną z głównych gałęzi gospodarki na obszarze, od wielu lat boryka się z problemami związanymi z limitami ochronnymi dotyczącymi połowu ryb i nierozwiniętym dostatecznie rynkiem obrotu produktami rybactwa. Dywersyfikacja działalności wymaga natomiast kapitału oraz, w coraz większym stopniu, kreatywności w kreowaniu ofert atrakcyjnych zarówno dla mieszkańców, jak i turystów.

W celu zniwelowania podstawowych problemów w ramach przedsięwzięć realizowanych w celu 3 wprowadzono odpowiednie kryteria wyboru zmierzające do:

- ✓ **zaangażowania w realizację przedsięwzięć jak największej ilości osób związanych z sektorem rybactwa i działających na obszarze SGR**, co ma wpłynąć na zwiększenie kapitału różnych podmiotów sektora – kryteria premiujące wnioskodawców związanych z sektorem rybactwa (3.2.1.), wnioskodawców, którzy dłuższy czas działają na obszarze oraz którzy nie otrzymali dotychczas wsparcia lub skorzystali z niego w małym stopniu (3.1.1., 3.2.1.), ograniczające wnioskowaną kwotę dofinansowania (3.2.1.). Wskaźniki odpowiadające kryteriom to liczba przedsięwzięć polegająca na dywersyfikacji źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa oraz liczba przedsięwzięć polegająca na tworzeniu lub rozwijaniu łańcuchów dostaw produktów rybactwa,
- ✓ **zróżnicowania zatrudnienia osób związanych z sektorem rybactwa** – kryterium na temat tworzenia nowych miejsc pracy przez podmioty dywersyfikujące działalność oraz zatrudnienia osób z grup defaworyzowanych, w tym byłych pracowników sektora rybackiego (3.1.1., 3.2.1.). Wskaźniki związane z kryteriami dotyczą liczby utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy.
- ✓ **podniesienia jakości świadczonych usług**, zwiększających atrakcyjnych nowych i rozwijanych ofert – kryteria związane z innowacyjnością (P: 3.1.1., 3.2.1.), z wykorzystaniem zasobów lokalnych, zintegrowaniem z produktami turystycznymi (P: 3.1.1.), ograniczeniem negatywnego wpływu prowadzonej działalności na środowisko naturalne i zmiany klimatyczne (P: 3.1.1.) oraz poszerzaniem współpracy z innymi podmiotami w zakresie rozwijania łańcuchów dostaw (P: 3.2.1.), które ma wpłynąć na utrzymanie lub podniesienie jakości produktów rybackich. Wskaźniki odpowiadające kryteriom dotyczą liczby operacji innowacyjnych oraz zmniejszenia presji na środowisko i negatywnego wpływu na zmiany klimatu.

Preferencje dla operacji mających pozytywny wpływ na sektor rybacki zostały uwzględnione również w ramach przedsięwzięcia związanego z zakładaniem lub rozszerzaniem działalności wykorzystującej potencjał wodny obszaru poprzez premiowanie wnioskodawców należących do tego sektora.

3. Innowacyjność

Każdy cel ogólny LSR realizuje cel przekrojowy PROW 2015–2020 dotyczący innowacyjności poprzez wprowadzenie odpowiednich kryteriów punktowych. Skala ocen oparta jest o zasięg terytorialny oddziaływania kryterium, natomiast zakres merytoryczny, w jakim należy rozpatrywać innowacyjność, czyli jej definicje, zostały dostosowane do rodzajów przedsięwzięć.

Tabela 23. Definicje innowacyjności w przedsięwzięciach realizowanych w ramach LSR

Innowacyjność w przedsięwzięciach związanych z zakładaniem lub rozwojem działalności gospodarczej, w tym dywersyfikacją działalności rybackiej i rozwijaniem łańcuchów dostaw (P: 2.1.1., 2.1.2., 2.3.4., 3.1.1., 3.2.1.)

Definicja. Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR: 3pkt., gminy: 2pkt., miejscowości: 1pkt., z tym, że innowacyjność dotyczy głównego zakresu lub celu operacji i oznacza: wytworzenie nowej usługi lub produktu, dotychczas nie oferowanego/produkowanego w obrębie ww. obszarów, zastosowanie nowych sposobów organizacji lub zarządzania, wcześniej nie stosowanych w obrębie ww. obszarów lub zrealizowanie inwestycji, jakiej dotychczas nie było na ww. obszarach.

Uzasadnienie. Ze względu na szeroki zakres możliwych do realizacji przedsięwzięć, wprowadzono szeroką definicję innowacyjności, w którą może wpisać się każdy wnioskodawca zdecydowany na wdrażanie nowatorskich pomysłów. Wprowadzenie nowych usług/produktów na lokalny zniwelowuje problem niewystarczającej ilości usług dla ludności, wdrożenie nowatorskich sposobów zarządzania podniesie efektywność i konkurencyjność firm, a realizacja inwestycji, jakich dotychczas nie było przyczyni się do przyspieszenia rozwoju całego obszaru. Ze względu na peryferyjność terenu oraz na wysokość dotacji i intensywność pomocy przyjęto, że innowacyjność powinna być badana w odniesieniu do miejscowości (podejmowanie działalności, zwłaszcza w małych miejscowościach), gminy (zróżnicowany poziom rozwoju gmin) oraz obszaru SGR (operacje przyczyniające się do ogólnego rozwoju obszaru).

Innowacyjność w przedsięwzięciach związanych z rozwojem oferty turystycznej (P:2.3.2.)

Definicja. Operacja jest innowacyjna, tj.: zakłada stworzenie lub rozwój produktu: związanego z tematyką, która dotychczas nie była wykorzystywana w działalności turystycznej: na obszarze SGR: 3pkt., gminy: 2pkt., zorganizowanego w formie, której dotychczas nie wykorzystywano: na obszarze SGR: 3pkt., w gminie: 2pkt.

Uzasadnienie. Przedsięwzięcie dotyczy operacji powiązanych mających wybiegać poza standardową działalność podmiotów z branży turystycznej. Istotne, aby nie skupiały się one wyłącznie na znanych i mało atrakcyjnych dla turysty usługach, ale wprowadzały innowacyjne produkty „przyciągające” klientów i promujące obszar. W celu zwiększenia efektywności działań podmiotów turystycznych premiowane będzie też wdrożenie nowych form świadczenia usług—obecnie brakuje różnego rodzaju sieci, a współpraca między przedsiębiorcami jest nikła, co hamuje rozwój kompleksowych usług. Skala oddziaływania innowacyjności na gminę została wprowadzona ze względu na różny stopień rozwoju samorządów w turystyce (zakłada się, że osiągną ją podmioty z gmin położonych w południowej części obszaru SGR), natomiast poziom dotyczący całego obszaru ma zachęcić wnioskodawców do jak największego wzbogacenia tworzonej oferty i poszukiwania rozwiązań poza obszarem SGR.

Innowacyjność w przedsięwzięciach związanych z promocją obszaru (1.2.1., 1.2.2, 1.3.1.)

Definicja. Operacja zakłada innowacyjne formy prezentacji lokalnych zasobów w skali: obszaru SGR: 5 pkt., gminy: 3 pkt., z tym, że innowacyjność oznacza: wykorzystanie form prezentacji, jakich dotychczas nie wykorzystywano w obrębie wskazanych obszarów.

Uzasadnienie. Przedsięwzięcie 2.1.2. dotyczy organizacji imprez, podczas których prezentowane będą produkty związane z lokalnymi zasobami. Innowacyjność ma dotyczyć form ich prezentacji, tak aby zwrócić na nie uwagę zwłaszcza młodszych mieszkańców. Nie wskazano przy tym konkretnych sposobów prezentacji, ponieważ w gminach wprowadzano dotychczas różne jej formy – stąd skala punktowa przewidująca innowacyjność oddziaływującą na obszar jednego JST. Zastosowanie rozwiązań innowacyjnych w skali obszaru ma na celu wprowadzenie nowych trendów w mało urozmaicone obecnie przekazy związane z wiedzą o lokalnej kulturze i tradycji.

Definicja. Operacja zakłada wykorzystanie innowacyjnych form edukacyjnych lub stworzenie innowacyjnych produktów edukacyjnych w skali: obszaru SGR: 5pkt., gminy: 3pkt., mniejszym niż gmina – 1pkt., z tym, że innowacyjność oznacza wykorzystanie form edukacyjnych lub stworzenie produktów edukacyjnych, jakich dotychczas nie wykorzystywano w obrębie wskazanych obszarów.

Uzasadnienie. Innowacyjność narzędzi i form edukacyjnych ma podobne zastosowanie, jak w przypadku form prezentacji – jej celem jest zainteresowanie i zaintrygowanie odbiorcy historią i kulturą obszaru oraz ułatwienie w przyswajaniu przez niego wiedzy. Obecnie głównymi produktami służącymi edukacji w tym zakresie są książki. Wprowadzenie kryterium pozwoli na uzupełnienie narzędzi o produkty łączące zabawę z nauką i poszerzenie grona ich odbiorców. Skala ocen kończy się na obszarze mniejszym niż gmina, gdyż placówki edukacyjno-kulturalne są wyposażone w podobne pomoce w różnym stopniu, dlatego istotne jest, aby zapoczątkować w nich proces unowocześniania form i narzędzi edukacyjnych, a z drugiej strony podnosić ich poziom poprzez wprowadzanie zupełnie nowych na obszarze rozwiązań w tym zakresie.

Definicja. Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR-5pkt., gminy-3pkt. Innowacyjność oznacza: stworzenie zbiorów lub wydawnictw o tematyce lub obszarze, które nie były dotychczas wykorzystywane w podobnych przedsięwzięciach, wykorzystanie form prezentacji dotychczas nie wykorzystywanych w obrębie wskazanych obszarów.

Uzasadnienie. Ponownie pojawia się innowacyjność w formach prezentacji zbiorów. Wprowadzono natomiast nową zasadę o wykorzystaniu tematyki związanej z obszarem lub nawiązaniu do terenu, o których dotąd nie było żadnych opracowań. Daje to duże możliwości wnioskodawcom, ponieważ ilość materiałów związanych z lokalnym dziedzictwem jest mała i w przeważającej części znajduje się w muzeach. Uzupełnienie ich o nowe informacje, pochodzące również od mieszkańców i przeniesienie do różnych, bardziej dostępnych placówek przyczyni się do upowszechnienia wiedzy o lokalnej kulturze w pomijanym dotąd zakresie.

Definicja. Wnioskodawca w ramach projektu zaplanował organizację wydarzeń o charakterze innowacyjnym w wymiarze: obszaru SGR: 6pkt., gminy: 4pkt., miejscowości: 2pkt., z tym, że innowacyjność oznacza organizację innowacyjnych form wydarzeń lub wykorzystanie tematyki, która nie była dotąd poruszana przy organizacji podobnych wydarzeń lub wykorzystanie nowoczesnych narzędzi lub technologii.

Uzasadnienie. Kryterium dotyczy działań dodatkowych w ramach budowy, przebudowy lub wyposażenia infrastruktury społecznej i ma na celu wprowadzenie dobrych praktyk integracyjnych do społeczności lokalnych. Infrastruktura ma służyć mieszkańcom, jednak często zdarza się, że nie jest ona wykorzystywana – dotyczy to zwłaszcza mniejszych miejscowości. Wysoka punktacja za innowacyjność w skali obszaru oraz zwiększone wymagania dot. jej zakresu w porównaniu do innych przedsięwzięć są uwarunkowane rodzajem wnioskodawcy (podmioty publiczne), który dysponuje odpowiednimi środkami i narzędziami do organizacji nowatorskich wydarzeń oraz zmotywowaniem JST do zintensyfikowania aktywizacji mieszkańców. Zakłada się, że innowacyjność w skali miejscowości dotyczyć będzie projektów realizowanych we wsiach do 1000 mieszkańców.

Innowacyjność w przedsięwzięciach związanych z infrastrukturą turystyczną (2.3.1.)

Definicja. Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR: 4pkt., gminy: 2pkt., z tym, że innowacyjność polega na: utworzeniu infrastruktury, której dotychczas nie było w obrębie ww. obszarów lub nadaniu istniejącej

infrastrukturze nowych funkcji i zastosowań, jakich dotychczas nie było w obrębie ww. obszarów lub wykorzystaniu jej do organizacji wydarzeń promujących obszar w odniesieniu do ww. terenów.

Uzasadnienie. W związku z tym, że infrastruktura na obszarze jest ciągle rozwijana, istnieje potrzeba jej unowocześniania i wprowadzania nowatorskich rozwiązań w jej funkcjonowaniu, tak by spełniała obowiązujące standardy w zakresie turystyki i rekreacji. Należy również zwiększyć jej rolę w promocji obszaru. Skala ocen odpowiada sytuacji na obszarze obejmującym zarówno gminy o dobrze rozwiniętej sieci tego typu obiektów, jak jednostki, w których turystyka i związana z nią infrastruktura dopiero się rozwijają.

Innowacyjność w przedsięwzięciach związanych z edukacją ekologiczną (2.2.2.)

Definicja: Operacja jest innowacyjna w skali: obszaru SGR – 6 pkt., gminy – 4 pkt., mniejszej niż gmina – 0 pkt., przy czym innowacyjność oznacza wykorzystanie urządzeń, narzędzi lub technologii związanych z ekologią, które nie były dotąd wykorzystane we wskazanych obszarach i których zakup lub wdrożenie wykorzystują łącznie min. 25% kosztów kwalifikowalnych operacji. Sposób weryfikacji: na podstawie zapisów w zapisów we wniosku oraz budżecie operacji.

Uzasadnienie. Innowacyjność wpisuje się ona w samą ideę przedsięwzięcia (wyposażenie lub technologia musi mieć związek z ekologią), co ma służyć wprowadzeniu na obszar przykładów ekoinnowacji i zmotywowaniu lokalnej społeczności do poszukiwania nowoczesnych rozwiązań w zakresie ekologii. Ponadto innowacyjność parku ma pomóc w dotarciu do różnych grup odbiorców, w tym defaworyzowanych w zakresie oferty edukacyjnej: dzieci i młodzieży

4. Formy wsparcia operacji w ramach LSR

W ramach opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju zaplanowano następujące formy wsparcia operacji:

- operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD,
- projekty grantowe,
- operacje własne.

Dla ww. poszczególnych form wsparcia określone zostały rodzaje przedsięwzięć w ramach poszczególnych celów LSR, wielkość środków planowana na ich realizację oraz planowane do osiągnięcia wskaźniki produktu i rezultatu, szczegółowo opisane w rozdziale V. Cele i wskaźniki.

Ponadto, opracowane zostały zgodne z obowiązującymi przepisami, procedury zapewniające przejrzysty proces oceny i wyboru operacji. Szczegóły dotyczące przyjętych rozwiązań, w tym kryteria oceny operacji opisane zostały w załącznikach do wniosku o wybór LSR nr 9 i 10 (procedury wyboru i oceny operacji/grantobiorców) oraz nr 11 i 12 (kryteria wyboru operacji/grantobiorców wraz z procedurami) oraz procedury wyboru i oceny projektów własnych oraz kryteria oceny i wyboru operacji własnych wraz ze wzorami dokumentów.

5. Ustalanie wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR

W wyniku konsultacji oraz doświadczeń ustalono, że wsparcie (premia) na rozpoczynanie działalności gospodarczej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 przyznawane będzie w kwocie 60.000 PLN. Wysokość premii uzasadniona jest następującymi przesłankami:

- charakterem przedsięwzięcia polegającego na założeniu działalności, a więc prowadzeniu jej początkowo w ograniczonym wymiarze niewymagającym dużych nakładów finansowych,
- możliwością późniejszego wnioskowania przez beneficjentów o dotacje na rozwój przedsiębiorstwa, w tym o większe kwoty, pozwalające na poszerzenie działalności stabilnej już firmy,
- niedoświadczeniem większości wnioskodawców w otwieraniu i prowadzeniu działalności, co może wpłynąć na niewłaściwe oszacowanie przez nich swoich możliwości, czy popytu na ich usługi – każe to przyjąć założenie, że część z nowych przedsiębiorstw może nie utrzymać się na rynku, dlatego przeznaczanie większych dotacji na ich powstanie rzutowałoby na efektywność dystrybucji środków,
- niedoświadczeniem większości wnioskodawców w realizacji podobnych projektów i możliwymi trudnościami przy rozliczaniu większych kwot.

Ustalenie przez SGR wysokości premii dla danej operacji będzie się odbywać poprzez sprawdzenie, czy wnioskowana kwota premii jest równa kwocie premii określonej przez SGR. Jeśli wnioskowana kwota premii nie będzie odpowiadać wysokości wsparcia przyznawanego na rozpoczynanie działalności gospodarczej określonej w LSR, tj. nie będzie równa kwocie 60.000 PLN, wówczas nie będzie możliwe udzielenie wsparcia. Dodatkowo, w wyniku konsultacji przeprowadzonych ze społecznością lokalną, ustalono poziomy intensywności dla przedsięwzięć.

Tabela 24. Kwoty i intensywność wsparcia dla operacji realizowanych w ramach LSR

Rodzaj i forma wsparcia	beneficjenta	Kwota i intensywność wsparcia dla jednej operacji i uzasadnienie
1.1.1.	Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	
1.2.1.	Popularyzacja dziedzictwa lokalnego	

<ul style="list-style-type: none"> - NGO, - małe granty, - PROW 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 100%: słaba kondycja finansowa organizacji oraz działanie na rzecz lokalnej społeczności, - do 15 000zł na zadanie grantowe związane z działaniami edukacyjnymi i do 10 000zł na zadanie związane z organizacją imprez: mały potencjał większości organizacji do prowadzenia dużych przedsięwzięć oraz aktywizacja mniejszych lub słabszych organizacji (ograniczenie do 15tyś. zł niwelujące ryzyko wyczerpania limitu przez silniejsze podmioty wnioskujące o większe kwoty).
1.1.2. Rozwój potencjału NGO	
2.3.5. Rozwijanie szlaków turystycznych związanych z rybactwem	
2.2.2. Edukacyjne parki ekologiczne	
<ul style="list-style-type: none"> - NGO - operacja własna/otwarty konkurs - PROW, RYBY 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 98% - wprowadzenie wkładu własnego, - do 32 608,70 euro na operację - maksymalna kwota konieczna do zrealizowania planowanych wskaźników ustalonych dla przedsięwzięcia w okresie dwóch lat od podpisania umowy o dofinansowanie.
1.2.2. Zachowanie i promocja rybackiego charakteru obszaru	
<ul style="list-style-type: none"> - podmioty publiczne i NGO - otwarty konkurs - RYBY 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 85%: działanie niekomercyjne na rzecz lokalnej społeczności, - do 50 000zł na operację - mały potencjał większości organizacji do prowadzenia dużych przedsięwzięć, ograniczenie do 50tyś. zł niwelujące ryzyko wyczerpania limitu przez silniejsze podmioty wnioskujące o większe kwoty (sektor publiczny)
1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności	
<ul style="list-style-type: none"> - podmioty publiczne, - otwarty konkurs 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 63,63% uwarunkowane przepisami dot. PROW 2015-2020, - do 400 000zł na operację – ograniczenie środków do konkretnej kwoty w celu umożliwienia otrzymania dotacji jak największej liczbie wnioskodawców, środki pozwalające na realizację średniej inwestycji.
2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	
<ul style="list-style-type: none"> - podmioty gospodarcze - otwarty konkurs 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 70% (punkty za większy wkład własny) – niski kapitał małych firm, konieczność zatrudnienia co najmniej jednego pracownika, dodatkowe warunki związane ze spełnieniem kryterium innowacyjności, - do 300 000zł na operację – możliwość realizacji inwestycji, dodatkowe warunki związane ze spełnieniem kryterium innowacyjności.
2.2.1. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska	
<ul style="list-style-type: none"> - podmioty publiczne i NGO, - otwarty konkurs - RYBY 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 85% - działanie niekomercyjne na rzecz lokalnej społeczności, - do 300 tys. zł na operację – wysoki koszt przedsięwzięć dot. ochrony środowiska.
2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką	
<ul style="list-style-type: none"> - podmioty publiczne, - otwarty konkurs 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 85%: działanie niekomercyjne na rzecz lokalnej społeczności, - do 300 000zł na operację – wysoki koszt inwestycji infrastrukturalnych.
2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej	
<ul style="list-style-type: none"> - podmioty gospodarcze - otwarty konkurs 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 70% - zachęcenie podmiotów do nawiązywania współpracy, działanie będzie miało korzystny wpływ na cały obszar SGR, - do 200 tys. zł na operację: kwota umożliwiająca przeprowadzenie zarówno większej kampanii promocyjnej jak i inwestycji, w zależności od rodzaju wniosków.
2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru,	
3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	
<ul style="list-style-type: none"> - podmioty gospodarcze, - osoby fizyczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie na poziomie 80% dla operacji związanych z związanymi z łodziowym rybołówstwem przybrzeżnym, o którym mowa w załączniku nr 1 do

- otwarty konkurs
- rozporządzenia nr 508/2014, na poziomie 50% w przypadku pozostałych operacji - operacja o charakterze komercyjnym,
- do 400 000zł na wnioskodawcę, a tym samym operację w przypadku podmiotów uprawnionych do rybactwa wskazanych w § 1 ust. 2 rozporządzenia MG MiŻS z dnia 27 lipca 2018r. oraz do 300 000zł na pozostałe operacje – możliwość realizacji inwestycji.

3.2.1. Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego

- podmioty gospodarcze,
  - osoby fizyczne
  - otwarty konkurs
- wsparcie na poziomie 50% - operacja o charakterze komercyjnym,
  - do 400 000zł na wnioskodawcę, a tym samym operację w przypadku podmiotów uprawnionych do rybactwa wskazanych w § 1 ust. 2 rozporządzenia MG MiŻS z dnia 27 lipca 2018r. oraz do 300 000zł na pozostałe operacje – możliwość realizacji inwestycji.

VII. Plan działania

Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

Skutki i wyniki użycia ww. metod: ustalenie czasu realizacji poszczególnych wskaźników produktu, oszacowanie kwot koniecznych do osiągnięcia wskaźników w ramach poszczególnych przedsięwzięć.

Funkcją planu działania jest wyznaczenie czasu osiągnięcia celów LSR przy uwzględnieniu wielkości dostępnego budżetu. Zadanie to zostanie realizowane poprzez umiejscowienie wyodrębnionych kwot w poszczególnych etapach wdrażania LSR i będzie warunkowane planem wdrożenia sekwencji działań zmierzających do podniesienia potencjału wnioskodawców i jakości ich usług.

1. **Cel 1: Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu** będzie realizowany głównie przez przedsięwzięcia skierowane do organizacji pozarządowych, których słaba kondycja stała się przesłanką do opracowania dla nich dodatkowych form wsparcia umożliwiającego im ciągły kontakt z lokalnym grantodawcą (małe granty) udzielanego w mniejszych i łatwiejszych do rozliczenia kwotach (10tyś., 15tyś. zł) przy jednoczesnym wysokim poziomie wsparcia (100%) – podobne rozwiązania wprowadzono w przedsięwzięciu 1.2.1 (50tyś. zł i 85% wsparcia). Nabory zostaną wyprzedzone działaniem związanym z prowadzeniem ośrodka wsparcia dla organizacji (1.1.2.), tak, aby przygotować je do realizacji operacji. Pierwszy konkurs dotyczyć będzie organizacji imprez. Forma promocyjno-edukacyjna, jaką są imprezy, pozwoli zainteresować ich działalnością mieszkańców, którzy chętniej będą angażować się w ich dalsze inicjatywy. W drugim etapie przewiduje się osiągnięcie wskaźników dotyczących bardziej skomplikowanych projektów edukacyjnych oraz powierzenia większych kwot wsparcia przy obniżeniu w jednym z konkursów intensywności, by w ostatnim okresie, kiedy potencjał organizacji wystarczająco wzrośnie, zupełnie zrezygnować z całkowitego finansowania ich działań i nakłonić je do rozważenia kwestii korzystania z wolontariatu czy ekonomizacji niektórych swoich usług (możliwość zakładania działalności w ramach celu 2) oraz, przez wprowadzenie elementu rywalizacji z podmiotami publicznymi, zmotywować do planowania jak najlepszych jakościowo przedsięwzięć. Równoległe do opisanych działań rozwijany będzie Północny Szlak Rybacki, a wraz z Centrum Promocji i Edukacji - miejscem spotkań i aktywizacji sektora społecznego. Ponadto w trzecim etapie przewidywane jest zakończenie inwestycji infrastrukturalnych, których produkty będą mogły być wykorzystane w samodzielnej już działalności organizacji.
2. Osiągnięcie celu 2: **Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy** uzależnione jest przede wszystkim od podmiotów gospodarczych, dlatego założono, że już w pierwszym okresie realizacji LSR powstanie i rozwinie się dość duża część firm, które poruszą lokalny rynek i zapewnią nowe miejsca pracy. Jednocześnie rozdział środków, zaplanowano w taki sposób, aby z późniejszych dotacji mogły skorzystać też młode przedsiębiorstwa powstałe na początkowym etapie wdrażania LSR, których właściciele w możliwie krótkim czasie zorganizowali swoją działalność. W drugim etapie przewiduje się osiągnięcie większości wskaźników,

jednak pozostawiono możliwość rozpoczęcia działalności przez osoby, które podejmą decyzję o założeniu firmy w późniejszym czasie, również wskutek ciągłej promocji uzyskanych produktów i efektów. Końcowe przedsięwzięcie ma na celu wykorzystanie zbudowanego potencjału w tworzeniu sieci współpracy między wzmocnionymi przedsiębiorstwami.

3. Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału musi opierać się na silnym sektorze rybackim, którego przedstawicielom potrzeby jest jednak impuls do poszukiwania skutecznych rozwiązań w rozwijaniu działalności opartych na jego zasobach. Dlatego działania związane z dywersyfikacją i rozwijaniem łańcuchów dostaw prowadzone będą w powiązaniu z międzynarodowym projektem współpracy polegającym na wymianie doświadczeń w zakresie obrotu produktami rybackimi, włączenia sektora w sferę turystyki i rozwoju wędkarstwa. W związku dużą kompleksowością przedsięwzięć, przewidziano, że wskaźniki będą osiąmane równomiernie we wszystkich okresach wdrażania LSR, z naciskiem na dwa ostatnie etapy, kiedy działania wspierające przyniosą oczekiwane efekty.

Tempo osiągania pożądanych wskaźników w przypadku większych projektów, w tym infrastrukturalnych, będzie kontrolowane dzięki wprowadzeniu kryterium związanego z terminem złożenia wniosku o płatność, co pozwoli na osiągnięcie celów strategii w odpowiednim czasie.

VIII. Budżet LSR

Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

Wywiady indywidualne

Dni otwarte, pokazy uliczne, festyny

Spotkania konsultacyjne

Wysłuchanie publiczne - debata

Zogniskowany wywiad grupowy

Skutki i wyniki użycia ww. metod: podział budżetu na poszczególne cele i przedsięwzięcia, ustalenie wysokości kwot przeznaczonych na jedną operację oraz intensywności wsparcia.

Budżet LSR został ustalony zgodnie z przepisami oraz przy udziale lokalnej społeczności, w tym sektora rybackiego. Wysokość i poziom wsparcia warunkowane są rodzajem wnioskodawcy, a wyjaśnienia co do ich ustalania znajdują się w rozdziale VI LSR oraz materiałach z konsultacji będących załącznikiem do wniosku o wybór LSR.

Tabela 27. Podział środków na realizację LSR.

	Wnioskodawca	Wysokość środków (€ - dla PROW, zł - dla RYBY)	Program	Forma wsparcia	Maks. wsparcie	
					€/zł	%
Cel ogólny 1: Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu: 794 098 e (PROW), 3 464 800 zł (RYBY)						
CSZ:⁷⁶ 1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu						
1.1.1	sektor społeczny	15 397,18	PROW	małe granty	3750	100
1.1.2		11 620		op. własna/ konkurs	11 620	98
CSZ: 1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej						
1.2.1	sektor społeczny	11 971,61	PROW	małe granty	2 500	100
1.2.2	sektor społeczny i publiczny	379 814,52	RYBY	konkurs	50 000	85
CSZ: 1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej						
1.3.1	sektor publiczny	1 006 232,63	PROW	konkurs	100 000	63,63
CSZ: 1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego						
1.4.1	LGD	2 850 000	RYBY	funkcjonowanie i aktywizacja	2 850 000	95

⁷⁶ Cel szczegółowy.

1.4.2		269 800		projekt współpracy	269 800	100
Cel ogólny 2: Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy: 1 425 902 e (PROW), 4 950 000 zł (RYBY)						
CSZ: 2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru						
2.1.1	sektor społeczny, mieszkańcy	535 565,14	PROW	konkurs	15 000	100
2.1.2	sektor gospodarczy	909 666,60			75 000	70 ⁷⁷
CSZ: 2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego						
2.2.1	brak ograniczeń	600 000	RYBY	konkurs	300 000	85
2.2.2	sektor społeczny	32 608,70	PROW	op. własna/ konkurs	32 608,70	98
CSZ: 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru						
2.3.1	sektor publiczny i społeczny	2 700 000	RYBY	konkurs	300 000	85
2.3.2	sektor gospodarczy	42 844,14	PROW		42 844,14	70
2.3.3	sektor społeczny, mieszkańcy	246 094			15 000	100
2.3.4	sektor gospodarczy, społeczny, mieszkańcy	1 255 828,92	RYBY		300 000/ 400 000	50/80
2.3.5	sektor społeczny	50 000			op. własna/ konkurs	50 000
Cel ogólny 3: Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału: 7 250 000 zł (RYBY)						
CSZ: 3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru						
3.1.1	sektor rybacki	6 081 200	RYBY	konkurs	300 000/ 400 000	50/80
CSZ: 3.2. Zachowanie sektora rybackiego						
3.2.1	sektor gospodarczy, społeczny, mieszkańcy	1 464 356,56	RYBY	konkurs	300 000 /400 000	50
3.2.2	LGD	15 000		Projekt współpracy	15 000	100

IX. Plan komunikacji

Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

Wykorzystanie grup przedstawicielskich

Zogniskowany wywiad grupowy

E-konsultacje

Badanie ankietowe

Plan komunikacji stanowiący oparty został na diagnozie problemów komunikacyjnych SGR i doborze takich działań, które umożliwiają obustronną komunikację z lokalną społecznością, a tym samym zaangażowanie jej do świadomej realizacji celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Dobre środki przekazu stanowiąc będą bazę jawności i przejrzystości prowadzonych działań, pomagając angażować do współpracy partnerów, beneficjentów, interesariuszy, a także przyczynią się do rozwoju obszaru i osiągnięcia założonych celów. Dzięki określonym grupom docelowym, kluczowym dla wypełnienia zapisów LSR oraz odpowiednio dobranym, różnorodnym środkom przekazu możliwe będzie wdrożenie działań informacyjno-promocyjnych w zakresie realizacji strategii.

1. Cele Planu komunikacji

Cele Planu komunikacji podzielone zostały na cel główny – **wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru** oraz wynikające z niego cele szczegółowe i operacyjne. Brzmienie celów wynika z przeprowadzonej analizy obszaru SGR, której wyniki wykazały strefy problematyczne wymagające wzmożonych działań naprawczych. Kluczowe aspekty, wobec których poczynić należy dodatkowe aktywności obejmują:

- działania na rzecz budowy pozytywnego wizerunku SGR,
- podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości, jakie daje realizacja LSR,

⁷⁷ Przyznawana jest premia punktowa za większy wkład własny wnioskodawcy.

- podjęcie takich kroków, które zwiększyłyby zainteresowanie lokalnej społeczności działaniami na rzecz rozwoju obszaru.

Szczegółowe informacje w zakresie identyfikacji celów planu komunikacji znajdują się w załączniku do LSR.

2. Wskaźniki

Wskaźniki określające stopień realizacji Planu komunikacji zaprojektowane zostały w taki sposób, aby wpisywały się w trzy cele szczegółowe. Cykliczność przeprowadzanych badań – w cyklach półrocznych i rocznych pozwoli na regularną analizę poziomu realizacji wskaźników i podejmowanie środków zaradczych w przypadku niedostatecznej ich realizacji. Szczegółowy zapis wartości wskaźników dla poszczególnych celów znajduje się w załączniku do LSR.

3. Działania komunikacyjne i środki przekazu

Plan komunikacji stanowiący załącznik do LSR szczegółowo określa planowane działania komunikacyjne oraz środki przekazu w podziale na zidentyfikowane grupy docelowe LSR (w tym grupy defaworyzowane i osoby ze środowiska rybackiego). W Planie uwzględniono także harmonogram realizacji tych założeń i przeznaczony na ten cel budżet.

4. Grupy docelowe działań komunikacyjnych

Określono sześć grup docelowych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR. Wyodrębnianie poszczególnych grup pozwoliło na określenie odpowiednich metod komunikacji i taki dobór środków przekazu, który umożliwi efektywny przepływ informacji. Szczegółowy opis ww. grup docelowych znajduje się w załączniku do LSR.

X. Zintegrowanie

1. Zintegrowanie z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami

Wszystkie cele szczegółowe i przedsięwzięcia LSR są zintegrowane z: PROW 2014-2020 oraz RYBY 2014-2020, a ich treść została opracowana na podstawie wynikającej z ww. programów legislacji unijnej i krajowej.

W zakres PROW 2014-2020: Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, cel szczegółowy 6B: Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, działanie: wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych

i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR wpisują się cele i przedsięwzięcia LSR: CO 1: CSZ 1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu, P: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności, 1.1.2. Rozwój potencjału NGO; CSZ1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej, P: 1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności, CSZ1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego, P: 1.4.1. Koszty bieżące i animacja, CO2: CSZ2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru, P: 2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności, 2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze, CSZ2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru, P: 2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej, 2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych; działanie: zachowanie dziedzictwa lokalnego: CO1: CSZ1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej, P: 1.2.1. Popularyzacja dziedzictwa lokalnego.

Ponadto cele i przedsięwzięcia realizowane w ramach LSR są zgodne z celami przekrojowymi PROW 2014-2020, a jej wskaźniki i kryteria zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników celów przekrojowych programu:

- cele przekrojowe ochrona środowiska oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu realizuje przedsięwzięcia: 2.2.1. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska oraz 2.2.2. Edukacyjne parki ekologiczne, w ramach których przewidziano m.in. zachowanie różnorodności biologicznej, zabezpieczenie obszarów objętych szczególnymi formami ochrony przyrody, usuwanie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich gromadzenia; oczyszczanie wód wykorzystywanych w hodowli ryb, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii oraz działania edukacyjne. Ponadto w przedsięwzięcia związane z rozwojem gospodarczym wprowadzono kryterium premiujące operacje, które zakładają zastosowanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko i zmiany klimatyczne (P: 2.1.2. 3.1.1.). Wskaźniki przyczyniające się do osiągnięcia celu: liczba przedsięwzięć polegająca na zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych obszaru oraz liczba obszarów chronionych objętych realizowanymi operacjami.
- cel przekrojowy innowacyjność realizują wszystkie cele LSR: cel 1., którego założeniem jest m.in. popularyzacja dziedzictwa lokalnego z uwzględnieniem innowacyjnych form realizacji działań edukacyjno-promocyjnych, wystawienniczych oraz narzędzi i technologii; cel 2. oraz cel 3., w ramach których preferowane będą operacje innowacyjne ze względu na rodzaj wprowadzanych usług, realizowanych inwestycji, sposobu zarządzania w przedsiębiorstwach. Przy działaniach związanych z rozwojem infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i edukacyjnej badana będzie jej unikalność w skali obszaru SGR, nadanie jej nowych funkcji i jej wykorzystanie w promocji i edukacji. W ramach poszczególnych celów szczegółowych i przedsięwzięć wprowadzono kryteria

wyboru odnoszące się do innowacyjności oraz wskaźniki produktu: liczba operacji nastawiona na innowacje (P: 1.2.1., 1.2.2., 2.1.1., 2.1.2., 2.2.2., 2.3.1., 2.3.2., 2.3.4., 3.1.1. i 3.2.1.).

W zakres RYBY 2015-2020: Priorytet 4: Zwiększanie zatrudnienia i spójności terytorialnej i jego ramach cele:

- *podnoszenie wartości produktów, tworzenie miejsc pracy, zachęcanie młodych ludzi i propagowanie innowacji na wszystkich etapach łańcucha dostaw produktów w sektorze rybołówstwa i akwakultury oraz wspieranie różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim* wpisują się cele i przedsięwzięcia LSR: CO2, CSZ 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru, P: 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru, CO 3, CSZ 3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru, P: 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa, CSZ 3.2. Zachowanie sektora rybackiego, P: 3.2.1. Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego,
- *wspieranie uczenia się przez całe życie i tworzeniu miejsc pracy na obszarach rybackich i obszarach akwakultury oraz powierzenie społecznościom rybackim ważniejszej roli w rozwoju lokalnym i zarządzaniu lokalnymi zasobami rybołówstwa i działalnością morską* wpisują się następujące cele i przedsięwzięcia LSR: CO3, CSZ3.2. Zachowanie sektora rybackiego, P: Wspieranie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich (projekt międzynarodowy polegający na wymianie doświadczeń w zakresie podnoszenia wartości produktów rybackich i propagowania innowacyjności w tworzeniu łańcuchów dostaw, wykorzystania potencjału sektora rybackiego w turystyce, organizowania warunków do rozwoju wędkarstwa),
- *wspieranie i wykorzystanie atutów środowiska na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym działania na rzecz łagodzenia zmiany klimatu* wpisuje się: CO2, CSZ2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego, P: 2.2.1. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska, P. 2.2.2. Edukacyjne parki ekologiczne,
- *propagowanie dobrostanu społecznego i dziedzictwa kulturowego na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym dziedzictwa kulturowego rybołówstwa i akwakultury oraz morskiego dziedzictwa kulturowego* wpisują się cele i przedsięwzięcia LSR: CO1: CSZ1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej, P: 1.2.2. Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru, CSZ1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego, P: 1.4.2. Promowanie dziedzictwa rybackiego.

Ponadto wszystkie cele szczegółowe i przedsięwzięcia LSR: 1.1.: Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu (1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności, 1.1.2. Rozwój potencjału NGO), 1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej (1.2.1. Zachowanie i popularyzacja dziedzictwa lokalnego, 1.2.2. Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru); 1.3.: Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej (1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności); 1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego (P: 1.4.1. Koszty bieżące i animacja, 1.4.2. Promowanie dziedzictwa rybackiego – projekt współpracy); 2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru (2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności, 2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze), 2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego (2.2.1. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska, 2.2.2. Edukacyjne parki ekologiczne), 2.3.: Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru (2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką, 2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej, 2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych, 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru, 2.3.5. Rozwijanie szlaków turystycznych związanych z rybactwem); 3.1.: Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru (3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa), 3.2. Zachowanie sektora rybackiego (3.2.1. Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego, 3.2.2. Wspieranie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich)

są zintegrowane z następującymi dokumentami planistycznymi i strategiami obowiązującymi na szczeblu samorządów gminnych objętych LSR:

- **Strategią Rozwoju Miasta Ustka do 2020 roku:** K1: Zrównoważony rozwój społeczności lokalnej: tworzenie projektów wspomagających rozwój zajęć pozaszkolnych, wspieranie edukacji nieformalnej wszystkich grup wiekowych, rozwój oferty kulturalnej na poziomie lokalnym skierowanej do mieszkańców i turystów, wspieranie aktywności społecznej, podejmowanie działań mających na celu niedopuszczenie do wykluczenia społecznego, zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego jako czynnika rozwoju miasta poprzez poprawę jego architektonicznego wizerunku, inwestycje dostosowujące obiekty dziedzictwa kulturowego, modernizacja infrastruktury portowej i poprawa dostępności do Portu, K2: Zrównoważony rozwój przestrzeni publicznej: promocja naturalnych form przyrody i terenów chronionych oraz cennych elementów krajobrazu przyrodniczego, modernizacja infrastruktury portowej i poprawa dostępności do Portu; K3: Rozwój gospodarki miasta: rewitalizacja atrakcyjnych obiektów zabytkowych i przeznaczenie ich na funkcje turystyczne, rozwijanie oferty uzdrowiskowej poprzez inwestycje w

infrastrukturę i urządzenia, rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, wypracowanie kompleksowego produktu turystycznego, oparcie rozwoju gminy na funkcji turystycznej i uzdrowiskowej, rozwój turystyki kwalifikowanej, wodnej, uzdrowiskowej, morskiej;

- **Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Ustka:** CS2.1.: Poprawa i budowa infrastruktury turystyczno-uzdrowiskowej, CS2.3.: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości podmiotów gospodarczych, tworzenie nowych miejsc pracy: inspirowanie powiązań kooperacyjnych, samoorganizacji przedsiębiorców i rolników, rybaków, przedsiębiorców, CS3.1.: Poprawa stanu infrastruktury społecznej: K: rewitalizacja zabytków, budowa, modernizacja i wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-rekreacyjne, sportowe, historyczne, poprawa estetyki wsi; CS3.2.: Podniesienie poziomu edukacji dzieci i młodzieży, kształcenie ustawiczne dorosłych, CS3.5.: Aktywizacja i integracja mieszkańców, K: współpraca i wsparcie działań organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, organizacja imprez integracyjnych oraz: **Programem ochrony środowiska dla Gminy Ustka na lata 2007 -2010 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2014:** cel 5: Upowszechnianie wiedzy o środowisku, lokalnych zasobach, cel6: zachowanie różnorodności biologicznej gminy na poziomie gatunkowym i ekosystemowym oraz ochrona i zrównoważone jej wykorzystanie,
- **Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Kobylnica na lata 2015-2020:** COp1: Budowanie lokalnej więzi społecznej: wzrost poziomu tożsamości lokalnej, promowanie aktywności organizacji pozarządowych, działania na rzecz integracji społeczności lokalnej, podjęcie działań dotyczących aktywizacji osób starszych, organizacja różnorodnych imprez kulturalno-sportowych; rewitalizacja przestrzeni publicznej; rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjno-turystycznej COp3: Zwiększenie tożsamości i świadomości lokalnej; zwiększenie jakości funkcjonowania obiektów kultury, CS: Przedsiębiorczość i dogodne warunki do inwestowania filarami rozwoju gospodarczego Gminy Kobylnica; CS: Czyste środowisko, rozwinięta infrastruktura techniczna gminy oparta o odnawialne źródła energii oraz **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kobylnica:** rozwój funkcji turystyki sportu i rekreacji, organizacja ruchu turystycznego; rozwój funkcji agroturystycznych, rekreacyjne wykorzystanie zbiorników wodnych, wyeksponowanie elementów kultury materialnej i środowiska oraz tożsamości historycznej gminy,
- **Strategią Rozwoju Gminy Słupsk na lata 2015-2020:** CO1.1.2.: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, działania: promocja idei współpracy i partnerstwa branżowego wśród przedsiębiorców z terenu Gminy, wsparcie procesów wdrażania innowacji, w tym technologicznych; CO1.2.2.: Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i kulturalnej, CO2.1.2.: Aktywizacja osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym, CO2.1.3: Poprawa poziomu i jakości współpracy lokalnej społeczności z instytucjami społecznymi i organizacjami pozarządowymi; budowa i modernizacja infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz **Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 –2017 z perspektywą na lata 2018 -2021:** P1.: Zachowanie zasobów wodnych, P2.: Zachowanie zasobów przyrody, P7.: Racjonalne wykorzystanie zasobów, P8.: Prowadzenie edukacji ekologicznej,
- **Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kępice na lata 2007-2015:** cel5.1.: Stworzenie bazy lokalowej, będącej podstawą planowania i wdrażania systemu rozwiązywania problemów społecznych: budowa obiektów sportowych, stworzenie i wyposażenie zaplecza do prowadzenia działalności kulturalnej, **Strategią przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą Gminy Kępice do 2025.:** CO1.1.1.: Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości w obszarze specjalizacji regionalnej, CS2.1.: Rozwinięta oferta turystyczna skupiona na agroturystyce i turystyce leśnej-CO.2.1.2. Rozszerzona oferta turystyczna-rozwój bazy turystycznej oraz innowacyjnych produktów turystycznych, CO2.2.1.: Wsparcie i wypromowanie inicjatyw na rzecz postaw obywatelskich i przedsiębiorczości; CO3.1.3.: Wdrożone atrakcyjne oferty spędzania wolnego czasu oraz **Strategią Przewidywania i Zarządzania Zmianą Gospodarczą Gminy Kępice do 2025.:** CS1.1.: Poprawione warunki inwestowania i prowadzenia działalności gosp. ze szczególnym uwzględnieniem specjalizacji regionalnej;
- **Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Smołdzino na lata 2015-2020:** Cele: Podjąć działania: do wszechstronnego rozwoju całego społeczeństwa gminy oraz zagospodarowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży, w kierunku poprawy stanu technicznego i rozbudowy infrastruktury kulturalnej i sportowej; w kierunku efektywniejszego wykorzystania walorów Słowińskiego Parku Narodowego i rzeki Łupawy dla rozwoju turystyki, w kierunku zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców; Stworzyć warunki: dla rozwoju różnych form edukacji dla osób w wieku poprodukcyjnym, do integracji społeczności lokalnych i pobudzenia ich aktywności społecznej, do zmniejszenia bezrobocia; Umożliwić rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej sprzyjającej aktywnemu wypoczynkowi, Stworzyć sprawny system promocji gminy oraz działać na rzecz rozwoju produktów lokalnych oraz **Strategią Rozwoju Turystyki i Promocji Gminy Smołdzino:** CO1: Przyspieszenie rozwoju gospodarczego i usług turystyki wiejskiej i aktywnej, CSZ2.3.: Poprawa stanu infrastruktury społecznej i wizerunku wsi,

dokumentami obowiązującymi na szczeblu samorządów powiatowego i wojewódzkiego:

- **Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Słupskiego na lata 2013-2020:** CSZ: Poprawa dostępu osób niepełnosprawnych do usług społecznych, CSZ: Wzrost aktywności mieszkańców powiatu; CSIV:

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, CSZ: Wspieranie aktywności społecznej, CSZ: Zwiększenie wsparcia merytorycznego dla organizacji pozarządowych; CSZ: Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych poprzez wzrost aktywności zawodowej mieszkańców powiatu oraz **Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012-2020**: CSZ4.1.: Podjąć działania w kierunku równomiernego rozwoju (...) oraz stworzyć warunki dla korzystniejszego gospodarowania w rolnictwie, leśnictwie, rybactwie morskim i śródlądowym CSZ4.2.: Podjąć działania w kierunku rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej oraz lepiej wykorzystać istniejące szlaki komunikacyjne, CSZ5.1.: Poprawa jakości ochrony środowiska na terenie powiatu słupskiego, CSZ5.3.: Ochrona dolin rzecznych dla zachowania cennych walorów przyrodniczych sprzyjających rozwojowi turystyki,

- **Strategią Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020**: CO2.3.: Organizacje pozarządowe jako partner w realizacji zadań publicznych, CO3.1.: Wysoka aktywność społeczna i zawodowa seniorów; **Regionalnym Programem Strategicznym w zakresie aktywności zawodowej i społecznej Aktywni Pomorzanie**: P2.1.: Silny sektor pozarządowy, P2.2.: Regionalna wspólnota, P2.3.: Przestrzeń dla aktywności, CSZ1.: Wysoki poziom zatrudnienia, P1.1.: Aktywność zawodowa bez barier, P1.2.: Fundamenty przedsiębiorczości, **Programem Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020**: Cel I: Środowisko dla zdrowia: ochrona mieszkańców województwa i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych; Cel II: Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz aktywacja rynku na rzecz środowiska (...), Cel III: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody (...) oraz **Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020**: COp1.1.: Wysoka efektywność przedsiębiorstw: upowszechnienie innowacji w przedsiębiorstwach i transfer wiedzy do gospodarki, COp1.3.: Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna: rozwój sieciowych i kompleksowych produktów turystycznych, stworzenie rozpoznawalnej, wysokiej jakości oferty kulturalnej; COp2.1.: Wysoki poziom zatrudnienia: wspieranie rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw; COp2.2.: Wysoki poziom kapitału społecznego: systemowe wspieranie potencjału organizacji pozarządowych, podnoszenie poziomu tożsamości regionalnej i lokalnej oraz integracja społeczności lokalnych, aktywne uczestnictwo w kulturze, sporcie i rekreacji, kompleksowa rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych; COp3.2.: Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna: wsparcie przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej, wsparcie przedsięwzięć z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii;

oraz dokumentami krajowymi: **Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020**: P1.2.: Wspieranie edukacji innej niż formalna ukierunkowanej na kooperację, kreatywność i komunikację społeczną, P2.2.: Rozwój i wzmocnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej, P2.3.: Wzmocnienie integracji i solidarności społecznej, P4.1.: Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej, P4.2.: Wzmocnienie roli kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym, **Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**: Cel 2.: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne zrównoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich regionów, Cel 4.: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski, **Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020**: P1.2.: Zwiększanie zatrudnienia mieszkańców bez konieczności zmiany ich miejsca zamieszkania, P1.3.: Rozwój przedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy z wykorzystaniem potencjału endogenicznego obszarów wiejskich, P1.4.: Zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego oraz aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich, P2.4.: Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom dostęp do dóbr i usług publicznych, P3.1.: Utrzymanie i poprawy jakości bazy produkcyjnej rolnictwa i rybactwa, P5.1.: Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich, P5.2.: kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego, P5.3.: Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom, P5.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach wiejskich, **Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”**: CSZ2: Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy: kształtowanie kultury innowacyjnej oraz szersze włączenie społeczeństwa w proces myślenia kreatywnego i tworzenia innowacyjnego, **Strategią Bezpieczeństwa Energetycznego i Środowisko**: K1.3.: Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna, K2.6.: Wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii, K3.4.: Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych, K3.5.: Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy oraz **Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020**: cel1.: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, cel2.: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.

2. Zintegrowanie wewnętrzne LSR

- a. Łączenie różnych sektorowych i dziedzinowych interwencji (integracja pozioma)

Zintegrowanie LSR polega na zaplanowaniu kompleksowych działań, których realizacja może zniwelować słabe strony i zagrożenia wskazane w analizie SWOT realizowanych przy zaangażowaniu różnych grup interesu oraz wykorzystaniu różnorodnych metod.

W ramach LSR wykazano główne obszary wymagające interwencji:

- **społeczność** – integracja i aktywizacja mieszkańców, budowa tożsamości lokalnej, rozwój oferty kulturalnej, sportowej i edukacyjnej, wsparcie grup defaworyzowanych,
- **turystyka** – rozwój i tworzenie przedsiębiorstw, zwiększenie wykorzystania przez przedsiębiorców lokalnych zasobów, wprowadzanie innowacyjnych usług i rozwiązań, wydłużenie sezonu turystycznego, popularyzacja sportów wodnych,
- **rybactwo** – zachowanie znaczenia sektora poprzez zaangażowanie należących do niego podmiotów w rozwój łańcuchów dostaw produktów rybactwa i ich sprzedaży oraz edukację związaną z organizacją działalności rybackiej, współpraca z innymi podmiotami, a także poprzez zróżnicowanie źródeł zarobkowania osób czerpiących przychody z działalności rybackiej.

Ponadto zwrócono uwagę na rozwój gospodarczy terenu objętego LSR (działalności niezwiązanych z turystyką i rybactwem) oraz ochronę środowiska. Oba te zagadnienia wiążą się ze wszystkimi wymienionymi wyżej obszarami, dlatego zostaną opisane przy okazji ich charakterystyki.

Rozwiązywanie problemów dotyczących wymienionych obszarów interwencji wymaga zaangażowania różnych sektorów, których wspólne i powiązane działania mogą przyczynić się do poprawy sytuacji na terenie. Szczególną rolę powierzono przy tym następującym grupom interesu:

- **podmiotom należącym do sektora rybackiego** – ze względu na ich znaczenie ekonomiczne i społeczno-kulturalne dla obszaru oraz potencjał, który może być wykorzystany w różnych branżach;
- **podmiotom należącym do branży turystycznej** – ze względu na ich liczbę oraz różnorodność (są podmioty gospodarcze i społeczne współpracujące z sektorem publicznym), wielość dziedzin, którymi się zajmują (usługi zakwaterowania, agroturystyka, rozrywka, itp.),
- **podmiotom zajmującym się działalnością związaną ze sportami wodnymi** – ze względu na potencjał wodny na obszarze (morze, jeziora, rzeki, sztuczne zbiorniki), warunki sprzyjające uprawianiu sportów wodnych (m.in. charakterystyka rzek pozwalająca na organizację spływów kajakowych i wędkarstwa, odpowiednie do uprawiania żeglarstwa, windsurfingu i kitesurfingu warunki atmosferyczne) oraz niewykorzystany potencjał w tym względzie,
- **podmiotom należącym do sektora społecznego** – ze względu na ich „bliskość” mieszkańców, obecność w ich strukturach osób czujących odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania, a także rozwijające się trendy w organizacji życia społecznego polegające na wykorzystywaniu, podejścia oddolnego, wolontariatu czy idei ekonomii społecznej.

Jednak, aby działania opisanych podmiotów były skuteczne, potrzebne jest ich wsparcie w realizacji ukierunkowanych przedsięwzięć. Zostanie to osiągnięte poprzez wprowadzenie zakresów tematycznych dotowanych projektów oraz koniecznych lub preferowanych warunków, które będzie trzeba spełnić, aby móc otrzymać wsparcie, wyrażonych we wskaźnikach i kryteriach. LSR przewiduje zatem rozwiązania pozwalające na krzyżowanie i łączenie w sekwencji interwencji w ww. dziedziny. Dodatkowo zaprojektowano **działania dla podmiotów sektora publicznego**, które ze względu na doświadczenie oraz możliwości prawn-administracyjne posiadają ogromny wpływ na sytuację obszaru, a ich polityka i realizowane w jej ramach przedsięwzięcia decydują o kierunkach jego rozwoju oraz dla **mieszkańców**. Dodatkowo uwzględniono włączenie **grup defaworyzowanych**.

3. Działania w zakresie organizacji życia społecznego

Zaangażowane podmioty i sposób ich włączenia do działań zmierzających do realizacji celu	Kompleksowość działań zmierzająca do zniwelowania słabych stron i zagrożeń związanych z sytuacją społeczną w analizie SWOT
Cel ogólny 1: Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Słaby rozwój instytucjonalny organizacji pozarządowych: <ul style="list-style-type: none"> – realizacja projektu w ramach przedsięwzięcia 1.1.2. polegającego na wsparciu merytorycznym i instytucjonalnym organizacji pozarządowych, – wskaźniki produktu o liczbie działań edukacyjnych skierowanych do organizacji pozarządowych i o ilości działań informacyjnych związanych z projektem oraz wskaźnik rezultatu na temat liczby organizacji objętych wsparciem (1.1.2.), – możliwość realizacji przez organizacje projektów w ramach przedsięwzięć: 1.1.1., 1.2.1. (granty, wsparcie do 100%) oraz 1.2.2. (konkurs, wsparcie do 85%). – wysokie wymagane standardy dotyczące podmiotu świadczącego usługi wsparcia dla organizacji – kryteria wyboru w przedsięwzięciu 1.1.2., – <i>możliwość zakładania przez organizacje działalności gospodarczej lub jej rozwijanie (2.1.1., 2.1.2., oraz w ramach celu: 2.3. związanego z turystyką i celu 3.2. związanego z sektorem rybactwa).</i>⁷⁸ ▪ Pogłębiająca się apatia i izolacja osób wykluczonych społecznie: <ul style="list-style-type: none"> – kryterium o uczestnictwie w wydarzeniach edukacyjnych osób należących do grup defaworyzowanych (seniorów, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży) w skali co najmniej 20% (1.1.1.), – kryterium o środkach ułatwiających dostęp do uczestnictwa w oferowanych wydarzeniach edukacyjnych (np. dowóz, opieka nad dziećmi, wybór obiektu przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz o określonym poziomie ich udziału w organizowanych wydarzeniach (1.1.1.), – kryterium i działanie o przystosowaniu infrastruktury będącej przedmiotem operacji do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (1.3.1.) <i>oraz w działaniu: 2.3.1. (infrastruktura turystyczna),</i> – kryterium o inwestycjach w miejscowościach do 1000 mieszkańców (1.3.1.), – kryterium o zatrudnieniu osób należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy w ramach przedsięwzięć: 2.1.1., 2.1.2., 2.3.3., 2.3.4., 3.1.1., 3.1.2.). ▪ Rosnące koszty edukacji i uprawiania sportu oraz niestabilna sytuacja finansowa kraju wpływająca na ograniczenie środków na politykę społeczną i kulturową:
Cel szczegółowy 1.1.: Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu	
Przedsięwzięcia: 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności 1.1.2. Rozwój potencjału NGO	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizacje pozarządowe nieprowadzące działalności gospodarczej: <ul style="list-style-type: none"> – realizacja przez nie zadań grantowych polegających na organizacji różnych form edukacyjnych (1.1.1.), – realizacja projektu polegającego na wsparciu innych organizacji pozarządowych (1.1.2.). ▪ Mieszkańcy – kryterium w ramach przedsięwzięcia 1.1.1. o wykorzystaniu form partycypacyjnych na etapie planowania projektu grantowego. ▪ Grupy defaworyzowane: <ul style="list-style-type: none"> – kryterium o środkach ułatwiających dostęp do uczestnictwa w oferowanych wydarzeniach edukacyjnych (np. dowóz, opieka nad dziećmi, wybór obiektu przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych) (1.1.1.), – kryterium o uczestnictwie w wydarzeniach edukacyjnych osób z grup defaworyzowanych (seniorów, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży) w skali co najmniej 20% (1.1.1.). 	
Cel szczegółowy LSR: 1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej	
Przedsięwzięcia: 1.2.1. Zachowanie i popularyzacja dziedzictwa lokalnego 1.2.2. Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizacje pozarządowe i sektor publiczny 	

⁷⁸ Działania wspierające odnoszące się bezpośrednio do obszarów interwencji związanych z turystyką i sektorem rybactwa.

- realizacja przez nie operacji polegających na tworzeniu innowacyjnych produktów edukacyjnych związanych z rybołówstwem, rybactwem śródlądowym, akwakulturą i sektorem okółorybackim, edukacji morskiej i żeglarskiej, tworzeniu kolekcji, zbiorów i wystaw istotnych materiałów dokumentujących dziedzictwo historyczno-kulturowe, tworzeniu opracowań, zbiorów informacji, baz danych, publikacji na temat dziedzictwa kulturowego obszaru zależnego od rybactwa (1.2.2.),
- wydawanie rekomendacji dla operacji polegających na tworzeniu zbiorów, kolekcji, wystaw (kryterium, 1.2.2. – zbiory materiałów i dokumentacji).
- Ponadto **organizacje pozarządowe nieprowadzące działalności gospodarczej** – realizacja przez nie zadań grantowych polegających na organizacji imprez promujących obszar pod kątem jego historii, kultury lub jako miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców oraz imprez i wydarzeń związanych z dziedzictwem lokalnym (1.2.1.).
- Ponadto **sektor publiczny**: włączanie podmiotów publicznych w rozpowszechnianie produktów edukacyjnych (kryterium, 1.1.2.).
- **Mieszkańcy i podmioty gospodarcze** – zaangażowanie w organizację imprez lokalnych twórców lub mieszkańców wykorzystujących lokalne zasoby poprzez prezentację podczas imprez wytwarzanych przez nich dzieł i produktów lub mieszkańców niebędących członkami grantobiorców poprzez pomoc w organizacji imprez (kryterium, 1.2.1.).
- **Sektor rybacki** – włączenie w tworzenie produktów edukacyjnych osób związanych z rybołówstwem, rybactwem śródlądowym, akwakulturą i sektorem okółorybackim poprzez korzystanie z ich wiedzy, udział w ich promocji i uczestnictwo w wydarzeniach edukacyjnych (kryterium, 1.2.2.).

Cel szczegółowy: 1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej

Przedsięwzięcie: 1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności

- przeniesienie zadań związanych ze sportem i kulturą na organizacje pozarządowe – realizacja projektów przez NGO (1.1.1., 1.2.1., 1.2.2.),
- dotowanie na poziomie 85% operacji związanych z zajęciami edukacyjnymi i zachowaniem oraz promocją kultury obszaru (1.2.2.).
- **Niewielki udział sektora prywatnego i NGO w zakresie świadczenia usług kulturalnych, niski stopień wykorzystania innowacyjnych form przekazu:**
- przeniesienie zadań związanych z kulturą na organizacje pozarządowe – realizacja projektów przez NGO (1.1.1., 1.2.1., 1.2.2.) oraz oferta Centrum Promocji i Edukacji w ramach Północnego Szlaku Rybackiego (1.4.2.) i działania edukacyjno-informacyjne LGD przewidziane projekcie współpracy związanym z rybactwem (3.2.2.),
- możliwość podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej związanej z kulturą przez podmioty prywatne (2.1.1., 2.1.2.),
- kryterium o włączeniu osób z sektora rybackiego do działań związanych z tworzeniem produktów edukacyjnych związanych z rybactwem (1.2.2.),
- kryterium o innowacyjności w zakresie tworzenia zbiorów lub wydawnictw związanych z lokalnym dziedzictwem o tematyce lub obszarze, które nie były dotychczas wykorzystywane w podobnych przedsięwzięciach lub wykorzystania form prezentacji, jakich dotychczas nie wykorzystywano w obrębie wskazanych obszarów (1.2.2.),
- kryterium o innowacyjności w zakresie wytworzenia nowej usługi lub produktu, zastosowania nowych sposobów organizacji lub zarządzania lub zrealizowania inwestycji (2.1.1., 2.1.2., oraz *w ramach celu: 3.1. opisanym przy działaniach związanych z sektorem rybackim*).
- **Sytuacja finansowa samorządów:**
- dofinansowanie na poziomie 85% realizacji operacji infrastrukturalnych (1.3.1., 2.3.1.), edukacyjnych i związanych z kulturą (1.2.2.),
- działania polegające na rozwoju przedsiębiorczości (2.1.1., 2.1.2.,), których efektem będzie zwiększenie liczby przedsiębiorców oraz wzrost dochodów podatkowych gmin.
- **Wąska oferta edukacyjno - kulturalna dla dzieci i młodzieży oraz seniorów, szczególnie w małych wsiach:**
- realizacja projektów edukacyjnych o różnorodnej tematyce (1.1.1., 1.2.2.), wydarzeń i imprez promocyjnych (1.2.1.),
- kryterium o działaniach partycypacyjnych na etapie planowania projektów edukacyjnych realizowanych w ramach grantów (1.1.1.),
- kryterium o włączeniu mieszkańców, w tym lokalnych twórców i osób wykorzystujących lokalne zasoby w prezentację dzieł i produktów podczas imprez promujących obszar lub w organizację imprez (1.2.1.).

- **Sektor publiczny** – realizacja operacji polegających na budowie lub przebudowie lub wyposażeniu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności.
- **Mieszkańcy**
  - udział w działaniach partypacyjnych związanych z inwestycją w infrastrukturę (kryterium),
  - udział w wydarzeniach zaplanowanych przez sektor publiczny w/na obiektach infrastruktury będącej przedmiotem operacji (kryterium)
- **Grupy defaworyzowane**
  - przystosowanie infrastruktury będącej przedmiotem operacji do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (działanie i kryterium),
  - preferencje dla inwestycji w miejscowościach do 1000 mieszkańców (kryterium).

Cel szczegółowy: 1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego

Przedsięwzięcia:

1.4.1. Koszty bieżące i aktywizacja

1.4.2. Projekt współpracy: Promowanie dziedzictwa rybackiego

- **Podmioty:**
  - **organizacje pozarządowe**
  - **podmioty ekonomii społecznej,**
  - **gospodarcze z branży turystycznej,**
  - **gospodarcze z branży związanej ze sportami wodnymi,**
  - **gospodarcze związane z sektorem rybackim:**
- ✓ realizacja projektu współpracy pn.: „Rozwój i udoskonalenie Północnego Szlaku Rybackiego” polegająca na działaniach edukacyjnych, działaniach promocyjnych, budowie, rozbudowie lub doposażeniu infrastruktury Centrów Edukacji i Promocji oraz rozbudowie lub doposażeniu infrastruktury Północnego Szlaku Rybackiego przez 13 partnerów, którzy angażują do szlaku podmioty gospodarcze, społeczne i publiczne (1.4.2.),

- **Niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i sportowej w małych miejscowościach, w szczególności placówek służby zdrowia, placówek kulturalnych, obiektów sportowych:**
  - realizacja operacji polegających na budowie lub przebudowie lub wyposażeniu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności (1.3.1.),
  - kryterium o inwestycjach w miejscowościach do 1000 mieszkańców (1.3.1.).
- **Jedna z najniższych w kraju dostępność komunikacyjna i drogowa:**
  - możliwość założenia lub rozwinięcia działalności gosp. w zakresie transportu (2.1.1., 2.1.2.),
  - kryterium o środkach ułatwiających dostęp do uczestnictwa mieszkańców w oferowanych wydarzeniach edukacyjnych (np. dowóz) (1.1.1.).
- **Trudność w znalezieniu pracowników i specjalistów związana z odpływem wykształconych młodych ludzi do dużych miast lub zagranicę, migracje mieszkańców:**
  - działania związane z budowaniem tożsamości lokalnej mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży oraz wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania (1.1.1., 1.2.1., 1.2.2.),
  - możliwość uzyskania wsparcia na podjęcie działalności gospodarczej, w tym przez osoby defaworyzowane na rynku pracy – m.in. kobiety i osoby poniżej 35 roku życia (kryterium, 2.1.1. oraz w ramach celów: 2.3 i 3.2. związanych z turystyką i sektorem rybackim),
  - kryterium o tworzeniu nowych miejsc pracy (2.1.1., 2.1.2 oraz w ramach celów: 2.3., 3.1. i 3.2. opisanych przy działaniach związanych z turystyką i sektorem rybackim),
  - kryterium o zatrudnianiu osób należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy (w tym osób do 35 roku życia) (2.1.1., 2.1.2., oraz w ramach celów: 2.3., 3.1. i 3.2. opisanych przy działaniach związanych z turystyką i sektorem rybackim).
- **Rozwarstwienie dochodów społeczeństwa oraz niski kapitał własny oraz ograniczony dostęp do kapitału zewnętrznego mieszkańców, trudności z pozyskiwaniem środków UE:**
  - możliwość uzyskania wsparcia na podjęcie działalności gospodarczej, w tym przez osoby defaworyzowane na rynku pracy – m.in. kobiety i osoby poniżej 35 roku życia w formie premii do 100% kosztów (kryterium, 2.1.1., oraz w ramach celu: 2.3. związanego z turystyką, w przypadku przedsięwzięcia 2.3.4. – wsparcie przyznawane do 50% kosztów kwalifikowalnych oraz w ramach celu 3.2. związanego w rybackim),
  - możliwość uzyskania wsparcia na rozwój działalności gospodarczej do 70% kosztów kwalifikowalnych (2.1.2. oraz w ramach celu: 2.3. związanego z turystyką, w przypadku przedsięwzięcia 2.3.4. – wsparcie przyznawane do 50% kosztów kwalifikowalnych oraz w ramach celu 3.2. związanego z rybackim),

- ✓ korzystanie z działań szkoleniowych, doradczych i edukacyjnych SGR w zakresie tworzenia, realizacji i rozliczania projektów oraz w działaniach animacyjnych (1.4.1.).

Cel szczegółowy: 2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru

Przedsięwzięcia:

2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności

2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze

- **Mieszkańcy i organizacje pozarządowe nieprowadzące działalności gospodarczej** - realizacja projektów polegających na zakładaniu działalności gospodarczej (2.1.1.).
- **Podmioty gospodarcze i podmioty ekonomii społecznej** - realizacja projektów polegających na rozwijaniu działalności gospodarczej (2.1.2.).
- **Grupy defaworyzowane**
  - preferencje dla osób należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy w projektach dotyczących zakładania działalności gospodarczej (2.1.1.),
  - kryterium o zatrudnianiu osób defaworyzowanych na rynku pracy (2.1.1., 2.1.2.),
  - kryterium o ułatwieniu dostępu do świadczonych usług dla ludności zamieszkującej miejscowości do 1000 mieszkańców (2.1.1.).

- kryterium o tworzeniu nowych miejsc pracy (2.1.1., 2.1.2. oraz w ramach celów: 2.3., 3.1. i 3.2. opisanych przy działaniach związanych z turystyką i sektorem rybackim),
- kryterium o zatrudnianiu osób należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy (w tym osób do 35 roku życia) (2.1.1., 2.1.2. oraz w ramach celów: 2.3., 3.1. i 3.2. opisanych przy działaniach związanych z turystyką i sektorem rybackim),
- wsparcie merytoryczne wnioskodawców w ramach przedsięwzięcia 1.4.1.,
- promocja dobrych praktyk w innych LGD w ramach przedsięwzięcia 1.4.2.
- **Brak konkurencyjności, niska innowacyjność i trudna sytuacja małych rodzinnych gospodarstw rolnych względem dużych gospodarstw i zakładów oraz brak innowacyjnych, różnorodnych pomysłów na dywersyfikację działalności gospodarczej na wsi:**
  - możliwość uzyskania wsparcia na podjęcie działalności gospodarczej, w tym przez osoby defaworyzowane na rynku pracy – m.in. kobiety i osoby poniżej 35 roku życia (kryterium, 2.1.1. oraz w ramach celów: 2.3. i 3.2. związanych z turystyką i sektorem rybackim),
  - możliwość uzyskania wsparcia na rozwój działalności (2.1.2. oraz w ramach celów: 2.3. i 3.2. związanych z turystyką i sektorem rybackim),
  - kryterium o innowacyjności w zakresie wytworzenia nowej usługi lub produktu, zastosowania nowych sposobów organizacji lub zarządzania lub zrealizowania inwestycji (2.1.1., 2.1.2.),
  - kryteria o wykorzystaniu w działalności zasobów lokalnych (2.1.1., 2.1.2. oraz w ramach celu 2.3. związanego z turystyką),
  - kryterium o innowacyjności w zakresie wytworzenia nowej usługi lub produktu, zastosowania nowych sposobów organizacji lub zarządzania lub zrealizowania inwestycji (2.1.1., 2.1.2., oraz w ramach celów: 2.3. i 3.2. związanych z turystyką i sektorem rybackim),
  - otwartość Północnego Szlaku Rybackiego na nowych partnerów, których działalność wpisuje się w jego charakter (1.4.2.),
  - kryterium o pozyskiwaniu nowych partnerów rozwijanych szlaków turystycznych związanych z rybactwem w ramach celu 2.3. związanego z turystyką,
  - możliwość wzmocnienia konkurencyjności firm związanych z turystyką poprzez realizację przedsięwzięcia 2.3.3. polegającego na stworzeniu wspólnego produktu turystycznego w ramach sieci, szlaku, itp. - w ramach celu 2.3. związanego z turystyką.
- **Niewystarczająca ilość usług dla ludności, niska konkurencyjność firm:**
  - możliwość uzyskania wsparcia na podjęcie działalności gospodarczej (2.1.1.),
  - możliwość uzyskania wsparcia na rozwój działalności gospodarczej (2.1.2.),
  - kryterium o ułatwieniu dostępu do świadczonych usług dla ludności zamieszkującej miejscowości do 1000 mieszkańców (2.1.1.),
  - kryterium o innowacyjności w zakresie wytworzenia nowej usługi lub produktu, zastosowania nowych sposobów organizacji lub zarządzania lub zrealizowania inwestycji (2.1.1., 2.1.2.).

4. Działania w zakresie turystyki

Cel ogólny: 2. Efektywne zarządzanie zasobami lokalnymi i rozwój gospodarczy

Cel szczegółowy: 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru

Przedsięwzięcia:

- 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie zw. z działalnością rybacką
- 2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej
- 2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych
- 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru
- 2.3.5. Rozwijanie szlaków turystycznych związanych z rybactwem

Zaangażowane podmioty i sposób ich włączenia do działań zmierzających do realizacji celu

Kompleksowość działań zmierzająca do zniwelowania słabych stron i zagrożeń związanych z turystyką w analizie SWOT oraz rozwoju turystyki

▪ **Podmioty gospodarcze**

- z branży turystycznej,
- branży związanej ze sportami wodnymi,
- związane z sektorem rybactwa,
- podmioty ekonomii społecznej:
- ✓ realizacja wspólnych projektów w ramach przedsięwzięcia 2.3.2. polegających na tworzeniu lub rozwijaniu szlaków, sieci i innych form współpracy w zakresie świadczenia usług turystycznych, tworzeniu i promocji lokalnych produktów turystycznych opartych na zasobach lokalnych w ramach sieci, w tym certyfikacja produktów, budowie wizerunku obszaru poprzez promocję produktów turystycznych w ramach sieci, certyfikacji lokalnych produktów i usług,
- ✓ realizacja projektów w ramach przedsięwzięcia 2.3.5. polegających na rozwoju istniejących szlaków turystycznych związanych z rybactwem,
- ✓ realizacja projektów polegających na podejmowaniu lub rozwoju działalności gospodarczej w ramach przedsięwzięcia 2.3.4. związanej z wodnym potencjałem obszaru, w tym świadczenie usług z zakresu sportów wodnych, turystyki na wodach morskich i śródlądowych, gastronomi opartej na zasobach wodnych oraz sektorze okołorybackim,

▪ **Sezonowość, w szczególności w sektorze turystycznym – uzależnienie oferty od pogody i pory roku, niestabilne zatrudnienie:**

- kryterium o kompleksowości oferty, dzięki której wydłużony zostanie sezon turystyczny poprzez świadczenie usług całorocznych przez min. 50% partnerów, zróżnicowanie oferty ze względu na porę roku (2.3.2., 2.3.5.),
- kryterium o tworzeniu nowych miejsc pracy (2.3.3., 2.3.4.),
- realizacja projektów w ramach przedsięwzięcia 2.3.3. podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych – samozatrudnienie.

▪ **Słaba współpraca między podmiotami (m.in. w sektorze turystyki, na linii sektor rybacki – turystyka (...)) oraz brak współpracy długoterminowej pomiędzy podmiotami branży turystycznej, rybackiej czy rolnej – skupienie na krótkoterminowych korzyściach:**

- realizacja wspólnych projektów w ramach przedsięwzięcia 2.3.2. polegających na tworzeniu lub rozwijaniu szlaków, sieci i innych form współpracy w zakresie świadczenia usług turystycznych, tworzeniu i promocji lokalnych produktów turystycznych opartych na zasobach lokalnych w ramach sieci, w tym certyfikacja produktów, budowie wizerunku obszaru poprzez promocję produktów turystycznych w ramach sieci, certyfikacji lokalnych produktów i usług,
- włączanie nowych partnerów do istniejących szlaków turystycznych związanych z rybactwem w ramach przedsięwzięcia 2.3.5.,
- kryterium i wskaźnik rezultatu o zwiększeniu liczby partnerów należących do szlaku rybackiego (2.3.5.),
- wskaźnik rezultatu o ilości nowych sieci (2.3.2.).

▪ **Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej, a także niedostateczna oferta połowu ryb na zbiornikach śródlądowych oraz słabo rozwinięta oferta turystyki aktywnej i oferta uprawiania sportów wodnych:**

- realizacja projektów polegających na podejmowaniu lub rozwoju działalności gospodarczej w ramach przedsięwzięcia 2.3.4. związanej z wodnym potencjałem obszaru, w tym świadczenie usług z zakresu sportów wodnych, turystyki na wodach morskich i śródlądowych, gastronomi opartej na zasobach wodnych oraz sektorze okołorybackim,

- ✓ kryterium o partnerstwie co najmniej 3 podmiotów (2.3.2.),
- ✓ kryterium i wskaźnik rezultatu o zwiększeniu liczby partnerów należących do szlaku rybackiego (2.3.5.).
  - **Ponadto podmioty gospodarcze z branży związanej ze sportami wodnymi** - kryterium o rozwijaniu działalności w zakresie sportów wodnych (2.3.4.).
  - **Ponadto podmioty gospodarcze związane z sektorem rybactwa** - kryterium preferujące rozwijanie działalności przez podmioty sektora rybackiego (2.3.4.).
  - **Podmioty**
    - organizacje pozarządowe nieprowadzące działalności gospodarczej,
    - mieszkańcy (osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej):
  - ✓ realizacja projektów w ramach przedsięwzięcia 2.3.3. podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych,
  - ✓ realizacja projektów w ramach przedsięwzięcia 2.3.2. polegających na rozwoju istniejących szlaków turystycznych związanych z rybactwem,
  - ✓ kryterium i wskaźnik rezultatu o zwiększeniu liczby partnerów należących do szlaku rybackiego (2.3.5.).
  - **Podmioty**
    - **organizacje pozarządowe,**
    - **ekonomii społecznej,**
    - **sektora publicznego** - realizacja operacji w ramach przedsięwzięcia 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką.
  - **Grupy defaworyzowane**
    - kryterium premiujące realizację operacji polegających na podejmowaniu działalności w

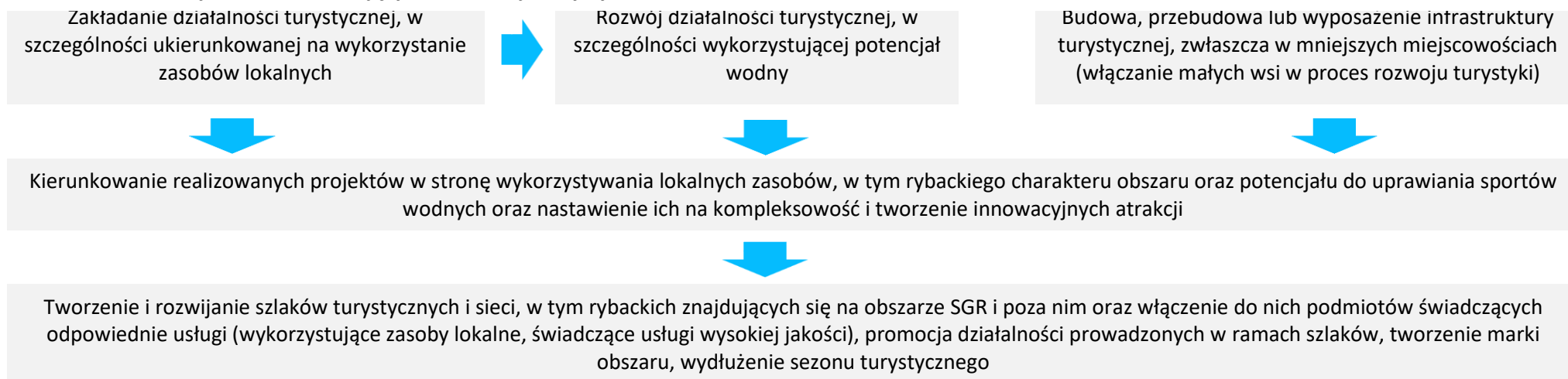
- realizacja operacji w ramach przedsięwzięcia 2.3.3. polegająca na podejmowaniu działalności gospodarczej w zakresie otwieraniu działalności polegającej na świadczeniu sprofilowanych usług turystycznych (m.in. turystyka, rowerowa, kajakowa, konna, wędkarska, kulturowa),
- realizacja operacji w ramach przedsięwzięcia 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką,
- kryterium o rozwijaniu działalności w zakresie sportów wodnych (2.3.4.),
- kryterium preferujące rozwijanie działalności przez podmioty sektora rybackiego (2.3.4.),
- kryterium o wykorzystaniu zasobów lokalnych (2.3.2; 2.3.3.),
- kryterium o tworzeniu, rozwoju lub wyposażeniu infrastruktury turystycznej bezpośrednio związanej z rybactwem lub bezpośrednio nawiązującej do sportów wodnych (2.3.1.).
- **Brak innowacyjnych, różnorodnych pomysłów na dywersyfikację działalności gospodarczej na wsi i w sektorze rybackim oraz niska innowacyjność oferty kulinarnej i noclegowej, mała aktywność i brak pomysłów wśród kwaterodawców:**
  - realizacja operacji w ramach przedsięwzięcia 2.3.3. polegająca na podejmowaniu działalności gospodarczej w zakresie turystyki z uwzględnieniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych, otwieraniu działalności polegającej na świadczeniu sprofilowanych usług turystycznych (m.in. turystyka, rowerowa, kajakowa, konna, wędkarska, kulturowa), otwieraniu działalności turystycznej o charakterze agroturystycznym (m.in. ekogospodarstwa),
  - kryterium o wykorzystaniu zasobów lokalnych (2.3.2., 2.3.3.),
  - kryterium o stworzeniu lub rozwój produktu związanego z tematyką, która dotychczas nie była wykorzystywana w działalności turystycznej, zorganizowanego w formie, której dotychczas nie wykorzystywano oraz wskaźnik produktu o liczbie operacji nastawionych na innowacyjność (2.3.2),
  - kryterium o innowacyjności operacji dotyczącej głównego zakresu lub celu operacji i polegającej na wytworzeniu nowej usługi lub produktu, dotychczas nie oferowanego/ produkowanego, zastosowaniu nowych wcześniej nie stosowanych sposobów organizacji lub zarządzania lub inwestycji, jakiej dotychczas nie było na obszarze SGR, w gminie lub miejscowości (2.3.4.),
  - kryterium o stworzeniu atrakcji turystycznej lub wpisanie się operacji w istniejące produkty turystyczne (2.3.3.)
- **Rosnące zainteresowanie turystów innymi „nieodkrytymi” krainami wakacyjnymi np. południowe Kaszuby, Warmia:**
  - kryterium o promocji obszaru SGR poprzez publikację informacji o utworzonym produkcie w sposób, dzięki któremu zasięg ich oddziaływania obejmie zagranicę, kraj lub województwo lub nawiązanie współpracy z podmiotami działającymi w zakresie promocji turystyki działającymi zagranicą, poza województwami nadmorskimi lub w województwie (2.3.2.),
  - kryterium o kompleksowości oferty i wydłużeniu sezonu turystycznego (2.3.2., 2.3.5.),
  - kryterium o stworzeniu atrakcji turystycznej lub wpisanie się operacji w istniejące produkty turystyczne (2.3.3.),

- zakresie turystyki przez osoby należące do grup defaworyzowanych na rynku pracy (2.3.3., 2.3.4.),
- kryterium o zatrudnieniu co najmniej jednej osoby należącej do grupy defaworyzowanej na rynku pracy (2.3.3., 2.3.4.),
- kryterium premiujące operacje polegające na budowie, rozbudowie lub wyposażeniu infrastruktury turystycznej w miejscowościach poniżej 1000 mieszkańców (2.3.1.).

- **Wysokie koszty znaczących, ponadlokalnych inwestycji turystycznych:**
  - poziom dofinansowania operacji realizowanych w ramach przedsięwzięcia polegających na 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką na poziomie 85%,
  - możliwość realizacji operacji w ramach przedsięwzięcia 2.3.2. polegających na tworzeniu lub rozwijaniu szlaków, sieci i innych form współpracy w zakresie świadczenia usług turystycznych, tworzeniu i promocji lokalnych produktów turystycznych opartych na zasobach lokalnych w ramach sieci, w tym certyfikacja produktów, budowie wizerunku obszaru poprzez promocję produktów turystycznych w ramach sieci, certyfikacji lokalnych produktów i usług przez kilka podmiotów.
- **Brak wspólnej marki i niedostatecznie rozwinięte narzędzia promocyjne, brak sieciowych punktów IT wraz z siecią sprzedaży produktów regionalnych:**
  - możliwość realizacji operacji w ramach przedsięwzięcia 2.3.2. polegających na tworzeniu i promocji lokalnych produktów turystycznych w ramach sieci, w tym certyfikacja produktów, budowie wizerunku obszaru poprzez promocję produktów turystycznych w ramach sieci, certyfikacji lokalnych produktów i usług przez kilka podmiotów,
  - kryterium o promocji obszaru SGR poprzez publikację informacji o utworzonym produkcie w sposób, dzięki któremu zasięg ich oddziaływania obejmie zagranicę, kraj lub województwo lub nawiązanie współpracy z podmiotami działającymi w zakresie promocji turystyki działającymi zagranicą, poza województwami nadmorskimi lub w województwie (2.3.2.),
  - kryterium o stworzeniu atrakcji turystycznej lub wpisanie się operacji w istniejące produkty turystyczne (2.3.3.).

Powyższe działania łączą się w sekwencje, wspierane dodatkowo działaniami realizowanymi w ramach innych celów ogólnych i szczegółowych LSR.

Schemat 1. Sekwencja działań zmierzających do rozwoju turystyki.

5. Działania w zakresie zachowania sektora rybackiego

Zaangażowane podmioty i sposób ich włączenia do działań zmierzających do realizacji celu	Kompleksowość działań zmierzająca do zniwelowania słabych stron i zagrożeń związanych z sytuacją społeczną w analizie SWOT
Cel główny 3: Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału	
Cel szczegółowy 3.1.: Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak innowacyjnych, różnorodnych pomysłów na dywersyfikację działalności gospodarczej (...) w sektorze rybackim:<ul style="list-style-type: none"> – realizacja projektów w zakresie przedsięwzięć 3.1.1. i 3.2.1., – kryterium o innowacyjności w zakresie wytworzenia nowej usługi lub produktu, zastosowania nowych sposobów organizacji lub zarządzania lub zrealizowania inwestycji (3.1.1. i 3.2.1.), – kryterium o wykorzystaniu zasobów lok. w działalności lub wpisania się w produkt turyst. (3.1.1.), – działania edukacyjne i informacyjne nt. dywersyfikacji, tworzenia i organizacji łańcuchów dostaw produktów rybackich i turystyki (3.2.2.). ▪ Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej, a także niedostateczna oferta połowu ryb na zbiornikach śródlądowych:<ul style="list-style-type: none"> – realizacja projektów w zakresie przedsięwzięć 3.1.1. i 3.2.1., – kryterium o wykorzystaniu zasobów lok. w działalności lub wpisania się w produkt turyst. (3.1.1.), – działania edukacyjne i informacyjne nt. turystyki związanej z rybactwem i wędkarstwa (3.2.2.). ▪ Limity ochronne – co roku zmniejszające możliwości połowowe jednostek, zmniejszające się zarybienie Bałtyku, trudy zawodu rybaka:<ul style="list-style-type: none"> – możliwość dywersyfikacji działalności (3.1.1.), także w kierunku zw. z działalnością okołorybacką (3.2.1.) oraz w ramach przedsięwzięcia 2.3.4. związanego z sektorem okołorybackim i turystyką, – udział w proj. współpracy międzynarodowej polegającym na wymianie informacji i doświadczeń w zakresie podnoszenia jakości prod. rybackich i łańcuchów dostaw prod. rybackich (3.2.2.). ▪ Utrudnienia prawne i fiskalne ograniczające rozwój handlu i małego przetwórstwa oraz alternatywnych kanałów sprzedaży dla małych wytwórców: możliwość rozwijania form sprzedaży produktów rybackich w ramach przedsięwzięcia 3.2.1. ▪ Niedostosowanie infrastruktury portowej do potrzeb kutrów rybackich: udział w projekcie współpracy międzynarodowej polegającym na wymianie informacji i doświadczeń w zakresie wykorzystania portów morskich w działalności turystycznej (3.2.2.). ▪ Słaba współpraca między podmiotami (m.in. w sektorze turystyki, na linii sektor rybacki – turystyka w środowisku rybaków, hodowców z innymi podmiotami - w łańcuchach dostaw produktów rybackich, sprzedaży ryb:<ul style="list-style-type: none"> – możliwość rozwijania form sprzedaży produktów rybackich w ramach przedsięwzięcia 3.2.1, – kryterium o zawiązaniu porozumienia w ramach rozwoju łańcuchów dostaw z min. 2 podmiotami, – udział w proj. współpracy międzynarodowej polegającym na wymianie doświadczeń w zakresie ponoszenia jakości produktów rybackich i łańcuchów dostaw produktów rybackich (3.2.2.).
Przedsięwzięcie 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	
Podmioty sektora rybackiego i okołorybackiego oraz byli i obecni pracownicy sektora rybackiego - realizacja projektów w ramach przedsięwzięcia 3.1.1. Mieszkańcy – kryterium o stworzeniu nowych miejsc pracy. Grupy defaworyzowane – kryterium o zatrudnieniu osób należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy.	
Cel szczegółowy 3.2. Zachowanie sektora rybackiego	
Przedsięwzięcia: 3.2.1. Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego 3.2.2. Wspieranie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich	
▪ Podmioty sektora rybackiego i okołorybackiego oraz byli i obecni pracownicy sektora rybackiego – preferencje dla wnioskodawców należących do sektora rybackiego (kryterium) ▪ Inne podmioty gospodarcze i podmioty ekonomii społecznej - realizacja projektów polegających na rozwijaniu działalności w kierunku związanym z łańcuchów dostaw produktów rybackich, ▪ Mieszkańcy i organizacje pozarządowe - realizacja projektów polegających na założeniu działalności związanej z rozwijaniem łańcuchów dostaw, ▪ Ponadto mieszkańcy - kryterium o stworzeniu nowych miejsc pracy. ▪ Grupy defaworyzowane – kryterium o zatrudnieniu osób należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy. Ponadto – kryterium o włączaniu do łańcuchów dostaw różnych partnerów.	

Wsparcie dla rybactwa będzie realizowane również w ramach celów ogólnych 1 i 2, co zostało opisane w poprzednich podrozdziałach związanych z organizacją życia społecznego oraz turystyką. Należy przy tym zwrócić uwagę na komplementarność elementu projektu współpracy poświęconego rybactwu mówiącego o lokalnym rozwoju społeczności rybackiej i aktywizacji lokalnej społeczności z działaniami w ramach przedsięwzięć 1.1.1., 1.2.1. oraz 1.2.2., w którym w proces rozwoju społeczności włączono osoby należące do sektora rybactwa.

6. Integracja podmiotów w ramach poszczególnych sektorów, w tym koordynacja działań podejmowanych przez podmioty na różnych szczeblach zarządzania (integracja pionowa).

Interwencja w obszarzy wymagające wsparcia wymaga również integracji działań wewnątrz samych grup interesu. Wpłyne to na zacieśnienie współpracy między podmiotami na różnych szczeblach struktury poszczególnych sektorów, a także wzmocni ich potencjał.

a. sektor społeczny

Na obszarze LSR zarejestrowanych jest wiele organizacji pozarządowych, jednak jak wykazały badania, borykają się one z problemami. Widoczny jest brak systemowego rozwiązania, które pomogłoby zniwelować te problemy i jednocześnie usystematyzować sektor, którego podmioty, szukając różnych możliwości pozyskiwania środków, często podejmują przedsięwzięcia oderwane od potrzeb społeczności. Powoduje to zniechęcenie mieszkańców, którzy również tworzą sektor społeczny i z którymi relacje są podstawowym warunkiem istnienia organizacji pozarządowych.

LSR zaplanowała sekwencję działań zmierzających do zmiany tej sytuacji.

Schemat 2. Sekwencja działań podejmowanych w celu wzmocnienia sektora społecznego

PROBLEM: przewaga słabych organizacji pozarządowych, które nie mają stałego wsparcia w postaci sprawnie działającej instytucji odpowiedzialnej za ich rozwój, inicjującej ich działania, pomagającej w ich realizacji oraz integrującej podmioty sektora społecznego	
Działanie	
Rozwój potencjału sektora społecznego poprzez realizację działań polegających na wsparciu merytorycznym i instytucjonalnym NGO, jego integracji i współpracy z JST i biznesem, wsparciu podmiotów ekonomii społecznej (1.1.2), dzięki którym organizacje pozarządowe otrzymają pomoc w zakresie rozwijania swojej działalności, współpracy z różnymi podmiotami i z lokalną społecznością	
	
PROBLEM: mało możliwości praktycznego zastosowania zdobytej przez organizacje wiedzy z zakresu planowania i realizacji działań w „bezpiecznym otoczeniu” – lokalnych grantodawców, którzy niewielkimi grantami wsparliby rozwijające się dopiero organizacje	
Działanie	
Organizacja konkursów na realizację zadań grantowych dla lokalnych organizacji przy wykorzystaniu uproszczonej procedury oraz z finansowaniem o intensywności do 100% kosztów kwalifikowalnych (1.1.1. i 1.2.1), które pozwolą na zdobycie nowych doświadczeń w zakresie pracy projektowej rozwijającej umiejętność planowania, zwiększenie prawdopodobieństwa poprawnej realizacji grantów poprzez wsparcie zagwarantowane przez realizatora działań w ramach przedsięwzięcia 1.1.2.	
	
PROBLEM: trudność z określeniem problemów mieszkańców, które mają zostać rozwiązane przez realizację zadań grantowych (ryzyko niepowodzenia realizacji zadań), wynikająca z nikłej współpracy niektórych NGO z lokalną społecznością, która jest podstawą istnienia NGO	
Działanie	
Zaangażowanie przez NGO mieszkańców w przygotowanie i realizację zadań grantowych - kryteria wyboru dotyczące metod partycypacji (1.1.1.) i włączenia w realizację zadania mieszkańców (1.2.1.)	

W celu wzmocnienia organizacji pozarządowych zaplanowano działania dodatkowe polegające na umożliwieniu im pozyskanie środków w ramach zwykłych konkursów, gdzie wymagany jest wkład własny, w tym również w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.

b. branża turystyczna

Warunek rozwoju turystyki to specjalizacja działających w tej branży podmiotów i stworzenie kompleksowych ofert będących produktem turystycznym lub połączeniem takich produktów. **Wymaga to zmiany organizacji branży poprzez wsparcie tworzenia sieci, szlaków i podobnych form współpracy.** Problemem jest jednak nikła współpraca między przedsiębiorcami działającymi w tej branży oraz małe zróżnicowanie i innowacyjność ich oferty, która rzadko opiera się o zasoby lokalne.

W ramach LSR przewidziano:

- działania zmierzające do przygotowania podmiotów rozpoczynających lub rozwijających działalność związaną z turystyką do nawiązania współpracy w ramach sieci poprzez stymulowanie kształtu planowanej przez nich oferty, m.in. wprowadzając kryteria wyboru nt.: wykorzystania lokalnych zasobów (2.1.2.,2.3.3.), wydłużenia sezonu turystycznego przez stworzenie atrakcji turystycznej, oferty spędzenia wolnego czasu lub oferty kompleksowej, wprowadzenia innowacyjnej usługi, produktu, sposobu zarządzania, inwestycji; podniesienia jakości usług (2.1.2.), stworzenia atrakcji turystycznej, wpisania się w produkt turystyczny (2.3.3.) oraz wyodrębnienie przedsięwzięcia (2.3.4.) związanego z wykorzystaniem zasobów wodnych.

Podmioty chcące założyć lub rozwinąć działalność w zakresie turystyki już na etapie planowania projektu będą usiały zwrócić uwagę na jakość swoich usług, dokonać badania lokalnego rynku, zaznajomić się z rozwiązaniami wykorzystywanymi w innych, bardziej rozwiniętych pod tym względem regionach oraz zachować przyjęte rozwiązania przez okres trwałości operacji, czego skutkiem będzie wzrost liczby podmiotów posiadających ciekawą i innowacyjną ofertę. Działania zmierzające do zmiany organizacji branży turystycznej poprzez rozwój różnych form współpracy, wdrażane za pomocą:

- przedsięwzięcia (2.3.2.) polegającego na rozwoju kompleksowej oferty turystycznej, w ramach którego zaplanowano operacje związane z tworzeniem lub rozwijaniem szlaków, sieci i innych form współpracy w zakresie świadczenia usług turystycznych, tworzeniem i promocją lokalnych produktów turystycznych opartych na zasobach lokalnych w ramach sieci, w tym certyfikacją produktów, budową wizerunku obszaru poprzez promocję produktów turystycznych w ramach sieci, certyfikacją lokalnych produktów i usług, rozwijaniem istniejących szlaków rybackich,
- przedsięwzięcia (2.3.5.) polegającego na rozwoju istniejących szlaków związanych z rybactwem zakładającego (przez wskaźnik rezultatu i kryterium) włączenie nowych podmiotów działających w tym zakresie, w szczególności osób związanych z sektorem rybactwa dywersyfikujących działalność w kierunku turystyki,
- kryteria wyboru w ramach przedsięwzięcia 2.3.2. premiującego operacje ze względu na liczbę partnerów realizujących projekt współpracy oraz liczbę nowych podmiotów przystępujących do szlaków rybackich oraz nt. nawiązania współpracy z instytucjami/podmiotami działającymi w zakresie promocji turystyki z zagranicy, kraju i województwa,
- kryterium wyboru w ramach przedsięwzięcia 2.3.5. mówiące o zasięgu terytorialnym szlaków rybackich zmierzające do objęcia współpracą jak największego terenu.

Dodatkowo wprowadzono kryteria zmierzające do podniesienia jakości usług w ramach samych sieci, jak: wydłużenie sezonu poprzez zróżnicowanie oferty w zależności od pory roku i działalność pozasezonową, innowacyjność w zakresie tematyki tworzonych produktów lub ich formy, rozbudowanej promocji, przystępowania do sieci ponadlokalnych, czy wysokie standardy dla organizatorów szlaków.

Wielopoziomowe działania pozwalają na jednoczesne wdrażanie pojedynczych podmiotów w nową organizację branży opartą na integracji wszystkich jej elementów (podmiotów i świadczonych usług) i tworzenie lub rozwijanie szlaków i sieci, przy ciągłym podnoszeniu jakości świadczonych w ich ramach usług.

c. sektor rybacki

Sektor rybacki tworzą przede wszystkim armatorzy jednostek rybackich i hodowcy, którzy rozpoczynają łańcuch dostaw ryb. Armatorzy przekazują swoje połowy do centrum pierwszej sprzedaży, które w dużej mierze zorganizowało rynek obrotu i dostaw produktów rybackich. W innej sytuacji są hodowcy – sami zajmują się sprzedażą produktów hodowli. Mimo zróżnicowanej sytuacji wszyscy przedstawiciele sektora są zgodni, że należy **rozwijać łańcuchy dostaw poprzez zmiany w organizacji dystrybucji, sprzedaży i przetwarzania produktów rybackich**.

W LSR zaprojektowano sekwencję działań mieszczącą się w przedsięwzięciu (3.2.1.) polegającym na rozwoju łańcuchów dostaw, które przyczyni się do zachowania sektora.

Schemat 3. Sekwencja działań podejmowanych w celu zachowania sektora rybactwa poprzez rozwój łańcuchów dostaw produktów rybactwa

PROBLEM: mały wpływ podmiotów sektora rybackiego na rynek sprzedaży ich produktów, brak innowacyjności w przedsięwzięciach związanych z dostawą, sprzedażą i przetwarzaniem produktów

Umożliwienie podmiotom sektora rybactwa uczestnictwa w dalszych etapach łańcucha dostaw ryb, w tym również redukcji liczby pośredników poprzez wsparcie ich działań w zakresie tworzenia nowych form sprzedaży, a także przetwarzania ryb będących przedmiotem sprzedaży końcowej oraz zakupu wyposażenia i budowy infrastruktury umożliwiającej tego typu działalność (przedsięwzięcie 3.2.1. oraz kryteria: premiujące wnioskodawców należących do sektora rybackiego i projekty wprowadzające innowacyjne produkty, usługi, formy organizacji i zarządzania)

<p>PROBLEM: brak pomysłów na wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie łańcucha dostaw produktów rybackich</p>	<p>PROBLEM: nierozwinięta sieć sprzedaży ryb i słaba współpraca między podmiotami sektora rybactwa oraz na linii sektor rybactwa – sektor sprzedaży i przetwórstwa rybnego</p>
<p>Zaangażowanie podmiotów sektora rybackiego w działania edukacyjno - informacyjne przewidywane w ramach projektu współpracy międzynarodowej polegającego na wymianie informacji i doświadczeń w zakresie podnoszenia jakości produktów rybactwa i wdrażaniu innowacyjności na wszystkich etapach łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego (3.2.2.)</p>	<p>Zachęcanie do realizacji kompleksowych działań poszerzających możliwości związane z obrotem produktów rybactwa oraz do nawiązywania współpracy z podmiotami uczestniczącymi w tym procesie (3.2.1., kryterium o współpracy w zakresie świadczonych usług min. 2 podmiotami) oraz nawiązanie kontaktów z uczestnikami międzynarodowego projektu współpracy (3.2.2.)</p>

7. Powiązanie obszarów o większych problemach z obszarami szans

Obszar objęty LSR jest zróżnicowany jeśli chodzi o ilość i jakość świadczonych usług, liczbę podmiotów dostarczających te usługi oraz sytuację finansową i życiową ich odbiorców. Najlepiej rozwinięte pod tym kątem jest Miasto Ustka oraz gminy Słupsk i Kobylnica znajdujące się w sąsiedztwie Słupska. Jednak i tych dwóch samorządach istnieją miejsca, gdzie można zaobserwować spowolniony rozwój. W pozostałych gminach, ze względu na brak większych miejscowości oraz ich rozproszenie na rozległym obszarze, proces rozwoju jest zaburzony.

Przewiduje się, że wnioskodawcy pochodzą będą w większości z lepiej rozwiniętych miejscowości lub właśnie w takich miejscowościach zaplanują realizację przedsięwzięć. Są tzw. obszary szans. W celu ich powiązania z obszarami, na których występują większe problemy wprowadzono odpowiednie kryteria punktowe, umożliwiając rozszerzenie zasięgu usług na mniejsze miejscowości lub ułatwić zamieszkującej w niej ludności dostęp do nich:

- w zakresie usług edukacyjnych - kryterium w ramach celu szczegółowego: 1.1., przedsięwzięcia 1.1.1: Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności, polegające na wprowadzeniu dla uczestników środków ułatwiających dostęp do uczestnictwa w oferowanych wydarzeniach edukacyjnych (np. dowozu),
- w zakresie usług świadczonych przez podmioty gospodarcze (usługi dla ludności) - kryterium polegające na ułatwieniu dostępu do świadczonych usług dla ludności zamieszkujących miejscowości do 1000 mieszkańców wprowadzone w ramach celu szczegółowego: 2.1., przedsięwzięcia: 2.1.1.: Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności.

Ponadto, w celu zrównoważenia rozwoju na całym obszarze, przewidziano preferencje dla operacji związanych z budową, przebudową i wyposażeniem infrastruktury społecznej i turystycznej w miejscowościach do 1000 mieszkańców.

Inwestycje związane z infrastrukturą społeczną pozwolą na integrację ich mieszkańców i stworzą bazę do realizacji inicjatyw lokalnych. Wzmocniono tę funkcję infrastruktury poprzez wprowadzenie kryterium wyboru polegającego na zaplanowaniu przez wnioskodawcę (z sektora publicznego) organizacji co najmniej dwóch wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych lub integracyjnych w obiektach objętych operacją.

Inwestycje w infrastrukturę turystyczną pozwolą na włączenie mniejszych miejscowości w proces rozwoju turystyki. Dotychczas małe wsie posiadające duży potencjał przyrodniczy były pomijane przez turystów ze względu na wąską ofertę spędzania wolnego czasu – budowa w nich obiektów infrastruktury turystycznej zmieni tę sytuację i stanie się punktem wyjścia do rozwoju usług turystycznych przez mieszkańców. Dodatkowo wprowadzono kryterium wspomagające popularyzację opisanych miejsc polegające na wykorzystaniu infrastruktury do organizacji wydarzeń promujących obszar oraz preferencje dla operacji innowacyjnych zakładających tworzenie infrastruktury, jakiej dotychczas nie było na określonym terenie bądź nadawaniu istniejącym obiektom nowych funkcji.

XI. Monitoring i ewaluacja

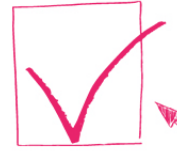
Metody partycypacji zastosowane w przygotowaniu niniejszego rozdziału:

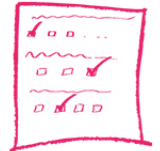
Wykorzystanie grup przedstawicielskich

Zogniskowany wywiad grupowy

E-konsultacje

Badanie ankietowe

Lokalna Strategia Rozwoju stanowi zarazem umowę społeczną stworzoną w ramach partnerstwa, jak i plan postępowania dla zapewnienia partycypacyjnie wynegocjowanego rozwoju obszaru. By ta umowa mogła być skutecznie realizowana w formule Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, konieczne jest uruchomienie i skoordynowane prowadzenie przez SGR działań monitorujących i ewaluacji. Będą one skoncentrowane na obserwowaniu oraz analizowaniu zjawisk i procesów ważnych dla wprowadzenia założonych zmian społeczno-gospodarczych.

1. Ogólne podejście do monitoringu i ewaluacji

Tworząc plan działań monitorująco-ewaluacyjnych, SGR ma świadomość jego znaczenia dla komunikacji z mieszkańcami, wzmocnienia partycypacji oraz promocji idei partnerstwa. Stąd, zaplanowane postępowanie zostało sprzężone z innymi kluczowymi procesami społecznymi i technicznymi ważnymi dla wdrażania LSR:

- planem komunikacji,
- działaniami na rzecz przedsiębiorczości, innowacyjności i partycypacji,
- przeciwdziałaniem wykluczeniu w obszarach ryzyka stwierdzonych w diagnozie.

Tworzy ono z nimi integralną całość.

Dzięki monitorowaniu i ewaluacji realizowane będą w szczególności:

- ocena skuteczności i poprawności wdrażania LSR i funkcjonowania SGR,
- identyfikowanie czynników ryzyka i wczesne ostrzeżenie przed zagrożeniami,
- mapowanie sposobów wykorzystania zasobów zidentyfikowanych w diagnozie i potencjałów, odkrywanych podczas wdrażania LSR
- dostarczenie informacji do podjęcia decyzji o ewentualnych zmianach w procesie wdrażania LSR i funkcjonowania SGR.

Przyjęte zakresy to odpowiednio:

- dla monitoringu – zbieranie i selekcjonowanie informacji, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie danych niezbędnych do prowadzenia procesu ewaluacji, w tym - zwłaszcza bezpośrednich efektów wdrażania LSR i funkcjonowania SGR (wkład i produkty);
- dla ewaluacji – analiza i interpretacja danych zgromadzonych podczas monitoringu; ustalenie powiązań pomiędzy podjętymi działaniami i uzyskanymi efektami (rezultaty i oddziaływanie) i stworzenie rekomendacji dla dalszego wdrażania LSR i funkcjonowania SGR.

Monitoring i ewaluacja będą realizowane przez odpowiednie wewnętrzne podmioty SGR lub podmioty zewnętrzne, w zależności celu i specyfiki danego badania. W realizację zaangażowani zostaną przedstawiciele każdego z sektorów oraz inni mieszkańcy obszaru partnerstwa. Wśród nich znajdą się beneficjenci i bezpośredni odbiorcy działań realizowanych w ramach wdrażania LSR. Założono, że będą oni przekazywać dane niezbędne dla monitorowania i ewaluacji, jak również będą odbiorcami informacji uzyskiwanych dzięki prowadzonym badaniom.

Podczas prowadzenia monitoringu i ewaluacji uwzględnione będą takie zasady, jak:

- wykorzystanie danych dla zwiększania trafności, efektywności, skuteczności i użyteczności działań oraz trwałości ich rezultatów,
- dobór technik i metod badawczych z uwzględnieniem celów, zasobów SGR oraz zasad pozwalających unikać nadmiarowego wielokrotnego gromadzenia tych samych danych od tych samych beneficjentów (etyka i efektywność kosztowa badań),
- elastyczność w dostosowywaniu procedur i metod ewaluacji do zmieniających się warunków, w tym optymalne wykorzystanie danych dotyczących regionu uzyskiwanych i udostępnianych przez inne podmioty,
- wykorzystanie komunikacyjnego i promocyjnego aspektu monitoringu i ewaluacji (np. dobór metod i narzędzi umożliwiających bezpośrednie spotkania z beneficjentami i innymi mieszkańcami),
- „wrażliwe” odnoszenie się do rekomendacji formułowanych w wyniku prowadzenia monitoringu i ewaluacji – nastawienie na ich użyteczne i klarowne formułowanie oraz wykorzystanie jako informacji zwrotnych i wskazówek do dalszego działania (sumatywna oraz formatywna funkcja badań ewaluacyjnych i monitorujących zmiany).

Ze względu na ramy finansowe funkcjonowania SGR i wynikające z nich możliwości oraz ograniczenia zaplanowano:

- wykonywanie badań niezbędnych i rezygnację z postępowań generujących zbyt wysokie koszty w stosunku do efektów,
- zachowanie reprezentatywności prób objętych badaniami mimo zmniejszenia liczebności danej próby,
- koordynację badań i integrację narzędzi (np. w ramach tego samego kontaktu z beneficjentem możliwe jest zarazem zbieranie danych dotyczących realizacji projektu jak i poziomu satysfakcji z usług doradczych),
- prowadzenie działań samoewaluacyjnych w ramach ewaluacji wewnętrznej,
- konstruowanie procedur badawczych w taki sposób, by możliwe było agregowanie różnych danych i analizowanie kluczowych powiązań pomiędzy nimi (np. – badanie poziomu zainteresowania działaniami komunikacyjnymi prowadzonymi przez SGR i adekwatność proponowanych działań komunikacyjnych do potrzeb odbiorców),
- poprawne metodologicznie konstruowanie narzędzi i metod pomiaru tak, by umożliwić śledzenie oczekiwanych zmian oraz działania czynników je zakłócających – np. poprzez wielokrotne wykorzystywanie tych samych narzędzi.

Poniżej przedstawiono ogólną charakterystykę zasad i procedur dokonywania ewaluacji oraz monitorowania. Dla obu postępowań wskazano:

- główne elementy podlegające badaniom,
- harmonogram czasowy badań wraz z czasem i okresami pomiaru oraz sposobem jego dokonywania,
- podmioty dokonujące ewaluacji i monitorowania (wewnętrzne czy zewnętrzne).

Słowińska Grupa Rybacka wprowadzi procedury związane zarówno z monitoringiem, jak i ewaluacją działań realizowanych w ramach LSR oraz analizą funkcjonowania SGR w procesie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju.

2. Monitoring

Monitoring będzie polegał na prowadzeniu obserwacji procesu wdrażania LSR i funkcjonowania SGR, co umożliwi zebranie danych wykorzystanych w ewaluacji.

Zaplanowano etapy monitoringu:

- zbieranie i agregowanie danych
- analiza zgromadzonych danych – w tym ich porównywanie z wartościami planowanymi
- aktualizowanie danych
- przygotowanie danych dla potrzeb ewaluacji

Monitoring będzie prowadzony w oparciu o następujące kluczowe kryteria:

- przydatność – dostarczy informacji niezbędnych do oceny wdrażania LSR i funkcjonowania SGR,
- wykonalność – uwzględnione zostaną ograniczenia czasowe, ludzkie i finansowe,
- niezbędne minimum wiedzy – będą pozyskiwane tylko takie informacje, które są niezbędne dla realizacji celów badania, z zachowaniem zasad etycznych postępowania wobec osób badanych,
- poprawność metodologiczna – monitoring będzie prowadzony w sposób gwarantujący jakość i wiarygodność uzyskanych wyników.

a. Plan badań monitorujących

Poniżej w tabeli został opisany plan badań monitorujących z uwzględnieniem monitorowanych aspektów wdrażania LSR i funkcjonowania SGR, kryteriów uwzględnianych w monitoringu, analizowanych czynników i zależności, źródeł danych i sposobów ich zapewnienia, czasu i okresu ich pomiaru oraz podmiotu odpowiedzialnego za prowadzenie danego elementu monitorowania.

Monitoringowi podlegać będą następujące elementy:

- wdrażanie LSR
- funkcjonowanie SGR

b. Sposób wykorzystania wyników analizy danych monitoringowych i rekomendacji

Przewiduje się, iż w wyniku monitoringu wdrażania LSR SGR może wprowadzić zmiany w celu usprawnienia wdrażania LSR i podjąć następujące działania naprawcze:

- zmiany w harmonogramie ogłaszania naborów (np. przyspieszenie tempa ogłaszania naborów wniosków na poszczególne zakresy wsparcia, szybsze uzgadnianie z SW terminów naboru, itp.),
- modyfikację lub zmianę kryteriów oceny operacji,
- modyfikację procedur stosowanych w SGR,
- zwiększenie tempa prac związanych z obsługą grantów (jak występowanie z wnioskiem o wsparcie projektu grantowego, kontraktowanie grantów),
- zmianę intensywności usług doradczych i szkoleniowych w zakresie wdrażania i rozliczania projektów,
- kontaktowanie się z SW w celu identyfikacji zagrożeń związanych z opóźnieniami we wdrażaniu projektów.

W wyniku monitoringu funkcjonowania SGR możliwe będzie podjęcie następujących działań naprawczych:

- modyfikacje Planu Komunikacji (w tym w zakresie planowanych działań, ich promocji, jakości i intensywności),
- zmiany w planie szkoleń (zarówno skierowanych do pracowników SGR, jak i Rady),
- zmiana intensywności usług doradczych i szkoleniowych w zakresie wdrażania i rozliczania projektów,
- wykorzystanie narzędzi systemu motywacyjnego w celu motywowania pracowników do podnoszenia jakości swojej pracy,
- usprawnienie przepływu informacji pomiędzy organami SGR (wzajemny udział w posiedzeniach),
- wprowadzenie niezbędnych zmian w dokumentach regulujących pracę SGR (np.: LSR, procedury, regulaminy).

3. Ewaluacja

Główne zadania ewaluacji zaplanowanej dla potrzeb SGR to: obiektywna ocena efektów wdrażania LSR, ocena funkcjonowania SGR pod kątem przyczyniania się do osiągnięcia założonych w LSR celów, ustalenie związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podjętymi w ramach wdrażania LSR działaniami, a osiągniętymi rezultatami i oddziaływaniem.

Etapy ewaluacji zaplanowane w LSR: stworzenie szczegółowych planów ewaluacji z uwzględnieniem danych z monitoringu, gromadzenie i analiza danych, wnioski, rekomendacje z ewaluacji, ich konsultowanie i raportowanie wyników, wykorzystywanie wyników ewaluacji w analizie osiągnięć i w działaniu (ewaluacja sumatywna i formatywna).

Ewaluacja będzie prowadzona w oparciu o następujące kryteria: trafność - to kryterium dotyczy stopnia, w jakim przyjęte działania odpowiadają potrzebom i problemom na zdiagnozowanym obszarze i jakie decyzje należy podjąć, by ta odpowiedź była optymalna (zastosowanie: ewaluacja ex-ante, mid-term i on-going); efektywność – to kryterium dotyczy stosunku poniesionych nakładów (finansowych, ludzkich i czasowych) do otrzymanych wyników i rezultatów; (zastosowanie: ewaluacja ex-ante, mid-term, on-going, ex-post); skuteczność – obejmuje ocenę stopnia osiągnięcia celów i rezultatów (zastosowanie: ewaluacja ex-ante, mid-term, on-going, ex-post); użyteczność – dzięki temu kryterium możliwa jest ocena poziomu zaspokojenia potrzeb grup docelowych oraz obszarów wymagających wsparcia, w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych przedsięwzięć (zastosowanie: ewaluacja on-going, ex-post); trwałość – zastosowanie tego kryterium pozwala ocenić, na ile zmiany wywołane oddziaływaniem zrealizowanych działań są widoczne i trwałe (zastosowanie: ewaluacja ex-post).

W odniesieniu do przyjętych kryteriów w ramach ewaluacji będą systematycznie badane poszczególne aspekty wdrażania LSR i funkcjonowania SGR.

Tabela 25. Plan ewaluacji z uwzględnieniem momentu, w którym zostanie zrealizowana.

Rodzaj ewaluacji	Kiedy będzie zrealizowana?	Co będzie przedmiotem ewaluacji?	Co będzie wynikiem ewaluacji?
Ewaluacja ex-ante	przed realizacją LSR	jakość, spójność, aktualność i poprawność LSR przed okresem jej realizacji, potrzeby i oczekiwania grupy docelowej	pozwole stworzyć prognozy dla wdrażania LSR z uwzględnieniem danych z diagnozy.
Ewaluacja mid-term	będzie odnosiła się do kamieni milowych wdrażania LSR	osiągnięte na dany moment rezultaty	posłuży do stworzenia rekomendacji dla dalszej realizacji LSR i funkcjonowania SGR
Ewaluacja on-going	będzie prowadzona na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	częstkowe wyniki wdrażania LSR, czynniki sukcesu, napotkane bariery, przepływy informacji, środków finansowych, obieg dokumentów stopień realizacji zadań	umożliwi bieżącą korektę działań, także wobec napotkanych barier na jej bazie, dzięki pogłębionym analizom, możliwa będzie reinterpretacja wyników pozostałych typów ewaluacji
Ewaluacja ex-post	zostanie przeprowadzona po zakończeniu wdrażania LSR	osiągnięte wskaźniki, rezultaty i oddziaływania wdrażania LSR i funkcjonowania SGR	pozwole zinwentaryzować zmiany wynikające z wdrażania LSR i opisać procesy leżące u podłoża tych zmian wraz z ich istotnymi czynnikami i zjawiskami

W ramach działań zaplanowana została:

- ewaluacja wewnętrzna
  - ocena realizowana przez podmioty zaangażowane we wdrażanie LSR
  - ✓ choć pociąga za sobą zwykle niższe koszty, wykonują ją osoby/podmioty będące „w centrum”, zorientowane w specyfice działań, mające bezpośredni dostęp do informacji i danych,

- ✓ to może tu wystąpić potrzeba specjalistycznej wiedzy niemożliwa do zaspokojenia bez zewnętrznych zasobów; pojawia się też zarzut nieobiektywnego spojrzenia na dane.

Wobec tak zidentyfikowanych zasobów czynników ryzyka, w ramach ewaluacji wewnętrznej prowadzonej przez SGR podjęte zostaną kroki zapobiegawcze lub naprawcze: działania edukacyjne, korzystanie z konsultacji w analizie danych, optymalne i celowe wykorzystanie czynnika subiektywnej oceny – samoewaluacyjny aspekt ewaluacji wewnętrznej jako element zwiększający wgląd osób zaangażowanych w specyfikę wdrażania LSR i funkcjonowania SGR oraz wzmacniający ich identyfikację z partnerstwem.

- ewaluacja zewnętrzna
  - ocena wykonywana przez podmiot zewnętrzny, niezaangażowany bezpośrednio we wdrażanie danej interwencji
  - ✓ wysoki poziom obiektywności oraz profesjonalizm w takiej ocenie pozwoli na bezstronną analizę danych i procesów wdrażania LSR i funkcjonowania SGR
  - ✓ ale zarazem to metoda bardziej kosztowna od ewaluacji wewnętrznej a formułowane z jej pomocą wnioski mogą okazać się niewystarczająco adekwatne do specyfiki danego obszaru, zdarzenia czy podmiotu, także wskutek tego, że ewaluator nie jest „z wewnątrz” organizacji i nie dysponuje częścią danych dostępnych osobom zaangażowanym bezpośrednio we wdrażanie LSR.

Dla sprawnego zarządzania ryzykiem i wykorzystania szans podjęte zostaną kroki zmierzające do tworzenia wspólnie z zewnętrznym ewaluatorem szczegółowego planu badań ewaluacyjnych w taki sposób, by z jednej strony zoptymalizować koszty, a z drugiej dostarczać wszystkie niezbędne dane w łączności eksperta ze specyfiką SGR, LSR i obszaru, jaki obejmuje partnerstwo.

Słowińska Grupa Rybacka będzie prowadziła ewaluację następujących elementów: wdrażanie LSR, funkcjonowanie SGR

c. Sposób wykorzystania wyników z ewaluacji

Badanie procesów i zmian oczekiwanych i toczących się w trakcie wdrażania LSR pozwoli na wyciągnięcie wniosków i formułowanie rekomendacji. Na ich podstawie możliwe będzie podejmowanie decyzji sprzyjających skutecznej realizacji celów w formule regionalnego partnerstwa międzysektorowego.

Ewaluacja (także dzięki synergii osiąganym w łączeniu jej z działaniami monitoringowymi) – będzie także ważna dla: promocji LSR, SGR i idei partnerstwa, wzmocnienia komunikacji z mieszkańcami i komunikacji wewnętrznej w SGR, budowania lokalnej tożsamości i integrowania działań na poziomie wyższym niż potrzeby pojedynczych osób czy grup, wzmacniania aktywizacji i samoorganizacji społeczności, także poprzez promowanie postaw przedsiębiorczych, odnoszenie się do lokalnych tradycji i zasobów oraz budowanie poczucia skuteczności i zaradności wobec problemów – szczególnie wobec zagrożenia marginalizacją i wykluczenia społecznego.

Wyniki ewaluacji poza zmianami wymienionymi w opisie monitoringu pozwolą podjąć następujące działania naprawcze: zmiana zapisów LSR w odniesieniu do przedsięwzięć, w tym zmiana zakresów wsparcia, zmiana alokacji budżetu, sposobu realizacji poszczególnych zakresów wsparcia – tj. granty/konkurs/projekt własny/projekt współpracy, zmiana wysokości wsparcia i poziomu dofinansowania, ponowne zdefiniowanie kryteriów oceny i wyboru operacji, itp.), wprowadzenie zasadniczych zmian w Planie Komunikacji, zmiany składu struktur SGR i/lub zmiany w sposobie pracy tych struktur, inne.

XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają trzy grupy projektów planów i programów określone w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (ustawa OOS). Pierwsza ma charakter zamknięty i znajdują się w niej projekty koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planu zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego. Druga obejmuje projekty aktów planowania o charakterze sektorowym, dotyczącym wyszczególnionych dziedzin. Trzecia grupa dokumentów ma charakter otwarty i trudno jest z góry jednoznacznie określić, projekty jakich planów i programów zostaną do niej zakwalifikowane. O zaliczeniu do tej grupy decyduje możliwość znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000. Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają też projekty planów i programów, jeżeli wyznaczają one ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub, że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Analizując LSR pod kątem przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko można stwierdzić, że w LSR działania inwestycyjne określone są w sposób ogólny, nie precyzują zakresu ani skali zadań. LSR nie wskazuje też lokalizacji przedsięwzięć. LSR nie wyznacza ram dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco wpływać

na środowisko i nie jest dokumentem o charakterze sektorowym. W założeniach LSR nie przewidziano działań, które mogłyby powodować ryzyko dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. Promowanymi do dofinansowania będą projekty przewidujące zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu.

Reasumując powyższe, można stwierdzić, że LSR nie jest dokumentem o którym mowa w art. 46 pkt. 1, 2, 3 oraz art. 47 ustawy OOS, zatem nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Załączniki

1. Procedura aktualizacji LSR

Cel procedury	celem procedury jest ustalenie zasad współpracy w zakresie zaangażowania społeczności lokalnej w proces aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Słowińskiej Grupy Rybackiej
Zakres procedury	procedura obejmuje czynności i schemat działań związanych ze zgłaszaniem, konsultowaniem i przyjmowaniem uchwałą Walnego Zebrania Członków zmian w zapisach LSR

Założenia ogólne

- proces wdrażania i aktualizacji LSR odbywa się we współpracy z lokalną społecznością poprzez system monitoringu i ewaluacji oraz działań partycypacyjnych,
- wszystkie aktywności podejmowane przez Słowińską Grupę Rybacką w zakresie wdrażania i aktualizacji strategii są jawne, poddawane systematycznemu monitoringowi i konsultacjom, a następnie przedkładane Walnemu Zebraniu Członków,
- analiza w zakresie wprowadzania aktualizacji do LSR dokonywana jest w miarę zaistniałych potrzeb,
- zmiany wynikające z zaleceń, uwag, wezwań oraz nowych i zmienionych dokumentów instytucji zarządzających z zasady nie podlegają konsultacjom z lokalną społecznością.

Przebieg procedury aktualizacji LSR:

1. Wnioski w sprawie zmian zapisów w LSR mogą zgłaszać:
  - osoby uczestniczące w konsultacjach,
  - członkowie LGD,
  - członkowie organów Stowarzyszenia,
  - mieszkańcy obszaru,
  - przedstawiciele Instytucji Pośredniczącej i Zarządzającej.
2. Zgłaszanie wniosków jest sformalizowane i wymaga formy pisemnej.
3. Zgłaszanie propozycji zmian/uwag może odbywać się w trybie ciągłym, tj. poprzez przesłanie formularza do Biura SGR, bądź też w drodze ogłoszonych konsultacji.
4. Kluczowymi dla dyskusji nad zmianami w LSR są wyniki działań monitoringowych i ewaluacyjnych opisanych w rozdziale XII. Monitoring i ewaluacja.
5. Monitoring i ewaluacja obejmują:
  - dla monitoringu – zbieranie i selekcjonowanie informacji, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie danych niezbędnych do prowadzenia procesu ewaluacji, w tym - zwłaszcza bezpośrednich efektów wdrażania LSR i funkcjonowania SGR (wkład i produkty);
  - dla ewaluacji – analiza i interpretacja danych zgromadzonych podczas monitoringu; ustalenie powiązań pomiędzy podjętymi działaniami i uzyskanymi efektami (rezultaty i oddziaływanie) i stworzenie rekomendacji dla dalszego wdrażania LSR i funkcjonowania SGR.
6. Osobami odpowiedzialnymi za prawidłowy proces monitoringu i ewaluacji są:
  - pracownicy Biura LGD (m.in. gromadzenie danych, prowadzenie rejestru z monitoringu projektów, przegląd dokumentacji dotyczącej działań komunikacyjnych, przeprowadzanie badań ankietowych, przeprowadzanie kampanii informacyjnych)
  - przedstawiciele wszystkich struktur SGR (przegląd wykonywanych procedur i jakości kooperacji w ramach warsztatów samoewaluacyjnych poprzedzonych analizą dokumentacji)
  - podmiot zewnętrzny (ewaluacja oceny systemu wdrażania LSR, wpływu projektów na obszar LSR i mieszkańców, skuteczności działań komunikacyjnych, funkcjonowania SGR).
7. Biuro LGD opracowuje wyniki badań i wraz z propozycjami zmian zgłoszonymi za pośrednictwem formularzy przedstawia je Zarządowi SGR, który analizuje je pod kątem formalnym – m.in. zgodności z przepisami regulującymi wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, a także zasadności merytorycznej.
8. Zarząd SGR weryfikuje zgłoszone uwagi i propozycje zmian, podejmuje uchwałę z uzasadnieniem ich przyjęcia/odrzućenia, która następnie poddawana jest otwartym konsultacjom z wykorzystaniem wybranych metod partycypacyjnych opisanych poniżej.

9. Wyniki przeprowadzonych konsultacji opracowywane są przez Biuro SGR i przedkładane Zarządowi do ponownej weryfikacji w zakresie opisanym w pkt. 7. Następnie podejmuje uchwałę w sprawie proponowanych zmian do LSR i przedstawia ją Walnemu Zgromadzeniu.
10. Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju dokonywana jest na mocy uchwały Walnego Zebrania Członków

MOŻLIWE METODY PARTYCYPACYJNE WYKORZYSTYWANE W PROCESIE AKTUALIZACJI LSR

E-konsultacje – przeprowadzone z wykorzystaniem ankiety internetowej, z doбором odpowiednich pytań pozwolą na zbadanie opinii mieszkańców nt. oceny realizacji strategii, a także na systematyczny monitoring postępu wdrażania LSR. Forma ta umożliwi dotarcie w krótkim czasie do szerokiego grona odbiorców i uzyskanie niezbędnych informacji.

Sonda internetowa – dzięki krótkiej i prostej formie pozwala uzyskać szybką informację w konkretnym temacie. Umieszczona na stronie www Słowińskiej Grupy Rybackiej pozwala na jej upowszechnianie pośród wszystkich członków stowarzyszenia oraz podmiotów współpracujących, w tym lokalnych samorządów.

Spotkania konsultacyjne – organizowane dla wszystkich mieszkańców obszaru SGR, w tym także dla sektora rybackiego i przedstawicieli innych grup defaworyzowanych, z jednoczesnym uwzględnieniem osób, które z różnych względów nie mogą skorzystać z konsultacji internetowych. Prezentacja wyników ankiet oraz możliwość dyskusji i wnoszenia własnych uwag w ramach konsultowanego tematu pozwolą na wspólne wypracowanie rozwiązań.

Konsultacje on-line – planowane zmiany podawane są do informacji publicznej poprzez ich publikację na stronie internetowej SGR z określonym terminem na ustosunkowanie się do nich.

Pisemne opiniowanie – metoda wykorzystywana przede wszystkim z myślą o środowisku rybackim, do którego kierowana będzie informacja nt. planowanych zmian z prośbą o pisemne ustosunkowanie się do nich.

Badanie ankietowe – wykorzystanie tej metody w tradycyjnej odsłonie pozwala na skuteczne dotarcie do przedstawicieli środowiska rybackiego. Dostępność ankiet w biurze SGR oraz ich dystrybucja do organizacji rybackich zwiększa szansę na uzyskanie opinii sektora.

2. Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

Tabela 26. Monitoring wdrażania LSR

Monitorowany aspekt wdrażania LSR	Kryteria uwzględniane w monitoringu	Analizowane czynniki i zależności	Źródła danych i sposób zapewnienia ich przekazywania	Czas i okres zbierania danych (częstotliwość pomiarów)	Podmiot odpowiedzialny
Realizacja budżetu przeznaczanego na wdrażanie LSR	ogólny poziom wykonania budżetu LSR	wartość budżetu LSR przeznaczona na realizację projektów wybranych, zakontraktowanych i rozliczonych w stosunku do planowanej wartości budżetu ogółem oraz w stosunku do planowanej wartości budżetu na dany okres objęty monitoringiem	Dane pochodzące z: – wniosków o dofinansowanie dla projektów wybranych – umów o przyznanie pomocy dla projektów zakontraktowanych* – ze sprawozdań/ankiet monitoringowych dla projektów rozliczonych*	Założono następujące procedury i warunki: – dane gromadzone przez SGR – w sposób ciągły, – dane przekazywane przez SW – min. raz w roku	Pracownicy biura SGR
	poziom wykonania budżetu LSR w podziale na cele, przedsięwzięcia i zakresy wsparcia	wartość budżetu LSR przeznaczona na realizację projektów wybranych, zakontraktowanych i rozliczonych w stosunku do planowanej wartości budżetu na dany cel, przedsięwzięcie i zakres w całym okresie programowania oraz w stosunku do planowanej wartości budżetu na dany cel; przedsięwzięcie i zakres przewidziany na dany okres objęty monitoringiem	Przekazywanie danych będzie zapewnione przez: - w przypadku SW – systematyczne gromadzenie przekazywanej do SGR dokumentacji lub występowanie przez SGR z wnioskiem o udostępnienie danych do SW	Podsumowanie stanu zebranych danych monitoringowych następować będzie w I kwartale roku następującego po roku ocenianym. Okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy	
	poziom wykonania budżetu dla operacji dedykowanych w LSR grupom defaworyzowanym	stopień realizacji budżetu dla operacji dedykowanych w LSR grupom defaworyzowanym w podziale na projekty wybrane, zakontraktowane i rozliczone			
	poziom wykonania budżetu dla operacji związanych z tworzeniem miejsc pracy	stopień realizacji budżetu dla operacji związanych z tworzeniem miejsc pracy w podziale na projekty wybrane, zakontraktowane i rozliczone			
Realizacja wskaźników produktu określonych w LSR	poziom osiągnięcia wskaźników produktu	Wartość poszczególnych wskaźników planowanych do osiągnięcia/osiągniętych w projektach wybranych, zakontraktowanych i rozliczonych w stosunku do planowanej wartości poszczególnych wskaźników produktu	Dane pochodzące z: – wniosków o dofinansowanie dla projektów wybranych	Założono następujące procedury i warunki: – dane gromadzone przez SGR – w sposób ciągły,	Pracownicy biura SGR

		ogółem oraz w stosunku do planowanej wartości poszczególnych wskaźników produktu przewidzianej na dany okres objęty monitoringiem	<ul style="list-style-type: none"> – umów o przyznanie pomocy dla projektów zakontraktowanych* – ze sprawozdań/ankiet monitoringowych dla projektów rozliczonych*, Przekazywanie danych będzie zapewnione przez: <ul style="list-style-type: none"> - w przypadku SW – systematyczne gromadzenia przekazywanej do SGR dokumentacji lub występowanie przez SGR z wnioskiem o udostępnienie danych do SW 	<ul style="list-style-type: none"> – dane przekazywane przez SW – min. raz w roku Podsumowanie stanu zebranych danych monitoringowych następować będzie w I kwartale roku następującego po roku ocenianym. Okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy	
Wdrażanie projektów	stan wdrażania projektów	liczba projektów wybranych, zakontraktowanych i rozliczonych	1) Rejestr monitoringu projektów Przekazywanie danych będzie zapewnione przez prowadzenie nadzoru kierowniczego nad pracownikami. W razie przekazywania zadań związanych z wdrażaniem projektów pomiędzy jednym a drugim pracownikiem nastąpi przekazanie rejestru uaktualnionego przez osobę zdającą dokumentację	Zakłada się systematyczne prowadzenie przez pracowników rejestru z monitoringu projektów. Przegląd zebranych danych z monitoringu projektów następować będzie w I kwartale roku następującego po roku ocenianym. Okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy (dotyczy tylko lat, w których realizowane będą projekty w ramach wdrażania LSR).	Pracownicy biura SGR
	problemy napotykane w procesie realizacji projektów	skala i rodzaje problemów występujących na poszczególnych etapach realizacji projektów	2) Informacje od SW (dot. projektów zakontraktowanych i rozliczonych) 3) Informacje od beneficjentów (podczas		

doradztwa ws. realizacji i rozliczenia projektów, wnioski o aneks grantobiorców)

Tabela 27. Monitoring funkcjonowania LGD

Monitorowany aspekt wdrażania LSR	Kryteria uwzględniane w monitoringu	Analizowane czynniki i zależności	Źródła danych i sposób zapewnienia ich przekazywania	Czas i okres zbierania danych (częstotliwość pomiarów)	Podmiot odpowiedzialny
Monitoring działań komunikacyjnych	zainteresowanie mieszkańców działaniami komunikacyjnymi prowadzonymi przez SGR	poziom i charakter zainteresowania mieszkańców działaniami komunikacyjnymi, w tym bierne i aktywne aspekty zachowania mieszkańców w procesie komunikacyjnym (np. aktywne poszukiwanie informacji, komentowanie, udostępnianie);	<ul style="list-style-type: none"> – Lista działań komunikacyjnych podejmowanych w danym okresie oraz weryfikacja ich częstotliwości. – Ankieta anonimowa na grupie reprezentatywnej* dla obszaru działania SGR sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR – Dokumentacja kampanii informacyjnej, promocyjnej i wizerunkowej SGR – Dane dotyczące funkcjonowania platformy informacyjnej SGR, w tym statystyki mailingu, newslettera i skrzynki kontaktowej biura SGR, – Dokumentacja organizowanych spotkań, warsztatów i konferencji prasowej (programy spotkań, listy obecności, ankiety ewaluacyjne, notatki), – Wbudowanie narzędzi ankietowych w platformę informacyjną SGR. 	<p>Przegląd dokumentacji dotyczącej działań komunikacyjnych następować będzie w I kwartale roku następującego po roku ocenianym.</p> <p>Okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy</p> <p>Ankieta anonimowa sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR wykonana 3-krotnie w czasie do 2022 (do 30.06.2016r.; 30.06.2018r.; 30.06.2022r.)</p> <p>W przypadku serii kampanii zaplanowano pomiary: kampania informacyjna: cyklicznie – raz do roku – pierwszy pomiar II połowa 2016r. kampania wizerunkowa cyklicznie – raz do roku – pierwszy pomiar I połowa 2017r.</p>	Pracownicy biura SGR

	adekwatność i skuteczność działań komunikacyjnych SGR w stosunku do potrzeb i zasobów odbiorców	stopień dopasowania stosowanych przez SGR działań komunikacyjnych do potrzeb, możliwości komunikacyjnych i oczekiwań odbiorców (dopasowanie źródła komunikacji, dostosowanie treści i formy komunikatu, dwustronny charakter komunikacji, dostosowanie do odbiorcy języka komunikacji); znajomość SGR i jego oferty wśród mieszkańców terenu partnerstwa; wizerunek SGR – opinie mieszkańców; dotarcie w działaniach komunikacyjnych do grup defaworyzowanych i marginalizowanych	<ul style="list-style-type: none"> – Lista działań komunikacyjnych podejmowanych w danym okresie oraz weryfikacja ich adekwatności i skuteczności za pomocą ankiety anonimowej na grupie reprezentatywnej dla obszaru działania SGR*, sprawdzającej adekwatność i skuteczność komunikacji, – Dokumentacja kampanii informacyjnej, promocyjnej i wizerunkowej SGR – Dane dotyczące funkcjonowania platformy informacyjnej SGR, w tym statystyki mailingu, newslettera i skrzynki kontaktowej biura SGR, Zapewnienie - przez dokumentację biura SGR i m.in. poprzez wbudowanie narzędzi ankietowych w platformę informacyjną SGR 	Przegląd dokumentacji w I kwartale roku następującego po roku ocenianym. Okres objęty pomiarem: <ul style="list-style-type: none"> ▪ cały rok kalendarzowy Ankieta anonimowa sprawdzająca dopasowanie do potrzeb i skuteczność dział. komunikacyjnych wykonana 3-krotnie w czasie do 2020 r. (30.06.2016r.; 30.06.2018r.; 30.06.2022r.) W przypadku serii kampanii zaplanowano pomiary: <ul style="list-style-type: none"> – kampania informacyjna i kampania promocyjna: cyklicznie – raz do roku – pierwszy pomiar II połowa 2016r. – kampania wizerunkowa cyklicznie – raz do roku – pierwszy pomiar I połowa 2017r. 	Pracownicy biura SGR
Monitoring działań doradczych i wspierających	jakość i częstość doradztwa świadczonego przez SGR	poziom satysfakcji wnioskodawców z doradztwa świadczonego przez SGR	<ul style="list-style-type: none"> – Ankieta do badania satysfakcji wnioskodawców z doradztwa w wersji papierowej oraz w wersji elektronicznej składająca się z pytań dot. oceny porad, wyjaśnień, konsultacji ze strony SGR**, – Dokumentacja z organizowanych spotkań, warsztatów (programy spotkań, listy obecności, ankiety ewaluacyjne notatki własne pracowników biura dotyczące tych spotkań) 	Ankieta do wypełnienia przez wnioskodawcę po procesie doradztwa. Uwaga: Pomiary jakości doradztwa i jakości wsparcia udzielanego zostaną dokonane za pomocą tej samej ankiety składającej się z 2 bloków pytań (o poziom satysfakcji z doradztwa na etapie planowania i wnioskowania o projekt oraz o	Pracownicy biura SGR
	jakość wsparcia udzielanego przez pracowników	ocena wsparcia oferowanego i otrzymywanego od pracowników SGR podczas realizacji projektów z uwzględnieniem sposobów oferowania wsparcia przez	Ankieta do badania jakości wsparcia otrzymywanego od pracownika/ów SGR w trakcie realizacji projektu w wersji papierowej oraz w wersji elektronicznej składająca się z pytań dot. pomocy ze strony		

	SGR podczas realizacji projektów	pracowników i strategii korzystania z niego przez beneficjentów	SGR i sposobu jej wykorzystania przez beneficjenta	ocenę jakości wsparcia ze strony SGR na etapie realizacji projektu)	
Monitoring funkcjonowania struktur SGR	jakość pracy struktur SGR	Znajomość i wykonywanie procedur w strukturach SGR, zdolność tworzenia przez struktury działań naprawczych wobec problemów i napotykanego ryzyka, poziom kooperacji między współpracującymi strukturami SGR i komunikacji wewnętrznej	Zapisy LSR dotyczące procedur i analiza zdarzeń związanych z ich wykonywaniem – dokumentacja wdrażania LSR i funkcjonowania SGR; analiza kooperacji organów i struktur SGR na podstawie w/w dokumentacji i podczas warsztatów samoewaluacyjnych; dane biura SGR: – liczba posiedzeń organów, liczba podjętych uchwał, liczba i zakres szkoleń dla organów	Zakłada się okresowe prowadzenie przeglądu wykonywanych procedur i jakości kooperacji w ramach warsztatów samoewaluacyjnych poprzedzonych analizą dokumentacji – raz na 2 lata – (I kwartał 2016r., 2018r., 2020r.)	Przedstawić wiele wszystkich struktur SGR.

*reprezentatywność oznacza udział w danym badaniu min. 30 respondentów dla każdej wyróżnionej w analizie grupy w zależności od celu i zakresu badania (czy dotyczy ok konkretnych grup ze względu np. na wiek lub inne kategorie np. przedsiębiorcy, osoby zagrożone wykluczeniem, osoby z terenu danej gminy, przedstawiciele branży turystycznej, rybacy itp.)

Ewaluacja będzie miała charakter zewnętrzny i wewnętrzny i będzie spełniała wymogi Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach PROW na lata 2014-2020

Tabela 28. Ewaluacja wdrażania LSR

Aspekt wdrażania LSR poddany ewaluacji	Kryteria uwzględniane w ewaluacji	Analizowane czynniki, procedury i zależności	Źródła danych i sposób zapewnienia ich przekazywania	Czas i okres zbierania danych (częstotliwość pomiarów)	Podmiot odpowiedzialny
Ocena systemu wdrażania LSR	adekwatność przyjętych zakresów wsparcia	adekwatność przyjętych zakresów wsparcia w stosunku do zdiagnozowanych potrzeb, w tym min. pytania dot. ew. wew.: d, ew. zew.: 25) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)	<ul style="list-style-type: none"> Dane pochodzące z wniosków o dofinansowanie. Dokumentacja procesu pracy organów SGR oceniających wnioski o dofinansowanie i podmiotów konsultujących procedury i kryteria oceny Dane pochodzące z ankiet oceny systemu wdrażania LSR i oceny funkcjonowania SGR wypełnianych przez podmioty korzystające 	Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana od IV kwartału ocenianego roku do I miesiąca następującego po zakończeniu ocenianego	 Biura SGR Pracownicy ewaluacja wewnętrzna Podmiot zewnętrzny ewaluacja zewnętrzna
	adekwatność przyjętych trybów wyboru projektów	adekwatność przyjętych trybów wyboru projektów w ramach poszczególnych zakresów wsparcia w stosunku do potrzeb i potencjału lokalnych podmiotów, w tym min. pytania dot. ew. wew.: f, ew. zew.: 19,23) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)			

jakość procesu oceny przez Radę wniosków o dofinansowanie	skład Rady, procedury „wyłączeń”, liczba i rodzaj uczestników konsultacji dotyczących procedur i kryteriów oceny wniosków, w tym min. pytania dot. ew. wew.: c, e, ew. zew.: 2, 8, 11, 12, 15, 17, 23) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)	z usług SGR (w szczególności doradczych), wnioskodawców i beneficjentów*. • Opinie organów oraz Biura SGR i innych podmiotów dotyczące analizowanych czynników i zależności. Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana m.in. poprzez:	Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy
adekwatność alokacji budżetu	adekwatność alokacji budżetu na poszczególne cele/przedsięwzięcia/ zakresy wsparcia oraz wysokości i poziomu dofinansowania w stosunku do lokalnych potrzeb i możliwości, w tym min. pytania dot. ew. wew.: a; ew. zew.: 1, 2, 3, 17, 18) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)	• organizację min. 5-godz. warsztatów refleksyjnych (I miesiąc po ewaluowanym roku) dla Biura i organów SGR, ewentualnie innych podmiotów z obszaru SGR oraz partnerów SGR i SW, zgodnie z Wytycznymi nr 10/1/2022-z dn.31.05.2022	Ewaluacja zewnętrzna będzie dokonywana na zostanie jednorazowo w latach 2020-2022.
skuteczność kryteriów wyboru projektów	czy i w jakim stopniu kryteria wyboru projektów pozwalają na wybór wystarczającej liczby operacji do spełnienia zaplanowanych wskaźników produktu i rezultatu, w tym min. pytania dot. ew. wew.: c; ew. zew.: 8, 11, 12, 17, 20, 25) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)	• prowadzenie badań ankietowych i opracowanie wyników oraz danych przed warsztatami (ankiety i dane powinny zawierać pytania oraz zakres odpowiadające zagadnieniom zawartym w wytycznych nr 10/1/2022) Ewaluacja zewnętrzna będzie dokonywana przez niezależnego ewaluatora spełniającego odpowiednie warunki i wybranego wg określonych kryteriów, który sporządzi raport końcowy z ewaluacji zewnętrznej złożony do MRiRW oraz umieszczony na stronie SGR. Szczegółowe wymagania dot. ewaluatora, badań i raportu znajdują się w Wytycznych nr 10/1/2022).	

Ocena wpływu projektów na obszar LSR i mieszkańców:	skuteczność projektów	<p>stopień i zakres w jakim projekty zaspokajają zidentyfikowane potrzeby lokalne i przynoszą spodziewane efekty, w tym min. pytania dot. ew. wew.: <i>b, d, e</i>; ew. zew.: <i>1, 4, 6, 9, 21, 24</i>) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)</p> <p>zmiany wywołane/indukowane przez realizowane projekty wśród wnioskodawców, odbiorców projektu i społeczności lokalnej; w tym min. pytania dot. ew. wew.: <i>d</i>; ew. zew.: <i>1, 4, 6, 9, 11</i>) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)</p> <p>kluczowe czynniki wpływające na wywołanie/indukowanie i utrwalanie pożądanych zmian; , w tym min. pytania dot. ew. zew.: <i>5, 7, 10, 11, 25</i>) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)</p> <p>bariery utrudniające indukowanie, wprowadzanie i utrwalanie pożądanych zmian; w tym min. pytania dot. ew. zew.: <i>8, 21, 25</i>) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dane dotyczące realizacji wskaźników LSR z dokumentacji biura • Dane z wniosków o dofinansowanie dotyczące zakresu i stopnia spełniania kryteriów wyboru projektu i zmian zakładanych /osiągniętych w wyniku realizacji projektu • Dokumentacja z oceny wniosków dotycząca wniosków odrzuconych i problemów w realizacji projektów • Dokumentacja typu „case study” w ramach samoewaluacji własnych projektów przez beneficjentów • Informacje od SW o osobach, które w okresie 5 lat zrezygnowały z realizacji albo z utrzymania poszczególnych kryteriów wyboru <p>Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację min. 5-godz. warsztatów refleksyjnych (I miesiąc po ewaluowanym roku) dla Biura i organów SGR, ewentualnie innych podmiotów z obszaru SGR oraz partnerów SGR i SW, zgodnie z Wytycznymi nr 10/1/2022 z dn. 31.01.2023r. • prowadzenie badań ankietowych i opracowanie wyników oraz danych przed warsztatami (ankiety i dane powinny zawierać pytania oraz zakres odpowiadające zagadnieniom zawartym w wytycznych nr 10/1/2022) <p>Ewaluacja zewnętrzna będzie dokonywana przez niezależnego ewaluatora spełniającego odpowiednie warunki i wybranego wg określonych kryteriów, który sporządzi raport końcowy z ewaluacji zewnętrznej złożony do MRiRW oraz umieszczony na stronie SGR. Szczegółowe wymagania dot. ewaluatora, badań i raportu znajdują się w Wytycznych nr 10/1/2022)</p>	<p>Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana od IV kwartału ocenianego roku do I miesiąca następującego po zakończeniu ocenianego</p> <p>Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy</p> <p>Ewaluacja zewnętrzna przeprowadzo na zostanie jednorazowo w latach 2020-2022.</p>
	trwałość efektów projektów	<p>czy pożądane efekty projektu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu na grupę odbiorców tego projektu w dłuższym okresie czasu; w tym min. pytania dot. zew.: <i>4, 6, 9, 11, 20, 23, 24, 25</i>) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)</p> <p>kluczowe czynniki, które wpływają/mogłyby wpłynąć pozytywnie na wzmocnienie trwałości efektów projektów, w tym min. pytania dot. ew. zew.: <i>5, 7, 10, 11, 21, 23, 24, 25</i>) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)</p>		

Tabela 29. Ewaluacja funkcjonowania SGR.

Aspekt wdrażania LSR poddany ewaluacji	Kryteria uwzględniane w ewaluacji	Analizowane czynniki i zależności	Źródła danych i sposób zapewnienia ich przekazywania	Czas i okres zbierania danych (częstotliwość pomiarów)	PODMIOT odpowiedzialny
Ocena skuteczności działań komunikacyjnych	skuteczność wybranych działań komunikacyjnych w związku z jakością projektów na etapie wnioskowania o pomoc	związek działań komunikacyjnych z ilością i jakością projektów składanych w ramach ogłaszanych konkursów kluczowe czynniki wpływające na to, że projekt, który jest przedmiotem doradztwa zostaje wybrany do dofinansowania i uzyskuje wsparcie, w tym min. pytania dot. ew. wew.: c, f, g, ew. zew.: 2, 16, 17, 19) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)	<ul style="list-style-type: none"> • Dane dotyczące korzystania z działań komunikacyjnych w zestawieniu z aplikowaniem przez beneficjentów o środki i ich sukcesami aplikacyjnymi - ankiety ze szkoleń, statystyki doradztwa, rejestr monitoringu projektów – zestawienia danych uwzględniające; • ocena stopnia dopasowania informacji i materiałów szkoleniowych do potrzeb i oczekiwań co do aplikowania o środki oraz ich możliwości komunikacyjnych, • częstość korzystania przez odbiorcę z działań komunikacyjnych SGR i wybierane przez beneficjentów formy tych działań a jakość wniosku aplikacyjnego, • rekomendacje beneficjentów (udzielane innym i lub otrzymane) do uczestniczenia w działaniach komunikacyjnych pod kątem ich przełożenia na sukces aplikacyjny, • działania komunikacyjne, z których skorzystali beneficjenci zestawione z danymi dotyczącymi przebiegu realizacji projektów przez beneficjentów <p>Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację min. 5-godz. warsztatów refleksyjnych (I miesiąc po ewaluowanym roku) dla Biura i organów SGR, ewentualnie innych podmiotów z obszaru SGR oraz partnerów SGR i SW, zgodnie z Wytycznymi nr 10/1/2022 • prowadzenie badań ankietowych i opracowanie wyników oraz danych przed warsztatami (ankiety i dane powinny zawierać pytania oraz 	<p>Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana od IV kwartału ocenianego roku do I miesiąca następującego po zakończeniu ocenianego</p> <p>Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy</p> <p>Ewaluacja zewnętrzna przeprowadzona zostanie jednorazowo w latach 2020-2022.</p>	<p>Podmiot zewnętrzny – ewaluacja zewnętrzna</p> <p>Pracownicy biura SGR – ewaluacja wewnętrzna</p>
	skuteczność wybranych działań komunikacyjnych w kontekście sprawności wdrażania i rozliczania projektów	związek działań komunikacyjnych z przebiegiem procesu wdrażania i rozliczania projektów w tym min. pytania dot. ew. wew.: f, g, ew. zew.: 2, 16, 17, 19) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022) kluczowe czynniki wpływające na to, że projekt, który jest przedmiotem doradztwa zostaje zrealizowany i rozliczony zgodnie z przyjętym harmonogramem i budżetem, w tym min. pytania dot. ew. wew.: f, g, ew. zew.: 2, 16, 17, 19) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)			

			zakres odpowiadające zagadnieniom zawartym w wytycznych nr 10/1/2022) Ewaluacja zewnętrzna będzie dokonywana przez niezależnego ewaluatora spełniającego odpowiednie warunki i wybranego wg określonych kryteriów, który sporządzi raport końcowy z ewaluacji zewnętrznej złożony do MRiRW oraz umieszczony na stronie SGR. Szczegółowe wymagania dot. ewaluatora, badań i raportu znajdują się w Wytycznych nr 10/1/2022		
Funkcjonowanie SGR	ocena jakości wewnętrznych i zewnętrznych relacji partnerstwa	rozpoznawalność i wizerunek SGR wśród mieszkańców oraz partnerów zewnętrznych, w tym min. pytania dot. ew. zew.: 13, 14, 22) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022) charakter i jakość relacji z podmiotami zewnętrznymi lokalnymi i ponadlokalnymi; w tym min. pytania dot. ew. zew.: 2, 3 13, 14, 22, 23) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentacja kampanii informacyjnej, promocyjnej i wizerunkowej SGR statystyki wydarzeń, dane dotyczące funkcjonowania platformy informacyjnej, statystyki mailingu, newslettera i skrzynki kontaktowej biura SGR, statystyki oglądalności dla materiałów SGR na kanale „You Tube”, opinie organów SGR • Ankieta anonimowa w grupie reprezentatywnej* sprawdzająca rzeczywistą znajomość i wizerunek SGR, • Statystyki partnerstwa dotyczące zmian w liczbie i typie partnerów SGR oraz charakterze ich zaangażowania w proces pracy partnerstwa i wdrażanie LSR. Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • organizację min. 5-godz. warsztatów refleksyjnych (I miesiąc po ewaluowanym roku) dla Biura i organów SGR, ewentualnie innych podmiotów z obszaru SGR oraz partnerów SGR i SW, zgodnie z Wytycznymi nr 10/1/2022. • prowadzenie badań ankietowych i opracowanie wyników oraz danych przed warsztatami (ankiety i dane powinny zawierać pytania oraz zakres odpowiadające zagadnieniom zawartym w wytycznych nr 10/1/2022) Ewaluacja zewnętrzna prowadzona będzie przez niezależnego ewaluatora spełniającego odpowiednie warunki i wybranego wg	Ewaluacja wewnętrzna będzie dokonywana od IV kwartału ocenianego roku do I miesiąca następującego po zakończeniu ocenianego <p>Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy</p> Ewaluacja zewnętrzna przeprowadzona zostanie jednorazowo w latach 2020-2022.	Podmiot zewnętrzny Pracownicy biura SGR Przedstawiciele wybranych struktur SGR

			określonych kryteriów, który sporządzi raport końcowy z ewaluacji zewnętrznej złożony do MRiRW oraz umieszczony na stronie SGR. Szczegółowe wymagania dot. ewaluatora, badań i raportu znajdują się w Wytycznych nr 10/1/2022.		
	ocena funkcji SGR w regionie	związek działalności SGR ze zwiększeniem poziomu współpracy i sieciowaniem w regionie i na polu ponadregionalnym; w tym min. pytania dot. ew. zew.: 13, 14, 22, 23) (Uszczegółowienie ww. pytań na podst. zał. nr 2 do Wytycznych nr 10/1/2022)	Dane dotyczące sieci kontaktów SGR, statystyki i dokumentacja wydarzeń sieciujących, dane dotyczące projektów współpracy, opinie organów SGR Ewaluacja zewnętrzna prowadzona będzie przez niezależnego ewaluatora spełniającego odpowiednie warunki i wybranego wg określonych kryteriów, który sporządzi raport końcowy z ewaluacji zewnętrznej złożony do MRiRW oraz umieszczony na stronie SGR. Szczegółowe wymagania dot. ewaluatora, badań i raportu znajdują się w Wytycznych nr 10/1/2022.		

*reprezentatywność oznacza udział w danym badaniu min. 30 respondentów dla każdej wyróżnionej w analizie grupy w zależności od celu i zakresu badania (czy dotyczy ok konkretnych grup ze względu np. na wiek lub inne kategorie np. przedsiębiorcy, osoby zagrożone wykluczeniem, osoby z terenu danej gminy, przedstawiciele branży turystycznej, rybacy itp.)

** zapewnienie m. in przez dokumentację biura SGR i wbudowanie narzędzi ankietowych w platformę informacyjną SGR

1. Min. zakres badań w ramach ewaluacji wewnętrznej:

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?
- W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?
- W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?
- W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LSR?
- Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określania skuteczności interwencyjnej strategii?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?
- Jaka jest skuteczność działania biura SGR (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?

2. Min. zakres badań w ramach ewaluacji zewnętrznej:

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?

- 7) W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
- 8) Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- 9) Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- 10) Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- 11) W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- 12) Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w projektach LSR?
- 13) Jaka była skuteczności efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- 14) Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
- 15) Czy sposób działania partnerów w ramach SGR pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- 16) Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura SGR (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- 17) Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LSR, aby skuteczniej realizowała LSR?
- 18) Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- 19) Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- 20) Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- 21) Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
- 22) Czy działalność SGR wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- 23) Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- 24) Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczynią się do jego wzmocnienia?
- 25) Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

3. Plan działania

CEL OGÓLNY nr 1	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)		
Cel szczegółowy 1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu														
Przedsięwzięcie 1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności	0	0	0	7 sztuk	100	15 397,18	0	100	0	7 sztuk	15 397,18	PROW	Projekt grantowy

Przedsięwzięcie 1.1.2. Rozwój potencjału NGO	liczba szkoleń i innych form edukacyjnych zrealizowanych w ramach operacji	10 sztuk	100		0	100		0	100		10 sztuk		PROW	Realizacja LSR
	ilość informacji na temat działań związanych z projektem przekazywanych dostępnymi kanałami komunikacji	50 sztuk	100	11 620	0	100	0	100	0	100	50 sztuk	11 620		
Razem cel szczegółowy 1.1. PROW				11 620			15 397,18			0,00	27 017,18			
Cel szczegółowy 1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej														
Przedsięwzięcie 1.2.1. Popularyzacja dziedzictwa lokalnego	liczba inicjatyw popularyzujących dziedzictwo lokalne obszaru	6 sztuk	100	11 971,61	0	100	0	0	100	0	6 sztuk	11 971,61	PROW	projekt grantowy
	liczba operacji nastawiona na innowacje	3 sztuki	100		0	100		0	100		3 sztuki			
Przedsięwzięcie 1.2.2. Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru	liczba przedsięwzięć edukacyjnych związanych z lokalnymi zasobami morskimi i rybackimi	0	0	0	1 sztuka	14	100 000	6 sztuk	100	279 814,52	7 sztuk	379 814,52	RYBY	Realizacja LSR
	liczba przedsięwzięć polegających na zachowaniu lub stworzeniu materiałów i opracowań związanych z dziedzictwem	0	0		0	0		4 sztuki	100		4 sztuki			

	kulturowym obszarze														
	liczba operacji nastawiona na innowacje	0	0		1 sztuka	17		5 sztuk	100		6 sztuk				
Razem cel szczegółowy 1.2. PROW				11971,61			0			0		11971,61			
Razem cel szczegółowy 1.2. RYBY				0			100 000			279 814,52		379 814,52			
Cel szczegółowy 1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej															
Przedsięwzięcie 1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności	liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	1 sztuka	33		0	33		5 sztuk	100		6 sztuk				
	liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	2 sztuki	25	150 000	1 sztuka	38	75 000	12 sztuk	100	781232,63	15 sztuk	1 006 232,63		Realizacja LSR	
	liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów	0	0		1 sztuka	33		5 sztuk	100		6 sztuk				
	liczba operacji nastawiona na innowacje	1 sztuka	20		1 sztuka	40		8 sztuk	100		10 sztuk			PROW	
Razem cel szczegółowy 1.3. PROW				150 000			75 000			781232,63		1 006 232,63			
Cel szczegółowy 1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego															
Przedsięwzięcie 1.4.1. Koszty bieżące i animacja	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników	50 osobodni	33	1 000	150	55 osobodni	70	925 000	45 osobodni	100	775 000	150 osobodni	2 850 000	RYBY	Funkcjonowanie i aktywizacja

	Liczba osobodni szkoleń dla członków organów	150 osobodni	48		150 osobodni	95		15 osobodni	100		315 osobodni			
	Liczba podmiotów, którym udzielono porad i konsultacji	350 sztuk	44		350 sztuk	88		100 sztuk	100		800 sztuk			
	Liczba spotkań informacyjno – konsultacyjnych	21sztuk	32		30 sztuk	78		14 sztuk	100		65 sztuk			
1.4.2. Promowanie dziedzictwa rybackiego	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	269 800	1 sztuka	269 800	RYBY	Współpraca
	Liczba LGD uczestniczących w projekcie	0	0		0	0		12 sztuk	100		12 sztuk			
Razem cel szczegółowy 1.4. RYBY				1 150 000			925 000			1 044 800		3 119 800		
Razem cel ogólny 1 PROW				173 591,61			90 397,18			791 426,94		1 055 415,73		
Razem cel ogólny 1 RYBY				1 150 000			1 025 000			1 324 614,52		3 499 614,52		
CEL OGÓLNY nr 2: EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI ROZWÓJ GOSPODARCZY	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)	Razem wartość wskaźników	Planowane wsparcie w EUR (PROW), PLN (RYBY)		
Cel szczegółowy 2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o zasoby, kulturę i specyfikę obszaru														
Przedsięwzięcie 2.1.1. Podejmowanie	liczba operacji polegająca na utworzeniu	10 sztuk	45	150 000	1 sztuka	50	15 000	26 sztuk	100	370 565,14	37 sztuk	535 565,14	PROW	Realizacja LSR

działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności	nowego przedsiębiorstwa														
	liczba operacji nastawiona na innowacje	3 sztuki	38		0	38		11 sztuk	100		14 sztuk				
Przedsięwzięcie 2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	10 sztuk	50	525 000	7 sztuk	85	232 500	5 sztuk	100	152 166,60	22 sztuki	909 666,60	PROW	Realizacja LSR	
	liczba operacji nastawiona na innowacje	4 sztuki	67		1 sztuka	83		3 sztuki	100		8 sztuk				
Razem cel szczegółowy 2.1. PROW				675 000			247 500			522 731,74		1 445 231,74			
Cel szczegółowy 2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego															
Przedsięwzięcie 2.2.1. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska	liczba przedsięwzięć polegająca na zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych obszaru	0	0	0	0 sztuk	0	0	2 sztuki	100	600 000	2 sztuki	600 000	RYBY	Realizacja LSR	
	liczba operacji polegających na stworzeniu edukacyjnego parku ekologicznego	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	32 608,70	1 sztuka	32 608,70	PROW	Realizacja LSR	

	liczba operacji nastawiona na innowacje	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100		1 sztuka		
Razem cel szczegółowy 2.2. RYBY				0			0			600 000		600 000	
Razem cel szczegółowy 2.2. PROW				0			0			32 608,70		32 608,70	
Cel szczegółowy 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru													
Przedsięwzięcie 2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej lub infrastruktury rekreacyjnej historycznie terytorialnie związanych z działalnością rybacką	liczba nowych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej	0	0	0	0	0	0	9 sztuk	100		9 sztuk		
	liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów	0	0	0	0	0	0	5 sztuk	100	2 700 000	5 sztuk	2 700 000	RYBY
	liczba operacji nastawiona na innowacje	0	0	0	0	0	0	4 sztuki	100		4 sztuki		Realizacja LSR
Przedsięwzięcie 2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej	liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	42 844,14	1 sztuka	42 844,14	
	liczba operacji nastawiona na innowacje	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100		1 sztuka		PROW

Przedsięwzięcie 2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych	liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	10 sztuk	56	150 000	8 sztuk	100	96 094	0	0	0	18 sztuk	246 094	PROW	Realizacja LSR
	liczba nowych miejsc noclegowych	6 sztuk	60		4 sztuki	100		0	0		10 sztuk			
Przedsięwzięcie 2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	liczba przedsięwzięć polegających na podejmowaniu lub rozwoju działalności gospodarczej związanej z potencjałem wodnym	3-sztuki	43	600 000	4 sztuki	100	655 828,92	0	100	0	7 sztuk	1 255 828,92	RYBY	Realizacja LSR
	liczba operacji nastawiona na innowacje	1 sztuka	33		2 sztuki	100		0	100		3 sztuki			
Przedsięwzięcie 2.3.5. Rozwój istniejących szlaków turystycznych związanych z rybactwem	liczba zadań zrealizowanych w ramach operacji związanych z rozwijaniem szlaków	2 sztuki	40	20 000	2 sztuki	80	20 000	3 sztuki	100	10 000	7 sztuk	50 000	RYBY	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2.3. PROW				150 000			96 094			42 844,14		288 938,,14		
Razem cel szczegółowy 2.3. RYBY				620 000			675 828,92			2 710 000		4 005 828,92		
Razem cel ogólny 2 PROW				825 000			343 594			587 990,27		1 756 584,27		
Razem cel ogólny 2 RYBY				620 000			675 828,92			3 310 000		4 605 828,92		
CEL OGÓLNY nr 3 ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONEGO RYBACTWA I WYKORZYSTANIE	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednost	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w	Wartość z jednost	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN (RYBY)	Wartość z jednost	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN (RYBY)	Razem wartość wskaźników	Planowane wsparcie w PLN (RYBY)		

JEGO POTENCJAŁU		ką miary	narastająco	PLN (RYBY)	ką miary	narastająco		ką miary	narastająco						
Cel szczegółowy 3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru															
Przedsięwzięcie 3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	liczba podmiotów i osób fizycznych dywersyfikujących swoją działalność lub miejsce pracy	7 sztuk	29	2 100 000	12	79	2 700 000	5 sztuk	100	1 281 200	24 sztuki	6 200,00	081	RYBY	Realizacja LSR
	liczba operacji nastawiona na innowacje	3 sztuki	30		5	80		2 sztuki	100		10 sztuk				
Razem cel szczegółowy 3.1. RYBY				2 100 000			2 700 000			1 281 200		6 200,00	081		
Cel szczegółowy 3.2. Zachowanie sektora rybackiego															
Przedsięwzięcie 3.2.1. Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego	liczba przedsięwzięć polegająca na tworzeniu lub rozwijaniu łańcuchów dostaw produktów rybactwa	1 sztuka	17	500 000	0	17	0	7 sztuk	100	964 356,56	8 sztuk	1 464 356,56		RYBY	Realizacja LSR
	liczba operacji nastawiona na innowacje	1 sztuka	50		0	50		2 sztuki	100		3 sztuki				
Przedsięwzięcie 3.2.2. Wspieranie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich	liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	15 000	1 sztuka	15 000		RYBY	Współpraca
	liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	0	0		0	0		10 sztuk	100		10 sztuk				

Razem cel szczegółowy 3.2. RYBY		500 000		0		979 356,56		1 479 356,56		
Razem cel ogólny 3 RYBY		2 600 000		2 700 000		2 260 566,56		7 560 556,56		
Razem LSR PROW		998 591,61		433 991,18		1 379 417,21		2 812 000		
Razem LSR RYBY		4 370 000		4 400 828,92		6 895 171,08		15 666 000		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW								1 691 325,74	60	
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR RYBY								8 801 385,48	56	

4. Budżet LSR

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (€ - PROW, zł - RYBY)					Razem EFSI
	PROW - €	RPO		PO RYBY - zł	Fundusz wiodący - zł	
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	2 812 000	X	X	12 531 200	X	2 812 000 e 12 531 200 zł
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	X	X	X	284 800	X	284 800 zł
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	X	X	X	X	2 648 421 zł	2 648 421 zł
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	X	X	X	X	201 579 zł	201 579 zł
Razem	2 812 000	x	x	12 816 000	2 850 000	2 812 000 e 15 666 000 zł

1. Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	Razem
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	1 149 009,77	656 757,59	X	1 805 767,37
Beneficjenci z sektora finansów publicznych	640 265,82	X	365 966,81	1 006 232,63
Razem	1 789 275,60	656 757,59	365 966,81	2 812 000,00

5. Plan komunikacji

1. Analiza potrzeb

Analiza potrzeb i problemów komunikacyjnych wykonana została na podstawie dotychczasowej wiedzy, doświadczeń oraz bogatego materiału statystycznego opartego o przeprowadzone badania ankietowe (nt. jakości usług doradczych i szkoleniowych, znajomości i oceny celów strategicznych i kryteriów wyboru przez SGR, procesu wyboru projektów do dofinansowania, oceny wizerunku SGR, SGR w mediach, opinii o stronie www SGR, oceny pracowników biura i jakości ich pracy, wizerunku Zarządu, preferowanych kanałów komunikacji wykorzystywanych przez SGR, wpływu członków na funkcjonowanie SGR), spotkania, sporządzone raporty i inne dokumenty gromadzone przez SGR w okresie jej działalności w latach 2009-2015.

2. Formy prowadzonych działań:

Formy: statystyki odwiedzin strony internetowej SGR analizowane 1 x na kwartał, badania ankietowe przeprowadzane 1 x na rok, niemal 2 tysiące przeprowadzonych konsultacji, blisko 20 spotkań informacyjno-doradczych dla ponad 200 uczestników, ponad 20 przeprowadzonych szkoleń dla niemal 340 uczestników.

Za kluczowe do opracowania Planu Komunikacji przyjęto wyniki ewaluacji przeprowadzonej przez niezależny podmiot zewnętrzny w okresie grudzień 2013 - styczeń 2014, czyli po realizacji przez SGR większości działań związanych z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich na lata 2007-2013 (wyniki dostępne na <http://sgr.org.pl/O-nas/Dokumenty>).

Na podstawie przeprowadzonych badań oraz po merytorycznej analizie efektywności działań prowadzonych dotychczas przez SGR można wskazać następujące problemy występujące w procesach komunikacji:

- brak zaangażowania społeczności lokalnej w zakresie obustronnej wymiany informacji (relacje „my”-„oni”, brak poczucia współodpowiedzialności)
- zbyt mała znajomość rzeczywista marki SGR

- brak zaufania do SGR wynikający głównie z niewłaściwego jej postrzegania (czyli tylko w kategoriach dystrybutora środków finansowych)
- niewystarczające nasycenie informacyjno-promocyjne
- niedokładne rozeznanie potrzeb grup docelowych
- brak przejrzystości, jasności, prostoty przekazów
- niepełne wykorzystanie możliwości internetowej witryny własnej oraz gmin należących do Stowarzyszenia

W kontekście zdiagnozowanych problemów, niezbędne jest stworzenie takiego Planu Komunikacji, który z jednej strony uwzględniał będzie jasny i zrozumiały przekaz skierowany do odpowiednio zdefiniowanych grup odbiorców z możliwością uzyskania komunikatu zwrotnego, z drugiej natomiast właściwego w czasie, miejscu i formie nasycenia informacyjnego odpowiadającego rzeczywistym potrzebom grup docelowych.

3. Cele Planu Komunikacji

Poniżej sformułowane zostały kluczowe cele Planu Komunikacji, których określenie wynika bezpośrednio z przeprowadzonej analizy obszaru SGR.

Tabela 30. Cele realizacji planu komunikacji

CEL GŁÓWNY	
WZROST ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W ROZWÓJ OBSZARU	
CELE SZCZEGÓŁOWE	CELE OPERACYJNE
<ul style="list-style-type: none"> – Zbudowanie wizerunku SGR jako znanej, skutecznej i godnej zaufania instytucji wspierającej rozwój obszaru. – Podniesienie poziomu wiedzy interesariuszy na temat możliwości rozwoju, zmian, budowania nowych aktywności i wykorzystania szans wynikających z LSR. – Zbudowanie zainteresowania ofertą SGR i zachęcenie do udziału w proponowanych projektach, ze szczególnym uwzględnieniem grup zmarginalizowanych i defaworyzowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Bieżące informowanie o działalności SGR i realizacji zapisów LSR. – Budowanie dobrych relacji z grupami docelowymi oraz otoczeniem. – Bieżące promowanie zasad i kryteriów udzielania wsparcia z budżetu LSR. – Prowadzenie otwartej i dwukierunkowej komunikacji na wszystkich obszarach występowania adresatów. – Inspirowanie do aktywności m.in. poprzez prezentację dobrych praktyk.

4. Wskaźniki

Cel szczegółowy 1:

Zbudowanie wizerunku SGR jako znanej, skutecznej i godnej zaufania instytucji wspierającej rozwój obszaru.

Wskaźnik A: Liczba pozytywnych lub neutralnych publikacji w mediach i sieci internetowej w czasie 6 miesięcy.

Wskaźnik B: Znajomość rzeczywista SGR wśród ankietowanych osób wyrażona procentowo, badanie przeprowadzane trzykrotnie wg. harmonogramu, próba reprezentatywna dla populacji w obszarze działania SGR, dobór próby i metodyka dostosowana do uwarunkowań lokalnych.

Cel szczegółowy 2:

Podniesienie poziomu wiedzy interesariuszy na temat możliwości rozwoju, zmian, budowania nowych aktywności i wykorzystania szans wynikających z LSR.

Wskaźnik C: Ilość osób biorących udział w spotkaniach, konsultacjach, poradach, zapytaniach, wyjaśnieniach w czasie 6 miesięcy.

Wskaźnik D: Ankieta satysfakcji z uzyskanych informacji wyrażona procentowo, do wypełnienia przez uczestników spotkań, konsultacji itp.

Cel szczegółowy 3:

Zbudowanie zainteresowania ofertą SGR i zachęcenie do udziału w proponowanych projektach ze szczególnym uwzględnieniem grup zmarginalizowanych i defaworyzowanych.

Wskaźnik E: Ilość złożonych wniosków o wsparcie w okresie konkursowym, czyli w okresie 2016-2020. Badanie wskaźnika 1 x rok.

Wskaźnik F: Ilość podpisanych umów dofinansowanych wniosków liczona narastająco.

Realizacja celu głównego w skali 0-10:

Ocena realizacji celu głównego dokonywana przez koordynatorów SGR 1 x rok.

Tabela 31. Wskaźniki

Cel:	start	30.06 2016	31.12 2016	30.06 2017	31.12 2017	30.06. 2018	31.12 2018	30.06 2019	31.12 2019	30.06 2020	30.12 2020	30.06 2021	31.12 2021	30.06 2022	31.12 2022	30.06 2023	31.12 2023
Nr 1: Zbudowanie wizerunku SGR	A=0 B=10%	A=0	A=8	A=8	A=10	A=8 B=20%	A=7	A=6	A=8	A=7	A=8	A=7	A=7	A=8 B=25%	A=8 B=25%	A=8 B=25%	A=8 B=25%
Nr 2: Podniesienie poziomu wiedzy interesariuszy	C=0 D=0	C=30 D=75%	C=100 D=75%	C=100 D=75%	C=100 D=75%	C=100 D=75%	C=100 D=75%	C=75 D=75%	C=65 D=75%	C=60 D=75%	C=50 D=75%	C=40 D=75%	C=30 D=75%	C=20 D=75%	C=20 D=75%	C=20 D=75%	C=20 D=75%
Nr 3: Zbudowanie zainteresowania ofertą SGR	E=0 F=0		E=31 F=0		E=35 F=3		E=9 F=51		E=30 F=58		E= 12 F=78		E=11 F= 100	E= 21	E= 21 F=103	E= 21	1
Realizacja celu głównego w skali 0-10	2		4		6		7		8		8		9				10

5. Działania komunikacyjne i środki przekazu

SGR wspiera rozwój obszaru, rozwój mieszkańców i rozwój przedsiębiorstw. Z tego przesłania bierze się hasło promocyjne wykorzystywane w realizacji Planu Komunikacji **WSPIERAMY ROZWÓJ:**

- Wspieranie rozwoju odbywa się poprzez edukowanie, informowanie, doradztwo oraz poprzez przeprowadzanie konkursów na dofinansowanie pomysłów, projektów, przedsięwzięć.
- SGR jest aktywnym animatorem różnorodnych i ciekawych przedsięwzięć, działa nowocześnie dbając jednocześnie o kultywowanie tradycji regionu i poszanowanie historii. Chętnie współpracuje z każdym, kto chce być aktywny i działać na rzecz rozwoju.
- SGR inspirowuje, wspiera, promuje, rozwija szczególnie te pomysły, które dotyczą obszarów morskich, jezior i rzek, rybołówstwa, rybactwa, turystyki morskiej, dziedzictwa kulturowego regionu, ochrony środowiska naturalnego i działań proekologicznych.

Wszystkie ujęte w Planie Komunikacji działania i przyporządkowane im środki przekazu zostały tak pomyślane, aby realizacja każdego z nich zwielaokrotniała efekt i miała wpływ na osiągnięcie więcej niż jednego celu.

6. Zakładane działania komunikacyjne

a. Wykorzystanie mediów tradycyjnych

- **Artykuły w prasie lokalnej** – nieodpłatne, na bazie przygotowanych materiałów prasowych, jako efekt konferencji prasowej, animowanych wywiadów i prezentacji dobrych praktyk, prezentujące problematykę LSR w sposób jasny i zrozumiały, odwołujące się do dotychczasowych osiągnięć i wskazujące możliwości w nowym okresie programowania 2016-2020, publikowane na łamach 1-2 najpoczytniejszych tytułów w regionie. W I połowie 2016r. i od 2021r. min. raz na kwartał, w pozostałym okresie raz w miesiącu.
- **Publikacje w radiu i TV regionalnych** – nieodpłatne audycje, rozmowy, wywiady, prezentacje, animowane na bazie przygotowanych materiałów prasowych, jako efekt konferencji prasowej, prezentujące problematykę LSR w sposób jasny i zrozumiały, odwołujące się do dotychczasowych osiągnięć i wskazujące możliwości w nowym okresie programowania 2016-2020. W I połowie 2016r. i od 2021r. min. raz na kwartał, w pozostałym okresie raz w miesiącu
- **Konferencja prasowa „na starcie” dla mediów regionu** – spotkanie z dziennikarzami, w celu zaprezentowania nowych możliwości jakie niesie ze sobą LSR, przekazanie materiałów i gadżetów, wzmocnienie lub zbudowanie relacji, nawiązania współpracy, odświeżenia bazy kontaktowej. Zorganizowana w siedzibie SGR w terminie: „na starcie”, tj. po uruchomieniu środków z perspektywy finansowej 2016-2020.
- **Komunikaty nadawane przez pasmo morskie VHS** – umożliwiają dotarcie bezpośrednio do środowiska rybackiego z najistotniejszymi informacjami dotyczącymi LSR. Wykorzystanie tego kanału według potrzeb.

b. Wykorzystanie Internetu

- **Dedykowane podstrony własnej witryny Internetowej** – rozbudowanie witryny internetowej SGR o podstrony dedykowane tylko działaniom związanym z realizacją LSR, wyraźnie oznaczonych i wyodrębnionych, z zawsze aktualnym serwisem informacyjnym, linkami do dokumentów, materiałów, prezentacji, kontaktem konsultacyjnym, promocją skrzynki e-mailowej, relacjami wydarzeń.
- **Komunikaty na witrynach gmin należących do SGR** – korzystając z dobrych relacji z władzami 6 gmin z obszaru działania SGR, umieszczanie na witrynach tychże, komunikatów-informacji odnoszących się do prowadzonych działań, zawsze z linkiem do dedykowanych podstron witryny SGR.
- **Artykuły na portalach internetowych** – krótkie, wyraziste, atrakcyjne wizualnie artykuły tematyczne, lokowane w serwisach internetowych zarówno tych automatycznych jak i informacyjnych dzięki dobrym relacjom z ich wydawcami.
- **Newsletter SGR** – elektroniczny kwartalnik informujący o działaniach podejmowanych przez SGR, rozsyłany do subskrybentów. W I połowie 2016 potrzebna jest promocja zapisów do Newslettera przy okazji innych działań komunikacyjnych.
- **Skrzynka kontaktowa: biuro@sgr.org.pl** – bieżąca obsługa specjalnej skrzynki do kontaktów dwukierunkowych z osobami zainteresowanymi oraz promocja tego adresu we wszelkich działaniach komunikacyjnych.
- **Krótki film promujący pozytywne efekty działań SGR**, możliwa promocja/publikowanie m.in. na kanale YT, podczas spotkań, na witrynie własnej.

c. Spotkania, kontakty osobiste

- **Spotkania merytoryczne** – animowanie/organizowanie spotkań poza biurem SGR, prezentujących zagadnienia LSR, zasady konkursów, wsparcia wnioskodawców, realizacji projektów itp. Zapraszanie do udziałów poszczególne grupy docelowe, wg Planu działania.
- **Konsultacje indywidualne** – udzielane w Biurze SGR oraz w terenowych punktach informacyjnych, rozlokowanych w gminach członkowskich SGR. Promocja miejsc i godzin otwarcia we wszelkich materiałach.
- **Prezentacje w ramach organizacji lub współuczestnictwa w wydarzeniach w regionie** – multimedialne i/lub obrazowe (rollup/ścianka/poster/prezentacja papierowa) z atrakcyjną, jasną i zrozumiałą infografiką ukazującą nowe możliwości wnioskowania. Mowa tu o wszelkich spotkaniach środowisk odpowiadających zdefiniowanym grupom docelowym, odbywającym się na terenie obszaru działania SGR.
- **Rozbudowa bazy kontaktów** – istniejąca baza kontaktów zostanie rozbudowana o nowe adresy, e-maile, telefony w oparciu o listy obecności na spotkaniach, konsultacjach, prezentacjach, o nowych subskrybentów Newslettera, również poprzez uaktualnienie i uzupełnienie bazy mediów, itp. Baza ta będzie wykorzystywana do dystrybucji komunikatów, informacji, zaproszeń, linków do stron i materiałów.

d. Wydawnictwa drukowane

- **Broszura ogólnoinformacyjna** – wydawnictwo drukowane, formatu A5, zawierające wszelkie ważne informacje nt. LSR, kierunków rozwoju, możliwości, podmiotów uczestniczących itp. Dystrybucja w czasie spotkań, konsultacji, dla mediów, do wyłożenia w instytucjach, JST, w biurze SGR, punktach informacyjnych.
- **Ulotka promocyjna** – wydawnictwo promujące oferowane konkursy, opisujące zasady i kryteria oceny składania wniosków, uwiarygadniające poprzez prezentację efektów, popularyzując kontakt. Dystrybucja w czasie spotkań, konsultacji, dla mediów, do wyłożenia w instytucjach, JST, w biurze SGR, punktach informacyjnych, instytucjach kultury, oświatowych, świetlicach gminnych, klubach wiejskich, remizach, sklepach lokalnych.
- **Informator „SGR-wspieramy rozwój regionu”** – wydawnictwo ukazujące efekt dotychczasowych działań SGR, promujący „dobre praktyki” wyjaśniający rolę SGR w realizacji LSR, zapraszający do kontaktu, konsultacji, współpracy. Dystrybucja w czasie spotkań, konsultacji, dla mediów, do wyłożenia w instytucjach, JST, w biurze SGR, punktach informacyjnych.

e. Wydarzenia

- **Innowacyjna platforma internetowa** służąca przeprowadzaniu badań oraz innych działań komunikacyjnych z mieszkańcami obszaru SGR. Platforma komunikacyjna funkcjonuje w ramach podstrony Słowińskiej Grupy Rybackiej z możliwością udostępniania linków różnymi kanałami (media społecznościowe, mailing itp.), z bieżącym podglądem wyników przedstawianych w atrakcyjnej formie graficznej. To miejsce komunikacji z mieszkańcami, możliwość wypowiedzenia się w różnych tematach związanych z realizacją LSR.
- **Plenerowa wystawa „dobrych praktyk”** – wykonana w technice odpornych na warunki atmosferyczne plansz wielkoformatowych, możliwych do samodzielnego ustawiania w przestrzeni placów, ulic, promenady, skweru. Przewiduje się wykonanie 6-8 plansz merytorycznych oraz 1 planszy tytułowej i 1 planszy promocyjno-informacyjnej, teleadresowej. Ekspozycja umieszczona zostanie przy siedzibie SGR, natomiast promocja wystawy zrealizowana zostanie w wersji online.
- **Organizacja lub współdziałanie w imprezach, eventach, wydarzeniach organizowanych przez JST z obszaru SGR oraz innych animatorów** – organizacja własnych wydarzeń lub przyłączanie się z posiadanymi materiałami, środkami przekazu w zewnętrzne wydarzenia stanowiące dobrą okazję do informowania, promowania LSR. Wymaga przygotowania i bieżącego prowadzenia bazy informacji o organizowanych wydarzeniach, utrzymywania relacji z organizatorami. Działanie realizowane raz na rok w okresie wzmożonych działań związanych z realizacją LSR, u schyłku okresu programowania, tj. od 2022r. – zgodnie z potrzebami.

f. Badania

- **Ankieta anonimowa** – przeprowadzana 3-krotnie w czasie do 2020 na grupie reprezentatywnej dla obszaru działania SGR, sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR. Przygotowanie i realizacja przez doświadczony zespół socjologów.
- **Kwestionariusz satysfakcji** – ankieta w formie małego i krótkiego kwestionariusza (oraz w wersji elektronicznej) oceniającego poziom satysfakcji i zadowolenia wnioskodawcy z kontaktu, konsultacji, porady ze strony SGR, do wypełnienia przez wnioskodawcę w odpowiednim momencie doradztwa (najlepiej po zakończeniu).
- **Sonda** - przeprowadzana 2-3-krotnie w czasie do 2022 podczas np. Walnego Zebrania Członków, poprzez stronę www, której wyniki określą preferencje dotyczące terminów i godzin spotkań, kanałów informacji.

g. Pozostałe formy działań komunikacyjnych

- **Gadżety:** kontynuacja wydawanych dotychczas materiałów promocyjnych Słowińskiego Szlaku Rybackiego (karty wydawane do 2022r, mapy wydawane do 2019r.), drobne gadżety

Opisane powyżej działania komunikacyjne wykorzystują zarówno metody sprawdzone i stosowane wcześniej przez SGR, jak i nowe, atrakcyjne i innowacyjne formy przekazu. Różnorodność zaplanowanych działań wynika z potrzeby dotarcia ze zrozumiałym komunikatem do zdefiniowanych grup odbiorców, z jednoczesną możliwością stosowania komunikacji zwrotnej. Dobór działań komunikacyjnych – od tych najbardziej tradycyjnych jak plakaty, ulotki, spotkania poprzez wykorzystanie stron internetowych, po te bardziej zaawansowane jak internetowa platforma komunikacji, daje gwarancję stałego podtrzymywania zainteresowania i zaangażowania społeczności w sprawy LSR przez cały okres wdrażania strategii.

7. Grupy docelowe działań komunikacyjnych

Grupa I - Społeczność lokalna – pasywny ogół dorosłych (kobiety i mężczyźni), mieszkający na terenie obszaru 6 gmin, w wieku od 18 do 70 lat oraz dzieci z terenu obszaru w wieku 3-9 lat. Ta najszersza grupa stanowi tło demograficzne wszelkich działań komunikacyjnych, a kierowane do niej działania pomogą realizować wszystkie założone cele.

Grupa II - Beneficjenci potencjalni – zainteresowani ofertą SGR. Są to dorośli z terenu obszaru (kobiety i mężczyźni), w wieku 18 – 65 lat, chcący prowadzić działalność na terenie obszaru, w szczególności: rybacy i ich rodziny oraz osoby, które utraciły pracę na statku rybackim, osoby dotknięte niepełnosprawnością z powodu pracy na statku rybackim, rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne (straż, policja, szkoły, placówki kultury)

Grupa III - Beneficjenci z doświadczeniem – to osoby fizyczne, przedsiębiorstwa, które miały już styczność z pozyskiwaniem i realizacją projektów oraz jednostki samorządu terytorialnego wraz z podmiotami podległymi.

Grupa IV - Grupy defaworyzowane – w szczególności: ze względu na dostęp do rynku pracy: osoby z niskim wykształceniem (zawodowym, gimnazjalnym, podstawowym), kobiety, osoby młode do 35 roku życia, które nie zgromadziły kapitału i/lub nie zdobyły doświadczenia zawodowego, osoby związane z sektorem rybactwa (armatorzy, hodowcy, rybacy prowadzący połowy na wodach śródlądowych, przetwórcy, przedsiębiorcy obsługujący sektor rybactwa oraz pracownicy ww. podmiotów i ich byli pracownicy, którzy utracili pracę w wyniku zaprzestania ich działalności); ze względu na dostęp do usług: seniorzy, osoby przebywające na emeryturze, niepełnosprawni, dzieci i młodzież do 21 roku życia

Komunikacja z grupami defaworyzowanymi odbywać się będzie bezpośrednio poprzez kanały wskazane w poniższej tabeli, a także pośrednio przez instytucje współpracujące z w/w grupami, m.in.: szkoły, instytucje kultury, urzędy pracy, gminy.

Grupa V - Media regionu – jako środowisko opiniotwórcze i wsparcie w procesach komunikacji

Grupa VI - Zrzeszenia zawodowe (m.in. KIPR, ODR, ZRP, ŚPGR), **JST, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, instytucje unijne** jako środowiska opiniotwórcze, stanowiące wsparcie w procesach komunikacji.

Tabela 32. Planowane działania komunikacyjne z podziałem na grupy docelowe

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu
2016	Podniesienie poziomu wiedzy interesariuszy nt. możliwości rozwoju, zmian, budowania nowych aktywności i wykorzystania szans wynikających z LSR	Kampania informacyjna nt. realizacji LSR w latach 2014-2020	<p>Grupa I szeroko pojęta społeczność lokalna</p> <p>Grupa II Beneficjenci potencjalni – zainteresowani ofertą SGR, w szczególności rybacy, rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe</p> <p>Grupa IV Osoby ze środowisk defaworyzowanych</p> <p>Grupa V Media z regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sonda określająca preferencje nt. kanałów przekazywania informacji – Artykuły w prasie lokalnej – Publikacje w radiu i TV regionalnych – Komunikaty w organizacjach rybackich (KIPR, ŚGR, ZRP) – Prezentacje w ramach współuczestnictwa w wydarzeniach w regionie – Broszura informacyjna – Dedykowane podstrony własnej witryny internetowej – Komunikaty na witrynach gmin należących do SGR, w tym także MOPS-ów i GOPS-ów – Artykuły na portalach społecznych – Newsletter SGR – Konferencja prasowa „na starcie” dla mediów z regionu – Internetowa platforma komunikacji – Spotkania bezpośrednie, konsultacje, szkolenia – Komunikaty dla rybaków nadawane poprzez pasmo morskie VHS
2016-2020	Wzbudzenie zainteresowania ofertą SGR i zachęcenie do udziału w proponowanych projektach z uwzględnieniem grup zmarginalizowanych i defaworyzowanych	Kampania promocyjna	<p>Grupa II Beneficjenci potencjalni – zainteresowani ofertą SGR, w szczególności rybacy, rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe</p> <p>Grupa III Beneficjenci z doświadczeniem</p> <p>Grupa IV Osoby ze środowisk defaworyzowanych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Komunikaty skierowane bezpośrednio do środowiska rybackiego zamieszczone w organizacjach rybackich (KIPR, ŚGR, ZRP) – Komunikaty dla rybaków nadawane poprzez pasmo morskie VHS – Ulotka promocyjna wręczana na spotkaniach ogólnych, wykładana w urzędach, instytucjach publicznych, kulturalnych, oświatowych, remizach, sklepach lokalnych, MOPS-ach, GOPS-ach – Internetowa platforma komunikacji – Działania promocyjne w regionalnych portalach internetowych – Dedykowane podstrony własnej witryny internetowej – E-mailing do osób zapisanych w bazie kontaktów SGR – Newsletter SGR – Konferencja prasowa „na starcie” dla mediów z regionu – Szkolenia, warsztaty – Spotkania bezpośrednie – Konsultacje w Biurze i w terenie – Walne Zebrania Członków
2016 - 2020	Zbudowanie wizerunku SGR jako znanej, skutecznej i godnej	Kampania wizerunkowa SGR	<p>Grupa I szeroko pojęta społeczność lokalna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sonda określająca preferencje nt. kanałów przekazywania informacji – Wydanie Informatora: „SGR-wspieramy rozwój regionu”

	zaufania instytucji wspierającej rozwój obszaru.		<p>Grupa V Media z regionu</p> <p>Grupa VI JST, Ministerstwo Rolnictwa, instytucje unijne, zrzeszenia zawodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Krótki film promujący pozytywne efekty działań SGR (do pokazania na spotkaniach, na witrynę własną, w kanale YT, w TV regionalnej) – Plenerowa wystawa „dobrych praktyk” – Artykuły na portalach społecznych – Newsletter SGR – Wzbogacenie własnej witryny internetowej, – Internetowa platforma komunikacji – Publikacja o charakterze prezentacji w prasie lokalnej – Konferencja prasowa „na starcie” dla mediów z regionu
2016-2020	<p>Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach, kryteriach oceny wniosków.</p> <p>Wsparcie wnioskodawców w procesie przygotowania i składania wniosków</p> <p>Wzmocnienie komunikacji dwukierunkowej</p>	Platforma informacyjna	<p>Grupa II Beneficjenci potencjalni zainteresowani ofertą SGR, w szczególności rybacy, rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje</p> <p>Grupa III Beneficjenci z doświadczeniem</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Spotkania i prezentacje poza siedzibą – Konsultacje indywidualne w Biurze SGR oraz w terenowych punktach informacyjnych – Wydanie informatora z infografiką dot. zasad konkursów (dla uczestników spotkań, konsultacji, odwiedzających Biuro, itp.) – Zbudowanie bazy kontaktowej potencjalnych wnioskodawców dla celów dystrybucji informacji – Newsletter SGR – Obsługa e-mailowej skrzynki kontaktowej: biuro@sgr.org.pl oraz promocja tego adresu we wszelkich działaniach komunikacyjnych – Komunikaty dla rybaków nadawane poprzez pasmo morskie VHS
Do 31 stycznia każdego roku	<p>Wzmocnienie komunikacji dwukierunkowej</p> <p>Uzyskanie informacji nt. skuteczności prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych</p> <p>Ocena jakości i poziomu satysfakcji wnioskodawców ze wsparcia SGR w procesie składania wniosków</p>	<p>Badania ankietowe:</p> <p>A. dot. znajomości wizerunku SGR i jego oferty w zakresie LSR</p> <p>B. Satysfakcji interesariuszy z pozyskanych informacji, konsultacji, spotkań</p> <p>C. sprawdzające dopasowanie do potrzeb i skuteczność dział. komunikacyjnych</p>	<p>Grupa I szeroko pojęta społeczność lokalna</p> <p>Grupa II Beneficjenci potencjalni zainteresowani ofertą SGR, w szczególności rybacy, rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje</p> <p>Grupa III Beneficjenci z doświadczeniem</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ankieta anonimowa na grupie reprezentatywnej dla obszaru działania SGR, sprawdzająca rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR – Ankieta w formie małego kwestionariusza ankietowego oraz w wersji elektronicznej, kilka prostych pytań dot. oceny porad, wyjaśnień, konsultacji ze strony SGR, do wypełnienia przez wnioskodawcę po procesie doradztwa

2016-2020	Budowanie odpowiednich relacji i pozytywnych emocji. Wzmocnienie komunikacji dwukierunkowej. Zbudowanie wizerunku SGR jako znanej, skutecznej i godnej zaufania instytucji wspierającej rozwój obszaru.	Wydarzenia, eventy, happeningi	Grupa I szeroko pojęta społeczność lokalna Grupa V Media regionu Grupa VI JST, Ministerstwo Rolnictwa, instytucje unijne, zrzeszenia zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> – Internetowa platforma komunikacji – Plenerowa wystawa „dobrych praktyk” – Współdział w wydarzeniach organizowanych przez JST z obszaru SGR oraz innych animatorów
2016-2020	Budowanie odpowiednich relacji i pozytywnych emocji	Gadżety	Grupy I-VI	<ul style="list-style-type: none"> – materiały promocyjne Słowińskiego Szlaku Rybackiego (karty, mapy do 2019r.) – drobne gadżety

Środki przekazu dedykowane osobom z sektora rybackiego: komunikaty w organizacjach rybackich (KIPR, ŚGR, ZRP), komunikaty dla rybaków nadawane poprzez pasmo morskie VHS, spotkania bezpośrednie, konsultacje, szkolenia organizowane w siedzibach organizacji rybackich lub w SGR.

8. Planowane efekty działań komunikacyjnych

Podstawowym efektem działań komunikacyjnych zaplanowanych przez SGR ma być realizacja celu głównego LSR, tj. **wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru**. Jest to możliwe, przy założeniu skutecznego wdrażania planu komunikacji, który poprzez swoje zróżnicowanie, atrakcyjne formy oraz odpowiednie nasycenie informacyjne dostosowane do rzeczywistych potrzeb grup docelowych pozwoli na:

- zbudowanie rzetelnego wizerunku SGR, jako godnej zaufania instytucji, co jest możliwe dzięki pozytywnym publikacjom medialnym i regularnym badaniom poziomu znajomości marki SGR;
- zaktywizowanie wspomnianych grup docelowych do licznego udziału w organizowanych szkoleniach, spotkaniach, konsultacjach, co przełoży się na podniesienie poziomu ich wiedzy w zakresie możliwości rozwoju, zmian i wykorzystania szans wynikających z LSR,
- zbudowanie zainteresowania ofertą SGR – odzwierciedleniem tej tendencji będzie liczba złożonych wniosków i podpisanych umów na realizację projektu.

9. Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu

Zaakcentowanie komunikacji dwustronnej w wybranych przez SGR środkach przekazu oraz kanałach dystrybucji służyć ma przede wszystkim zaangażowaniu społeczności lokalnej w dialog, wymianę informacji i poglądów w poszczególnych sprawach związanych zarówno z wdrażaniem LSR, jak i odnoszących się do sposobu funkcjonowania biura, czy trafności doboru metod konsultacyjnych. Forma ta wspomaga również proces analizy efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu. Jednak kluczowym działaniem zaplanowanym przez SGR w tym zakresie są cykliczne badania, które SGR zaplanowała w cyklach półrocznych, zgodnie z tabelą wskaźników (Tabela 2.). Wykorzystane zostaną w tym celu statystyki dot. liczby osób uczestniczących w szkoleniach, konsultacjach, poradach (wskaźnik C) oraz ankieta satysfakcji z uzyskanych informacji wyrażona procentowo, do wypełnienia przez uczestników spotkań, konsultacji itp. (wskaźnik D). W przypadku stwierdzenia niskiej realizacji wskaźników bądź trudności komunikacyjnych i problemów z wdrażaniem LSR, w tym Planu Komunikacji, Słowińska Grupa Rybacka organizując spotkania, konsultacje, szkolenia pozyska bezpośrednio od zainteresowanych osób kluczowe informacje odnośnie działań, które się sprawdziły, jak i tych, które należy zmodyfikować. „Otwarte biuro” SGR również daje szansę bezpośredniego kontaktu, rozmowy, zgłaszania uwag, dzielenia się opiniami i doświadczeniem – tak osobiście jak i mailowo. Kontynuowana będzie także współpraca z lokalną społecznością w ramach Słowińskiego Szlaku Rybackiego, zachęcając mieszkańców do budowania pozytywnego wizerunku obszaru, wzajemnej współpracy i wymiany doświadczeń, ale też do wzajemnej kontroli i mobilizowania do nieustannego podnoszenia standardów i konstruktywnej krytyki. Pracując nad wzmocnieniem komunikacji dwustronnej, SGR dążyć będzie do poszerzenia obszaru współpracy w ramach szlaku, zachęcając nowe podmioty do wspólnego działania, m.in. w zakresie wspólnej promocji rybackiego charakteru regionu, wpływając tym samym na urozmaicenie oferty turystycznej.

Dodatkowo, równoległe z ww. działaniami przeprowadzane będą np. sondy internetowe/ankiety określające preferencje nt. kanałów przekazywania informacji, bądź też sposobów realizacji działań komunikacyjnych. Zmiany w Planie Komunikacji wprowadzane będą w trybie i na zasadach określonych w Procedurze aktualizacji LSR, stanowiącej załącznik nr 1 do strategii.

10. Sposób wykorzystania wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych w procesie realizacji LSR

SGR przewidziało szereg działań, które pozwalają na bieżące pozyskiwanie informacji o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR. Działania te wymagają zaangażowani różnych podmiotów – pracowników Biura SGR, organy SGR, a także podmiot zewnętrzny odpowiedzialny za przeprowadzenie kompleksowej ewaluacji działań SGR. Wśród kluczowych narzędzi wykorzystywanych do tego celu wymienić należy tematyczne ankiety (w tym m.in. sprawdzające rzeczywistą znajomość SGR oraz LSR, dopasowanie do potrzeb i działań komunikacyjnych, dotyczące jakości wsparcia otrzymywanego od pracowników Biura SGR), zestawienia danych i raporty z przeprowadzonych szkoleń, doradztwa, monitoringu projektów określające m.in. stopień dopasowania informacji i materiałów szkoleniowych do potrzeb i oczekiwań, częstotliwość korzystania przez odbiorcę z działań komunikacyjnych SGR i wybierane przez beneficjentów formy tych działań, itp. Szczegółowy opis ww. działań znajduje się w rozdziale XI. Monitoring i ewaluacja.

W przypadku stwierdzenia, w oparciu o uzyskane wyniki, istotnych problemów z wdrażaniem LSR bądź też braku satysfakcji i akceptacji społecznej mieszkańców w kontekście wdrażania dokumentu przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne wykorzystujące wybrane metody partycypacyjne (m.in. e-konsultacje, sonda, spotkania konsultacyjne, ankiety) Pozyskane w tym trybie propozycje zmian zapisów LSR zostaną przedstawione Zarządowi SGR, a następnie Walnemu Zgromadzeniu zgodnie z Procedurą aktualizacji LSR stanowiącą załącznik nr 1 do strategii. Dane publikowane będą na stronie internetowej Słowińskiej Grupy Rybackiej.

11. Podsumowanie

Przedstawiony powyżej Plan działań komunikacyjnych ukierunkowany jest na realizację głównego celu Lokalnej Strategii Rozwoju, jakim jest **wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru**. Uwzględnia on zlikwidowanie występujących dotychczas problemów komunikacyjnych poprzez działania wpływające na zwiększenie znajomości marki SGR oraz wzmocnienie jej wizerunku, potrzebę jasnego, zrozumiałego przekazu do odpowiednio zdefiniowanych grup odbiorców, z możliwością stosowania komunikacji zwrotnej, a także właściwego w czasie, miejscu i formie nasycenia informacyjnego odpowiadającego rzeczywistym potrzebom grup docelowych.

Zaproponowane tu środki i kanały komunikacji dają szansę na mocny i zwielokrotniony przekaz docierający w atrakcyjny sposób do zdefiniowanych grup odbiorców. Dodatkowo, w proponowanych działaniach położono nacisk na dwukierunkowość komunikacji, a wśród propozycji pojawiają się także te innowacyjne, nie stosowane dotychczas w tego typu projektach (np. innowacyjna platforma internetowa).

Całość poddana jest rygorom monitoringu efektów podejmowanych działań, co pozwala na weryfikację Planu na poszczególnych etapach. Wyniki przeprowadzanych ankiet i sond oraz wykorzystanych metod partycypacji posłużą weryfikacji i korygowaniu zapisów Planu Komunikacji zgodnie z wolą Walnego Zebrania Członków, dostosowując go do potrzeb odbiorców. Wyniki te pozwolą też na bieżące monitorowanie poziomu akceptacji lokalnej społeczności w kontekście przyjętych metod działania. Taki system pracy umożliwi zrealizować postawione cele.

12. Budżet

Działania komunikacyjne	Zakładane wskaźniki	Budżet
Konferencja prasowa	<ul style="list-style-type: none"> 1 x „na starcie”, tj. po uruchomieniu środków z perspektywy finansowej 2016-2020 	1 507,64
Artykuły w prasie lokalnej, publikacje w radiu i TV regionalnych (jako efekt konferencji prasowej, prezentacji dobrych praktyk, etc.)	<ul style="list-style-type: none"> W I połowie 2016r. i od 2021r. min. raz na kwartał, w pozostałym okresie raz w miesiącu. materiały do emisji przesyłane minimum 1x na kwartał 	0,00
Film promujący pozytywne efekty działań SGR	<ul style="list-style-type: none"> produkcja filmu w roku 2019, promocja filmu na stronie SGR, jej narzędziach internetowych, poprzez udostępnienie (przesłanie) filmu do portali internetowych, na stronach partnerów JST lub podczas organizowanych przez SGR spotkań, szkoleń –ciągle w latach 2020 – 2022. 	0,00
Komunikaty na witrynach gmin należących do SGR (w tym tablice ogłoszeń)	<ul style="list-style-type: none"> 4-5 informacji w roku w latach 2016-2022 	0,00
Newsletter SGR	<ul style="list-style-type: none"> 1 x kwartał w latach 2016-2022 	0,00

	(min. 150 odbiorców)	
Spotkania/Konsultacje/Szkolenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizowane w miarę potrzeb, realizowane w korelacji z Planem działania 	12 000,00
Wydawnictwa drukowane (broшуra, katalog, ulotki)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nakład od 500 szt. do 5000 egzemplarzy, w zależności od rodzaju wydawnictwa 	3 410,00
Organizacja i udział w imprezach / wydarzeniach	<ul style="list-style-type: none"> ▪ co najmniej 1 x rok 	61 000,00
Wystawy i inne działania animacyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykonanie 10 plasz – wystawa plenerowa. Ekspozycja przy siedzibie SGR, rozpowszechnianie przez stronę internetową SGR, YouTube, Facebook lub inne portale, newsletter, informacje wysyłane do gmin ▪ projekt i wykonanie platformy internetowej ▪ inne zainicjowane przez SGR działania 	23 124,00
Badania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2-3-krotnie w czasie do 2022 	13 000,00
Gadżety	<ul style="list-style-type: none"> ▪ co najmniej 1 x rok lub zgodnie z potrzebami karty promocyjne Słowińskiego Szlaku Rybackiego (od 16 do 20 tysięcy egzemplarzy) ▪ co najmniej 1 x rok mapy Słowińskiego Szlaku Rybackiego (nakład 5000 egz.) do 2019r. ▪ inne 	30 000,00
SUMA		144 041,64

Wykaz wykorzystanej literatury

Literatura podmiotowa:

1. *Program Operacyjny „Rybacko i Morze 2014-2020”*. Warszawa, MRiRW, 2015.
2. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*. Warszawa, MRiRW, 2014.
3. *Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu Gminy Kobylnica za 2014 rok*. Dostępny w Internecie: <http://bip.kobylnica.tensoft.pl>.
4. *Sprawozdanie rocznego z wykonania budżetu Gminy Słupsk za rok 2014*. Dostępny w Internecie: <http://bip.slupsk.ug.gov.pl>.
5. *Sprawozdanie Wójta Gminy Ustka z wykonania budżetu za rok 2014r*. Dostępny w Internecie: <http://bip.slupsk.ug.gov.pl>.
6. *Sprawozdanie z realizacji budżetu Miasta Ustka za 2014r*. Dostępny w Internecie: <http://bip.um.ustka.pl>.
7. *Sprawozdanie z realizacji zadania „Badania ekonomiczne z zakresu rybołówstwa morskiego i przetwórstwa rybnego zrealizowanych w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2014”*, MIR-PIB, listopad 2015.
8. *Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Kępice za 2014 rok*. Dostępny w Internecie: <http://www.bip.kepice.pl>.
9. *Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Smołdzino za 2014 rok*. Dostępny w Internecie: <http://bip.smoldzino.com.pl>.
10. *Sprawozdanie za 2013r*. PUP Słupsk, 2014. [online]. Dostępny w Internecie: <http://slupsk.pup.info.pl/Urząd/Analizy-i-statystyki/Statystyki/Sprawozdania-roczne/Rok-2013>.
11. *Wskaźniki dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin, powiatów i województw na 2015r*. Ministerstwo Finansów. [online]. Dostępny w Internecie: <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow>.

Literatura przedmiotowa:

1. Chymkowski R., Koryś I., Michalak D.: *Stan czytelnictwa w Polsce w 2014r*. [online]. BN, 2015r. Dostępny w Internecie: <http://www.bn.org.pl/download/document/1428654601.pdf>.
2. *Informator o szkołach ponadgimnazjalnych i specjalnych w powiecie słupskim na rok 2012/2013*. [online]. Dostępny w Internecie: <http://www.powiat.slupsk.pl/plik,523,informator-o-szkolach-ponadgimnazjalnych-i-specjalnych-w-powiecie-slupskim-na-rok-szkolny-2012-2013.pdf>.
3. Kondracki J.: *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa, 2000.
4. *Kultura pomorska*. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu. Dostępny w Internecie: http://www.archeologia-sandomierz.pl/?sekcja=kultura_pomorska.
5. LOT Ustka i Ziemia Ustecka: „Informator turystyczny”, nr 1/2015. Dostępny w Internecie: <http://www.lot.ustka.pl>.
6. Raczkowski W.: *Zarys historii gospodarczej Pomorza Środkowego*. Dostępny w Internecie: <http://www.rawin.republika.pl/Pliki/Pomorze%20Srodkowe.pdf>.

7. *Województwo Pomorskie. Ocena stanu i skuteczności opieki społecznej, 2012.* Wydział Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, 2013. [online]. Dostępny w Internecie: <http://www.gdansk.uw.gov.pl/attachments/article/839/Ocena%20stanu%20i%20skuteczno%C5%9Bci%20po mocy%20spo%C5%82ecznej%20wojew%C3%B3dztwa%20pomorskiego%20za%20rok~.pdf>.

Źródła Internetowe:

1. "Polska w liczbach." Dostępny w Internecie: <http://www.polskawliczbach.pl>.
2. "Bunkry Blüchera". Dostępny w Internecie: <http://www.bunkryustka.pl>.
3. "Ngo.pl". Dostępny w Internecie: <http://bazy.ngo.pl/>.
4. BIP Powiat Sławieński. Dostępny w Internecie: <http://bip.powiatslawno.pl>.
5. Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych. Dostępny w Internecie: <http://stat.gov.pl>.
6. Gmina Kępice. Dostępny w Internecie: <http://www.kepice.pl>.
7. Gmina Kobylnica. Dostępny w Internecie: <http://www.kobylnica.pl>.
8. Gmina Słupsk. Dostępny w Internecie: <http://www.slupsk.ug.gov.pl>.
9. Gmina Smołdzino. Dostępny w Internecie: <http://www.smoldzino.com.pl>.
10. Gmina Ustka. Dostępny w Internecie: <http://www.ustka.ug.gov.pl>.
11. Krajowa Izba Producentów Ryb. Dostępny w Internecie: <http://www.kipr.org.pl>.
12. Miasto Ustka. Dostępny w Internecie: <http://www.ustka.pl>.
13. Powiat Słupski. Dostępny w Internecie: <http://www.powiat.slupsk.pl>.
14. Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku: *Statystyki*. Dostępny w Internecie: <http://www.slupsk.pup.info.pl>.
15. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego. Dostępny w Internecie: <http://wrotapomorza.pl>.